Ilustrație coperta I: desen de Ion Lucian Murnu
Coperta: Carmen Sevastru

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ŞOLEA, MARIUS MARIAN
Singurătăți şi oameni / Marius Marian Şolea. - Bucureşti :
Editura Muzeul Literaturii Române, 2013
ISBN 978-973-167-112-3

821.135.1-92

MARIUS MARIAN ŞOLEA

SINGURĂTĂŢI ŞI OAMENI

publicistică, volumul întâi

Editura Muzeul Naţional al Literaturii Române
Bucureşti, 2013

Marius Marian Şolea – născut în 11 octombrie 1974, în Bucureşti. Licenţiat în Drept şi Administraţie Publică, Teologie şi Arte plastice. Din 1994, colaborator al unor instituţii de presă şi reviste culturale, dintre care *TVR Iaşi*, *Radio Iaşi*, *Radio Contact Iaşi*, *Radio România Cultural*, *Radio Târgu-Jiu*, *Literatorul*, *Brâncuşi*, *Scrisul Românesc*, *Calende*, *Convorbiri Literare, Poesis, Hyperion, Viaţa Românească, Luceafărul, Poezia, Contemporanul*. Între 1996 şi 2000, preşedinte al secţiunii române a Mişcării Europene, filiala Iaşi. În 2001, redactor şef al săptămânalului *Gazeta de Gorj*; 2002-2004, editorialist la *Radio Tîrgu-Jiu* şi *Gorjul de azi*.

Volume publicate: *Mereu secunda, mereu şi Dumnezeu*, Editura Alexandru Ştefulescu, Tîrgu-Jiu, 1995, cu o prefaţă de Mihai Ursachi şi o postfaţă de George Ţărnea; *Universul din piatră*, Editura A 92, Iaşi, 1996; *Paşii de sub simţ*, Editura A 92, Iaşi, 1997, cu o prefaţă de Ioan Holban; *Semantice umbre*, Editura Junimea, Iaşi, 1998, cu o prefaţă de Cezar Ivănescu; *Cobiliţa cu furnici şi alte proceduri*, Editura Clusium, Cluj-Napoca, 1999, cu un argument de Cătălin Florian Giurma; *Lungul poem haiku de o mie de strofe* (prima parte), Editura Albatros, Bucureşti, 2000, cu o postfaţă de Valentin Taşcu; *Blestemul bărbăţiei şi alte imagini sociale*, Editura Eminescu, Bucureşti, 2002, cu o înştiinţare de acad. Matilda Caragiu Marioţeanu; *Un peşchir şi o ţâră dragoste*, Editura Muzeul Literaturii Române, Bucureşti, 2004, cu o interfaţă de Valentin Taşcu; *Contemporan cu Dumnezeu*, Editura Muzeul Literaturii Române, Bucureşti, 2005, cu o prefaţă de Liviu Ioan Stoiciu; *Graiul vostru, viziunea ţăranului din Gorj asupra lumii*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2006, cu o prezentare de Marin Mincu; *Crimă şi pace bună*, volumul I, Editura Paralela 45, Piteşti, 2007, cu o prefaţă de Lucian Chişu şi o prezentare de Tudorel Urian; *Ministerul groazei, demnitarii crimei*, Editura Fundaţiei Culturale Libra, Bucureşti, 2007, cu o prefaţă de Florin Chilian; *Liber*, Editura Vinea, Bucureşti, 2008, cu o prefaţă de Marin Stoian şi o postfaţă de Paul Bogdan; *Generaţia suspendată*, Editura EDO, Bucureşti, 2010, volum distribuit împreună cu albumul artistului Florin Chilian, *Autistul, nu-l mai goniţi pe Brâncuşi; Adevărul, pe înţelesul femeilor*, Editura Vre-

mea, Bucureşti, 2011; ***Scrisori pentru depărtările din voi • Cărță trâ dipârtărli dit voi***, Editura Societății Culturale Aromâne, Bucureşti, 2012; *Limita de existență*, Editura Ars Docendi – Universitatea din Bucureşti, Bucureşti, 2013; *Podul dintre două distanțe*, Editura Timpul, Iaşi, 2013.

Din 1998, membru al Uniunii Scriitorilor din România.

În prezent, consilier la Secretariatul de Stat pentru Culte.

Cărți coordonate, ediții îngrijite:

Antologia *poezie.ro*, *Ultima generație, primul val*, Editura Muzeul Literaturii Române, Bucureşti, 2005;
Antologia *proza.ro*, Editura Paralela 45, Pitesti, 2006;
Gheorghe Mustață - *Evoluția prin asociere şi edificarea organismelor*, Editura Vremea, Bucureşti, 2009;
Înalt Prea Sfinția Sa Dirayr Mardichian, o jumătate de veac ca Întâistătător al Eparhiei Bisericii Armene din România şi Bulgaria, Editura Zamca, Bucureşti, 2010, album fotografic cuprinzând activitatea pastorală a înaltului ierarh armean;
Kevork Hintlian - *Istoria armenilor din Țara Sfântă*, Editura Zamca, Bucureşti, 2010;
Dimitrie Dan - *Armenii ortodocşi din Bucovina*, Editura Zamca, Bucureşti, 2010;
Gheorghe Bezviconi - *Manuc-Bei*, Editura Zamca, Bucureşti, 2011;
Corneliu Zeana - *Umoristice*, Editura EDO, Bucureşti, 2011;
Minas Tokatți - *Cânt de jălire asupra armenilor din țara vlahă*, Editura Zamca, Bucureşti, 2011;
Grigore Goilav - *Armenii ca întemeietori de oraşe în partea de răsărit a Europei*, Editura Zamca, Bucureşti, 2011;
Gheorghe Hasan - *Incidențele mele cu lumea*, Editura Vremea, Bucureşti, 2011;
Santa al Culaki al Todi - *Yramostea sh Tuduradzlji*, Editura Muzeul Literaturii Române, Bucureşti, 2011;
Paul Bogdan - *Exerciții de singurătate*, Editura Timpul, Iaşi, 2012;

Alexandru Gica - *Introducere în istoria recentă a aromânilor*, Editura Muzeul Național al Literaturii Române, Bucureşti, 2012;
Corneliu Zeana - *Mistuire*, Editura EDO, Bucureşti, 2012;
Alexandru Gheorghe - *Drumul românesc al armânilor*, Editura Societății Culturale Aromâne, Bucureşti, 2013;
Ary Murnu - *Mărturia unei epoci : desene*, Editura Societății Culturale Aromâne, Bucureşti, 2013;
Interzicerea expoziției organizate de Societatea Culturală Aromână, Editura Societății Culturale Aromâne, Bucureşti, 2013
Ion Lucian Murnu - *Inscripții pentru oamenii mei*, Editura Societății Culturale Aromâne, Bucureşti, 2013;
Adrian Ioan Popovici – *Armenia – o geografie sacră*, Editura Zamca, Bucureşti, 2013;
Tatevik Grigorian – *Genocidul cultural*, Editura Zamca, Bucureşti, 2013

Referințe despre volumele publicate:

Mihai Ursachi, Ioan Holban, Ion Popescu, Cezar Ivănescu, Simion Bărbulescu, Corneliu Ştefanache, Şerban Alexandru, acad. Constantin Ciopraga, Nicolae Dragoş, George Țărnea, Lucian Vasiliu, George Bădărău, I.D.Sicore, Alexandru Andriescu, Alexandru Husar, Gloria Lăcătuşu, Nicolae Diaconu, Valentin Taşcu, Eugen Velican, Adrian Păunescu, acad. Matilda Caragiu Marioțeanu, Ion Filipoiu, Florin Lăzărescu, Ioan Adam, Eugen Lucan, Ioan T. Morar, Bogdan Alexandru Stănescu, Aureliu Goci, Horia Gârbea, Dumitru Matală, Andrei Milca, Costin Tuchilă, Victoria Milescu, Daniel Corbu, Eugenia Țarălungă, Liviu Ioan Stoiciu, Florea Miu, Călin Cocora, Ion Bogdan Lefter, George Mihalcea, Marin Mincu, Ştefania Mincu, Radu Voinescu, Tudorel Urian, Valeria Manta Tăicuțu, Ioana Bogdan, Mircea Ghițulescu, Emilian Marcu, Marin Stoian, Paul Bogdan, Florin Chilian, Constantin Dram, Vasile Andru, Felix Nicolau, Grigore Traian Pop, Sorin Roşca.

Cuvânt introductiv

În această carte se regăsesc atitudini pe care le-am avut de la 19-20 de ani încoace, atunci când exercițiul exigenței îți este foarte la îndemână, exercițiu pe care mi-aş dori, totuşi, să nu-l pierd, o dată cu maturizarea, indiferent de natura acesteia…

Am optat pentru textele ocazionate de întâmplări, dezbateri, invitații de a scrie periodic, foarte rar acceptate. Dintr-un anumit punct de vedere, nu sunt textele care s-au dorit a fi scrise, majoritatea nu au beneficiat de cumpănire, confortabilul accesoriu al intelectualilor de pe la noi. Pe de altă parte, mi-a fost cu neputință să recuperez câteva dintre ele, acest neajuns generând, „compensatoriu”, o lipsă de rigoare în ceea ce priveşte selecția celor avute la îndemână... Într-un atare demers, criteriul cronologic, singular, nu poate îndeplini funcții estetice. Am lăsat deoparte interviurile şi articolele rezultate din lupta mea în interiorul ministerului culturii. Aşa se explică lipsa materialelor care sunt, de fapt, incidentele trecerii mele prin „politicile de guvernare”, indiferent de culoarea lor politică. Acestea vor fi tipărite într-un alt volum.

Mulți confrați îşi reneagă identități, puncte de vedere, viziuni, o dată cu schimbările, se reculeg, se refugiază. Răzgândirea este în sine un proces intelectual. Am constatat mereu cu surprindere cum aceştia urmăresc continuu un anumit tip de apropiere *culturală* față de oportunități, în care să se poată, mai apoi, insinua pentru ameliorarea lor socială. Pe câțiva nici măcar bunul simț nu îi stingherește, evoluează continuu sub auspiciile maturizării intelectuale. Nu mi-am dorit niciodată un astfel

de acces la *actualitate*. În cazul în care vor fi doritori care să mă judece pentru ce am crezut şi pentru ce am scris la un moment dat, fără virusări propagandistice sau pecuniare, pun în acest mod la îndemână un probatoriu pe care nu o să mai am posibilitatea să-l reneg. Este un exerciţiu de consecvenţă inclusiv faţă de mine însumi. Nu aş fi avut cum să ofer un sprijin mai mare.

Textele pe care le aveţi sub ochi nu sunt modificate, sunt cele publicate atunci, exceptând corectura, acolo unde a fost cazul, de tipar sau de gramatică. Pentru o eventuală confruntare, am lăsat sursele fiecărui text, aşa cum se poartă, atunci când autorii nu au în firea lor retractarea. Nu o dată am întâlnit autori care şi-au modificat punctele de vedere, schimbând pur şi simplu la publicarea în volume sensul celor spuse anterior în gazete. Mi s-a părut o dovadă de curaj nebun. Din alt punct de vedere, tot ceea ce se poate constitui într-o dominantă justificare a cărţii este mulţimea de rele cu care a trebuit să mă confrunt şi la care am reacţionat. Posibil ca pe toate să le fi putut vedea numai din cauza răului din mine. Altfel, probabil că nici nu m-aş fi oprit să le ilustrez, odată ce fuseseră ilustrate de faptele celor la care mă refeream la timpul respectiv şi de meschinăria din ele. Argumentul este îndeajuns de confortabil pentru simţul conservării şi pentru înţelepciunea intelectualului român, autopropus paznic al cetăţii! Continua lipsă de atitudine a acestui popor m-a provocat de multe ori, creându-mi, totodată, o angoasă greu de îndurat. De mult timp, românii nu mai au produs istoric, au devenit o naţiune plictisită. Consumă timpul, având falsa percepţie că ar exista istoric. Astăzi, sunt deja convins că România nu există, că patria este o himeră. Eu pot cel

mult să fiu o placă funerară pe care s-au înscris datele esenţiale şi reci ale neamului meu.

Din păcate, a trebuit să resimt toate prăbuşirile acestui popor orfan de sine însuşi, iar bucuriile sale mărunte nu făceau decât să mă înalţe pentru alte căderi, atunci când le constatam inutilitatea. Nu voi întreba de ce a fost nevoie de asta, e de ajuns să am mici împliniri pentru a fi fericit. Uneori, ascult nişte cântece, înţeleg şi accept până în viscere condiţia. Aflu din versurile lor în ce fel au fost primite şi înţelese aici nefericirea şi drama. Românul şi neputinţa s-au îngăduit, iar pentru el neputinţa este o stare de fapt, nu o provocare. Eminescu pare să fi gândit tot ceea ce se întâmplă în spaţiul românesc şi a obţinut tot ce se putea obţine din ogorul pe care l-a avut la dispoziţie. Nu e în spiritul acestui proiect să argumentez evidenţa, infantila mea obsesie, dar nu mă pot abţine să nu citez din Scrisoarea a II-a: „Iar în lumea cea comună a visa e un pericol,/ Căci de ai cumva iluzii, eşti pierdut şi eşti ridicol." Iluziile lui au fost tot ce ar fi vrut să fie România şi tot ce ar fi vrut să facă el pentru ea. Zadarnic, însuşi simbolul este astăzi în criză. Identitatea noastră a fost dezlocuită masiv, aglomerată apoi cu deprinderi frivole.

Cartea de faţă este, în majoritatea conţinutului ei, o semnalizare tinerească a întunericului, astfel încât chiar şi scrierea celor mai multe dintre texte a fost o scriere la lumina lunii, diferită în natura ei de lumina solară. Ca stadiu, inclusiv al apropierii sufleteşti faţă de lume (am nădejdea că a fost numai un stadiu), deşi lupta cu inerţia din mine însumi este mare, consider că demersul este justificat. În comparaţie cu ceea ce a trebuit să ridice Hristos, crucile noastre sunt duioase: în fond, ne-a rămas de cărat numai lumina de pe crucea Lui, viaţa şi lumina.

Acestea se dăruiesc mereu una alteia, scâzându-şi între ele greutatea. Am iubit oamenii de lângă mine atât de mult uneori, încât mi-am înfipt acest cuțit ascuțit al dragostei în propria mea viață, doar pentru ca ei să poată constata că sunt vii. Am învățat un lucru în acest exercițiu, cu urme precise de vanitate: împrejur, este cu adevărat un deşert, unde fiecare fir de nisip este materia unei drame, acest deşert însă nu ți-ar produce disconfort dacă nu ar avea o prelungire şi-n tine.

Tot binele cel de folos!

Dedic această carte lui Doru Mărieş, prşedintele Asociaţiei 21 decembrie 1989, pentru felul radical în care s-a luptat pentru ca dosarele evenimentelor din decembrie 1989 să poată fi făcute publice, după 20 de ani de stat de drept... Jertfa sa în această nobilă cursă cu mizeria de care România nu se poate dezbăra au fost cele 74 de zile de grevă a foamei. În sfârşit, românii pot acum să aibă acces la realitatea lor juridică, după ce realitatea lor istorică le fusese furată sau cel puţin pervertită. Sper ca lupta şi jertfa acestui om să instituie nădejdea în unii dintre noi. Doru Mărieş continuă să creadă în poporul român. E convins că eroii care au murit şi înainte, şi după „instaurarea" statului de drept din 22 Decembrie 1989 veghează ca noi, cei de astăzi, să fim responsabili faţă de tot sacrificiul lor. Deseori, şi înainte de sprijinul pe care mi l-a acordat Doru Mărieş, am afirmat pe parcursul *dezbaterii* din ministerul culturii că demersul meu nu face decât să respecte sensul jertfelor din acel decembrie, că îmi doresc să constat că România este un stat de drept, că oamenii aceia nu au murit zadarnic, că gesturile noastre către adevăr au o sursă în ei. Am demonstrat contrariul. Aproape totul a fost aici compromis: şi luptele, şi grevele, şi mizele acestora. Există doar o mare Românie mută. În a 47-a zi de grevă a foamei, când statul român refuza obsesiv să pună în aplicare deciziile Curţii Europene a Drepturilor Omului, Doru Mărieş, în timp ce fusese invitat la parchetul General de Laura Codruţa Kovesi, Procuror General al României, a primit spray paralizant în ochi în chiar sediul Parchetului. Septembrie 2009!... Acel jandarm reprezintă animalul pe care statul român îl dresează mereu pentru a fi împotriva omului. Mărieş în genunchi, în sediul Parchetului General, este, de fapt, imaginea românilor în propria lor ţară, în propriul lor timp istoric.

Radio Iaşi – unul dintre turnurile de control ale societăţii

În clipa în care începem să scriem aceste rânduri, suntem onoraţi de invitaţia de a vorbi despre Instituţia Radio Iaşi. Nu o să încercăm acum, în acest spaţiu restrâns, o condamnare a exceselor ideologice ale unui sistem politic fără eficienţă valorică în social, excese care au dus la interpretarea programelor şi care l-au substituit o vreme audiomatului format, ci vom încerca o sintetică analiză a rolului unui mijloc de comunicare, în cazul nostru Radio Iaşi, în procesul creativ continuu al unei societăţi.

Exterior fiind acestei instituţii, doar observaţia ne va fi putut ajuta, într-un timp relativ scurt (3 ani), să ne formăm o certitudine despre ceea ce este Radio Iaşi. Importantă este stabilirea acelui echilibru esenţial de relaţie între atributul valoric şi cel cantitativ al destinatarului. Radioul din Iaşi, în măsura în care părerea noastră poate conta, a reuşit o relaţie împlinită cu ascultătorii săi. Comunicările, fie ele audio, scrise sau vizuale, vin tangenţial în ajutorul omului pentru că omul are o tendinţă extrem de periculoasă în existenţa şi manifestările ei – îşi construieşte modele fără a raporta experienţa şi noutatea la valorile absolute, a căror fiinţare nu e ameninţată de tipuri de gândire impuse fie de o orientare generală a comunicării, tributară, cum bine se ştie, modei, fie de particularităţile neesenţiale. În acest sens, Radio Iaşi a favorizat verificarea, corectarea şi încadrarea individului în umanitate.

Impresiile pot omorî esenţialul şi, de multe ori, omul trăieşte din propriile impresii şi din impresiile altora, grăbit asumate, adevărul devenind arbitrar. În felul acesta, unui mijloc de verificare, cum este cel despre care vorbim astăzi, îi revine menirea oglindirii exactităţii din social. Dacă toţi s-ar crede pe ei înşişi credincioşi, drepţi în cunoaştere şi comportament, inteligenţi, atunci tot ce este exterior individului s-ar îndepărta, interiorul fiecărui om s-ar instituţionaliza ca adevăr etic, orice argumentare ar părea o speculaţie şi nimic n-ar mai putea fi aflat de la nimeni. Acestea se pot întâmpla la toată scara intelectuală.

Împlinirea unei vârste de existenţă între oameni adună realizările într-o bucurie şi într-o analiză, de preferat a fi preponderent din interior.

La mulţi ani, Radio Iaşi, la mulţi ani tuturor celor care îl reprezintă!

Urările noastre, împreună cu un buchet de flori!

„Casa glasurilor noastre - Radio Iaşi 55 ani",
Editura „Cronica", Iaşi, 1996

Tragedia de la Târgu Cărbuneşti.
Istoria lui „dacă”

Fapt: în 15 decembrie 1998, o maşină condusă de un alcoolic (1,5‰), fără permis de conducere, având şapte dosare penale în curs, a intrat în plin într-un pluton de soldaţi cu termen redus, provocând moartea plutonierului-major Pricop Cornel, tată a doi copii, şi trimiţând în spital alţi 10 militari.

Ştim demult că România este o ţară cu o existenţă fără rigoare, în care generaţiile se sacrifică unele pe altele. Într-un astfel de context se observă, din timp în timp sau poate doar atunci când implicarea noastră e directă, că întâmplările au în ele mai multă nenorocire şi fatalitate decât atunci când ar fi fost doar derogări de la ordine. O societate în haos musteşte a „soartă” urâtă. Nu vrem să credem că poporul nostru a dorit să iasă în stradă la revoluţii şi cu alte prilejuri numai pentru că îi era foame, nu vrem să credem că poporul român este resemnat în cerinţele spiritului şi că are dezvoltată cu prioritate, în autoconservare, doar conştiinţa burţii.

Suntem treziţi numai când nenorocirea loveşte lângă noi, apoi, inexplicabil, ne reluăm locul în formaţia condamnată, a descompunerii, formaţie care merge şi merge, precum soldatul lui Nichita, mărşăluind până la genunchi, până la brâu, până când părul iarbă i se face…

Noi, militarii de la U.M. 01013 Târgu Cărbuneşti, am asistat la tragedia provocată de un neghiob care a intrat într-un pluton întreg aflat în marş, culcând în întuneric 20 de oameni, pe unii dintre noi trimiţându-ne, pentru mai multe sau mai puţine săptămâni, prin spitale, pe cei

din cazarmă condamnându-i la tăcere, iar pe comandantul nostru lăsându-l doar cu viața lui de dincolo.

Cunoaştem toți că evenimistica nu lucrează cu „dacă ar fi fost într-un fel sau altul”, cunoaştem că „dacă” este un cuvânt cu o semantică favorizând raționamente ale conjuncturilor, ignorând, pentru puțină vreme, atât cât durează aceste raționamente, situația întâmplată exact. Mai concret, îl folosim pe „dacă”, preponderent, atunci când trăim sau când suntem în apropierea unui necaz.

A fost un mijloc de decembrie, cu o după-amiază caldă, în care unitatea militară nu ar fi dorit decât linişte ca să-şi urmeze programul. S-a plecat în marş, înserarea ajungea din urmă pluton după pluton şi fiecare dintre noi avea să fie depăşit de înserare. Şi a mai existat un bolid fără de lumini, condus de un alcoolic care ne-a aruncat în gemete, sânge şi moarte. Nu ne propunem să licităm sensibilități într-un moment care ar fi ales cum nu se poate mai prost pentru asta, dar motivația acestui articol se găseşte în altceva.

Neghiobul care a adus dezastrul şi a rupt echilibrul şi liniştea unei unități militare avea până în acel moment 7 (şapte) dosare de accidente rutiere, în majoritatea cazurilor conducând beat şi fără permis de conducere. Este posibil ca într-o țară pe care o preamărim la date consacrate ca un astfel de om să conducă întruna vehicule? Ce fel de sistem juridic este acesta şi cum poate el să mai regleze socialul, ce judecători sunt aceia pe care fondul forestier şi banii unui pădurar, criminal la drumuri publice, îi fac să uite mereu accidente după accidente?

Chiar este nevoie de fiecare dată să se întâmple moarte, pentru a putea vedea descompunerea noastră ca națiune? Ca putere a legii şi a aplicării justiției?

Dacă pădurarul Ivănuşi Adrian ar fi fost închis la vreme, întâlnirea cu nenorocitul nu ar fi provocat lovituri cum sunt acestea. De ce e nevoie ca paharul dezordinii şi nenorocirii româneşti să dea mereu peste?

Obsedantul „aşa a fost să fie" al românilor, sesizat de la filosofi până la justiția de astăzi, cu care noi trecem continuu spre haos, aplecați de întâmplare şi resemnați, face să aşteptăm ca „soarta" să le decidă pe toate. Dar noi ce mai suntem? Românii nu analizează nimic din ce li se întâmplă cu raționamente reparatorii, nu decid să înlăture cauze, ei joacă mereu la loteria efectelor nenorocite, create tot de ei.

Plutonul trecut prin accident aşteaptă să vadă ce se va întâmpla cu acest pădurar. Noi îi aşteptăm pe judecătorii care s-au ocupat de dosarele de până acum ale lui Ivănuşi. Vor veni oare răspunsuri, sau copacii din pădurile Gorjului vor fi mai rentabili decât viețile noastre?

Se pot spune multe cuvinte despre plutonierul-major Pricop, dar momentul nefast restrânge mult utilitatea vorbelor. Îi vom lăsa pe alții să o facă. Un minimum de etică nu lasă fabricarea emoțiilor jurnalistice. Sigur este că ne devenise prieten comandantul nostru, aflasem că făcea parte din elita transmisioniştilor din Armata României, aveam încredere în caracterul său echilibrat, în atmosfera de prietenie pe care o creasem împreună şi în cunoştințele sale. În plutonul militarilor cu termen redus, mai ales la cei care sunt încă în spitale sau în cazarma Târgu Cărbuneşti, persistă starea de şoc. Fiecare dintre noi rămâne lângă familia în doliu, după putința sufletelor noastre. Ne-am pierdut pedagogul, armata şi-a pierdut un subofițer, România, dacă nu-i prea mult, a pierdut un om. Familia a pierdut un fiu, un soț şi un tată.

Noi, militarii încorporați în octombrie '98, a trebuit să vedem încă o dată monstruozitatea societății. De asta ne-am legat la început supărarea de non-istoricul „da-că”.

Domnul să-i dea mântuirea comandantului nostru! Şi colegilor noştri însănătoşire!

Observatorul Militar, nr. 52, 30.XII.1998 - 5.I.1999

CĂRȚI DE LUAT ÎN SEAMĂ
Timpul asasinilor, de Cezar Ivănescu şi Stela Covaci

În calitate de cititor, consider cultura ca fiind singura care dizolvă acest plictis față de lume, sentimentul că, prin parcurgerea unor pagini, îți schimbi efectiv sau potențial reprezentările, este contramăsura fadei previzibilității a ceea ce se întâmplă aici, într-o lume a patimilor şi sentimentelor noastre. Această carte, care a alimentat mult timp norma polemică din mediile literare, fie ele de pe Dâmbovița sau de pe Bahlui, este importantă printr-un curaj al rostirii asumate şi motivate valoric, pentru că dincolo de imediat vizibila împărțire de pumni, Cezar Ivănescu face cultură.

Găsesc în *Timpul asasinilor* (Editura „Libra", 1997) o trivialitate seducătoare pentru un cititor plictisit de atâția politicoşi şi oameni de bine care se perindă fie secvențial, fie pentru mai mult timp prin gangurile literaturii române. Aceştia îşi gravează deseori numele pe catafalcul pietăților gratuite şi depăşirilor contextului de confruntare directă. Eu fac parte dintre cei care afectiv sunt mai aproape de scriitorii care ştiu să schimbe replici dure atunci când acestea au un fundament şi o finalitate culturale. În aceeaşi măsură, refuz organic indulgența prefabricată a transcendențelor dobândite pe canapeaua din sufragerie. Confruntările spirituale fac bine unei literaturi în măsura în care rezultatul devine mai important decât confruntarea.

Neavând însă posibilitatea cunoaşterii nemijlocite a circumstanțelor pe care le enunță simplist autorul şi

lecturând izvoare care nu pot fi considerate pertinente, nu pot avea în nici un fel păreri despre ceea ce este referire concretă, nu pot blama persoanele înfierate de Ivănescu, cel puţin la nivelul Iaşiului, cum nu pot lua drept valori ale urbei moldave cel puţin două dintre numele cărora li se face succintă apologie. Îl cred pe autor că are o motivaţie profesională atunci când deschide aceste procese, iar demersul îmi place ca stil şi cred că volumul e destinat în mod clar mediului scriitoricesc. Nu ştiu cât îl interesează pe Ivănescu mulţimea, polemica fiind proprie celuilalt, iar **Timpul asasinilor** este spaţiul explicit - polemic. Autorul şi-a pregătit cu mult tact apariţia cărţii, a fixat dinainte ţintele, le-a arătat tuturor şi a ştiut să-şi liciteze atuurile. Apariţiile unor astfel de cărţi vor avea două variante într-o literatură: ori vor aduce ordine, ori vor provoca un haos al valorilor şi al ierarhizării lor.

Volumul este conceput ca fiind o hărţuială cu nonvaloarea şi minciuna. Criteriile de evaluare nu le pot comenta, autorul având acoperire pentru ce i s-ar putea reproşa de către împăciuitorii literaţi ai crimelor din literatura română. În ceea ce priveşte cazul de faţă, Labiş este şi nu prea este motivaţia primă a demersului, însă în ceea ce-i priveşte pe speculativi le-aş putea spune că „procesul Labiş" este acoperit îndeajuns ca spaţiu şi informaţie pentru ca titlul să fie salvat în faţa oricui.

În fond, această încercare de istoriografie literară în spirit polemic este şi o intenţie a scăpării din labirintul ideilor comune, condamnate la o eternă nerevizuire din cauza imobilismului intelectual şi acceptării laşităţilor unor sisteme politice şi a unor structuri interioare. Această intenţie este o conştiinţă artistică, iar actul în sine este un act artistic. Îmi vine acum în minte o frază a

lui Domenach: „câteva bătăi de tobă, în pustiul intelectual ce ne-a fost dat, anunță o armonie nouă”.

Rămânerea în timp va fi condiționată de reacțiile pe care le va determina cartea, de schimbările care pot decurge de aici şi de autenticitatea ca document de istorie literară. În măsura în care Cezar Ivănescu se distanțează cu judecata de acele substraturi afective, cred că volumul în cauză este o carte de luat în seamă. Asta nu înseamnă că aspiranții care vor porni cu capul mare în asemănătoare demersuri vor găsi sprijin la diverse farse intelectuale mai mult sau mai puțin de provincie. Spun asta observând tendințele demolatorii îndreptate împotriva unor valori validate de timp şi nu de mereu existentele programe pătimaşe.

Cezar Ivănescu nu poate fi lovit uşor pentru simplul fapt că este situat deasupra celor care probabil ar intenționa să o facă. Iar în ceea ce priveşte cartea, oricât ar fi de blamată, cel puțin unul dintre motivele scrierii ei rezistă obiectiv: pedepsirea sau cel puțin cunoaşterea vinovaților de moartea lui Labiş. Poetul acesta a fost omorât, iar poporul în a cărui limbă a scris nu a făcut până acum nimic pentru el. A da vina mereu pe nemerniciile unui sistem politic mi se pare până la urmă o impertinență. Trăind în eroare, doar cele ale erorii se vor săvârşi. Eroarea persistă în toate, adevărurile se caută şi se găsesc greu.

Meridian, nr. 1, martie 1999

CĂRȚI DE LUAT ÎN SEAMĂ
Întrebări asupra omului, de Olivier Clément

În acest spațiu nu îmi propun să acopăr semantic ceea ce se numeşte „critică literară”. Dintr-o formă de solidaritate intelectuală şi afectivă cu cei care îngrijesc această revistă „de acasă”, încerc să aduc sub ochii potențialilor cititori un număr de cărți pe care le găsesc importante prin motivația scrierilor şi/ori prin sentimentul de argumentare, indiferent de registrul disciplinar. Fac doar prezentări, cu o intenție adaptată la finalitate...

Numărul trecut am scris despre un volum căruia i-aş spune cu rezerve „de istorie literară”, acum va fi o carte de teologie, iar în numărul din toamnă voi aborda o scriere despre teoria sexualității.

Aceste cărți sunt puncte ale maturității mele, pot fi alegeri subiective. Pe de altă parte, cititorul riguros poate fi ofensat puțin şi de temele atât de diverse, şi de spiritului meu artistic, parțial dilematic: în conținut sau în formă ființează obiectul artistic?

Capacitatea discursivă a lui Olivier Clément este una de adaptare la sistemele oratorice moderne. Rar se pot găsi autori teologi care să uzeze de firescul semantic al comunicării, care să nu încarce ideile cu terminologie prețioasă, nesusținută în context. Cartea luată în discuție impune o apropiere de cititor, iar primul capitol revelează repere şi totodată etape ale parcursului întru care e posibilă istoria umanului, asistată de către Creatorul ei.

Capitolul I s-a constituit cu intenția de susținere a întregului cuprins al lucrării, prin simpla asigurare a spațiului problematic. „Omul-făptură” - subcapitolul secți-

unii a doua - este o fixare a existenţei omului între tendinţe şi alegeri. E conturată astfel sinteza unor noţiuni teologice verificate pe un parcurs al literaturii universale. Sunt puse apoi în discuţie aspectele similare din imediata apropiere şi influenţarea omului.

Fiecare Persoană din Treime apare ca un mod unic de a face să subziste aceeaşi Fiinţă, de a o primi de la celelalte şi de a le-o dărui în mişcarea de iubire (Sfântul Maxim Mărturisitorul).

Autorul susţine că o singură distincţie se poate lua în calcul ca fiind pertinentă: aceea între natură şi persoană, practic în acest fel fiind aprofundat cel puţin un atribut al Sfintei Treimi. Persoana este transcendentă oricărei întrebări, deci nonconceptualizabilă, ireductibilă.

Omul devine axă verticală a lumii prin poziţie, dar şi idee de mişcare prin manifestarea din registrul iminenţei vieţii.

Acestea sunt două noţiuni care împreună sunt specifice doar omului responsabil şi conştient de libertate. Problema liberului-arbitru şi tragismul ei prin alterarea alegerii sunt tratate patristic: libertatea a fost dată de Creator datorită chemării la îndumnezeire. Finalităţii acestei chemări, pentru atributul de a fi deplină, îi va corespunde obligatoriu un demers liber. Unirea cu Dumnezeu ca urmare a unei simple atracţii ar fi atenuată, neresponsabilă până la capăt.

Să aducem ca sprijin în această ideaţie **argumentul** Adam: pentru a creşte către o iubire conştientă, trebuia să treacă prin punerea la încercare a libertăţii sale, deci nu printr-un păcat obligatoriu, ci prin încercarea lui...

Omul Îl iubeşte cu adevărat pe Dumnezeu tocmai pentru că-L poate refuza.

Capitolul „Destinul erosului" recapitulează formele degenerative ale raţiunii şi maladiile sociale în care ele îşi găsesc reprezentarea.

Adevărata iubire este mai puţin un erotism carnal, impersonal, o tendinţă a mucoaselor vascularizate în frecare. Erosul este în slujba tandreţei, împreună cu celălalt mântuirea există în Hristos, în restauratorul „nupţialităţii originilor".

Monahismul, ca apariţie imediată încetării persecuţiilor, este tratat ca un eros împlinit în iubirea divină, o înfrângere a refuzului lui Dumnezeu din om. Nu mai e nimic nefiresc între „eros" şi „iubire divină", termeni deveniţi antinomici în percepţia comună. Însă relaţia sexuală nu te face obligatoriu necurat, cum s-a afirmat printre sinodalii niceeni, iar sacerdoţiul nu este incomparabil cu mariajul, sacramental prin excelenţă şi nu sociologic. Fidelitatea preotului faţă de femeia sa este imaginea absolutei fidelităţi faţă de Dumnezeu.

Capitolul „Dumnezeu şi Cezar" propune o radiografie socială în care se vede uşor că idolii şi pasiunile secularizează omenirea. Aceasta devine din ce în ce mai ignorantă faţă de ea însăşi. Infrastructura istoriei este o relaţie a umanităţii cu Dumnezeu, creatorul istoriei fiind Hristos. Tensiunea între Împărăţia lui Dumnezeu şi împărăţia lui Cezar semnifică şi păleşte transfigurarea.

O frază substanţială a acestui capitol este următoarea: „Istoria, de la mormântul gol încoace, nu se mai poate închide în ea însăşi, e traversată de nădejdea mântuirii." În felul acesta autorul găseşte o criză de sens, iar Biserica trebuie să fie una în care prisoseşte bucuria pascală şi pacea „pe care lumea nu o poate da". Speranţa îi este revelată creştinului din faptul că ştie că angajarea lui

în istorie nu-i limitează orizontul, creştinismul pregătind în istorie transformarea.

În subcapitolul „Regele şi bufonul”, teologul francez afirmă că, în mişcarea sa profundă, creştinismul tinde să desacralizeze puterea pentru a o sfinţi prin omul care o exercită. Împăratul creştin a devenit purtător al chipului lui Hristos, avea o slujire creatoare şi o putere limitatoare a răului. Persoana e chemată să exercite în lume cele două funcţiuni, care într-o societate creştină constituie cei doi poli ai poporului lui Dumnezeu: cea de călugăr şi cea de împărat, interiorizându-le, fără a uita să-şi fie şi propriul bufon.

Capitolul se încheie printr-o adresare societăţii franceze laice prin statul oficial şi atrage atenţia că o „civilizaţie deschisă, fără ideocraţie, nu trebuie să fie un pustiu spiritual abandonat instinctelor prin dinamismul lor fără o finalitate a producţiei.” Rolul creştinilor mărturisitori în cetate ia azi forma divino-umanismului.

„Căutarea locului inimii” este o intenţie de sondare a lăuntrului fiinţei umane, spre acel loc al întâlnirii omului cu Dumnezeu, intenţie care marchează obiectul existenţei umane. Dumnezeu este spirit deplin care îşi exercită plinătatea înspre creatura Sa, creatură care nu ar putea suporta un Dumnezeu neterminat, un Dumnezeu în devenire. Omul, în schimb, în decursul dezvoltării sale spirituale şi al cunoaşterii de sine, ajunge la conştiinţa acţiunii asupra lumii împreună cu Dumnezeu. Întregul parcurs al destinului nostru, în viziunea renumitului teolog, nu este altceva decât căutare a locului inimii întru dobândirea „plinătăţii dumnezeirii”.

În secţiunea „Templul trupului” se susţine importanţa acestuia, valoarea sa în desăvârşire. Trupul devine locul unde persoana începe să cunoască lumea din in-

terior cu posibilitatea de a o schimba în ofrandă sau stârv. „Ceea ce se vede în definitiv nu este materia, ci sufletul, persoana”.

Conştiinţa de sine, de lume şi de Dumnezeu formează o unitate structurală de nedezmembrat. Pustnicul Neofit spunea că „materia nu este altceva decât reprezentarea în formă a materiei minţii”, iar după formula vechilor filosofi „sufletul este forma trupului”. Prin structura sa, trupul este chemat la devenirea „templului Duhului Sfânt”. El are în sine predispoziţia spre deplinătate, conform cuvintelor din Sfânta Scriptură: „deplinătatea dumnezeirii sălăşluieşte în Hristos trupeşte şi noi suntem părtaşi în El la această deplinătate”. Inima-duh e centrul unde se lucrează unificarea şi deschiderea către Dumnezeu, atribut al omului total care a dobândit „cunoaşterea integrală”.

E pus apoi în discuţie drumul care trebuie parcurs până la împărăţia cerurilor din înlăuntrul nostru, din inimile noastre. Aceasta e o cale spinoasă prin care se eliberează conştiinţa de idoli, se dezbracă de pieile moarte, de identificările iluzorii şi se dezvoltă ca o teologie a metodelor. Acest drum în finalitate devine transfigurat prin focul harului din haina luminoasă a sfinţeniei. Calea unei astfel de nevoinţe dătătoare de viaţă eternă este a Fericirilor: sărăcirea de sine (a orgoliului), iubirea activă, lacrimile de frică şi de uimire în care piatra inimii se dezintegrează. Acest capitol se încheie cu „transfigurarea“ ca metamorfoză a „tunicilor de piele” în haine luminate, ca răspuns la chemarea sinceră a omului în numele lui Iisus Hristos.

Sfântul Serafim de Sarov, printr-o rugăciune neîncetată a inimii, ajunsese la acea transfigurare a simţurilor şi a trupului, încât, într-o bună zi, faţa i-a devenit mai lu-

minoasă ca soarele, iar fulgerele îi ţâşneau din ochi. Regăsirea acestei haine luminoase este în Hristos, doar El poate îmbrăca valoric umanitatea.

În „Omul şi cosmosul" este schematizată percepția lumii de către creştin şi autopoziționarea sa în acest context al timpului, spațiului şi structurilor materiei. Actele intenționale ale omului se înscriu într-o ordine a inimii. Natura este o nouă realitate, adevărată, dinamică, în care este tensiunea transcendenței. Slava lui Dumnezeu este la rădăcina lucrurilor, creatura trebuie să fie slava Creatorului, lumea devenind Templul lui Dumnezeu. Cu cât această natură este mai plină de ordinea ei, cu atât ea devine mai încărcată simbolic.

În cosmos (etimologic), Dumnezeu este cunoscut tot atât de adevărat şi de imediat ca şi orice alt suflet sau orice altă minte deosebită de a noastră. Existența lui Dumnezeu o concepem cu mult mai evident decât existența oamenilor, fiindcă efectele naturii sunt în mod nemărginit mai numeroase şi mai considerabile decât cele atribuite ființelor omeneşti. Nu există nici un semn care să arate pe un om sau un efect produs de om şi care să nu demonstreze în acelaşi timp existența lui Dumnezeu ca şi creator al naturii.

Pentru a exercita o influență oarecare asupra altor persoane, voința omului nu are nici un alt mijloc decât mişcarea sa, însă depinde de voința Creatorului ca o astfel de mişcare să fie percepută sau să existe o idee oarecare în sufletul altora despre ea. El singur menține toate lucrurile prin cuvântul puterii Sale, El menține între spiritele naturii acele legături în virtutea cărora unul e în stare de percepție a existenței celuilalt.

Totuşi, lumina aceasta curată şi clară, care luminează fiecăruia, este ea însăşi indivizibilă. Lumea este o *femini-*

tate impersonală menită a fi un singur trup cu omul. Nu există discontinuitate între trupul lumii şi cel al omului, susţine Olivier Clément plecând de la inseparabilitatea *creatului*. Din toată natura, doar omul este animat de suflarea lui Dumnezeu, „devine preot şi permite universului să corespundă tainicii sale sacramentalităţi". Tot ceea ce se petrece în om corespunde universului. O reflecţie minimă Îl revelează în felul acesta pe Dumnezeu în interiorul sufletelor noastre, producând această varietate a ideilor şi senzaţiilor care se ivesc în noi neîntrerupt. „Sunt cum Dumnezeu îmi dă idee" (Părintele Stăniloaie).

Excesul luminii poate orbi, în schimb raţiunea în Dumnezeu o poate privi. Transparenţa sau opacitatea cosmosului depinde în final de transparenţa sau opacitatea noastră. Căderea, acea catastrofă cosmică, este o reluare valorică a patrimoniului ideatic despre acest episod din istoria umanităţii primare ca şi cădere în istorie, în timp. Dumnezeu, chiar exclus din inima omului o dată cu această întâmplare, ţine lumea din afară, introduce ordine evitând dezintegrarea. Ştiinţa nu poate creşte imediat după cădere pentru că ea este inclusă în condiţiile provocate.

Hristos şi Învierea Sa sunt singurele căi în depăşirea consecinţelor căderii, dacă El n-ar fi înviat, moartea ar avea ultimul cuvânt mereu. Sfântul devine omul consumat de bucuria pascală, de această mereu anticipare a sărbătorii finale, cereşti. Acolo vor muri simbolurile menite doar memoriei omului. Până atunci ne rămâne a sesiza stricta necesitate a raportului: conştiinţa de sine a lumii şi cea despre Dumnezeu, raport în care El este „fiinţă prin sine însuşi".

Sfera ființei absolute, chiar dacă nu e accesibilă oricărei trăiri, e la fel de constitutivă ființei omului ca şi conştiinței de sine şi de lume a acestuia. Prezentarea de față am făcut-o pentru acel care va citi „Întrebări asupra omului”. Este, practic, un îndemn a cărui desuetudine astăzi mi-o asum la schimb cu o potențială lectură.

Ideile acestei cărți sunt introspecții asupra umanului, a unui uman pătruns de datoria conştientizării existenței Unicului Dumnezeu din Treime. Olivier Clément sugerează, în fond, pe tot parcursul lucrării, că Dumnezeu nu poate să fie căutat şi găsit doar din curiozitate...

Mai degrabă din întâmplare!

Meridian, nr. 2-3, iulie 1999

CĂRȚI DE LUAT ÎN SEAMĂ
Album foto - Iosif Berman

Editat de Muzeul Țăranului Român - Bucureşti

Rar se întâmplă în viața de toate zilele să-mi schimb în scurt timp intențiile din pricina unor momente care îmi stârnesc afectivitatea, cu atât mai puțin dacă este vorba de prezentarea unor apariții editoriale. În numărul trecut al revistei *Meridian* anunțasem că voi scrie despre un volum semnat Pascal Bruckner şi Alain Finkielkrant, dar zilele trecute mi-a căzut în mână acest album foto cu lucrările celui mai important fotograf din spațiul nostru - Iosif Berman. Realizarea grafică şi conținutul sunt impecabile şi recomand achiziționarea lui atât celor interesați de a avea acasă multă imagine istorică a ceea ce înseamnă România, cât şi celor care vor să aibă didactica unei fotografii înțelepte şi formative. Iosif Berman (1892-1941) a moştenit din originea sa evreiască sentimentul acela de căutare în speranță şi tainică motivație în realizare. A fost un interdisciplinar, apropiat în aceeaşi măsură şi de artă, şi de ştiință. Aceeaşi patimă artistică şi aceeaşi solidaritate îl făceau să realizeze, la începutul secolului al XX-lea, portretul satului şi al țăranului român. Tot el este autorul jurnalului fotografic al descoperirilor şi aplicării tehnicilor la noi.

Nu lipsea, cum era şi firesc pentru o astfel de personalitate, din anturajele politice ale vremii, indiferent de zona ideologică, nefiind niciodată copleşit de anvergura politicienilor, evenimentelor, găsea de fiecare dată ipostaze ironice în ce fotografia la marile curți. Disponibilitățile sale s-au făcut uşor cunoscute în Europa şi S.U.A., a

primit solicitări de colaborare la ziare precum „The New York Times”, reviste londoneze şi agenţii de presă pariziene. În România, Iosif Berman a lucrat pentru *Dimineaţa, Adevărul şi Realitatea ilustrată.* Pe lângă toate aceste realizări, a fost un important şi consecvent ajutor în cercetările şi acţiunile Şcolii Sociologice de la Bucureşti a lui Dimitrie Gusti. Nicolae Iorga, în timpul prelegerilor de la Vălenii de Munte, i-a solicitat prezenţa.

Marile personalităţi stârnesc prin anvergura lor, indiferent de plasarea istorică, atât **şansa** cât şi nenorocul asupra propriului destin. Astfel, în anii ’40-’41, din pricina complexelor unor vremuri, îi sunt închise laboratoarele şi îi este interzisă activitatea. Viaţa îi va deveni fără sens şi va trece discret în amintire.

Ca o ironie a ceea ce se întâmplă prin ţara aceasta, Partidul Comunist va face propagandă cu lucrările sale ca să-şi legitimeze ideologia, abuzând de imaginea unui ţăran primitiv şi exploatat, care necesita „ajutor” ca să ajungă la o conştiinţă proletară. Nu ar fi fost de-ajuns... şi prin 1950, când programul se va fi terminat, Iosif Berman intră la fondul secret pentru că... ţăranii în fotografiile sale erau prea autentici, greu de manipulat...

În cuvintele care însoţesc fotografiile, Ioana Popescu îl prezintă ca fiind un om care „... a trăit sub semnul ochiului şi al inimii. Ochiul camerei de fotografiat decupa frânturile de lume, aşa cum le iubea fotograful: populate, vii. Cerul senin era gol şi neinteresant, dacă nu era străbătut de nori viguroşi; peisajul natural era plicticos, dacă nu era sfâşiat de-o stâncă, de o volbură de apă, de un copac puternic. Omul era impersonal, dacă alături sau în fundal nu se profila o fâşie de lume, o construcţie, o fântână. Iubea mănăstirile, dar nu era interesat de fotografia artistică, ci de chipurile de călugări sau de maici

la rugăciune sau la muncă. Iubea evenimentul şi admira personalităţile culturale şi politice ale timpului, dar nimic din ce ar fi trebuit să fie festiv nu era şi înţepenit. Există în imaginile pe care le realizează chiar o umbră de iubire demitizată în adevărul ei."

Albumul acesta mi-a arătat o imagine a ţării pe care cu vagi proiecţii aş fi putut încerca s-o construiesc. Am simţit că am primit în acest sens totul de-a gata şi m-am bucurat. Aceste cuvinte sunt de recunoştinţă într-un fel şi de admiraţie. Veţi înţelege când veţi vedea acele chipuri, acele străzi de prin oraşe şi acele sate...

Totul e spirit istoric, acele fotografii au în ele o Românie care îşi căuta la începutul acestui secol, în plin entuziasm naţionalist-romantic, destinul cultural şi statal. De multe ori referinţa sentimentelor şi judecăţilor era ţăranul - tipar moral şi spiritual pentru ideologia social-politică. Atunci era începutul artei naţionale folclorizante, literaturii semănătoriste, arhitecturii „neo-româneşti". Ţăranii lui Berman sunt „frumoşi, puri, hieratici, depozitari ai unei înţelepciuni, echilibru şi culturi tradiţionale vechi şi stabile".

În arhivă, imaginile sunt catalogate în „imagini-spectacol şi imagini-adevăr". În primele, fotograful ca şi privitorul se află în afara cadrului, în faţa lui, abordând din exterior conţinutul imaginii, păstrând o distanţă care impune strict admiraţia sau respingerea, fără trăire în imagine.

Acest tip de imagine este exotic şi pitoresc, este făcută „să placă" şi „să uimească". „Imagine-adevăr" are autorul în interiorul realităţii fotografice, cadrul se deschide spre fundal, cuprinzând fragmente de context total necontrolate, viaţă în desfăşurare, în timp ce subiectul imaginii iese din context, se îndreaptă spre fotograf, pe

care îl înglobează în imagine. Privitorul are şansa în acest fel să interogheze, să fie nesigur, pentru că nu are scop **să convingă**.

Berman era atras de banalitățile cotidiene, de universul şi de atmosfera omului obişnuit. A folosit instantaneul pentru a capta gesturi şi fizionomii de nimeni observate până la el, pentru a explora zone fără mărturii, precum activitățile micilor meseriaşi şi noblețea gestului lor sigur, vânzătorilor şi actorilor ambulanți, copii din piețe şi târguri. Instantaneele „furate" sunt din realitatea cea mai crudă, „imagini cu sonor". Iosif Berman iese din aparența bidimensionalității, folosind relieful creat de umbră şi lumină, penumbrele şi degradeurile de gri.

Am găsit în acest album o fotografie făcută în Gorj, în 1930: două țărănci vorbind față în față, una rezemată de fereastră şi alta în casă torcând. Fotograful, implicit privitorul, se află în interiorul casei, uşor lateral. Toată imaginea este maiestuoasă, personajele de fapt nu contează, este o unire brutal-emoțională între umbră şi lumină.

Găsesc o veritabilă imagine a ceea ce Chevreul susținea la 1839 în „Despre legea contrastului simultan" (1989 - ediția a II-a): orice corp luminos prezintă un cearcăn de umbră şi invers. Mărturisesc că receptarea acestui album a fost una impresionistă şi cred că mare parte din ce a simțit Iosif Berman când fotografia am simțit eu privind. Probabil şi el a fotografiat **ceea ce ştia din ceea ce simțise**.

Meridian, nr. 4, octombrie 1999

MAMAIA 1999 – ÎNTRE GĂINĂRIE ŞI MAFIE (I)

Am înţeles de mult că e greu să mai fie competiţii oneste şi spectaculoase la care urâtul să nu bântuie în inimile celor care le administrează. În România, o ţară eminamente a emoţiilor artistice, nici cântecul nu mai este o îndeletnicire a inocenţei noastre istorice. Am tot ţinut-o cu cântatul prin secole, acum şi asta pare a fi o sursă de scandal.

O fi fost odată „MAMAIA" ceva, o fi produs personalităţi muzicale, care să alimenteze şi să aline dorurile românilor (…) „Scândura" scenei foloseşte acum la altceva şi cei care stau în spatele ei nu urmăresc decât să le scoată pe fetele acelea la un „altfel de produs„ (să cităm puţin din intervenţiile ziaristice ale colegilor mei de generaţie).

Nu voi mai aduce comentarii festivalului încheiat cu câteva zile în urmă şi răsfoit cu oarecare diletantism de mass-media. Voi pune în pagină câteva încălcări flagrante de regulament, care au dus inevitabil la situaţii venind să acopere semantic titlul acestei informări jurnalistice.

Din toate, cititorul „Gorjeanului", pe care îl ştiu ca fiind informat şi cunoscător, va trage bine la socoteală ceea ce crede din cuvintele mele...

În regulamentul festivalului se spune că „juriul pentru faza finală este unic la secţiunile de interpretare şi creaţie în primă audiţie" şi că, firesc, compozitorii ale căror piese sunt în concurs în primă audiţie nu vor face parte din juriu. Probabil se avea în vedere situaţia de anul trecut, când directorul artistic al festivalului, mem-

bru în juriu şi moderator de emisiune al TVR (simpaticul Gabriel Cotabiță) a luat trofeul la secțiunea Creație... Anul acesta, la aceeaşi secțiune, premiul trebuia să-l ia dirijorul Orchestrei Radio, Ionel Tudor. Astfel, peste noapte s-a hotărât să se împartă juriul în două (creație plus interpretare), în felul acesta Ionel Tudor să nu fie nevoit să-şi înmâneze singur trofeul. Aşadar Ionel Tudor, după ce şi-a primit premiul său, a putut da liniştit trofeul la interpretare unei domnişoare care era manageriată de Adrian Ştefănescu, acelaşi care era şi producător al festivalului. Adică banii şi imaginea sunt împărțiți într-o cârdăşie deplină, obişnuită totuşi de ceva vreme încoace pe aceste frumoase pământuri.

În concurs, încântătoarea domnişoară cu trofeul, Mihaela Ela Dănăilă, era foarte bine pregătită să interpreteze un cântec tot al preşedintelui juriului, Ionel Tudor, intitulat „TU”, încercând să sublinieze artistic, cum ştiu ei, câte ceva din acest festival.

S-a dat în acest mod trofeul la Interpretare indirect producătorului festivalului, Adrian Ştefănescu, iar la Creație direct preşedintelui acestui juriu unic din regulamentul de concurs, Ionel Tudor.

Gorjeanul, 9 septembrie 1999

MAMAIA 1999 – ÎNTRE GĂINĂRIE ŞI MAFIE (II)

Pe locul al doilea a fost stabilit grupul „Latin Expres”, la egalitate cu Ramona Negrea. Acest grup avea şi el un manager care era implicat financiar în festival, mai exact un fel de sponsor al unora. Respectivul om de afaceri, care de curând şi-a băgat capul în muzică, nu a fost de acord ca formaţia lui să împartă locul al doilea cu cineva, pe motiv că i s-ar ştirbi din imagine acestei formaţii, care interpretează bine genul muzical numit „manea”, pe o melodie dorită cu sonorităţi latino-americane. Într-o paranteză imaginară, cred că va prinde bine „Latin Expres”, cum se spune, la tinerii şi mai vârstnicii consumatori de muzică din ţară. Românului îi place să dea din buric, oricum nu prea eficient în alegerea încântării. În urma acestei intervenţii în juriu a unui ins fără nici o acoperire în ierarhia de concurs, Ramona Negrea din Craiova a fost exclusă definitiv de pe podium. Ea şi Roxana Iacob din Iaşi au fost de departe cele mai bune prezenţe dintre concurenţi.

Compensatoriu, am propus-o pe Ramona Negrea, în ultima seară a emisiunii „DOPO-FESTIVAL” pentru Premiul Presei, pe care l-a luat apoi în unanimitate. Pe locul al treilea au fost Roxana Iacob şi Silvia Ştefănescu, după ce în acelaşi regulament se spunea: nu se admite în ierarhia finală, la nici o secţiune, ex-acquo-ul. Între concurenţii aflaţi în această situaţie departajarea se făcea de către producător (?!...), organizator (...) şi preşedintele juriului, categorii implicate.

Concurenților nu li s-a plătit nimic din ceea ce înseamnă aparițiile televizate, după ce regulamentul concursului prevedea la „Obligațiile producătorului”, Punctul 3, „Să negocieze, să semneze şi să plătească remunerația (? trecem peste inadvertențele gramaticale) cuvenită pentru prestația artistică televizată a interpreților la toate secțiunile festivalului”. Când concurenții aminteau de banii lor, producătorul devenea violent.

La secțiunea „Şlagăre”, ca zâmbetele celor care eram pe acolo să se transforme în hohote de râs, au concurat şi piese în primă audiție, Laura Stoica a inaugurat această probă din interiorul „Şlagărelor” concurând cu o piesă înregistrată cu zece zile înainte de festival, în studioul „Migas”. Toate premiile „combătute bine” de tânărul subsemnat au fost remunerate cu mii de dolari. Mai sunt întâmplări din festival, dar pe dumneavoastră, fiind cititori de lucruri serioase, proprii unor criterii personale, nu vă voi supune unui abuz de spațiu publicistic, papirofagia mea oprindu-se aici.

Atât intervenția mea din cadrul emisiunii TVR mai sus amintite, cât şi cea prezentă în această pagină de cotidian le motivez ca fiind o solidaritate artistică cu concurenții şi cu emoțiile lor ratate. Cum la un articol de felul acesta se obişnuieşte să fie încheiat în zona simbolismului ziaristic din România, o să citez din „Obligațiile producătorului”, punctul 7: „să asigure şi să garanteze cinstea şi nepărtinirea jurizării”. Q. E. D „Bravos națiune, halal să-ți fie!”. Nimeni nu se sinchiseşte de aceste... măgării, difuzate de televiziunea națională.

Gorjeanul, 10 septembrie 1999

„CRIZANTEMA DE AUR, EDIȚIA 1999”
Aproape lecție despre cum se face un festival

Recent, s-a desfăşurat Festivalul şi Concursul Național de Creație şi Interpretare a Romanței şi de Valorificare a Tezaurului Muzical Românesc „Crizantema de Aur” – Târgovişte 1999, ediția XXXII-a. Atmosfera a fost mult diferită de Mamaia, n-au mai fost atâtea umori, patimi şi polițe ale producătorilor de muzică din România. Clasamentele nu s-au mai cunoscut dinainte.

Este adevărat că multe dintre laudele de mai sus vin şi din faptul că acest festival nu are anvergura celui care îmi este termen de comparație, nu are acelaşi interes financiar, mediatic, de piață, mai precis. Adică potențialul scandal nu merită potențialele sume. În marea lor majoritate, concurenții au fost anonimi, a fost şi acesta unul dintre motivele pentru care producătorii nu au venit cu presiuni. Au existat şi momente care mi-au solicitat ironiile, dar au fost exclusiv din partea unor concurenți.

De pildă, am întâlnit două concurente care nu ştiau nimic din ce se întâmplă în muzica românească, n-auziseră de interprete precum Paula Seling ori Sanda Ladoşi. Cu atât mai mult cu cât interesul profesional este unul comun, de manifestare prin televiziune, radio şi presă scrisă, națională ori, în cazul nostru, locală. Exemplele sunt pur întâmplătoare, generate de situații faptice.

De felul meu, apreciez oamenii care au preocupări şi filiații cu trecutul, fie el şi de natura genului muzical practicat, dar în nici un caz nu doresc ca respectiva apartenență să fie din ignoranță şi imposibilitatea de a trăi prezentul cultural, de a-l cunoaşte în evoluțiile sale, indiferent de ni-

velul de valori, cauză a multor puncte de vedere şi opţiuni, în cele din urmă… Aşadar, am constatat că infuziilor de noutăţi şi stiluri occidentale li se opune aici ignoranţa totală, cred eu unică în tradiţia artistică românească de acest fel... Nu vreau să comentez pentru că aş fi tributar unor ironii simple.

În ceea ce priveşte juriul festivalului, din experienţa mea de observator al mai multor asemenea evenimente, a fost prima dată când am avut siguranţa în corectitudine. Acesta a fost alcătuit din: David Ohanesian - preşedinte, Marius Ţeicu, Angela Similea, Anton Şuteu, Titus Andrei, Florin Georgescu, Matilda Pascal-Cojocăriţa, Voicu Enăchescu, Angela Moldovan, Mihai Bandac, Constantin Rusnac, Nicolae Savu-Cristescu.

Organizarea a fost fără reproş, atmosferă plăcută, serviabilitate, politeţe, fără cunoscutele prietenii alcoolice, inclusiv cu un pronunţat confort intelectual. Aş putea spune că am simţit pe perioada festivalului cum mă educ.

Nu văzusem o astfel de colaborare emoţională între cei de pe scenă şi public, la un astfel de nivel valoric. Publicul din Târgovişte are gust şi o deosebită educaţie muzicală, de cele mai multe ori clasamentul întocmit în sală a fost identic cu cel al juriului. Este adevărat că aici există o tradiţie, dar primul argument este unul de constantă preocupare. Un singur minus aş avea de pus: referitor la preselecţie. Acesta a fost ulterior şi subiect de discuţie cu Marius Ţeicu şi Titus Andrei. Amândoi se plângeau că festivalul nu are o promovare susţinută, preselecţia, ca moment, nu a fost dintre cele mai fericite şi în felul acesta multe voci nu au ajuns la Târgovişte.

Cum este şi corect, în cele ce urmează voi prezenta un fel de casetă tehnică a festivalului. Organizatori: Ministerul Culturii, Prefectura Dâmboviţa, Şcoala de Arte „Octav

Enigărescu” Târgovişte, Casa de cultură a municipiului Târgovişte, Inspectoratul pentru cultură Dâmbovița, Tele 7 abc, Fundația culturală Pro Arte. Director executiv: Nicolae Savu-Cristescu. Regizor al festivalului a fost Bogdan Cristian Drăgan, acelaşi care a pus în scenă două piese la Teatrul de Stat „Elvira Godeanu” din Târgu-Jiu.

Concurenții şi recitalurile au fost acompaniate impecabil de orchestrele „Star 2000”, dirijor Petre Geambaşu, „Dor Transilvan”, dirijor Ştefan Cigu şi „Rapsodia”, dirijor Petrică Pană.

PREMIILE FESTIVALULUI
„CRIZANTEMA DE AUR” 1999

Secțiunea de interpretare a romanței: locul I - Simona Paula Vâlceanu - Turnu Severin; locul II - Silvia Grădinaru - Chişinău; locul III - Cristina Scarlat - Chişinău.

Secțiunea de creație a romanței: locul I - „De ce-ai plecat” - Titel Popovici; locul II - „Izvorul vieții” - Ioan Tomescu; locul III - „A fost un vis” - Constantin Baranovschi.

Secțiunea de interpretare „Ionel Fernic”: Marele Premiu - Doina Durdan - Turnu Severin; locul I - Cătălina Prigorea - Dâmbivița; locul II - Marina Filipovici - Chişinău; locul III - Virginia Moraru - Chişinău.

Secțiunea de interpretare „Refrene fără vârstă”: locul I - Ramona Negrea - Craiova; locul II - Silvia Ştefănescu - Bucureşti; locul III - Carmen Andrei - Bucureşti.

Premii speciale: Premiul publicului - „Refrene fără vârstă” - Cătălin Panaite - Iaşi; Premiul publicului - Interpretare romanță - Simona Paula Vâlceanu - Turnu Severin; Premiul Primăriei Chişinău - Interpretarea romanței - Ileana Rotaru - Chişinău; Premiul Primăriei Chişinău - Creație a

romanței - Constantin Arvinte; Premiul „Ioana Radu" - Silvia Grădinaru - Chişinău; Premiul „Ileana Sărăroiu" - Simona Paula Vâlceanu - Turnu Severin; Premiul „Doina Badea" - Silviana Lungeanu - Galați; Premiul „Ionel Fernic" - Marius Mitrofan - Bucureşti; Premiul presei - Silviana Lungeanu - Galați; Premiul BCR - Constantin Arvinte.

Gorjeanul, 4 noiembrie 1999

Desvrăjirea românilor

În general, despre un popor se pot confecționa judecăți de valoare cel puțin discutabile, argumentul științific (imediat credibil) este respins natural de mediul de referință – spațiu întins, de manevră şi de speculație intelectuală nedemonstrabilă, fie ea una ieftină sau una cu oarecare rigoare.

Poate de aici şi consistența cantitativă a judecăților de acest fel, tentația acestui teren, fascinația şi bucuria rostirii unor astfel de cuvinte, de cele mai multe ori păguboase prin superficialitatea celor care le produc şi spontan ineficiente prin lipsa de determinare valorică a celor cărora le sunt destinate.

În fond, se urmăreşte mai puțin aspectul formativ, interesul imediat este sensibilizarea unor afectivități şi atragerea cititorului (ascultătorului) într-o zonă de ideație care-l face vulnerabil în ceea ce se numeşte manipularea conştiințelor.

Omul este organic prins într-o „dragoste" față de locul său geografic şi (sau) spiritual, față de mediul unde biologicul îşi desfăşoară existența. În felul acesta, românul este determinat de spațiul românesc, de credința ortodoxă, în general, şi de alte ipostasuri ale ideii de român. Găsesc că aceste patriotisme îşi au rostul tocmai în momentele în care să nu fie profitabile de cel care le caută, de cel care şi le asumă şi, cel mai important, trebuie să îşi aibă rostul când intenția este una morală, istoric vorbind, iar demersul, unul eficient.

Poporul român a fost mult timp vrăjit de reprezentarea propriei imagini, comunismul trebuia să fie instituționalizat ca act eroic pe un teren plin de eroisme, la un

popor rezistând pe umerii eroilor. Istoria lui trebuia să fie unică (o redundanță nesesizată), iar viitorul era împlinirea dogmatică a raiului social. Poate prea mulți români au crezut acestea, pentru mulți soclul realității este iremediabil. Am un spațiu restrâns aici pentru a încerca explicitarea în efecte a acestui fapt. Îmi văd „stimații concetățeni" greşind mereu în lucrurile simple, în viața lor comună.

Am devenit un popor lipsit de vocația realității, un popor care-şi legitimează din timp în timp democrația şi reprezentanții, un popor cu un simț al umorului ieftin şi cu un destin tragic.

Multora le-a plăcut ce se întâmpla cu țara lor de atunci (RSR), datorită „unei vieți fără bătăi de cap". Acele sfaturi ale mamelor noastre când plecăm de acasă la armată sau la şcoli, „să stai în banca ta!", au funcționat îndeajuns. Puțini s-au opus, alții nu şi-au pus întrebări, iar intelectualii, cei mai mulți, au procedat la „rezistența prin cultură".

Comunismul a alimentat slăbiciunile celor mai puțin instruiți, iar pe unii dintre cei formați i-a întovărăşit într-o ideație fabricată, susținută penibil pe vorbe şi nu pe realizări în fapte, esențiale din punct de vedere istoric – tocmai acela pe care se insista violent în intenție şi limbaj. Inclusiv multe dintre reacțiile patriotarde de acum le identific în rolul formativ al sistemului ideologic de partid, care nu sugera (în şcoală, mai ales) să-ți iubeşti țara, căutându-i istoria, ci îți impunea să iubeşti o țară care trebuia să devină comunistă… Doar în aceste judecăți induse aveai voie să iubeşti „țara şi poporul".

Acum are loc, din câteva pricini, dezvrăjirea românilor. După 1989, taberele s-au împărțit dramatic pentru funcționarea în linişte a ideii de stat național, care, între

timp, a început să fie din ce în ce mai puțin in-divizibil. Spectacolul politic, de ambele părți, este o zonă care permite multe observații. Cunoaştem toți, cred, felul în care se vorbeşte despre țară în România şi trebuie să recunosc că acest proiect încă are un deosebit succes, iar în condiții ca acestea, permanentizate, succesul va creşte întruna. Va fi unul dintre riscurile României ca stat, iar efectul, în situația actuală internațională, va fi invers intenției…

În alte spații geografice, comunitățile de acolo i-ar trimite grabnic la instituții de recuperare şi nu ar mai putea să existe niciodată ca oameni politici, lideri de opinie, responsabili față de conştiințe. Le doresc acestora doar să poarte în ei, ca blestem, toată cazna emoțiilor neîmplinite ale oamenilor cărora le-au fost adresate. Câteodată, teologic vorbind, asta mai înseamnă iadul.

Luați în parte, în inima lor, românii nu mai optează cu o siguranță minimă, evenimentica este vizualizată la nivel personal. Dacă le este şi acum frig şi foame, iar viața le apasă sufletul, nu mai ştiu ce să spună, au considerații afectate (inclusiv politic), huiduie de „ziua sfântă a Întregirii", unii regretă totul, chiar trecerea prin timp. Totuşi, nu pot să fie imediat acuzați, cu spontaneitatea atât de proprie nouă. Iar strigarea „Hoții!", la manifestările de la Alba Iulia, dintr-o întâmplare, a fost chiar una obiectivă.

Majoritatea lucrurilor care există şi au fost scrise mai sus sunt datorate politicienilor cărora, oricum, le merge altfel decât alegătorilor lor. Şi politicienilor din RSR, şi celor postcomunişti, democratic aleşi, alternați la putere, în egală măsură.

Dar boala este a unui popor prea slab, naiv, petrecăreț, superficial şi degrabă visător în proiectele lui şi ale

altora… Nu cred ca poporul român să mai aibă virtuți pe care să te poți baza. Un lider care să mai salveze ceva de pe aici va trebui să fie cât mai diferit de trăsăturile poporului său de acum. Dar nu se întâmplă aşa, sunt aleşi numai cei care seamănă prea bine…

De la funcțiile cele mai mici şi până la cele care provoacă discuții, indiferent de felul lor, îi văd pe români într-o dezumanizare continuă. Sunt duşmănoşi unii cu alții, solidaritățile sunt doar tactici de supraviețuire. Românul este acum lup pentru român.

A găsi tuturor acestora o justificare totală, prin ceea ce se numeşte „complexul condițiilor de viață” mi se pare, până la urmă, o impertinență.

Vreau un popor matur şi inspirat, politicieni care să aibă puterea şi acoperirea să-l certe pentru slăbiciunile pe care le are, pentru utopiile şi defectele lui. Cei de până acum le-au alimentat pentru voturi. E prea mult răul ca să nu poată să fie şi riscuri. Parcă acest popor s-ar antrena pentru nişte timpuri dramatice, parcă s-ar adapta natural unor întâmplări viitoare. Nu-mi rămâne decât să mă întreb cui foloseşte acum dacă eu îmi iubesc țara.

În rest, după cum s-a spus în transmisiunea de la Alba Iulia a televiziunii naționale, într-un comentariu penibil şi aservit actualei puteri, la fel de cum era şi înainte de 1996: „…manifestările dedicate Unirii continuă…”

Obiectiv gorjean, nr. 48, 11-17 decembrie 1999

Scriitor la Primărie

Am sugerat de câteva ori în pamflete precum acesta situația catastrofală (cultural şi intelectual vorbind) a politicienilor din Gorj. Voi face de data acesta o incursiune în complexele celor din Primăria Târgu-Jiu. Într-o discuție cu directorul săptămânalului „Obiectiv gorjean", fără nici o legătură afectivă, profesională sau rațională cu persoana mea sau cu ziarul în cauză, purtătorul de cuvânt al primăriei, domnul Constantin Crețan, a spus: „Cine e Şolea în Târgu-Jiu şi cine e Nanu? Câți îl cunosc pe Şolea şi câți îl cunosc pe Nanu?" Nanu e primarul. Într-un mediu intelectual comparația e ridicolă şi în acelaşi timp hazlie până la înduioşare, prin felul în care a fost pusă şi prin criteriu. Este evident pentru oricine că, întotdeauna, primarul şi nebunul oraşului sunt cei mai cunoscuți în locul respectiv (din fericire, niciodată cei doi nu coincid), în nici un caz junii scriitori. Dar pentru a nu alimenta slăbiciunile şi reprezentările funcționarului, dintr-o evidentă grijă pentru sănătatea calculelor aritmetice şi corectitudinea raționamentelor celui care lucrează la Biroul Imagine, Protocol şi Relații Internaționale al Primăriei, îi sugerez în acelaşi spirit hazliu să aibă în vedere şi o deplasare a popularității celor doi „concurenți" (în întrecerea din mintea domniei sale) cu câteva zeci sau sute de kilometri de la Târgu-Jiu încolo, indiferent de direcția geografică. Adică, de la Bolboşi încolo, spre exemplu. Aş îndrăzni, pentru şansele proprii, să-l rog pe fostul ofițer disponibilizat din armată, să facă şi un calcul în afara țării, acesta la rândul lui, din Republica Moldova şi până în Barbados, ca să nu am argument de contestație la judecățile domnului Crețan şi să fie, până la urmă o chestiune serioasă, în spiritul locului. Până atunci nu voi fi

deloc implicat emoțional în această întrecere organizată de primăria orașului meu...

Întorcându-mă la fel de zâmbitor spre alte lucruri mai concrete, o să am în preocuparea mea ziaristică textul trimis de domnul primar Petre Nanu instituțiilor de cultură, de presă, economice etc., cu ocazia Crăciunului. Oricât de cunoscător aş fi în cele ale ideilor tipărite, îmi este greu să încadrez acest text la „texte de felicitare", mai degrabă la cugetări cu geamăt. Se începe cu: „Cea mai mare sărbătoare a creştinătății..." În viziunea tuturor creştinilor de până acum, indiferent de cult, cea mai mare sărbătoare a fost dintotdeauna Paştele, Învierea Domnului Iisus Hristos, cea mai mare dintre minunile Sale, locul de pelerinaj cel mai important fiind în acest fel Sfântul Mormânt, acolo de unde s-a început propovăduirea Lui Dumnezeu Cel Înviat.

Afirmația Primarului din Târgu-Jiu în alte locuri l-ar fi făcut de tot râsul, iar pentru mine ca teolog este cel puțin discutabilă şi provocatoare, demnă de un seminar în organizarea celui sancționat de mine, pentru că este posibil ca domnul primar să fi ajuns la această concluzie în urma unor studii serioase, neputând astfel să fie catalogat superficial sau (Doamne fereşte!) purtător al unor erezii nemaiîntâlnite până acum... Îi recomand domnului Nanu să aibă în vedere câteva trimiteri biblice: I Cor. 15-22, Efes. 2, 4-6, I Cor. 15, 14-21 etc.

Este o mirare pentru mine ca un primar de reşedință de județ, care are cel puțin 12 ani de carte la zi, în cazul său, să nu ştie într-o religie de două milenii care îi este sărbătoarea principală. Adică să nu ştie despre Sfintele Paşte ceea ce ştie despre Crăciun...

Sunt două stări obiective şi una subiectivă, care-l puteau plimba către un asemenea raționament. Cele obiective sunt: posibila incultură ori posibila gândire (scriere, vorbi-

re) în clişee, mai puţin controlabilă conştient. Starea subiectivă ar fi că primarul a fost puternic emoţionat (colindători, casete cu Hruşcă şi André – Noapte de vis, bucate etc.) de Crăciun. Alte circumstanţe atenuante nu văd să existe.

Lămurind, cred eu, problema teologică iscată de primar, trec mai departe la continuarea comentării textului plin de surprize de Crăciun. Domnul Nanu rezolvă elegant mult şi superficial dezbătuta problemă a inexistenţei „anului 0" prin citez „trecerea în ultimul an al mileniului" şi continuă cu „să vă aducă înţelepciunea de a uita (o inovaţie în studierea psiho-comportamentală, n.n.) dezastrele toamnelor". Nu înţeleg de ce această fobie a primarului faţă de frumosul şi... poeticul anotimp, accentuată mai ales prin forma plurală. În conferinţa de presă din 6 ianuarie a.c., la solicitarea noastră, purtătorul de cuvânt Constantin Creţan a specificat că primarul e posibil să se fi referit la inundaţiile din toamna aceasta, care au fost, de altfel, mai spre vară. Şi iar nu înţeleg cum au suferit instituţiile respective, cărora li s-a trimis textul, de pe urma ploilor abundente. De pildă, Radio Târgu-Jiu, unde am găsit eu aberaţia trimisă de primar. Ştiu că a ars odată, dar să fi fost inundat din pricina „dezastrelor toamnelor", la etajul al XII-lea al Hotelului Gorj, nu am auzit. Nici despre alte instituţii din Târgu-Jiu nu am cunoştinţă că ar fi suferit subacvatic atât de dramatic, nu cunosc să fi rămas cu traume şi cu spaime până în preajma Crăciunului. Găsesc rezolvarea meteo a domnului Creţan total lipsită de temei real, chiar bătându-se „cap în cap", cum spun românii, având în vedere faptul că Primăria a scăpat de furia apelor acestui imaginativ potop luând în considerare diferenţa de nivel...

Dar cum o operă mare este şi constantă, primarul urează în continuare „curajul de a înţelege" (reţin această inovaţie de asociere de termeni, cum reţin şi acea vorbă a lui

Creangă – „Când văd pe unul mai prost ca mine nu mai pot de bucurie!”). Se urează mai încolo să ne aducă sărbătoarea în cauză „ puterea de a răsări, din nou (pleonasm, în cazul în care nu „răsare” prima oară), în prima dimineață de luni a lumii”. Care e prima dimineață de luni a lumii?... La această dilemă (nici) purtătorul de cuvânt n-a putut da un răspuns. Probabil prima zi lucrătoare a anului („a lumii”) a fost calculată de către oamenii primăriei şi au găsit-o ca fiind luni, 3 ianuarie 2000...

Tot acest text a fost semnat, inevitabil, economist Petre Nanu. Din câte ştiu eu, Partidul Democrat are oameni mai inteligenți prin alte părți. De ce zic „tot acest text” – doamna Teodora Cristina Ciobanu a găsit o altă soluție salvatoare pentru cutiuța cu surprize a primarului spunând că „acest text a fost inspirat şi adaptat (tare prost, n.n.) dintr-un poem de... Gheorghe Tomozei”. În acest caz, prostia se schimbă dramatic. Pentru că a fost semnat doar cu nume de primar, evident este furt (plagiat literar) petrecut cu ocazia „celei mai mari sărbători a creştinătății” dintre sărbătorile cele mai apropiate!...

În rest, dragi cititori, alegători, cea mai mare sărbătoare dintre cele care trebuie să vină în acest an să vă aducă o deşteaptă amnezie parțială, să uitați dezastrele toamnelor electorale, să aveți vitejia de a pricepe şi puterea de a avea muguri (nu neapărat din nou) pe care, behăind să-i pască în alergare mieluşeii. Toate, luni dimineața!

Obiectiv Gorjean, decembrie 1999

Modelul European

Omul are o tendință periculoasă în existența şi manifestările ei: îşi construieşte modele fără a raporta nici existența sa (consistentă sau nu) şi nici noutatea percepției la valori validate de timp, de curente veritabil culturale, de rezultate ale spiritului, până la urmă. Aceste lucruri îți ajută convingerea, nu mai eşti amenințat de tipuri de gândire impuse de un individ sau de o comunitate, care, se ştie, au fost tributare, de cele mai multe ori, „modei", fie ea în raționamente, fie în comportament.

Impresia poate omorî esențialul, omul, de cele mai multe ori, trăieşte din impresii. Ale lui şi ale altora... Există impresia că eşti inteligent, cinstit şi credincios. Când ți se pare că ai gesturi antinomice calităților tale, le consideri într-o jenată grabă doar mici derogări ale firii tale. Iar când răul îți apare în viață ca să mai trezească, de cele mai multe ori vina este cedată prin delegație celuilalt, exteriorului tău, pe care nu-l poți controla. Destinului, în extindere. Psihologic, este mai uşor aşa, mințirea sinelui îndulceşte, cauzele exterioare alungă remuşcarea, penitența. Acum se duc în păcat întrebările şi răspunsurile, deopotrivă. Urmează respingerea naturală a tot ce nu este propriu, interior, pe considerentul că ar fi neadevărat. Orice argumentare îți pare speculație şi nu mai ai nimic de aflat de la nimeni. Acestea se întâmplă oamenilor indiferent de nivelul intelectual. Smerenia gândului poate controla aceste mecanisme psihologice, iar în ceea ce priveşte societatea se reclamă nevoia unei Şcoli bine formate, a Bisericii, a unor instituții culturale neaservite şi a unor lideri de opinie consecvenți... Marea problemă e că această smerenie a gândului nu se poate

impune şi nici autoimpune, ea se găseşte sau se primeşte. Personal o consider ca fiind eşantion şi în acelaşi timp unitate de măsură a veşniciei albe.

Am făcut o sintetică introducere, discutabil psihologică, în tema acestui editorial, spre a economisi astfel din spaţiul consideraţiilor „exacte" asupra „realităţii" României, pentru a identifica şi pentru a localiza mai puţin. Am preferat ca observaţiile să fie asupra cauzelor comportamentului şi nu asupra comportamentului românesc...

Mă miră negativ de câţiva ani, de când am intrat în maturitate, vehemenţa şi graba românilor de a opta: spre Europa cei mai mulţi, spre Răsărit mai puţini. Nu-mi place această anulare a gândirii lor, acest fel de a nu sta deloc pe gânduri, vizibila atitudine spontan servilă. Aproape nimeni *nu mai stă locului* să gândească. Toată lumea a văzut isteriile noastre naţionale, bucuriile noastre adolescentine înaintea nominalizărilor de la Madrid, cărţile poştale pentru „tombolă" în faţa clădirii unde trebuia să se ia deciziile favorabile nouă... Un întreg arsenal discursiv se desfăşoară pentru asumarea modelului european. Participă politicieni, oameni de cultură şi cu umilinţă oameni de rând.

Ştiu foarte bine că o Românie fără apartenenţă instituţională la Europa este o Românie ratată, se duce pe Styx tot sângele istoric. Şi ratările cele mai evidente sunt cele economice... Îmi displace, în schimb, graba asumării (la nivel de instituţii mai ales) acestui model european. Fără argumente, fără demnitate, fără a-şi pune problema dacă au ajuns la valoarea respectivă, fără a ne înţelege satisfăcător lipsurile. Cei care sunt orientaţi voliţional-afectiv spre Est nu au aceeaşi râvnă. Asta doar pentru că modelul care se numeşte „comunism" este un lu-

cru din trecutul nostru intim, pofta curiozității a încetat, melancolia a devenit cauză.

Vă amintiți unii, alții știți din folclorul istoric, că râvna comuniştilor de început era cu mult mai mare atunci. De ce trebuie să fie mereu aşa, de ce trebuie lăsat atât de mult spațiu greşelilor din entuziasm? Cine este garanția siguranței noastre? Se uită sau nu se uită faptul că va conta enorm statul României în Europa. Vom fi percepuți şi în funcție de atitudinea, de modalitatea integrării. Să considerăm că situația economică dramatică impune această gestică febrilă ! E stresul tuturor ducerea de râpă a unei țări întregi, fuga de răspunderea uriaşă! Dar de ce nu avem raționamente compensatorii, atitudini din care să rezulte dificultățile. Nici o vorbă! Politicienii sunt senini, vorbesc răspicat şi prost, se bucură şi sunt mulțumiți de propriile cuvinte.

În felul acesta, există posibilitatea să ne împroprietărim cu câteva „chestii" uşoare, să ne consumăm libertatea dobândită.

Valorile (ale Occidentului în speță) se dobândesc greu, sunt cele la care nu ai acces prin copiere, spontaneitatea psihologică a asimilării umane se manifestă prioritar la lucrurile mici, cele ale consumului imediat, indiferent de natura lui, adică, după cum a intrat în mecanica vorbirii: „relele se învață cel mai uşor". Minima rigoare este înlocuită de maxima plăcere. Toate se desfăşoară pe legea: să dai cât mai puțin şi să primeşti cât mai mult, cât mai plăcut. Riscul – nu se mai cunosc rezultatele, astfel ceea ce te poate prinde ca întâmplare te poate prinde nepregătit. Cred că acest fenomen nu are doar o strictă apartenență individuală, poate să fie valabil şi pentru un popor...

În asimilările mele culturale, Occidentul mi-a adus cea mai însemnată parte, mentalitatea mea (inclusiv politică) nu oferă alte posibilități României în afară de cele europene. Chiar o analiză superficială a istoriei noastre relevă necesitatea existenței în spațiul european şi de acum încolo. Evenimentele istorice ale românilor, cel puțin din secolul al XIX-lea încoace, s-au desfăşurat în fapt şi în ideologie într-o evidentă conjunctură, cauză ori program european.

Întrebările şi testele care ni se pun acum în față (pe bună dreptate, prea bine justificate) sunt de natură strict economică (cu tot ce rezultă la scara socială de aici). Acesta este principalul motiv pentru care consider că trebuie să ne bucurăm mai puțin.

În general, proştii sunt servili, adică acei indivizi care nu posedă o imediată înțelegere a realității, cei care aşteaptă să li se dea, care nu au posibilitatea să-şi ia singuri porția de realitate, necesară sau nu... Viziunile acestora devin fulgerate de spaime, proiecții telurice şi umilință gratuită, iar reprezentările nu au defel susținerea realității. Trăirile, afectele pozitive sau negative – rezultate ale acestor reprezentări – sunt anulate datorită lipsei de criteriu în observație. Acestea se adaugă, la unii dintre noi (sau la oamenii politici actuali), unei acute dorințe, fie de a-şi salva ceva din imaginea ratată, fie pentru autostimularea unei alte imagini – a destinului chemat să fie împlinitorul unei dobândiri istorice.

În cazul în care se evidențiază că tot despre ce am scris eu mai sus are relevanță asupra celor care sunt atribuiți să aibă în inimi, în minte şi în vorbe destinul unui popor, atunci te întrebi, datorită a ceea ce se numeşte „criteriul reprezentativității", dacă diferă sau nu acest popor de ei...

Deocamdată este un popor care înghite orice, uşor de fraierit, sentimental şi puțin masochist, masă de manevră, popor care iese în stradă în primul rând pentru burtă, rar sau deloc pentru spirit, ruină a vremurilor trecute cu care ne lăudăm de câte ori avem ocazia, popor vânător al propriilor date istorice.

Dacă am avea un coeficient (mulțumitor) de inteligență socială, politicienii ar fi obligați la inteligență, trierea ar fi una banală. Până la „starea de grație”, românii rămân într-o evidentă neutralitate față de destinul lor. Asistă într-o excitare nervoasă, dar fără nici un fel de opțiune, la cele mai absurde întâmplări politice. Ei au puncte de vedere numai solicitați de sondajele de opinie, la colțuri de străzi, în trenuri şi bucătării!

Obiectiv Gorjean, ianuarie 2000

Scriitor în Târgu-Jiu la instituții de cultură

Îmi vine greu să am ironii şi să fiu tendențios cu oamenii din cultură, cu scriitorii şi cu simpatizanții acestui domeniu. Există astfel riscul unui uşor patetism şi al unui articol cu o valoare mai scăzută, mai firesc scris, până la urmă. Parcă nu pot „să-mi bat joc" de oamenii lângă care am crescut o vreme (câțiva dintre ei asistându-mă critic la primele încercări literare) şi pe care, indiferent de comportamentul şi rezultatele lor, îi respect pentru opțiunea şi pentru simpatia lor față de literatură şi artă, pentru inimile lor clădite să simtă emoțiile unor gânduri.

Totuşi, toate acestea nu mă împiedică să le scriu mai jos ce cred eu că se întâmplă în oraşul Târgu-Jiu din pricina lor.

Zilele trecute am participat la programul aniversării lui Eminescu. Acolo, noțiunea de „scriitor" a fost compromisă în totalitate, chiar şi în fața acelor elevi „inculți, proşti şi vagabonzi", după cum se pronunța un confrate, aduşi cu forța în program, contrar firii lor. Din pricina scriitorilor de Gorj, cuvintelor, mimicilor, sloganurilor şi extazierilor lor, râdeau elevii de se îndoiau pe scaune, circul a continuat. Elevii, e greu de recunoscut, aveau dreptate. Deprecierea era argumentată de imagine. Eminescu, pe care îl socotim mereu în vârful buzelor „cel mai" a fost lezat profund. Un atare demers apologetic, l-a îngropat în lipsă de interes. Orice relație care se stabileşte între două sau mai multe părți, indiferent de natura raporturilor, este purtătoare de atribute reciproce. Acest lucru este valabil inclusiv în... acumulările culturale. Conştient sau nu, doza de interes descreşte când „apărătorii" de felul acesta, prin prezența lor insistentă umplu „nevoia de Eminescu".

Nu este o întâmplare ce am scris acum, chiar şi eu (care am o fire copilărească, ironică şi pusă pe şotii) am fost întristat. Nu am nimic cu spiritul petrecăreț al unora, cu dorința lor de a transforma totul în serbări câmpeneşti, dar aş dori să fie toate urmarea unor acțiuni de valoare. Consider sănătoasă vorba aceea de țară, a bunicii mele ofensate, pentru că stăteam câte o zi de vară pe Olteț, atunci când eram în vacanță: „bă, dacă n-ai făcut nimic toată ziua, sara de ce vii să mănânci?!" Aşa şi cu băieții aceştia din cultura de p'aici, care îi obligă pe cei de la inspectoratul de specialitate să cheltuiască (pe cele ale gâtului şi ale gurii) banii culturii.

O să redau atmosfera generală, fără a insista pe fiecare seară în parte a programului.

Scriitorii din Târgu-Jiu au exhibat încă o dată neputințele lor culturale, nevoia umilă de a se hrăni cu resturile de pe marile mese, dorința de a se auzi recitând sau susținând puncte de vedere, complexul provincialului în cultură, profitor paroxist de ocazii banalizate. Până la urmă – malahişti în serie, extaziați, cheflii bucurați nespus de propriile cuvinte. La toate acestea pretextul era Eminescu.

Războaiele cu arme de paie împotriva detractorilor poetului național sunt dintre cele mai penibile văzute vreodată de mine.

Aş vrea să nu se piardă din vedere un lucru: detractorii lui Eminescu, hotărât, ştiu carte, argumentația lor, deşi specioasă, e urmărită atent, provocatoare intelectual şi antrenantă pentru cei care nu şi-au atrofiat creierele cu orații ilare şi-n autosuficiențe ridicole.

Exercițiul de apărare a fost lipsit de sens în natura şi chiar în intenția sa – prin inutilitate, într-o astfel de desfăşurare. Eminescu nu se apără cu un demers bazat pe cultură de revistă şi din relația unui „Hai noroc!" peste masă cu vizitatorii mai mari care vin la Târgu-Jiu să mănânce şi să

bea bine, să-şi vândă cărţile prin licee, cu ajutorul profesorilor care îşi obligă elevii la achiziţii, şi pe lângă care se gudură confraţii de aici, că doar va scrie şi despre ei cineva vreun rând. Personal prefer să-i ascult pe detractori datorită limbajului şi metodei (încercând astfel să le anulez intenţia), care sunt dinamice, deloc suspectate de incultură şi chiar... folositoare (nu e ocazia în acest articol să argumentez).

Când am spus unora, într-una dintre seri, că ne compromitem toţi în faţa celor din discotecă, de care ne separa un perete (episodul se desfăşura în sala de şedinţe a Cenaclului „Columna") s-a crezut că ar fi o metaforă tinerească. Nu era aşa. Intelectualii oraşului erau ridicoli sub privirile şi urechile „nespălaţilor ălora", după cum iar s-a pronunţat important un confrate. Şi am să explic de ce cred aşa. Cei din discoteci realizează ce îşi propun, pleacă de acasă cu gând să danseze şi să agaţe. Asta şi fac, adică au control asupra realităţii, chiar dacă realitatea lor este la un nivel care nu poate fi invidiat de cei din anturajele multiculturale. În schimb, scriitorii de aici sunt ridicoli prin relaţia intenţie-efect. Bucuria rostirii lor este mult mai mare decât efectul rostirii asupra celorlalţi. Când e o masă de asemenea indivizi de acest fel, e uşor să crezi la ce folosesc programele culturale desfăşurate astfel, în prezenţa unor oameni cu talente alcoolice, într-o solidaritate falsă, bazată pe linguşire, inconsecvenţă totală cu prietenii şi cu neprietenii, urmate toate a doua zi de pizme, înjurături, bârfe şi certuri pentru cine e mai mare... Confraţii mei se duc pe rând şi nu se iartă între ei, niciodată înainte. Sunt ipocriţi şi la morminte (ştiu două episoade devastatoare în acest sens).

Mai e ceva de luat în consideraţie la nivelul oraşului Târgu-Jiu: nu există oameni de cultură care să poată susţine teme culturale. Pot să fie ce vor ei (poeţi, prozatori, ese-

işti, dramaturgi, critici etc.), dar oameni de cultură nu au cum. Judecata aceasta are la bază sinceritatea mea şi o observaţie de ani de zile. Sunt doar vreo două, maxim trei excepţii.

Din toată sărbătoarea, George Ţărnea a mai salvat, în stil caracteristic, câte ceva.

Nu înţeleg de ce nu se fac eforturi pentru îndulcirea „amarului Târg”, pentru participarea la ocazii de acest fel a criticului Gheorghe Grigurcu, cel mai activ în acest moment din ţară, citit dintr-un colţ în altul al ei. Ar fi singurul argument al acestui oraş absolut neimportant în viaţa culturală a României.

Felicit, totuşi, Inspectoratul pentru Cultură al Judeţului Gorj pentru intenţia de a lua în custodie fostul sediu al BANCOREX. Decât să încapă pe mâna unor borfaşi sau a unor oameni de afaceri locali, mai bine să fie dat artiştilor. Ar fi plăcut ca spaţiu de organizare de evenimente selecte. Poate luxul său ar obliga, întocmai ca nobleţea... Dar ar fi şi mai bine dacă s-ar lua sediul respectiv cu (alţi) oameni de cultură cu tot.

Revenind la motivaţia scrierii acestui articol, pot spune spre liniştirea ipocrită a colegilor de condei: pe Eminescu nu-l mai poate întoarce nimeni cu faţa de la noi, aşa a vrut natura lui, dar (pentru că scriitorilor le este permis aproape orice), din cauza felului în care a fost sărbătorit la Târgu-Jiu, în anul 2000, am simţit, cu emoţie între reproducătorul stâng şi picior, două-trei lacrimi fierbinţi.

Închei aici acest gen de articole, nu fără a menţiona din obiectivitate că reacţiile cele mai destinse şi poate mai intelectuale le-au avut preşedintele de onoare Petre Adamescu (PNŢCD) şi scriitorul Nicolae Diaconu (încă ApR).

Obiectiv Gorjean, nr. 59, 2 februarie 2000

CĂRȚI DE LUAT ÎN SEAMĂ
Albumul „România, pe o gură de rai, înşiră-te mărgărite"

Ediție bilingvă româno-engleză, editura Thausib, Sibiu, 1998

Autorul acestor rânduri este român, o recunosc ca pe o vină şi voi încerca posibilități de răscumpărare.

Despre români se poate scrie cam ce vrei, aproape *orice* este adevărat şi, în acelaşi timp, de prisos. Bogații şi hoții vorbesc mulțimii despre sărăcie şi dreptate, tăntălăii cheamă la trezirea națională, tembelii susțin că sunt ceruți de popor şi se pare că au şi *dreptate*... Toți românii aşteaptă atei minuni de la Dumnezeu, adică să le umple El burta cu mâncare şi viața cu noroc porcesc. Nimeni nu-i cere mântuire, nici inteligență mai multă!

Din „calea tuturor răutăților istoriei" românul în izmene a fugit mereu în păduri cu capra de frânghie şi cu muierea de păr. Bordeiul lui, veşnic nefinalizat, a fost prada lacomilor şi nemiloşilor barbari. Românaşu' a rămas aşa în spiritul codrului şi are angoase când îi dă (deloc inevitabil) civilizația ocol. Clasica sa agoniseală n-a putut-o aduce la socializare nici până astăzi: în comunități mai toți sunt *vecini* si astfel românul a devenit prizonier propriei conştiențe empirice, aceea că în astfel de condiții barbare nu poate să-şi crească istorica lui capră...

Voința valahă nu poate să iasă din etica ei piftioasă şi din aburul existențial al mămăligii încinse. Sunt de acord cu cei de la Divertis care au enunțat „găselnița" că lanțul Munților Carpați e coloana vertebrală a poporului român.

Impostorii şi lichelele se sprijină unii pe alții de la un capăt la altul al instituțiilor statului, de la un capăt la altul

al țării, toți s-au preschimbat metaforic într-un lanț la mâinile şi picioarele „frumoasei Românii”, mereu condamnată istoric pentru vină genetic-structurală. La toți aceştia, declamarea iubirii de țară e echivalentul valoric al înjurăturii, iar lacrima, ca autostimulare a unei glande, nu se deosebeşte de scuipat. Sfințenia, eroismul, patriotismul sunt în intimitatea lor ființări ale discreției, iar când nu ai dat nimic poporului tău, *nici măcar* sânge, nu ai voie să fii patriot.

Românii au fost „selectivi” față de destinul lor, mereu i-au auzit pe „profeții” care le anunțau victoriile, realizările şi mereu i-au refuzat până la eliminare pe cei care îi atenționau de dezastre, pe cei care s-au împotrivit în vreun fel structurii poporului lor. Aceştia cu cât au fost mai *adevărați,* cu atât au primit împotrivire mai mare. Victoriile - atâtea câte au fost - au trecut, dezastrele au rămas cu predilecție în mentalitate, iar termenul acesta s-a transformat acum într-un melancolic clişeu.

Ne plângem tot timpul că nu ne merge nimic din pricină că suntem furați de cei de deasupra, dar, când avem ocazia, niciodată nu-l lăsăm nefurat pe cel de sub noi.

Orice li s-ar întâmpla românilor, orice le-ar aduce vremurile, merită deplin.

Se vor hrăni în continuare extaziați cu lipsa lor de acțiune valorică, iar analiştii cu raționament „pozitiv” le vor găsi în continuare mare merit în acest *multrăbdătorism românesc.*

În fond, nu e decât delăsare şi dezinteres față de propria existență. Noi nu am avut vocație istorică, am înlocuit-o cu o „transhumanță” istorică în spirit gregar. Ne-a presărat din timp în timp Dumnezeu inimi mari, minți puternice în bărbați istorici care să tragă noroadele după ei. În istoria noastră au rămas aşa presărați, ca bomboanele pe o daco-romană colivă.

Poporul acesta trăieşte lenea la modul absolut, în plus, cu pretenția că nu e orice fel de lene, ci lene metafizică!

În tot acest context apăsător şi imobil sunt oameni care mai găsesc resurse afective şi de voință (inclusiv materiale) încât să tipărească un album între copertile căruia să se odihnească (de atâta existență istorică neîntreruptă) frumusețile patriei în care trăiesc.

Cu cât zâmbetul amar riscă să prindă consistență, cu atât acestor oameni li se cuvine o şi mai mare recunoştință. Această introducere la o prezentare de carte, inclusiv autorul ar găsi-o puțin neobişnuită la o discuție specializată, dacă nu ar fi mai puternic acel spirit de nonconformism şi inovație al creatorului sensibilizat de astfel de titluri, de tematici. Propun potențialului cititor scrupulos si patriot un irefutabil act de percepție a respectivei introduceri: ca opțiune alternativă (pleonasm parțial).

„Neobişnuința" de care am vorbit mi-am putut-o permite din simplul motiv că albumul se intitulează „România", iar acest termen trimite la semantici care acoperă nu doar aspecte geografice. Am simțit nevoia unor justificări sintetice pentru claritatea textului.

Niciodată în judecăți de tipul „țara mea este frumoasă" nu voi avea drept criteriu doar ceea ce ține de social (ca termen generic) sau (mai rău) doar ceea ce ține de peisaj. Voi găsi resurse pentru judecăți de ansamblu, care să ia valoare pe cel puțin aceste două ipostasuri.

Intuiesc în realizarea de excepție (tipografică şi de conținut) a albumului „România", dincolo de necesitățile modernității europene (turism, profit, civilizație, punere în valoare etc.) şi o mare dragoste! Iar asta nu face decât să mă apropie afectiv de editorii lui şi, psihologic, să existe în această prezentare riscul subiectivismului, după cum la

realizatorii sibieni o fi existat riscul unei intenții narative (în imagini) mi(s)tificatoare...

Albumul este construit pe intenția estetică a arhitecturii peisagere naturale, adică avem reformularea fotografică a lucrului dat. Totuşi, el rămâne un veritabil *act de creație* prin maniera de realizare.

O singură dată mi s-a mai întâmplat să prezint un album (Iosif Berman, editat de Muzeul Țăranului Român) şi aceeaşi bucurie m-a redat scrisului. De data asta nu mai este în discuție opera fotografică a unui mare artist; editorii de la Thausib realizează o fisură în zidul care ar putea să ne despartă de frumusețea ordinii unei lumi civilizate *material.*

În acest album, intitulat „România”, peisajul argumentează *central* frumusețea, deşi e stăpânit ineficient istoric de un popor marginal. Marginal chiar propriilor posibilități.

Realizarea tipografică surprinde faptul că România are un sens imediat figurabil în geografia ei. Sensul de interpretare istorică, supus inteligenței analitice, rămâne treaba altora.

Albumul de față este în aşa fel făcut, încât poate să entuziasmeze pe cei care nu cunosc deloc țara, fără a se neglija că există în el şi o consistență importantă pentru *cunoscătorul* cumpărător român, îi atinge afectivitatea, îi alimentează melancolia ca stare a conştientizării imposibilității de realizare a dorințelor.

Pentru a marca accentul românesc al imaginilor, autorii au ales să secondeze spectacolul cromatic cu inserții literare: gânduri, versuri, fragmente de proză peisagistică. Până la un punct demersul este justificat şi chiar lăudabil.

Natura este maiestuoasă în întregimea ei, indiferent de apartenența națională, fiecărei națiuni în parte rămânându-i *să vadă* acest lucru.

Fotografiile te redau unei trăiri a privirii, iar albumul, în întregimea lui, poate să placă într-atât, încât să nu te mai simţi liber, ci subjugat însuşi obiectului de cultură, însăşi intenţiei lui.

M-am ferit să vorbesc despre pagini ori fotografii anume din considerente legate de imposibilitatea unei opţiuni sigure şi a lipsei spaţiului tipografic. Am găsit că formulările generale sunt cele mai adecvate în acest caz, iar intenţia de faţă este una doar a prezentării unei *cărţi* de excepţie.

Aş putea să am în final două observaţii „mai puţin pozitive": un album cu o astfel de proiecţie şi cu o astfel de realizare nu trebuie să-şi permită graba. Era loc şi de alte imagini reprezentative din zone sau cu obiective care nu pot să fie ignorate într-un astfel de demers. Pe de altă parte, textele literare care însoţesc unele fotografii sunt lipite forţat, fără criteriu precis, doar emoţional, de parcă s-ar fi urmărit argumentarea valabilităţii lor cu imagine. Dar acestea nu aduc nici un fel de prejudiciu frumuseţii şi armoniei albumului, ar fi putut doar să le accentueze. În consecinţă, mare cinste editorilor!

Ar fi într-adevăr un act patriotic realizarea în fiecare judeţ a unui astfel de album (salut în acest sens recenta apariţie din Gorj) prin grija celor care local şi temporar administrează banii spre folosul comunităţilor lor.

Dedicaţia albumului este „Tuturor prietenilor României", îmi iau libertatea de a o folosi şi eu pentru această prezentare...

Oricând voi crede că peisajul românesc este *obiectul maxim* pe care filosofează lumina, iar poporul acesta este partea întunecată a previzibilităţii lumii, în care Dumnezeu desfăşoară tainele existenţei ei.

Acest album mi-a arătat că „ţara mea este frumoasă"...

Revista Brâncuşi, nr. 3-4/2000

Bă, românii mei

Printr-o întâmplare erotic-banală aparţin acestui popor. Şi pentru că scrisul meu îşi găseşte locuire în limba lui, consider ca o datorie faţă de această apartenenţă, cel puţin o formă de respect, *vorbirea* adevărului. Un adevăr pe care îl ştiu sau pe care îl cred eu. Nu trebuie să fie acceptat, nici însuşit, nici măcar înţeles.

Nu cred că voi avea mult timp pentru asta, după treizeci de ani mă va obliga viaţa să îngenunchez în vomătura ei, în acele compromisuri *naturale, fireşti* pentru existenţă. Plus oamenii, plus situaţiile...

Probabil n-o să mai fiu atât de detaşat în libertăţile *mele*. A îndrăzni atunci a spune *orice* despre *oricine* ar fi o nebunie... Şi n-am să mai *vorbesc*, decât dacă voi fi întrebat. În plus, este posibil să îmi crească burtă, să chelesc, să mă cherchelesc, să condiţionez femei, să fiu lingăul particular sau în cuvântări al celor de peste mine şi năpasta unor amărâţi de subalterni. Dar până atunci, mă voi mai împotrivi puţin unui curent, unor situaţii, unor oameni, unor imposturi. Totuşi, cu sinceritate, nu cred că este mare lucru atitudinea mea de până acum, din pricina faptului că manifestarea ei este *din afară.*

Zic toate acestea pentru că am observat în fragila mea experienţă *inconsecvenţa* omului: dacă nu se sfinţeşte, obligatoriu se porceşte! Iar titlul, să nu vă jignească, nu l-am ales pentru asta, nici considerentele ziaristice n-au fost dominante, doar mi-a plăcut. Sursa interioară a acestei plăceri nu am să o spun. Nu este acel „bă” depreciativ, adresat de un scriitor unor cititori de ziar, este un „bă” direct, venit din copilăria mea între moşnegi, o

amintire dintr-un sat al acestui judeţ. Un fel de „bă” spus peste un fel de gard (...)

Din colţul acesta am să vă acuz de multe lucruri, poate că voi meritaţi cel mai puţin (spus direct), dar şi cel mai mult (într-o judecată mai profundă). O să arăt laşităţile voastre, laşităţile mele, prostia tuturor.

M-am săturat să tot trec înalt printre voi, cu pomeţii plini de sclipici poetic. Să vă aud mereu plângându-vă de netrebnicia altora, dar necăutând la raţionamentul acela – ei sunt doar *reprezentanţi*.

Lipsa voastră de atitudine se converteşte rău în iresponsabilitatea lor.

Iar în România, partidele şi-au făcut în sedii crescătorii de papagali coloraţi şi frumuseţea ţării nu se mai vede acum de frumuseţea crestelor acestora.

Gazeta de Gorj, nr. 1, 2-8 februarie 2001

Bă, românii mei

Ne-a dat Dumnezeu o Românie mică pentru a încăpea în inima noastră...

Sunteți poporul căruia lașitatea, hoția și trădarea îi curg prin vene, amestecate cu sânge. Nu aveți nici un fel de atitudine, totul se reduce la bodogăneală și bârfă. Și acestea – numai din invidie. Aproape nu ne-a rămas conducător netrădat, nu ne-a rămas orientare politică pe care să nu o înșelăm fără pic de regret. Nu mai amintesc mulțimea de bărbați ai istoriei care au murit în astfel de condiții. Ne-am lepădat de marea democrație europeană dintre războaie, i-am trădat pe nemți, umilindu-ne rușilor, a urmat *inevitabil* despărțirea de comuniști, pe care îi ridiculizăm acum și ne ploconim altora cu zâmbete tâmpe, că poate ne-om mai „lipi" de cineva pentru a primi niște resturi.

Poziția istorică a românului este în genunchi, cu capul în țărână (fără conotația și consecințele religioase) și firesc, cu fundul în sus, iar mâncarea preferată cu care am crescut ca națiune poartă enigmaticul nume de lături. Împlinirile noastre istorice au fost doar niște miracole. Din toate acestea nu am învățat nimic, ne-a rămas doar vocația căpătării. Dacă vă este greu să acceptați la modul general această judecată, urmăriți atent cum sunt lucrurile la nivel individual.

Acest popor nu are nici un fel de proiect, strigă doar de foame (niciodată pentru ceva spiritual) și asta numai când i se lipește burta de spate! Este poporul care mănâncă din palma oricui, o linge cu multă pasiune, iar dacă i se potrivește *întâmplător* altă mână, o mușcă grabnic pe cea dintâi!

Patriotismul nostru este o mare minciună, nu se vede în nimic, cu cât este mai absent în faptă, cu atât se declamă mai tare. Toate manifestările de acest gen sunt urmările unor complexe şi ale unor frustrări. Cele trei culori *dominante* folosesc ca hârtie *sanitară* acelui fund ridicat „peste vremuri”.

Toţi patrioţii (cu *voce* sau fără voce, *cu mâinile în aer*) cântă într-o singură stare - beţia! Nu am văzut pe nimeni care să cânte treaz, în afară de cei care cântă pentru bani, aceasta fiindu-le meseria. Iar cântecele noastre patriotice sunt belicoase şi răzbunătoare, tot aşa cum le au africanii războinici, şi ei foarte buni prieteni cu codrul, dar cu specificaţia că acolo se numeşte junglă şi este, inevitabil, mai mare...

Din pricina acestora toate, România rămâne o ţară mică pentru a încăpea în inimile noastre, iar românii trăiesc în continuare cu vocaţia ratării într-o ţară cu proiecte ratate, adaptate mereu unor condiţii total exterioare lor (nouă).

S-a descoperit de curând că pe teritoriul actual al României chiar şi celebrii şi fioroşii dinozauri, în variantă autohtonă, nu măsurau mai mult de un metru, mergeau împleticit şi-şi rupeau picioarele prin gropi...

Gazeta de Gorj, nr. 2, 9-15 februarie 2001

Bă, românii mei

Sunt mândru de voi! Aţi avut o reacţie la cele scrise de mine în numărul trecut: aţi dat vreo două telefoane să întrebaţi cine sunt eu, cum de îmi permit să vă „înjur" din colţul acesta, în ce fel o să-mi smulgeţi barba (fir cu fir) dacă mă prindeţi pe stradă şi alte nuanţe ale unor idei polemice...

Măcar aţi avut o *atitudine,* s-a mişcat un gând în capul vostru, mai rămâne *doar* să aveţi reacţiile corecte.

Ne-a plăcut să trăim secole întregi în minciună, să *acceptăm* realitatea doar deformând-o de cum era ea în fapt. Nu găsesc deloc la neamul acesta tentaţia adevărului. Într-o mare de minciună ar fi de ajuns o singură picătură de realitate pentru a se porni o furtună care să mai spele din stâncile minţilor noastre.

Voi lăsaţi *de la voi* să se întâmple toate câte se întâmplă şi *meritaţi* tot ce vi se întâmplă!

Haosul nu există de la sine, se creează prin lipsa ordinii, îl primiţi în viaţa voastră, în voi, cu sufletul deschis pieirii. E penibil să vă mai plângeţi apoi de greutăţile voastre.

Nu vedeţi că de fiecare dată nu vă rămâne altă posibilitate decât *supravieţuirea momentului*? Iar momentul acesta este toată istoria noastră.

Le luaţi pe toate din zbor, nu „mestecaţi" nimic, nu aveţi nici un sentiment faţă de opţiunea valorică. Aduc exemplu şi această zi de Valentine's Day. În nici o ţară din lume nu s-a practicat atâta onanie ca la noi. Televiziunile şi-au schimbat programele, România a trăit apoteotic dragostea din podul palmei. Toate aceste televiziuni au public, *vi* se adresează. Această zi a cretini-

lor (prin manifestare), 14 februarie, a devenit ziua noastră națională. Nu cred să fi uitat cu câtă discreție afectivă, cu câtă detaşare intelectuală s-a sărbătorit 1 Decembrie...

Toți fiorii care ar trebui să te pătrundă în țara asta s-au convertit violent şi brusc în fiorii dragostei. Şi iar sunt mândru de voi!

„Renaşterea spirituală" a românilor cred că este doar o vorbă de naivi, dar măcar în normalizare sper cu toată pasiunea. Pentru aceasta este o singură şansă - MÂNCAREA! Trebuie să înțeleagă toți reprezentanții voştri, toți conducătorii şi voi toți.

Doar caloria salvează România!

Gazeta de Gorj, nr. 3, 16-22 februarie 2001

Bă, românii mei

Cred că genialul Brâncuşi nu a avut inteligenta inspirație pentru a pune în valoare propriile opere, în felul acesta monumentalul ansamblu a ajuns să fie amplasat la Târgu-Jiu... Sau dragostea sa pentru România, față de *ai lui,* a fost mai mare decât dragostea față de capodopera sculpturii sale. Într-un fel, este firesc să fie aşa. Cu atât mai mult i se cuvine cinstirea românilor. Dar, până acum, Brâncuşi nu este decât un alt preț al laşității, ipocriziei şi ignoranței noastre.

Când locuitorii acestui oraş au fost chemați cu multe anunțuri să se convingă de autenticitatea modulelor înainte de asamblare, au venit în şantier exact doisprezece, pe întreg parcursul zilei respective. Acesta este interesul real! În schimb, la sărbătorirea Coloanei restaurate, fiind mici, bere, lăutari şi muzică îndoielnic culturală, au invadat parcul câteva mii de oameni. Acesta este înțelesul! Nu o să argumentez niciodată frumusețea unor cifre sensibil egale, dar ar fi fost necesar să existe alte proporții.

Iar celor care decid (întrebuințându-se de o gândire ingenuă) astfel de manifestări *populare,* le găsesc un singur argument, e adevărat, imbatabil: le place doar ceea ce ei înşişi înțeleg...

Cultura e un *gest* discret, elitist, nu se potriveşte cu foamea pentru propria imagine, mai ales când aceasta din urmă mai trebuie şi creată... De asta se face cultură obligatoriu cu bere, mici, lăutari, grisine, rachiu şi muştar... Ştiu că toate conțin spiritualitate românească.

Când Brâncuşi s-a întors la Târgu-Jiu pentru acest ansamblu, l-au aşteptat la gară cu lăutari şi cu mâncare, plus mult port național. În fața actualei prefecturi era şi mai mare cinstirea, sărbătoarea. Prima vorbă a lui (şi cred că avea de

unde alege) a fost: „V-am lăsat săraci şi proşti, v-am găsit şi mai săraci, şi mai proşti!” Iar în decembrie 2000, românii-gorjeni, nu într-o accentuată bogăție, l-au sărbătorit identic, ba chiar mai pronunțat...

M-am bucurat săptămâna aceasta văzând eforturile mari pentru a realiza acest *moment* Brâncuşi.

Scriam la început despre inspirația sculptorului de a face la Târgu-Jiu cele trei opere, dar pentru că asta a fost opțiunea lui, indiferent de ce s-a întâmplat, de ce o să mai fie cu noi, nu ne rămâne decât să murim, fie şi cultural, cu ochii pe ele.

Mă gândesc ce noroc a putut avea atelierul său pentru că n-a fost acceptat de statul român. Ar fi fost un dezastru pentru Brâncuşi dacă i-ar fi ajuns în România atelierul. Nu ar fi rămas nici măcar un ciocan din el!

În schimb, îmi imaginez câtă cinstire ar da *străinii* acestui ansamblu de la Târgu-Jiu, câtă circulație culturală ar avea în lume! Occidentul, pe lângă sistemul corect de valorizare, are la bază şi mult snobism, şi mult spirit comercial în aprecieri, importantă este însă finalitatea acestor demersuri, iar ea este maiestuoasă. Acest oraş a fost salvat pentru totdeauna de Brâncuşi, altfel n-ar fi avut nici un motiv pentru care să existe, pentru care să fie cunoscut.

Marțea trecută pornea de pe un deal al oraşului un motodeltaplan care trebuia să aterizeze simbolic şi în aplauze la casa memorială „Constantin Brâncuşi” de la Hobița. Dar motodeltaplanul s-a prăbuşit tot simbolic în Târgu-Jiu, pe o casă!

„V-am lăsat şi săraci şi proşti, v-am găsit şi mai săraci, şi mai proşti!” Este anul 2001. Posibil ca Brâncuşi să mai vină pe la noi...

Gazeta de Gorj, nr. 4, 23 februarie - 1 martie 2001

Bă, românii mei

În primăvara lui 1993 am avut ocazia să stau aproape o lună în două sate ale Rusiei. Mă însoţeau doi prieteni din Basarabia. Situaţia de a fi în „ospeţie" se justifica prin faptul că basarabenii mei se făcuseră „fraţi de sânge" cu ruşii la care mergeam, într-o conjunctură războinică (războiul Uniunii Sovietice în Afganistan). Eu, într-o altă conjunctură, eram tot frate cu basarabenii. În ochii tuturor devenisem „fratele până la moarte" al ruşilor...

Această postură m-a favorizat în a urmări cu pasiune felul lor de a fi, comportamentul necondiţionat, natural, atmosfera acestui popor. Voiam să înţeleg atent unele *pasaje* din istoria lor. Încerc să readuc acum în înţeles un singur aspect. În horele lor se prind foarte mulţi, tot satul, alte sate dimprejur. Nu există hore în intimitatea familiei, a prietenilor. Dacă nu joacă zeci şi sute, *nu are rost* să mai joace! Nu se prind niciodată într-o horă închisă. Horele lor *pulsează,* se închid doar pentru a se deschide cu forţă. Hora e inima acestui popor. Rusului îi trebuie spaţiu mare, foarte întins... O piaţă, precum este cea a Prefecturii, nu i-ar ajunge niciodată, degrabă s-ar întinde cu ai lui pe Victoriei în jos...

Este o onoare să joci într-o horă rusească. Mai ales ca român.

Ruşii stăpânesc un continent doar pentru că şi-au pus în cap să joace... În câte continente n-au mai fost! *Au găsit timp* şi pentru o uriaşă cultură. Mă întreb ce ar fi ajuns ruşii în Europa dacă n-ar fi avut ca fundament, în ultimul secol, un sistem politic dovedit greşit.

Iar paşii din dansurile lor sunt accentuaţi sugestiv, plini de forţă, mereu înainte. E adevărat că rusul *se în-*

grașă uneori neomenește, dar asta are mai puțină importanță pentru mine.

Le-am simțit pe toate venind dintr-o moștenire străveche, dintr-o genetică a firii lor. Și de-ați ști câtă viață au în ele rusoaicele!

Noi, românii, jucăm „doi pași la stânga binișor și alții doi la dreapta lor", „tot pe loc, pe loc, pe loc...". Și nu insist asupra întrebuințării busuiocului rezultat din bătucirea pământului românesc, culinara iahnie de fasole, mai știu că îl punem sub cap să visăm *cu cine ne vom mărita*...

Românii joacă în horele lor, cu variațiuni, un pas în față, doi în spate, plus câțiva lateral. Mai avem și alt joc: un pas în față (și acela e ușor lateral dreapta), unul înapoi, de acolo se face unul la stânga și-ncă unul la dreapta. Nici aceștia hotărâți, ci... într-o artistică ezitare! Ca dinamică, deși tot pe loc, dar **în sus**, ne mai salvează doar „sârba oltenească", pe care am furat-o ceva mai demult de la sârbi. „Călușarul" este o tăvăleală și o agitație folclorică. Avem și „Învârtita" care în unele locuri se numește „Amețita"... La toată această particularitate de manifestare, românul adaugă zadarnic multe șuierături, hăulituri, urlături – adevărate strigăte indiene de luptă. Și nu înțeleg de ce. Probabil tot ca particularitate națională... Strigătele ne-au înlocuit istoria, *tot timpul nostru* este un urlet și o văicăreală îndreptate spre lumea haină.

În acest sens, cred că dacă românii ar fi fost singuri pe Pământ, ar fi dispărut repede, n-ar fi avut motiv să trăiască, prin inexistența obiectivului – n-ar fi avut împotriva cui să urle.

Ideea moștenită cu care joacă românul este *să nu se consume* prea mult spațiu. Se simte excelent pe o suprafa-

ță de cinci metri pătrați. Nu vrea să ajungă în vreun loc *străin*, să nu deranjeze *ceva*. Românul joacă în locuri *dinainte* amenajate, nu unde îi vine, nu *amenajează* nimic pentru hora noastră. „Hora de mână” este specificul nostru național! Mereu ne-am mulțumit cu puțin şi chiar ne-am simțit împliniți. Puținul este condiția *liniştirii* noastre. Când am început să agonisim ceva, imediat am avut probleme istorice. Izmana şi capra ne-au salvat istoric, dimpreună cu codrul. Mi se pare că *salvarea* este definitivă. Izmana ne-a ferit de invidia altora, capra de foame şi, probabil, afectiv, iar codrul de înfruntare! În plus, din acest motiv codrul ne-a *conservat* misterul, secretele naționale.

Toată frustrarea noastră ca popor ne-am mângâiat-o în grupuri mici... cu simțiri patriotice. Toată manifestarea noastră socială e plină de *arătări*. În felul acesta o vom lua mereu de la capăt (vezi de fiecare dată prezentul!). În toate domeniile. În absolut toate sensurile!

Pe români, dacă nu e nimeni (prin preajmă) să îi pună în genunchi, atunci se pun singuri... Cer imediat tuturor să îi salveze! Indiferent cui. Ei trebui salvați!

Gazeta de Gorj, nr. 5, 2-8 martie 2001

Bă, românii mei

Nu ştiu dacă aveți idee cât de cruntă este sfâşierea de a iubi ceva fără posibilitatea alternativei şi, în acelaşi timp, de a dispreţui fragmentar tocmai ceea ce iubeşti. Cuvintele încep să muşte din gânduri şi curge un fel de sânge în afara inimii. E ca un desfrâu rămas *cărnoasă* rană sufletească din care curg mereu udorile păcatului, fără posibilitatea vindecării. Dar tot ce curge, tot pentru Dumnezeu curge...

Ar trebui să înţelegeţi că nu putem să ne desolidarizăm de raţionamentele care ne *află* trecutul. Un trecut ignorat lasă viitorul fără *stăpân*. Acesta devine un viitor care doar îl *moşteneşte* pe trecut, ca într-o genealogie a timpului. Viitorul îi este trecutului ori *slugă*, ori *duşman*. De cele mai multe ori slugăreşte. Cred că viitorul nostru ar trebui *să lovească* timpul precedent lui, ci nu să-l accentueze. Românii, de vreme ce au avut *un trecut ignorat de istorie, incert,* ar trebui să fie deplin interesaţi de cum au să-şi trăiască „destinul naţional".

Ştiu că astfel de cuvinte deranjează prostia, ori o cunoaştere, să-i spunem cu indulgenţă unilaterală, indusă în comunism, ori simpla întâmplare de a te simţi la nivel individual *apt de a fi un erou*. Cele trei posibilităţi de mai sus au argumente *la noi*. Pe de o parte, comunismul a fost sistemul politic care chiar avea ca obiectiv moartea spiritului. Ritualul de înmormântare era numit „omul nou". Pe de altă parte, la o judecată obiectivă, câţi dintre cei cu afectivitatea alterată de aceste cuvinte au făcut ceva pentru „ţărişoara" lor, pentru „Oropsitul neam românesc"? Iar prostia este starea în care afli de la alţii cât eşti tu de prost.

Când nu faci nimic pentru „brava naţiune", îţi dă mâna să fii patriot...

Îndârjirea în iubire (atragem atenția a nu se confunda cu orgoliul) e singura posibilitate a unei conştiințe deconspirate de a se „salva”. Această rubrică este oglinda în care vă arăt cât de frumoşi sunteți. Evident, o să țin seama în cele din urmă de eforturile voastre în arta machiajului... *Îmi permit* să am *în vedere* doar pe românii pur-sânge, pe aceia care sunt conştienți de puritatea lor...

Într-o totală detaşare metafizică fără scop, cu căciula de miel neînțărcat pe-o ureche şi rezemat în bâtă, românul a fost martor de pe înalții *săi* munți la civilizațiile altora, formate în întinsele câmpii ale Europei. El *a asistat* la istoria omenirii de pe acoperiş. În felul acesta a rămas marcat că a fost mereu *deasupra* lumii.

Din *copilăria* lui speriată, de când l-au mai *căutat* vreunii prin păduri, a rămas cu sechele la întâlnirea cu progresul. Dumnezeu ar trebui să-i *sugereze* românului (pentru salvarea sa, inclusiv ca identitate) că nu mai e cale de a se integra inhibatoarei civilizații din zilele noastre şi chiar dacă nu mai are oi, ar trebui să-l trimită înapoi în munți, să-i gătească un şezlong spiritual şi să-l facă vizionar în cel mai semeț brad al Carpaților. Românii de la munte oricum par mai *sănătoşi* decât cei de la câmpie. Şi nu cred nicidecum că este vorba de particularitățile aerului. Indiferent de urmări, de suferințe, tot prin ceea ce au trecut românii devine ideal de păstrare în mentalitatea lor. Noul este pentru român un fel de diavol olog, *bătrân* şi duios, fără nici un fel de şansă de ispitire, față de care singurul răspuns probator este o iresponsabilă stare de milă. Românul posedă în toate pozițiile arta conservării. Poate de aici vitalitatea lui! Şi, implicit, miraculoasa existență!

Nu se poate observa fascinant, într-o istorică deplinătate, că orice încerci cu românii nu-ți iese până la urmă? Nu se prinde nimic, noi tot într-o logică transcedentală *evoluăm*!

Fără posibilitatea schimbării. Absolut imprevizibili! În taină dumnezeiască. Într-o lume meşterindu-şi fără noimă schimbarea, posibil ca românii să rămână într-o conservare *specific* națională. Să fie ermetice conserve cu termen de valabilitate *indescifrabil*, poate chiar *neprecizat*. Iar când va dori cineva *desfacerea* lor, atunci să fie explozia.

Consider că în fața unui român în izmene o divizie de socio-psihologi americani stă în poziție de drepți.

Gazeta de Gorj, nr. 6, 9-15 martie 2001

Bă, românii mei

Dacă într-o ţară se ajunge în situaţia în care doar politicul să decidă în interiorul mecanismelor societăţii, atunci această ţară este profund bolnavă.

Poate din această cauză întreaga nădejde pe care o trăiesc românii este legată de politicieni şi de guvernări. Adică este legată de boală...

Politicienii reprezintă, de fapt, scuza eşecului nostru ca popor. De multă vreme politicienii nu există pentru a conduce, ci pentru a avea noi pe cine să acuzăm. Ei *împlinesc* incapacitatea noastră, criza poporului român. Iar ca o ironie faţă de speranţele românilor, clasa politică se prezintă într-un anume fel, *pe înţelesul* vostru.

„Prin absurd" este metoda cu care se pot demonstra (*rezolva*) toate problemele românilor. Pentru a avea răspunsuri în ceea ce ne priveşte, de fiecare dată trebuie *să presupunem* ceva.

Românii au ajuns să nu mai aibă obiective ca popor. Iar la nivel individual, speranţele lor sunt *pline de duioşie.* Deşi sunt înfometaţi, istoria românilor pare sătulă! Parcă am purta pe umeri o oboseală genetică. Ori din prea multă existenţă, ori din haotică amestecătură. Ca intensitate, ca vitalitate, românul trăieşte minim posibil, doar atât cât să nu moară din picioare. Probabil, de asta îşi reprezintă orice banalitate ca fiind un act eroic. Şi istoric vorbind, împlinirile fireşti, naturale (Independenţă, Unire etc.), le vedem ca fiind realizări grandioase. Există, totuşi, o evidenţă în acest sens: respectivele reuşite istorice sunt *extraordinare, excepţionale*, doar în raport cu posibilităţile noastre...

Românii se pot mântui ca popor numai prin reprezentanţi. Aşa a fost mereu în spaţiul nostru de manifestare is-

toric. Suntem un putregai redat ochiului lui Dumnezeu doar prin fosforescența pe care o produce. Să-i înțelegi pe români – iată deznădejdea puterii de a judeca!

Prezentul de acum ne duce spre moarte, iar un prezent gol este finalitatea istoriei.

La români, nu viețuirea este de luat în seamă, ci *supraviețuirea* este cea ancestrală.

Acest neam de poeți înnăscuți nu a avut în istorie decât vocația tăcerii, disimulată bine într-o vorbărie aiurea, într-o veselie şi o tristețe trăite anapoda. Chiar şi în acest stadiu în care am ajuns, tot vorbele vă impresionează cel mai mult. Nu înțelege nimeni că acestui neam nu-i trebuie *profeți*, îi trebuie mâncare. Apoi om vedea ce-o mai fi.

Destinul românesc încă se fabrică accentuat doar cu vorbe. Ruşii ştiu *să joace*, sârbii ştiu să lupte, ungurii ştiu să facă politică, bulgarii ştiu să conserve castraveți şi ardei, iar românii dau din gură, dar şi asta, tot fără să ştie...

Suntem un popor ignorant care nu a învățat nimic din propria istorie. Putem preamări oricât dorim această istorie, tot *fără ea* e riscul să rămânem!

În toată existența noastră bimilenară nu ştiu dacă am reuşit vreodată să fim națiune măcar 50 de ani! Sunt sigur doar de un lucru – transformarea noastră din popor în populație de viețuitoare continuă. Şi ce face românaşu' în tot acest timp? Împovărat de *treburi*, îşi trăieşte lenea şi areactivitatea, ambele cu tărie sangvină. Până la moarte.

Nu vreau o Românie care să agonizeze singură în vreun şanț al Europei, fără nimeni *alături*, părăsită de marile vocații profetice din care s-a hrănit. O Românie singură, chiar fără românii *ei*.

Gazeta de Gorj, nr. 7, 16-22 martie 2001

Bă, românii mei

Nici măcar democrația aceasta pe care o mestecăm în dinți, cu a cărei vitamină ne hrănim de zece ani, n-am câştigat-o singuri în întregime. A venit pe capul nostru din pricina vremurilor... Nu pentru că n-am fi meritat.

În decembrie 1989, „ieşirea în stradă” a fost o opțiune spirituală, dar uitați-vă acum în jur şi luați seama pentru ce au murit acei *tineri*, ce s-a făcut până la urmă pe sângele lor. Din pricina acestor *diferențe lumeşti* este obligatorie în univers judecata lui Dumnezeu.

Românii „au făcut o revoluție” pentru ca țara lor să fie una liberă față de o asuprire pornită din interior şi numai după câțiva ani România este stat deplin mafiot. *Structura statului român îşi are alte legi decât legile statului român.* Pare a fi o cruntă ironie ce se întâmplă acum cu entuziasmele naiv-româneşti. Numai labilii trec fără obiecție de la bucuria tâmpă la deznădejdea *desfigurativă.*

Suntem respinşi de toată lumea. Acesta este acum statutul de cetățean român în afara granițelor şi nu înțeleg, în interiorul lor, de ce este aşa o mândrie... În străinătate, cum te declari român, cum te şi caută poliția.

Din punctul meu de vedere, ca funcționalitate şi ca menire, pentru România mai sunt *rentabile* doar trei instituții: Biserica pentru că reuşeşte să te cunune atunci când te însori, reuşeşte să te spovedească, reuşeşte să te înmormânteze etc., odihnindu-se de atâta existență în confortabilul şezlong al conştiinței de a fi majoritară; Serviciul Român de Informații, care se pare că se transformă într-un fel de club, ai căror membri au doar pasiuni comune, meseria lor pare a fi ajuns un hobby. Pe „băieți” nu-i prea mai ia nimeni în seamă, au ajuns o altă

devenire, discret cenaclu literar cu circuit închis, unde studiază în varianta „artă pentru artă” *eficiența* raportului; pe locul al treilea, apare din ceață, fugind în genunchi, Poliția Română. Polițiştii au în continuare mândria aceea militară care nu le permite să stea locului, sunt într-o cotrobăială febrilă după infractori, iar găinile furate şi recuperate cu ouă cu tot, le justifică din plin existența. Visez la momentul când, în România, sigla poliției să reprezinte un polițist cu o găină în brațe! Dincolo de orice maliție, sunt sigur că această instituție s-ar afirma mai mult dacă n-ar exista Justiția, aşa cum este aceasta acum.

Am auzit miercurea trecută că poliția doreşte înființarea oficială a unui serviciu de informații propriu, altul decât cel bazat pe patriotismul rețelelor de lingurari şi căldărari. Posibil să fie cauză doar frustrarea intelectuală față de bănuitul potențial al colegilor lor de *clădire.* Onoarea poliției româneşti este salvată din când în când de câte un soldat în termen, de câte un sârb. Sunt sigur că, în acele condiții de la Timişoara, când deja fusese rănit un agent, polițistul român şi-ar fi ridicat ca Mărgelatu’ chipiul cu arătătorul drept şi ar fi spus cu o zeiască autohtonă detaşare: „ia mai dă-i, mă, în pulanu’ meu cu maşina lor cu tot!” şi s-ar fi autoconservat în continuare, sub toate aspectele.

Sub aceste instituții nu mai este nimic sănătos. În români intră tot mai mult moartea, sunt aproape un stârv, mereu alterat de timp, în care colcăie viermii – produşii degradării spirituale şi ai profetismului românesc. Românii se scufundă încet în propriul suflet şi în reziduurile sociale în care îşi au locuirea. Priviți-le numai pe stradă chipurile şi veți vedea icoana acestui neam. Nu mai fac nimic, aleg (ca popor) viața chinuită

(individual). Deznădejdea le-a anulat spiritul, iar laşitatea aceasta o să genereze şi chinul copiilor lor. Iar dacă cineva s-ar ridica dintre voi să aibă *un cuvânt*, un gest, laşitatea românească ar face ca el să fie degrabă izolat, alungat, în unele cazuri, pierdut. Românii stau la distanță, urmăresc atitudinile ca pe un spectacol de divertisment. *Românii sunt o forță unită doar când sunt manipulați.* Şi niciodată nu vor apăra pe cei care-i apără. Neamul acesta nu mai simte că omul nu este creat fără şansă. Primeşte să fie râma Europei, fără vreun gest de verticalitate.

La români, când este vorba de valoarea țării lor, se conduce discuția înspre un trecut presupus *salvator,* dar care nu se cunoaşte deloc, mistificat din pornirea mistificării. În momentele delicate ale argumentării vitejeşti, se pronunță grav nişte prenume istorice şi gata, s-a ieşit din dilemă. Are rost *să rezistăm* şi de acum încolo.

În fond, românii sunt duşmanii propriei istorii la care fac *apel*. Când cinsteşti/iubeşti pe cineva, te asumi voinței, proiectului, spiritului său. Dacă ai altă trăire atunci eşti in-amic, iar un inamic fățarnic este şi mai de disprețuit. Probabil, Horea, Ştefan, Tudor, Mihai ar urina pe admirația noastră pentru ei!

Gazeta de Gorj, nr. 8, 23-29 martie 2001

Cinstirea icoanelor

Găsesc de cuviinţă o astfel de rubrică într-un astfel de săptămânal. Voi alterna punctul de vedere ortodox (susţinut de mine) cu cel catolic, reprezentat de către părintele Petru Husariu, preot paroh la Biserica Romano-Catolică Târgu-Jiu. Voi încerca explicarea clară, simplă şi cât mai sintetică a unor subiecte din creştinismul răsăritean.

Dacă Hristos a luat trup omenesc şi s-a făcut astfel accesibil cunoaşterii umanităţii ca prezenţă fizică, atunci este evidentă cinstirea chipului Său.

În sfinţii mărturisitori ai creştinismului s-a impregnat chipul lui Hristos, justificarea icoanelor lor este argumentată de icoana Mântuitorului.

Încă din Vechiul Testament, exista o distincţie clară între *simbolul admis* şi *idolul interzis*. Simbolul sacru era un semn sensibil al prezenţei lui Dumnezeu, textele vechi testamentare evidenţiind un Dumnezeu lucrând prin unele simboluri mai pronunţat întru călăuzirea poporului iudeu.

Vechiul Testament ajuta omenirea acelei vremi să nu confunde pe Dumnezeu cu natura în mod panteist. Ştiind aceasta, textul „Plin e cerul şi pământul de mărirea Lui" se poate înţelege corect.

Închinătorii la idoli nu făceau această distincţie între Dumnezeu şi lucrul mâinilor Lui. Idolii erau aleşi de om şi nu arătaţi de Dumnezeu printr-un act de putere supranaturală. Idolul era un element rupt din contextul, decorul natural.

Simbolurile sacre ale evreilor nu se identificau cu Dumnezeu însuşi. Sfintele cărţi ale Vechiului Testament

au recomandat vederea măririi lui Dumnezeu în simbolurile sacre folosite în cultul mozaic. Simbolul era adorare, cult, rugăciune. Se menținea la modul cel mai strict această deosebire.

Contextul istoric-religios al acelor timpuri era unul extrem de dificil pentru poporul iudeu. Tot Vechiul Testament afirmă, în mijlocul religiilor idolatre ale acelor timpuri, doar comunicabilitatea, nu şi identificarea.

În această logică, simbolurile cultului mozaic reprezintă o anticipare a icoanelor creştine, „înaintemergătoare" lor.

Icoana nu este un idol, nici un simbol care atestă în el prezența lui Dumnezeu, icoana afirmă distincția, ea este doar reprezentarea lui Dumnezeu devenit ipostas personal al firii umane, fără identificare sau confundare cu ea! Icoana este distincția creştină între creatură şi Dumnezeul Creator.

Teologul francez Olivier Clément afirma că fața (chipul) este revelarea spiritului dinăuntrul omului – când este luminoasă, spiritul este ancorat în veşnicia mântuirii, a nădejdii întru ea, iar când este întunecată şi tristă până la tragic, atunci spiritul este cuprins de golul infinit, deschis în conştiință, la rândul ei rămăşiță a chipului lui Dumnezeu.

Cartea „Ieşirea" a Vechiului Testament, capitolul 34, îl arată pe Moise având fața într-o mare strălucire (în urma dialogului cu Dumnezeu). Această strălucire necesita, pentru estompare şi pentru a putea să fie privită, acoperirea cu pânză, altfel Moise nu ar fi putut să fie văzut de către poporul lui Israel, care nu era pregătit atunci (fără întruparea lui Dumnezeu în om prin Hristos) să vadă strălucirea Creatorului pe fața omului (creației).

Mai exista riscul de a-l privi pe Moise ca Dumnezeu, fără ca acesta să fi fost.

Dumnezeu se va arăta în toată strălucirea la Judecata Universală. Totuşi, simbolurile sacre ale Vechiului Testament au fost la *îndemâna* poporului. Voia lui Dumnezeu este să ne lase până atunci lumina feţei Sale. Aceasta este modalitatea de a păstra în conştiinţa omenească faţa Sa!

Gazeta de Gorj, nr. 2, 9-15 februarie 2001

Cinstirea icoanelor, partea a II-a

Dacă Hristos e în noi până la sfârşit prin acţiunea mântuitoare, atunci, obligatoriu, El este lucrător şi prin faţa Sa. Prin trupul Său euharistic, se mântuieşte omul. Astfel, faţa acestui trup există întru aceeaşi finalitate.

Împărtăşirea cu Hristos are în sine inclusiv împărtăşirea cu faţa Sa. Cei care-L resping, în general, pe Hristos, resping şi icoana Lui.

Faţa este prin ea însăşi un mod de comunicare între oameni, omul se desfăşoară într-o comunitate, adică există şi pentru semenii lui, se realizează pe sine prin *comunicare* cu ceilalţi. Faţa este o proiecţie a omului spre ceilalţi. Ca parte anatomică are în consistenţa sa un univers de expresivitate. Hristos a luat faţă omenească din interes pentru noi, tocmai datorită acestei dorinţe de comunicare a Creatorului cu creaţia Sa omenească, făcută după chipul Său şi chemată la asemănarea cu El, adică la sfinţenie.

Hristos a ales ca *prin* faţa Sa să comunice popoarelor Evanghelia, Adevărul mântuitor. Şi după ridicarea la ceruri, faţa Sa îşi păstrează menirea eshatologică prin voinţa lui Dumnezeu, la care omul este chemat să-şi aducă propria voinţă. În acest chip mântuitor sunt concentrate toate adevărurile născătoare de putere, cuvintele Lui ar fi fost fără putere, fără credibilitate în lipsa feţei Sale. Ar fi fost un cuvânt de departe, de la un Dumnezeu ascuns omului, distant, neparticipativ în viaţa lumii.

Dumnezeu doreşte ca faţa Lui să fie *reamintită* prin icoană, să fie astfel prezent *lângă* noi. Iar acest chip al Său cere impregnare pe chipul credinciosului – chemarea la sfinţenie, la asemănarea cu Dumnezeu. În acest fel, omul are convingerea comunicării cu Hristos, adică are totul! Cel

care (Dumnezeu) comunică ceva, cere un dialog. Auzind (privind), eşti obligat tu la dialog, ca om. Astfel, rugăciunea *trece, urcă* la prototipul icoanei, la Dumnezeu.

Icoana lui Dumnezeu este plasticizarea cuvântului lui Dumnezeu. O veche expresie spune despre icoană că ar fi Biblia celor care nu ştiu a citi. Sfântul Teodor Studitul atrage atenţia că, deşi prototipul şi chipul sunt împreună, nu trebuie să se confunde între ele şi nici unul cu celălalt. Când se priveşte chipul, trebuie să te gândeşti la persoana lui Dumnezeu, icoana nu este Dumnezeu în sine, ea are doar sfinţenie *de la* Dumnezeu. Omul se roagă lui Dumnezeu, sfinţilor Lui, care au ajuns la asemănarea cu El, nu icoanei, icoana este doar un mijlocitor. Confuzia care se face şi astăzi este păguboasă spiritual, creează o relaţie artificială între credincios şi Dumnezeu, între credincios şi ceilalţi sfinţi.

Biserica Ortodoxă, în rugăciunea sfinţirii icoanelor, menţionează aplicarea (de acum două mii de ani) pe chipul lui Hristos a ştergarului lui Avgar, acel chip impregnat a făcut minuni, adică avea sfinţenia regăsită astăzi în icoană.

Idolii Vechiului Testament aveau chipuri monstruoase, înfricoşătoare din pricina complexului religios al vremurilor, din pricina spaimelor existenţial-psihologice. Hristos a adus o împăcare pozitivă, o împăcare a conştiinţei omeneşti. Icoana este faţă spiritualizată, calmă, fără dramatismele unor neînţelesuri, unor spaime.

Tot în Vechiul Testament ni se arată faţa lui Moise răspândind lumină, slava lui Dumnezeu în mijlocul poporului ales. Aceasta a fost marea distincţie între Vechiul Testament şi mulţimea de religii naturiste ale acelor timpuri.

Gazeta de Gorj, nr. 4, 23 februarie - 1 martie 2001

Conținutul icoanei – omul îndumnezeit

Omul a fost făcut „după chipul şi asemănarea Domnului”. Păcatul adamic l-a oprit din drumul spre asemănarea deplină cu Creatorul său. Desăvârşirea a fost, în acest fel, întreruptă. Harul s-a retras de la el, urmare a neascultării.

Chipul dumnezeiesc din sine, icoana cea sfântă, s-a întunecat. Din dragoste pentru cel căzut în moarte, Hristos Dumnezeu s-a întrupat în om. *Icoana* a fost restabilită în starea ei inițială. Protosinghelul Sergiu Bulgakoff enunța aceasta prin: „Hristos cel unic, fără de păcat, Noul Adam a restabilit în Sine adevărata unanimitate, chipul omenesc, care este şi adevăratul chip al lui Dumnezeu.” În partea secundă a Condacului Duminicii Ortodoxiei – referință istorică a biruinței icoanei, se spune: „Chipul întinat de om, la chipul cel dintâi întorcându-l, cu dumnezeiască podoabă l-a amestecat”. Hristos a adus restaurarea omului şi îndumnezeirea lui.

În literatura patristică, Sfinții Părinți o numesc „crearea din nou, mai asemenea cu Dumnezeu şi mai bună decât crearea adamică, un dar veşnic”.

Hristos s-a coborât în om pentru ca omul să poată urca la Dumnezeu. Leonid Uspenski spune altfel: „Omul poate să devină Dumnezeu, însă nu după natură, ci după har (s.n.).” Dumnezeu coboară prin smerenie, devenind om, omul urcă prin sfințenie, devenind Dumnezeu. Smerenia omului *naşte* sfințenia lui Dumnezeu.

Frumusețea creatului este sfințenia şi luminarea Creatorului. Făptura participă cu frumusețe la Frumusețea dumnezeiască, este pecetea conformității chipului cu asemănarea sa, a simbolului cu ceea ce el reprezintă. În

prima epistolă către Corinteni, Sfântul Apostol Pavel spune: „Fraților, carnea şi sângele nu pot să moştenească împărăția lui Dumnezeu, nici stricăciunea nu moşteneşte nestricăciunea."

În Biserica Ortodoxă, pentru a se păstra vie şi directă legătura cu persoana reprezentată în icoană, arta canonică iconografică a respectat trăsăturile exterioare specifice sfântului. În acelaşi timp, s-a evidențiat felul de slujire în Dumnezeu a acestuia: apostolică, arhierească, mucenicească, monahicească, ostăşească etc. Astfel, credinciosul poate recunoaşte uşor chipurile din icoane. Harul divin se reprezintă sintetic prin nimb, forme, culori, linii. În icoană lumina este simbolul sfințeniei, al fericirii, al adevărului. În icoană nu există umbră, lumina cade uniform, vine din tot peste tot. Totul este supus unei legi ritmice, toată concentrarea artistică şi psihologică se manifestă în conținutul duhovnicesc al imaginii. În icoană toate îl mărturisesc pe Dumnezeu: poziția corporală a sfinților, mâinile, ochii, făptura umană este reflectarea lumii divine din care s-a împărtăşit. Ochii sfinților domină anatomia figurată.

Prințul Eugen Trubețkoi spune că tot ceea ce ar putea face pe Mântuitorul Hristos şi pe sfinții lui mediocrități asemenea nouă este înlăturat din icoană.

Figurile *topite* care se găsesc în icoane anunță o viață sufletească profundă. Aparțin acelei împărății pe care carnea şi sângele nu pot să o moştenească.

Existența icoanei o datorăm iubirii lui Dumnezeu pentru noi, iar icoana este parte din iubirea noastră pentru Dumnezeu.

Gazeta de Gorj, nr. 6, 9-15 martie 2001

Sensul icoanei în ortodoxie

Din caracterul concret al sentimentului religios a rezultat necesitatea reprezentării icoanei ca o necesitate psihologică a credinciosului.

Omul şi-a *închipuit* în icoană, prin culori, realităţile supranaturale. Sfinţii Părinţi spuneau că tot ceea ce ne spune Sfânta Scriptură prin cuvinte, icoana ne arată prin imagine. În trecut icoana era denumită „Biblia celor fără de carte”.

Icoana bizantină este loc de întâlnire a lui Dumnezeu cu omul în profunzimea religioasă a celui din urmă.

Existenţa lui Dumnezeu în icoană este rezultatul revelaţiei prin întruparea lui Dumnezeu Cuvântul. În amintirea biruinţei asupra iconoclaştilor, Condacul Duminicii Ortodoxe enunţă că umanitatea lui Hristos, din care a rezultat icoana (temei al acesteia), este imaginea desăvârşită a lui Dumnezeu, datorită identităţii dintre Dumnezeu-Tatăl şi Dumnezeu-Fiul, precum şi datorită comunicării dintre cele două firi din persoana unică a lui Dumnezeu-Omul, Iisus Hristos. Acest text este următorul: „Cuvântul Tatălui Cel necuprins, din tine, Născătoare de Dumnezeu, s-a cuprins întrupându-se; şi chipul cel întinat, la chipul cel dintâi întorcându-l, cu dumnezeiască podoabă l-a amestecat. Deci mărturisind mântuirea, îl închipuim cu fapta şi cu cuvântul.”

Teologul Leonid Uspenski afirmă că această învăţătură stă la baza înţelegerii ortodoxe a icoanei şi a atitudinii credincioşilor faţă de ea.

Se poate observa că acest text din Condac nu se adresează uneia din persoanele Sfintei Treimi, ci Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu. Asta înseamnă că negarea

chipului omenesc al lui Dumnezeu din icoană înseamnă, prin extindere, negarea Maicii Domnului, iar confirmarea icoanei lui Dumnezeu cere mai întâi conştientizarea şi sublinierea rolului Mariei în întrupare. Fecioara Maria a fost o condiţie necesară coborârii lui Dumnezeu în om şi deci este cauza posibilei zugrăviri a lui Dumnezeu.

Sfântul Ioan Damaschin argumentează: „Chiar şi îngerii şi demonii pot fi reprezentaţi iconografic, deoarece aceştia, în raport cu spiritul prin excelenţă pur al lui Dumnezeu, nu sunt cu totul fiinţe spirituale, ci tot corporale într-o oarecare măsură. Pentru că aceştia au fost circumscrişi în timp şi în spaţiu."

Icoana este anticiparea omului deplin îndumnezeit, este un argument sensibil al nădejdii în mântuirea prin Hristos. Icoana înfăţişează împărăţia lui Dumnezeu, creaţia *transfigurată* prin har, creaţia redusă, ca şi omul, la strălucirea ei primordială. Icoana este, în acest sens, modelul omenirii viitoare, al acestei omeniri devenită *în urmă* Biserică a lui Dumnezeu (prinţul Trubeţkoi).

În teologia Bisericii Ortodoxe nu există fapte indiferente. Ele influenţează în bine sau în rău omul şi mediul său înconjurător. Aşa cum păcatul strămoşesc a rupt echilibrul dintre om şi natură, pervertirea omului răsfrângându-se şi asupra naturii, tot astfel, întoarcerea omului la starea sa iniţială, prin îndumnezeire, determină transformarea întregului cosmos.

Natura nu a avut vină în pervertirea şi căderea adamică, ci doar neascultarea în libertate a omului.

Toată natura va fi mult mai frumoasă de cum a fost înaintea căderii, datorită trecerii prin păcat. *Mântuirea* ei va fi compensată pentru parcurgerea involuntară a păcatului.

Pentru a înţelege şi a simţi aceste învăţături, iconografii trebuie să-şi asume duh şi voia lui Dumnezeu în lucrul mâinilor lor. „Aflarea în treabă” poate să fie doar îngăduinţa lui Dumnezeu, precum este îngăduinţa păcatului...

Pictorul icoanei nu e doar artist, după cum s-a ajuns în contemporaneitate, el trebuie să fie parcurs de iluminare şi voinţă divină. Pictorului îi trebuie o *viziune religioasă* a activităţii sale.

Din religia mozaică ştim că Moise a creat acele chipuri şi heruvimi după modelul care i s-a arătat pe munte (ultimul verset al capitolului 25 al „Ieşirii”). În Ortodoxie, sensul icoanei este o mărturisire, această mărturisire *în culori* trebuie să se desfăşoare de la anumite premise. O veche bucoavnă recomandă zugravilor, înainte de a se apuca de lucru, să postească, să se spovedească şi să se cuminece, astfel ***desfăcuţi*** de cele pământeşti, să înfăţişeze pe cele cereşti. Nu supunându-se păcatului, ci libertăţilor din Dumnezeu, potenţele omului se dezvoltă şi pot fi valorificate în toată plenitudinea lor. Iar rezultatele nu vor mai aparţine doar acestei lumi.

Gazeta de Gorj, nr .8, 23-29 martie 2001

O mărturie în premieră - Când s-a născut, cu adevărat, Brâncuşi

Alături se poate privi în facsimil un document care ar putea modifica (în lume sau doar la noi) data de naştere a sculptorului. Singura sursă care a existat până acum, şi menţionată pentru prima oară, probabil, de către domnul Barbu Brezianu, este actul de naştere al lui Constantin Brâncuşi. La data 19 februarie 1876, care a fost consacrată, s-a ajuns printr-o deducţie, de altfel riguroasă. În acest act se poate citi: „Actul de naştere/ Din anulu una mie opt sute şapte deci şi şase, luna Februariu, **diua douădeci şi una** (s.n.) ora nouă dimineaţă. Actu de naştere a lu Constandin de secsu bărbătesc, **născutu alaltăieri** (s.n.) la cassa părinţiloru săi din comuna Peştişani (...)”. Cu alte cuvinte, din numărul 21, reprezentând datarea ca zi a documentului, s-a scăzut „alaltăieri” şi a rezultat perfect verificabil matematic data de naştere a sculptorului - 19 februarie 1876 - şi aşa a rămas. Fără altă sursă, lucrurile ar fi definitive. Pe vremea aceea a sfârşitului de secol 19, certificatele de naştere se completau când ajungeau taţii pe la primărie să facă declaraţia. Şi nu era nici o problemă pentru societate dacă progenitura se declara ca fiind născută, de exemplu, pe 18, 19 sau 20. Era doar o chestiune de memorie şi de stare. În cultura română sunt multe asemenea cazuri. Personal ştiu şi câţiva bătrâni care au alte date de naştere decât cele oficiale. Taţii lor plecau cu prietenii şi rudele să facă la primărie declaraţia cuvenită, pe drum treceau pe la birt „să dea de beut”, dacă nu cumva se cinstiseră acasă „în sănătatea copilului”. În felul acesta, bărbaţii

declarau doar ce-şi aduceau aminte, evident în urma unor consultări. În acele vremuri, „alaltăieri" era o perioadă apropiată, uşor neprecizată, cam totuna cu „răsalaltăieri". Zilele se calculau în proiecție imediată după nopțile de somn. Este şi firesc să fie aşa, acest lucru se integrează şi nu atentează cu nimic la dulceața acelor timpuri. Dar pentru fixarea unei date atât de importante pentru istoria culturii universale, ar fi trebuit să se aibă *în vedere* şi alte documente care intervin. Cel prezentat în facsimil este certificatul de prezență sub drapel, adică actul de încorporare al tânărului. În el sunt date de luat în seamă: o zi de naştere - 18 februarie 1876 şi înălțimea sculptorului - 1,63 m. În plus, se poate observa că în 15 ianuarie 1902 era chemat în armată, nu cu termen redus cum se ştia, ci avea de îndeplinit un stagiu întreg de 3 ani. Între timp, beneficiind ulterior încorporării probabil, de acte eliberate de către instituțiile unde studia (prezentate în facsimil în albumul semnat de Barbu Brezianu), a reuşit o lăsare la vatră. Aş aduce ca argument înaintea (nu neapărat împotriva) datei de 19 februarie rigoarea militară şi opțiunea tânărului de atunci în a preciza adevărata lui zi de naştere. Ulterior, chiar şi Brâncuşi este posibil să fi renunțat la diferența de o zi a datei de naştere.

Infiinţat cu decisia ministreială No. 214.
Monitorul óstei No. 65 din 1894.

Model No. 279 din nomenclatura imprimatelor.

I CORP DE ARMATĂ

II DIVISIE DE INFANTERIE

REGIMENTUL Romne №26

CERTIFICAT

DE

PRESENŢĂ SUB DRAPEL

Subsemnatul, Lt. Colonel Urian Vasile, *comandantul regimentului* Romne №26

certific că tenĕrul Constantin Brancuşi *fiul luĭ* Nicolae *şi al* Maria,

născut la 18 Februarie 1876, *în districtul* Gorju, *plasa* Vulcani,

comuna Pestisani, *avĕnd talia* 1m 62cm, *pĕrul* Negru, *faţa* Smadă,

frunte Potriv., *sprincenile* Negre, *ochiĭ* Căprui, *nasul* ......, *gura* id,

bărbia Potriv., *semne particulare* N'are

a fost încorporat la 15 Ianuarie *anul* 1902 *ca* Sold. cadre; *s'a înscris*

în registrul matricul la No. 728/902 *şi este* 1) Present la Corp, *avĕnd dreptul a trece în*

congediŭ la 15 Ianuarie *anul* 1905

Comandantul regimentuluĭ,
Lt. Colonel Urian

p. Şeful Serv. Mobilisării
Casier,
Locot. J. Ioanolescu

1) Este present la corp saŭ desertor.

B. 3. — Imprimeria Statuluĭ.

I CORP DE ARMATĂ
II DIVIZIE DE INFANTERIE
REGIMENTUL ROVINE N 26

CERTIFICAT DE PRESENȚĂ SUB DRAPEL

Subsemnatul, Lt. Colonel Urian Vasile, comandantul Regimentului Rovine N 26, certific că tenerul Constantin Brâncuşi, fiul lui Nicolae şi al Maria, născut la 18 februarie 1876, în districtul Gorjiu, plasa Vulcani, comuna Peştişani, având talia 1m 63cm, părul Negru, fața Smadă, frunte Potriv, sprâncenile Negre, ochii Căprui, nasul...., gura şi bărbia Potriv, semne particulare N'are a fost încorporat la 15 Ianuarie anul 1902 ca soldat cadru; s-a înscris în registrul matricul la No. 728/902 şi este Present la corp, având dreptul de a trece în concediu la 15 Ianuarie anul 1905.

Comandantul regimentului,
Lt. Colonel Urianu

Casier,

Şeful Serv Mobilisări
Locot I. Manolescu

Cronica română, nr. 2736, 12-13 ianuarie 2002

PUNR, un partid în care au renăscut doar marionetele

Urmărind existenţa PUNR, ne-am pus întrebări asupra a două aspecte ale vieţii sale politice: cine compune majoritatea membrilor şi simpatizanţilor şi de ce, surprinzător, a continuat să reziste propriei inconsistenţe politice. Din punctul nostru de vedere, primei întrebări i se poate da, cu un relativ succes, următorul răspuns: baza acestui partid o reprezintă o parte importantă a intelectualilor transilvăneni care refuză mai mult sau mai puţin constant PRM şi care înţeleg într-un anume fel realitatea Ardealului ca experienţă particulară. În plan politic, această percepţie devine, subiectiv, o realitate naţională. În context, respectivele opţiuni sunt de fapt singura posibilitate de luptă politică, tentaţie firească în spaţiul social. Soluţia întrebării secunde mi-a părut mai aproape de evidenţă – PUNR nu a făcut în vreun fel dovada unei ideologii autentice, el existând mai mult regional în virtutea unor încăpăţânări sentimentale. Tocmai acest aspect i-a continuat existenţa chiar şi în urma proiectului morţii clinice „Tabără - Măgureanu”.

Pentru noi, este surprinzătoare următoarea situaţie: un partid ce se prezintă grav, sobru, ca fiind naţional, cum a fost posibil să fie tratat cu atâta neatenţie din interior cu atâta circăraie?! Reînfiinţarea PUNR, întâmplată cu puţin timp în urmă, caz unic în istoria politică a României, a fost determinată de presiunea ascendentă de la baza sa, de hotărârea unor filiale puternice.

În România se întâmplă următorul lucru: „ideologia” partidelor mici, adăugată intereselor, favorurilor şi vân-

zărilor duce, fără regrete, la convenţii, alianţe, dispariţii. Alianţa cu un partid inventat cu inteligenţă de către fostul şef al SRI a fost forţată, obligată de interesele electorale (ale altora!), nenaturală, împotriva firii, decisă, probabil, în urma unor şantaje de hârtie, un firesc al lumii moderne atunci când, invitat la o masă bogată, rămâi cu sos pe bărbie şi cu piftie în buzunare!

O altă deficienţă a acestui partid, românesc şi în defecte, este incapacitatea celor care îl compun de a propune electoratului o conducere compatibilă mental, psihologic, cu acei cărora le baţi la poartă. De fiecare dată, prin împrejurări prost conspirative, s-a optat pentru marionete, de cele mai multe ori marionete ale puterii. Când acest partid a fost chemat la guvernare, i s-au dat funcţii şi, din pricina disponibilităţilor lor caracteriale, li s-au construit cu atenţie datorii, plus veşnice melancolii de putere – banalul sindrom al piticului cu tocuri. Dintre aceşti oameni călduţi, modelaţi în ierni comunist-siberiene din plastilina uitată pe sobă, printr-o inginerie de organizare, se aleg liderii. Iar dacă li se descuamează funcţia de partid, aceştia nu mai înseamnă nimic, rămân definitiv doar membri incerţi ai societăţii. Nu au reuşite personale, nu au cariere, nu au importanţă şi, dacă nu am lega viaţa de Dumnezeu, cu greu le-am găsi un motiv de existenţă. Dacă ar fi să ne referim numai la domnul Ioan Gavra, l-am putea vedea în cel mai bun caz ca fiind o figură îmbătrânită de utecist pârâcios şi cât se poate de îngăduitori cu dumnealui dacă am fi, am putea spune că importanţa sa în PUNR a fost cât importanţa a două posibile flatusuri ale calului lui Napoleon Bonaparte pentru spiritul imperialist francez. Ei sunt oamenii care ar trebui să fie personajele unor potenţiale parcuri de distracţie, construite fireşte într-un profund

„interes național”. Mereu sunt într-o febrilă agitație de a primi ceva, de a negocia ceva. Pentru aceste stări ale lor, tratate cu superficialitate şi de instituțiile sociale, şi de membrii partidului, chiar şi de propriile lor familii, ei caută poziții. Aceleaşi sau altele noi. Iată de ce spunem că PUNR încă nu a renăscut, ci au renăscut doar marionetele de la conducerea lui!

Cronica Română, nr. 2739, 16 ianuarie 2002

Aşa cred eu

Este frustrant să simți uneori riscul că acele lucruri care te identifică sau cel puțin te apropie de poporul tău sunt minoritare, nedominante celor care te-ar putea despărți. Sunt realități care țin de viața românească, pe care nu mi le pot explica decât în înțelesuri ajutate de istoria biblică. Iar acest raționament, când trebuie să-l adaptez oricăror situații, mă relevă ilarității. Doar în sfintele cărți se află arhitectura umană în toată puterea imaginii, în toată *libertatea ei tehnică.*

În schimb, românilor le găsesc puține evidențe şi covârşitor de multe incertitudini. Iar tot ce ține de acest popor pare a duce la o mare prudență în ceea ce priveşte viața însăşi. Atâta mizerie este la noi, de parcă aici ar trebui să se afle înțelesul mizeriei. Şi poporul acceptă în fapt mizeria tuturor claselor cu importanță socială, în special a celei politice ca reprezentantă, din cauza tendinței lui pentru mizerie. Consistența acestei realități şi *logica practică* a semenilor mei îmi dau fiori. Nemulțumirea populară, istorică şi ea, există doar din invidie asociată cu sărăcia şi din conştientizarea lipsei posibilității de a fura asociată cu imaginea hoției. Românii sunt nemulțumiți că nu pot fura întocmai precum *ceilalți*. Contestarea hoției la noi e o salvare psihologică, ci nu un înțeles al firescului conviețuirii. Nu văd la nivel individual opoziție față de hoție atunci când ceilalți sunt afectați. Celor care anunță campanii anticorupție în România (cum au fost cele de până acum) le-aş putea spune doar că sunt *neserioşi*. Românii nu sunt pregătiți pentru o asemenea luptă, iar îndepărtatul rezultat le-ar provoca probleme viețuirii. Până la acea comisie care va decide lupta (de clasă) împotriva corupției, rămânem doar nişte cârtitori despărțiți dramatic de împlinirea tentației. *Anticorupțiile* acestea nu sunt decât nişte

babe trimise prin România să facă trotuarul în patru schimburi. Iar baba corespunde anatomic acestui proiect, dar nu produce tentaţie. În principiu. Aceste judecăţi se bazează pe ideea că românii încă n-au înnebunit.

Foamea, în diversele ei forme, marchează *gesturile* românilor şi totul devine firesc atunci când mă gândesc că pentru neîndumnezeiţi foamea este dominantă oricăror forme spirituale. Bucuriile mici de lângă noi te transformă calm chiar într-o bucurie mică, desprinsă de viaţă. Prefer să pun în seama timpilor istorici multe dintre trăsăturile poporului meu. Poporul român *se ocupă* numai cu supravieţuirea! Restul sunt detalii, activităţi istorice în regim de colaborare. Şi în condiţii „vitrege" calitatea este dominată dictatorial de supravieţuire, principiul devine cel mult o melancolie bizară. Marele rău este că însuşi statul român pare a fi un organism opresiv calităţii. Îl văd mereu ducând o luptă aprigă cu competenţa, iar servilismul şi lipsa autenticităţii din spaţiul social, atunci când acesta intră în criză, produc căderea respectivului organism. Există astfel, ca răspuns, posibilitatea formării unor generaţii de indivizi agresivi, fără păreri şi emoţii faţă de apartenenţa lor, dezrădăcinaţi, *inapţi* locuirii spaţiului lor vital. Pentru a ne mai apropia vreo şansă, trebuie ca vestita minte de pe urmă a românului, în cazul în care ea şi există, să fie hrănită **medical** cu chiar consecinţa vieţuirii româneşti. Nu fuga de cunoaştere şi tăcerea îi vor face înţelepţi pe români, înţelept eşti atunci când lumea toată e în tine şi tu eşti deasupra lumii. Român trebuie să fii în cunoştinţă de cauză. În acest fel, nu ne va mai lua nimeni bucuria de a ne considera viteji, deştepţi şi drepţi. Această bucurie mereu lângă noi...

Cronica Română, nr. 2762, 12 februarie 2002

De copilărie

Dacă oamenii, după îndelungate eforturi şi observaţii punctuale, au reuşit să împartă timpul, atunci, în ceea ce-i priveşte pe români, trecutul mă nedumireşte, prezentul mă ofensează, iar pentru viitor încă nu am organ, ci numai nădejde. Personal, nu recunosc decât un singur timp, eu fiind doar părerea mea prezentă despre el. Primele amintiri cu români adunaţi la un loc sunt la câte o clacă şi din târgul de la Alimpeşti, din fiecare luni. Astfel, am fost specializat de timpuriu în snoave, bârfe, cântece, cote, veşti, năravurile vitelor şi cât de aspră la ţâţă trebuie să fie vaca. În schimb, primele amintiri cu femei sunt de la tăiat de mere, o pasiune patriotică a muierilor din sat, organizată de brigadier, cu mare mulţumire, tocmai în curtea casei lui Iurgă, boierul.

Când eşti copilandru, mintea este odihnită ca la proşti şi are mare nevoie de zbenguială. Tot cam atunci am aflat că ideile vin dacă au unde să vină. Dacă nu, eşti obligat să-i asculţi pe alţii şi e cumpănă mare! M-am speriat şi n-am pregetat să-mi spun că *e cazul* să vină şi la mine urgent nişte idei de astea, generatoare de curaj. Moartea riscului şi bucuria vieţii! De copil, eu am avut numai două spaime: de prostie şi de unul, Aristică al lu' Din, care, de fiecare dată când mă vedea, venea rânjind la mine şi-mi spunea că data viitoare mă bagă în sac. De nea Aristică am scăpat cu timpul, dar de prostie mi-e frică şi azi.

Cam acestea îmi erau sursele când, spre sfârşitul adolescenţei, mi s-a părut că am întrezărit schema imaginară a istoriei noastre, istorie din care îmi fusuese povestită o parte de către străbunicul meu când mergeam

în Gropan să facem foc de cauciuc în porumbi, sub pădure, să nu mai vină mistreții să-i culce. Deşi neprofitabil intelectual, nici ştiințific, îndrăznesc afirmarea acestei *scheme* din simplul motiv că o bănuiesc şi acum de ceva adevăr, fie şi într-o cantitate neglijabilă.

Pentru mine, românul *revelat* era un boxeur mic, slab, dar vânos şi iute, mereu maltratat de organizatori şi obligat de soartă să boxeze (cu miză impusă) la categorii superioare. Iar când se apropie greoi dintr-un colț urâtul uriaş, românul evită miraculos fatala lovitură, face o eschivă (eschiva fiindu-i cea mai evoluată tehnică de luptă), încearcă să lovească şi el, nu ajunge la față, dă în aer şi cade în fund. Repetându-se de câteva ori această scenă, românul ştie să lovească bine numai *sub regulament*. În acest fel, invadatorul rămâne mereu fără menire.

La noi, murmură apele şi codrul, dar nimeni nu a dezvăluit vreodată ce spun. Şi tot aşa îi trece vremea între partide esențiale, niciodată învingător *să se vadă*, niciodată definitiv învins. Probabil că şansele nemuririi sale istorice sunt specializarea sub regulament şi diferența de categorie. Cu toate consecințele care decurg de aici, inclusiv cele psihologice.

În această competiție, românul boxează numai acasă. Nu am reuşit să organizăm meciuri în afara spațiului nostru vital, nu ne-am mai amintit nimic din excursiile dacilor. Alte popoare sunt preocupate mereu de spațiul vital al altora. Pentru asta au ideologii politice, programe economice, propagandă, *turism,* dialog. Uneori intervin chiar şi militar, atunci când se consideră că *nu mai e timp* pentru restul.

Noi, deşi avem fierbinți pasiuni şi un întreg arsenal de cântece şi vorbe, nu putem să trecem nişte granițe de apă. Parcă am fi o populație de purici, vampiri mai mici,

dar fără drame ontologice. Stau apele între noi de parcă ar fi ape mitologice. În felul acesta, până la urmă, românii au să se lipească detaşaţi cu spatele de munţi şi cerul o să fie ultimul loc rămas în care pot să se restrângă.

Complementar unei astfel de istorii poate fi doar un astfel de final.

Cronica Română, nr. 2774, 26 februarie 2002

Dinăuntru

Să înțeleg lucrurile care aparțin poporului meu este o obligație, iar acest scris îl pot considera un drept al identității mele pe care o vreau mereu legată de realitate. Pe de altă parte, îndur cu greu mândria de a fi român. Această cinste la vedere este ca o cămaşă țărănească de noapte pe sub care nu mai am nimic. Şi când văd că trebuie să particip la evenimentele acestui mare sat, mă află dintr-o dată o consistentă emoție. În prea tinerii mei ani, atâta provocare mi-a adus poporul *românesc*, încât nu mă mai interesează nimic de prin lume, iar pentru mine, lumea fără români ar fi o lume neisprăvită. Pe români am să-i laud doar atunci când ei vor impune percepției altora tocmai acele lucruri pentru care trebuie să-i iubesc acum. Până atunci rămânem mereu într-o isterică aşteptare. Şi nu ştiu prea bine ce importanță mai are aşteptarea la un popor metafizic ai cărui indivizi se înțeleg tainic cu stelele, cu codrul, cu mioara şi numai între ei nu se înțeleg niciodată. O singură excepție ne mai bucură regula – duioasa, de acum, hoție. În modernitate, hoțiile cu rang se pot face numai în echipă. Acest popor născut din nostalgia Romei şi copilărit în patima slavă, amândouă domolite în râvna unui creştinism primar, îl văd azi ca un popor de cocoşați surprinzători, mereu fără complexe şi mereu fără ambiții. Românilor lumina nu le cade pe cap, ci numai pe cocoaşă. De asta umbra lor pe pământ ei înşişi o văd ca aparținând unor uriaşi. Noi suntem amanții perfecți ai conjuncturilor istorice, veşnic tentați de simulacre şi autoreprezentare, amândouă ca rezolvări psihologice ale complexelor de eficiență.

Se poate însă ca românii să aibă în esența lor sămânța timpului şi de asta şi-au făcut din pierderea vremii destin. Indiferent de perioada istorică, de pace sau de război, noi avem cam aceleaşi probleme. Nu există trecut, prezent şi viitor, e doar un singur timp în care suntem secvențiali. Cu tot ce ştim, cu tot ce facem, cu tot ce vedem. Este acelaşi timp în care noi ne conservăm aşa cum suntem şi asta mă înspăimântă grozav. Singurul context în care românii decid cu inteligență şi suficientă intuiție capitalistă este votul. Astfel, tinerii votează şi pleacă, maturii votează şi înjură, bătrânii votează şi mor. Cam asta se vede pe străzi: cozi la ambasade, oameni cu chipuri retrase din viață şi multe sicrie sărace. Aşa că, oameni ai noii lumi, puneți mâna pe cocoaşa românilor să aveți noroc şi prevedere!

Cronica Română, nr. 2749, 28 ianuarie 2002

Oleacă de vorbire

Dacă ai ajuns, firesc sau printr-o întâmplare, să iubeşti acest neam, urmările respectivei stări îţi blestemă existenţa. Românii, în diversele forme ale lor, te obligă să le guşti amărăciunea. Nu-i poţi înţelege decât din secreţia naţională în care-şi trăiesc *profetismul*. Iar de când am observat că locuirea spaţiului nu oferă obligatoriu şi cunoaşterea lui, sunt într-o continuă alertă, nu cred că aş accepta prea uşor vreo comoditate în ceea ce înseamnă înţelegerea fondului mental din care vin. E ca un îndemn socratic parafrazat şi speculat cu oarecare uşurinţă. Această cunoaştere poate să fie deopotrivă prin ură sau prin iubire, cu condiţia ca amândouă să fie *practicate corect*. Şi cum văd umbra ca pe o temere *aproape* materială a unui lucru de a nu dispărea în lumină, aşa şi această măreaţă şi aproape trecută umbră a poporului român o văd ca pe o spaimă a sa de a nu dispărea în timp. Iar timpul istoric este deopotrivă sursă de iluminare a neamurilor şi consistenţă a imaginii lor. Românii s-au salvat de *hârâitul* şi de moartea din istorie vorbind *întruna* în limba română şi înmulţindu-se cu cea mai biologică poruncă. Vieţuirea noastră are două importante cauze: una orală şi alta erotică. Această vorbărie specifică (precum o diferenţă) are pentru noi valoare etnogenetică! Evident, din acest motiv, nici nu putem scăpa prea uşor de ea. În nici un caz fără riscuri majore... Statul ar trebui să vadă că acum tindem de la un popor mereu întinerit la o populaţie de pensionari înţelepţi, sobri şi tăcuţi. E atât de multă veselie aici şi atât de multă tristeţe, încât ele nu mai pot fi nici dezlipite şi nici înţelese separat. Au ocupat acel loc în inima românilor în care s-ar fi putut

odihni bucuria şi înțelepciunea. Acest popor s-a întins mereu cu mare voluptate pe rostire, aşa a găsit el de cuviință să primească timpul şi urmările lui. Sfidarea a fost preferată înțelegerii şi unor rezolvări de situații critice. Observ în socialul nostru trei tipuri de sfidare: fără obiect, fără scop şi fără acoperire.

Cronica Română, nr. 2768, 19 februarie 2002

Unitatea noastră

Această tristă caricatură administrativă din stânga Prutului, şi ea rezultat al neparticipării românilor la propria istorie, există în forma respectivă nu atât din vina Rusiei, pe cât există din cauza lipsei de consistenţă şi coerenţă a statului român. Din acest punct de vedere, fascinanta Rusie cred că nu e decât o bătrână matroană care a luat cu forţa *de acasă* multe feciorelnice ţări şi le-a pus *la dragoste* cu comunismul.

Vremea, vremurile au trecut, şi, cu tot tratamentul modern, bătrâna matroană are privirea slăbită şi nu cred că ar *vedea* imediat când ar veni cineva să-i fure voiniceşte fetele din cearşafurile roşii. Evident, mă gândesc numai la fata noastră minionă. Supărarea i-ar fi numai din mândrie, şi asta doar pentru că ar afla evenimentul de la alţii... Bătrâna Rusie şi-a făcut suma, şi-a împlinit mare parte din menire şi se vede de câtva timp pe fete că au început şi ele să îmbătrânească, să nu mai *arate* la fel, să le cam hârâie *sănătatea.* Şi dacă toate acestea nu sunt de ajuns, se poate considera că duduile ar putea avea acum şi cunoscuta şcoală a vieţii. Adică, atunci când se ajunge la iminenţa iubirii, ele ar putea să răspundă cu *poziţii* proprii.

Nu cu obligativitatea limbii ruse e marele război care trebuie purtat acolo, aceasta nu e o gravitate mai mare decât permanenta situaţie din Basarabia. Numai că noi părem a fi făcuţi să avem reacţii doar la evidenţe.

Din 1812 încoace, simpla rostire de fraze în limba română de peste Prut, indiferent de accent, este un eroism mai mult sau mai puţin discret. Iar azi decid pentru Basarabia nişte indivizi care ţin neapărat să-şi arate apartenenţa şi au găsit de cuviinţă să facă românilor o frecţie. Din păcate, în venele lor curge tot sânge de formulă românească.

Frați de peste Prut, ştiu că e normal ca fetele de la bordel să aibă *acolo* vreo două-trei venerice boli. În puterea lor administrativă. Singura amărăciune ar fi că România e în criză de *injecții* cu antibiotic.

În 1997, am avut bucuria participării la Festivalul de Muzică uşoară „Maluri de Prut", ținut la Chişinău în memoria artiştilor martiri Doina şi Ion Aldea Teodorovici.

Într-un interviu pentru Radio Iaşi, l-am avut interlocutor pe Grigore Vieru. Pe acest dascăl de popor, şi el părăsit, cedat de multe ori întocmai ca Basarabia, l-am întrebat în ce moment a avut pentru prima oară conştiința spațiului comun dintr-o parte şi din alta a acelei ape. A răspuns zâmbind şi încerc acum din memorie reproducerea cât mai exactă a acelui interviu, care avea să conțină o singură întrebare şi un singur răspuns. La sfârşit zâmbea. „M-am născut pe malul stâng al Prutului, satul meu se învecinează cu un altul al județului Botoşani. Nu plecasem la şcoală, stăteam pe prispă până târziu în noapte şi era o linişte mare, venind parcă dinăuntrul Prutului. Şi în atâta tăcere şi noapte, începea să latre un câne din satul nostru şi grabnic răspundea alt câne din satul românesc. Să-ntărâtau cu solidaritate alți câni din satul meu şi începeau să bată la cânele de peste Prut. Mulți câni din satul românesc înțelegeau momentul şi începeau să latre în *neştire* (s.n.) la cânii moldoveni. Nici ăştia nu aveau să tacă şi tot aşa eu petreceam o bună parte a nopții ascultând unirea cânilor peste Prut şi peste noapte. Pe urmă am plecat la şcoală."

Cronica Română, 19 ianuarie 2002

De dragoste

Aparent e foarte greu când cel mic trebuie să scrie despre cel mare, mai ales când cel mare a scris despre cel mic. Evident, favorabil. Singura posibilitate a unei prețioase etici ar fi ca acum să o supun pe doamna academician unei nenaturale polemici. Cu minimă măsură şi obiectivitate consider că realitatea o avantajează prea mult pe doamna Caragiu, pentru ca eu să mai pot beneficia de tinereştile elanuri. Neavând acces până acum la opera domniei sale, nu pot decât să-i bănuiesc importanța lingvistică. Îmi este dragă Matilda Caragiu Marioțeanu şi mă mândresc cu ea pentru că este armâncă. Nici nu cred că acestea ar fi sentimente superficiale. Familia ei a adus pentru cultura română ceva din vocația prototipului. Nu vă uitați, deşi e inhibant, la cum ştiu să facă aromânii istorie, cultură, ştiință ori fotbal, ci uitați-vă la inima lor când fac toate acestea. Matilda nu va fi niciodată un om bătrân şi e foarte greu să-ți fie drag cineva atunci când te ceartă şi pe care să nu-ți fie ciudă atunci când îți dovedeşte că are şi dreptate.

Nu mai vorbim despre cazul în care îți găseşte şi inevitabila prostie, pe alocuri. Am văzut şi la ea acea calitate a marilor spirite de a fi indulgente.

În acest exercițiu, nu am competență ştiințifică, nici nu încerc a o avea, nici n-o mimez. Astfel, deşi e incomod, pot încerca unele păreri precum cele de mai sus. Comoditatea acestor competențe o las în seama altora, eu prefer să sugerez unele lucruri mai simple, cum ar fi discordanța personalității şi felului acestei femei față de contemporani, de vremuri, față de poporul căruia i se subordonează.

La români imobilismul are tentația absolutului. În mare, ei se împart în oameni care nu fac nimic sau cumsecade,

hoți în diverse forme şi frumoşi nebuni. Când găsesc alte categorii, mă ia de la tălpi o căldură mare, iar când aceşti oameni mai sunt şi aromâni, atunci toată deznădejdea mea se frânge ca o lipie fierbinte. Pentru aceste lucruri este toată recunoştința mea; în acest spațiu alterat, Matilda Caragiu Marioțeanu este parte a bucuriei mele. E mare împlinire pentru mine să aflu în acest popor, bătut în cap de soartă, oameni siguri, cărora nu le putrezeşte totul odată ce mor. Matilda Caragiu va fi o reprezentare şi asta mă mulțumeşte grozav. Iubesc pasiunea ei pentru limba română, discreția şi gustul pentru realitate şi firesc. Când timpul trece prin oameni ca ea, viitorul pare mai puțin sinistru. Iar în ceea ce-i priveşte pe români, preocuparea şi construcția propriului viitor sunt lovite de o debilitate marcantă. În spațiul carpatic, absurditatea este cultivată cu distinsă seninătate, oamenii mănâncă zilnic absurd, au căpătat poftă, şi poartă cu ei o percepție specială pentru realitate.

Existența unui om, precum cel despre care s-a scris în acest volum, controlează restul existenței poporului din care face parte.

Aceasta este pricina pentru care am ținut să o integrez, poate puțin artificial, pe Matilda Caragiu Marioțeanu poporului ei... Iar acum, cine nu este integrat nu există!

Mulți ani buni, cu dragoste!

Carte de iubire pentru Matilda Caragiu Marioțeanu,
Carti di vreari trâ Matilda,
Societatea Culturală Aromână,
Editura SAMMARINA, Bucureşti, 2002

Invitație la călătorie

Acest reportaj se poate citi ca o tentativă de cinstire a unor oameni pe cât de discreți, pe atât de folositori. Sub pretextul ludic al unor descrieri şi al curiozităților, am ținut să scriu despre împlinirile unor nume fără nici un fel de interes mediatic, procedeu fără de care cu greu ar putea pătrunde în celebritatea cotidiană.

Toți aceşti savanți se duc până la urmă în răspunsuri, ne rămân rezultatele lor pentru întrebările noastre.

Pe mult umblatul drum Constanța – Mangalia, pe care trec românii mereu să-şi dezhibe agoniseala în întâlnirea cu istorica lor prietenă – marea, se află un sat pescăresc, rămas celebru prin salutări muncitoreşti din vesel şantier comunist. Pe atunci porturile noastre creşteau ca Feții Frumoşi în aşteptarea luptelor naval-comerciale cu zmeii Apusului. La doar 10 km de Constanța, Agigea este o localitate săracă, fostele locuri de muncă din portul vestit nu mai pot astăzi compensa asprimea pământului. Şi aici oamenii par să-şi fi pierdut suflul în infernala cursă a României spre capitalism.

Aproape în fiecare curte trage să moară câte o barcă uzată şi precum la chinezi exista bicicleta ca semn al minimei potențe de a întemeia o familie, şi aici tinerii de însurat trebuiau să aibă o barcă…

Străbătând acest sat înspre mare, găseşti un peisaj ciudat, uşor provocator pentru experiența vizuală, un peisaj aproape de incidența deşertului cu stepa, după confuzele mele cunoştințe în domeniu. Nici la Agigea animalele n-au mai dorit să fie rentabile, din vechile turme de oi şi de capre, care populau patriarhal întinsele ținuturi, se mai întâlneşte răzleț doar câte un măgar meditativ, făcându-şi ventilație cu

urechile şi impresionând din plictiseală cu dimensiunea peisajului.

Dar cum orice lucru, pentru a fi înțeles, trebuie privit în perspectivă, nu puteau să scape acestei încercări de reportaj afectiv generoasele şi strălucitoarele silozuri ale domnului Triță Făniță, mă rog, de curând ale soției, copiilor etc. Sunt singurele forme ostile în această naturală arhitectură peisagistică. Şi nu înțeleg de ce stau ele acolo, într-un loc atât de arid, la marginea portului Agigea-Sud...

Apropiindu-te de mare, te întâlneşti „pe mâna stângă" cu nişte clădiri care seamănă îndeajuns de consistent cu cele din impresionantele reportaje filmate în zona recentelor bombardamente. Blocuri întregi, decojite de uitare aproape până la tencuială, stau înțepenite şi goale să întâmpine noul vânt al timpurilor. A fost colonia muncitorească a celor care lucrau în port, un fel de „oraş" pe 200 mp. În toponimia locului i se spune Saigon şi nu e chiar lipsit de eroism anonim să faci aici o cumpărătură. Un bar şi o tentativă de butic mai alimentează încă necesitățile obiective ale câtorva supraviețuitori. Când va dispărea barul, înseamnă că a dispărut şi viața de aici. Şi, după cum sugeram, nu poți poposi prea mult în zonă, mai ales dacă beneficiezi de un chip distins şi intelectual.

În dreapta, se întind terenuri agricole, cultivate opțional, iar în stânga este Sanatoriul de TBC osos. Iată că într-un astfel de traseu inițiatic suferința nu mai este melancolică, spiritualizată şi literaturizată, ci este mai aproape de sensul ei propriu-zis. Îți este dat să vezi oameni cu mari suferințe fizice, cărora nu le mai arde să se alinte cu unele de alt gen. Îi întâlneşti pe drum mergând în grupuri mici către mare, având tot felul de staturi şi de contorsionări scheletice. Sunt singurii care dinamizează priveliştea, indiferent de sensul interpretării. Sărmanii aceştia, beneficiind probabil de noto-

riile asigurări sociale, vin an de an la tratament pentru a le stagna boala, toate aspirațiile lor umane converg în încercarea de a-şi opri degradarea osoasă. Ca un făcut, sunt singurii de până acum la care se poate vedea ceva din intervenția statului. Pe aceştia îi depăşesc uşor, iar dacă mă uit înapoi înspre sat, văd că demersul meu intelectual nu a schimbat nimic.

Pământ ieşean la mare

Nu trec câteva sute de metri şi apare o grabnică răsplată, precum într-o zicere a Profetului – o vegetație deasă, oarecum luxuriantă, întinsă, bogată, plante agățătoare, instalații de stropit, muzică şi o mulțime de fete îmbrăcate colorat şi sumar, drepte, vesele, sociabile, cu şcoală, ici-colo inteligente, ici-colo frumoase, dar deştepte toate! Adevărată revelație islamică! Rar apar în grup câte doi-trei băieți mai firavi şi imberbi care par a le păzi, dar care n-ar risca niciodată o confruntare cu natura. Şi dacă n-aş fi eu atât de responsabil, aş fi putut rămâne oricând fără subiect, dominat fiind de oportunități.

Aici, în acest loc, pe care, premeditat, ca primă impresie, am vrut să-l prezint derutant, se află intrarea în Stațiunea Biologică Marină „Prof. Dr. Ioan Borcea" a Universitãți „Al. I. Cuza" din Iaşi.

Este locul de pe litoralul Mării Negre consacrat ştiinței. Fireşte, nu o să intru în problematică, nu este propriu găzduirii unei reviste literare. Dar măcar o prezentare colo, o identificare arătând cu mâna – „bă, tu eşti specialist!" – merită să facem… Să purcedem, aşadar, în subiect, adică în titlu.

Care-i treaba cu buncărele

Cu mult înainte de a se face marile îndiguiri ale viitorului Port Agigea-Sud, cu pământul adus de la Canal şi cu stânci din Munţii Dobrogei, marea, la Agigea, era mult mai încoace, ţărmul era înalt (vezi din când în când faleza de la Eforie Nord), adică era coasta Mării Negre. Şi cum atunci timpurile arătau a fi ca Eva, adică nepaşnice la Răsărit şi la Apus, iar noi eram pe cale de a deveni o forţă europeană şi, în atare condiţii, aveam ce apăra, trebuia să ne păzim toate coastele! Astfel, în aceste locuri au funcţionat aliniamentele Pazei de Coastă a Armatei Regale Române. Stă astăzi mărturie o întreagă reţea de fortificaţii şi buncăre, pe o întindere de câteva zeci de hectare. Majoritatea sunt pe două-trei nivele şi chiar mai insistent, păstrate foarte bine prin construcţie, adică de la sine. Pentru un spaţiu subteran, sunt săli care pot fi considerate uriaşe (se înţelege că nu pot da date exacte), au lifturi de personal şi de muniţie, instalaţii divers-sanitare, dormitoare, culoare labirintice pline de secrete, locaşuri de tragere cu arme uşoare, rotative pentru tunuri antiaeriene. Totul se păstrează a fi foarte izolat, în toate sensurile cuvântului. Intrările mai speciale aveau repetate închideri blindate. N-a căzut nici măcar varul de pe pereţi ca să putem dovedi că le putem întreţine, infrastructura instalaţiei electrice este explorabilă. Reţeaua subterană duce într-un turn cu armături blindate, de aici se făcea observarea largului mării şi era, se presupune, punctul de comandă. Deşi zona este scoasă ireversibil din uzul militar prin pierderea geografiei strategice, vă daţi seama că nu pot scrie tot ce ştiu despre buncăre, care, după părerea noastră nesolicitată, au fost bine făcute, ca şi persoanele care se încumetă astăzi, pline de curiozităţi sau de vreo altă emoţie istorică, să le viziteze răcoarea tare şi întunericul adânc.

Cum a început ştiinţa la Agigea

Staţiunea a fost înfiinţată prin Înalt Decret Regal la 1 martie 1926, ca director fiind numit în acelaşi act, aşa se făcea atunci, eminentul profesor Ioan Borcea, hidrobiolog format la şcoala franceză, sub îndrumarea unor domni – Yves Delage, Alfred Giard şi a altor profi de la Sorbona. Profesorul Borcea, ministru al Instrucţiunii şi Cultelor (1919-1920), a parcurs în 1925 întreg litoralul pentru a stabili locul de amplasare, urmărind să găsească cele mai variate faciesuri bentonice, cu cât mai multe însuşiri legate de faună, floră şi caracteristici litorale ale Mării Negre. Locul ales avea un aspect selenar, dunele formând decorul principal, animat din loc în loc de plante specifice florei litoralului marin. Acesta a fost începutul Staţiunii, care urma să intre definitiv în istoria oceanografiei universale. În 1939, zona a fost declarată Monument al Naturii. Borcea îşi propusese să facă aici o adevărată şcoală de hidrobiologie. Demersul său a reuşit deplin şi, la Agigea, au urmat însemnate cercetări interdisciplinare, susţinute de zoologi, chimişti, medici, biologi de la toate universităţile româneşti şi din străinătate. Lui i-au urmat ca directori discipolii Constantin Motaş, apoi Sergiu Cărăuşu, Ioan Botez şi alţii, despre al căror aport nu avem spaţiul şi nici pregătirea pentru a putea vorbi fără a ne autosuspecta de vreo impostură.

Viziunea socialistă despre muncă

În 1970, regimul comunist a desfiinţat brutal aşezământul ştiinţific, iar colectivul de cercetare s-a risipit. Maria Celan a fost ultima care a prins atât apogeul cât şi decăderea Staţiunii. Întregul complex a fost trecut în administrarea unor întreprinderi prinse în construirea Canalului Dunăre –

Marea Neagră, din simplul motiv de a se crea spații pentru birouri. Inginerii n-au înțeles sălbăticia gestului și n-au făcut nici un efort pentru protecția plantelor, bibliotecii, laboratoarelor. Dacă e să fim indulgenți și să nu-i considerăm proști, atunci, cu siguranță, au fost nepăsători. Arborii și pomii fructiferi, ani la rând necurățați, s-au sălbăticit. Mașinile de mare tonaj, în viteza lor pentru bifarea curselor, au adus și cantități imense de praf, care s-au sedimentat pe vegetație. Totul părea o pădure fosilizată. Au fost două decenii de paragină de basm. Rezervația, în tot acest timp, a fost pășunată. Pe de altă parte, plante nespecifice dunelor le-au invadat pe cele rare. Încadrată de șantiere pline de avânt, izolată de mare prin îndiguiri de kilometri, Stațiunea s-a deteriorat sub toate aspectele. Microclimatul dunelor, deschis curenților de aer, s-a modificat în defavoarea plantelor originale.

Nu s-a găsit nimeni căruia să-i pese, căruia să-i dea ocol respectul pentru locul pe care stă.

Printr-un eroism discret, care poate să fie mai mult sau mai puțin la îndemână, s-ar fi putut salva multe, inclusiv biblioteca. Probabil, din lipsă de spațiu și de lemne, o fi ars odihnitor în șemineul vreunui șef mai melancolic de la malul mării.

Uneori, pentru a salva ceva, este de ajuns o singură persoană din mulțimea care străbate infecțios și distrugător un spațiu. Această posibilitate e ca o minune de la Dumnezeu, un leac *supranatural* împotriva bolilor pământului. Și pe cât de ușor îmi este să spun asta acum, pe atât cred în adevărul ei deplin.

Nu știu ce taină o fi cu acest popor – când îl prinde pasiunea schimbării, dărâmă aproape tot de până atunci, într-un gest pe care-l văd ca pe o radicală dezicere de orânduirea de până atunci, de căutarea febrilă a unei moralități care, pesemne, n-ar fi existat până în acel moment și doar prin dă-

râmarea (materială) e epocii trecute se poate scăpa de un eventual complex al vinovăției. Prin tupeu şi prin lepădare! De unde vin şi una, şi alta? – Rămâne pe altădată.

Măi, concetățenilor, ca o paranteză, eu dac-aş fi văzut dărâmată şi Casa Poporului, după cum s-a propus, cred că aş fi scris, la marginea molozului, o poezie. Dar cum spaima de atâta muncă şi de atâta cheltuială m-au oprit s-o văd şi pe asta, nu-mi rămâne decât infantila veselie imaginativă, care îmi compensează parțial tristețea neîmplinirii literare.

Credeți că dacă Stațiunea ar fi fost înființată după 1948 şi ar fi obținut la fel de importante rezultate în domeniu, recunoscute inevitabil şi în plan intern, prin medalii bătute de către statul comunist, ea n-ar fi fost desființată şi devastată în 28 decembrie 1989? Mulțimea agigeeană dezlănțuită şi-ar fi făcut datoria. Cercetătorii comunişti ar fi trebuit să răspundă grabnic, pentru faptele lor, înaintea Consiliului Frontului Salvării Agigei.

Pe raftul de murături al (merge şi „ale”, acord prin apropiere) istoriei, depozitate cu atenție în vreun analitic beci răcoros, cea mai sintetică şi corectă *etichetă* care ar fi pusă borcanului cu români ar fi: popor iresponsabil. Astfel, s-ar rezolva deplin şi mult mai simplu inclusiv clasica problemă a nevinovăției.

Cu această ocazie reportajistică vă mai introduc, ca pe nişte organe luminoase ce bănuiesc că sunteți, şi într-o altă față a specificului național.

Aproape de stațiune, pe malul mării, înspre port, sunt coline de ciment, decor perfect pentru un film suprarealist, măcar pentru un videoclip, de s-ar fi gândit cineva din show-biz.

Am dat peste această mirare prin 1998, mergând în zona portului, cu directorul stațiunii, care îmi fusese profesor la solicitarea soției sale. Mă rugase să mă scufund în locuri ale-

se de el şi să-i desprind de pe nişte piloni vreo şapte-opt mănunchiuri de midii pe care urma să le cerceteze în cele mai intime locuri. E un procedeu mai simplu de calculare a nivelului poluării. Se întâmplaseră câteva accidente ecologice, celebre pe atunci, iar midia e un fel de agent marin de salubrizare, curăță apa, hrănindu-se cu unii dintre agenții poluanți.

Cu această ocazie am primit explicația peisajului: era o altă construcție socialistă, făcută prin basculări repetate ale încărcăturilor care ar fi trebuit să ajungă la canal şi în port. Şoferii făceau asta pentru a avea un număr cât mai mare de curse, numărate doar la încărcare, adică luau bani din sporuri de productivitate, plus multe laude. Şefilor le convenea metoda, ei primind sporuri diferite, mai mari, de şefi. Documentele erau baza de calcul a productivității socialiste. Adică, mai pe înțelesul cititorului nostru literat şi, în acelaşi timp, mai neînvățat la cele lumeşti, se urmărea bilateral un număr cât mai mare de curse, făcute într-un timp cât mai scurt, mai economic. Destinația cimentului era o chestiune colaterală.

Şi câte căsuțe să faci, cât să furi şi cât să vinzi când e vorba de materialul intrat într-un port şi la un canal navigabil? Unde să doseşti atâta cantitate? Cauți un loc pustiu, pe unde n-are ghinionul să treacă forăind Ceauşescu, în vreo vizită de lucru, şi basculezi!

Mare noroc pe mine că ştiu să mă scufund, altfel n-aş mai fi aflat atâtea lucruri de pe malul Mării Negre! Cu acea ocazie, m-a prins bună-dispoziția mirării, cât eşti tânăr ai tot dreptul, iar mirarea, psihologic, dă bine la memorie. Informația îşi face alt culcuş în minte atunci când vine dând cu capul în mirare.

Deşi nu mă opreşte nimeni să mă consider perspicace şi foarte rapid în domeniul electricității mintale, adică degrabă

ințelegătoriu şi vărsătoriu de sensuri, n-aş fi înțeles peisajul fără ajutorul unui om mai bătrân.

La revoluție, în Stațiune funcționau instituții precum Şantierul Naval Constanța, C.U.G. Basarabi, SERUN şi o unitate militară de construcții, mai apoi a fost adus B.D.-ul. Probabil, pentru a se da o utilitate buncărelor. Pe terenul Monument al Naturii se făcea instrucție, dunele fiind reconsiderate pentru a primi acum, împreună cu plantele rare, salturile înainte ale bravilor ostaşi. În partea dinspre Sanatoriul TBC fusese amenajat un necesar teren de fotbal, iar mai încolo înflorea o crescătorie de porci, ale cărei reziduuri se vărsau domneşte pe terenul stațiunii. Dacă mai punem la socoteală că se făcuseră şi douăzeci de duşuri în aer liber, la care militarii de la armele speciale se spălau la puşca din dotare printre *Convolvulus persicus* şi *Scabiosa ucranica*, atunci, într-adevăr, totul este absolut ştiințifico-fantastico-de la noi! Dacă spunem că toate acestea sunt simptomatice pentru cum îşi respectă românii propriile realizări, pare un clişeu prețios, dar dacă îi acuzăm pe acei oameni cel puțin de nesimțire, mi se pare îndeajuns de adevărat. Referințele noastre sunt despre şefii acelor instituții, în nici un caz nu simțim vreo supărare morală față de inocenții recruți.

Şi suflet ieşean la mare - salvarea la mustață

Prin insistența actualului director, dr. Gheorghe Mustață, decan al Facultății de Biologie din Iaşi, cât şi datorită unor conjuncturi relaționale favorabile, Stațiunea a revenit Universității „Al. I. Cuza” în 28 iunie 1990.

De aici încolo a început munca de rectitorire a amplasamentului, desfăşurată cu mare pasiune de către profesorul ieşean. S-au refăcut grabnic relațiile cu lumea ştiințifică occidentală, toate clădirile şi anexele au fost renovate şi mobila-

te, s-au refăcut laboratoarele, colecțiile cu materiale de studiu, biblioteca. Au fost achiziționate instalații de încălzire, o centrală termică, o barcă motorizată şi o şalupă militară de mari dimensiuni. Cercetarea a fost reluată în latura sa universitară, dar şi la nivel contractual între instituții. În ultimii ani s-au făcut numeroase lucrări de licență şi de doctorat, s-au susținut simpozioane, sesiuni de comunicări şi chiar tabere de sculptură şi pictură. Şi pentru că profesorul Mustață, evoluționist de expresie creştină, ştie că informația fără suport spiritual este lipsită de sens, adică e numai din necesitate şi plăcere, a hotărât construirea unei capele ortodoxe, în umbra căreia studenții (în majoritatea lor studente, dacă vă amintiți) să-şi mai domolească din arşița litorală.

Cu siguranță că această ultimă parte a reportajului poate să pară cea mai deschisă plictiselii, dar ea este aceea care susține în realitate subiectul. Mereu m-am simțit apropiat de oamenii dedicați cu totul unor crezuri, unor meserii. Nu glumesc deloc! Față de contemporanii lor, cărora le place să privească lupta cât mai confortabil, ei sunt nişte gladiatori obligați să se întreacă mereu cu vremurile pentru supraviețuirea în propriul destin social, iar libertățile, pe care le cuceresc în sângeroasa luptă, sunt împlinirea viselor întru care s-au pregătit în perioada sclaviei.

Literatorul, nr. 5-6, 12 decembrie 2003

Cartea şi partea

Această expresie, de consistenţa căreia ne bucurăm la rândul nostru şi de la care porneşte scrierea de mai jos, a căpătat astăzi, prin lipsa de instrucţie a utilizatorilor ei recenţi, stimulaţi numai de rimă, un alt înţeles decât cel corect, ambii termeni ai construcţiei arhaice suferind schimbări de sens.

În trecut, avea parte, adică deţinea un bun, cine avea carte, adică act de proprietate, cartea fiind garanţia respectivei proprietăţi. Acest înţeles vechi se cam potriveşte şi-n situaţia pentru care solicităm onoranta dumneavoastră atenţie. În textul nostru, „partea" este proprietatea profesională garantată, asigurată prin diplomele universitare eliberate, care ar fi trebuit să reprezinte „cartea".

La Târgu-Jiu, nevoia fiziologică a politicienilor locali de a fi inteligenţi, culţi şi profesori universitari a dus la înfiinţarea Universităţii „Constantin Brâncuşi". În principiu, iniţiativa nu trebuie blamată, dar după cum vom vedea mai la vale, aici se scot generaţii întregi din „câmpul muncii" prin acordarea unor diplome de studii universitare de cartier.

În timp ce numele lui Constantin Brâncuşi zace dezafectat, laolaltă cu sculpturile sale, s-a înfiinţat o universitate omonimă pentru veşnica lui cinstire în stil gorjenesc, cinstire pe care a avut-o din timpul vieţii şi până în prezent. Pentru Gorj, Brâncuşi a fost o curată năpastă, a adus numai scandaluri (din Hobiţa şi până la Academie, de la atelier şi până la casă), numai deturnări de fonduri şi proaste...metalizări.

Dacă în contemporaneitatea sa nu ar fi fost înţeles şi simţit de către femei (organizate în ligă), nu am fi avut

astăzi Coloana şi întreg Complexul, care a devenit în Târgu-Jiu, printr-o aleasă ironie a destinului, un complex (propriu-zis) Brâncuşi.

Nu înțeleg de ce s-a ales nefastul nume, pentru Gorj, al sculptorului când erau şi alte opțiuni cu destulă consistență locală: Dincă Schileru, Constantin Lătărețu, sau chiar Lilică al lu′ Țaie, Gogu lu′ Miroiu şi alții.

De peste un veac şi jumătate ne tot cântăm „Deşteaptă-te, române!″ picotind de oboseală genetică. Tot cam de pe atunci nu reuşim să depăşim găselnița maioresciană a „formelor fără fond″. Numărul studenților a întrecut cu mult numărul muncitorilor, acestei nevoi vulgare i s-a răspuns cu universități, ca locuri de incidență. Aproape n-a mai rămas orăşel care să nu se fi încuscrit cu „Alma Mater″. Întreaga Românie a devenit un campus universitar, o atmosferă de campus... La fel şi târgul Jiului are două universități, câteva mii de studenți şi aproape nici un cadru universitar pe bune. Rapoartele arată altfel, cum arătau pe vremurile dinainte de ′89 cele despre fătarea scroafelor. Cei mai mulți „profesori″ au ajuns univi dri contra-cost, fără cărți, prin cărți de vizită politic răsunătoare, color şi cu dungi aurii, fără lucrări ştiințifice, cu diplome doctorale făcute de alții.

Dihonii locale

Un caz notoriu îl reprezintă fostul decan de la Facultatea de calemuri a universității, Dimy, dat afară din această funcție printr-o hotărâre a Senatului zis universitar. Ani de zile cele două părți în litigiu au colaborat „în pace şi onor″, după cum le este felul, gratulându-se reciproc. Dihonia a venit din partea politicului. Dimy, obişnuit cu gustul puterii de pe când era şef la coopera-

ție şi favorit de chiolhan al lui Nicu Ceauşescu, dar nefiind acesta un defect neapărat, după ce a navigat cu vâsle de hârtie bancară în mai toate bărcile, ca şef şi „catindat", a eşuat ca mai toți marii politicieni de Gorj în taul PSD. Aici însă, neputând suporta postura de outsider, locul mâlos, stătut, cu iz de peşte, în loc să se pună pe muncă să strecoare apele (din barcă şi din afara ei), s-a pus iar pe lucrătură, dar cum nu putea vinde „bulgarului" castraveți, a fost urgent „exmatriculat din toate şcolile din țară" de marele şi puternicul bărbat de județ. Ofensat, a început un carusel de judecăți autoamețitoare şi o campanie de bălăcăreală de presă, deoarece, ca tot omul cu dare la mână (am preferat conjuncția „la" în locul lui „de"), are ziar, post de radio şi tradiționali acoliți.

Prea suspect de des pentru cârdăşia locală, Universitatea „C.B." e vizitată de tot felul de comisari, controlori financiari, parchete, spre căutarea a aproape douăzeci de mii de para, aşa credem noi.

Şcoala vieții cu statut de universitate de stat

Într-o asemenea atmosferă procesomană, care ar putea fi utilizată ca material didactic la Fac. de Drept, alumnii celor trei facultăți şi ai Colegiului Universitar sunt derutați: ce să facă, să învețe carte sau să învețe tehnologia matrapazlâcurilor financiare sau/şi politicale? Cei mai deştepți aleg a doua cale, drept pentru care nu dau pe la cursuri. De fapt, ar da degeaba, pentru că înalții dascăli, fie că sunt navetişti, fie localnici, nu vin la „muncă", practicându-se f.f.-ul reciproc, obişnuință bilateral-avantajoasă. Dascălii ştiu mai puțin, n-au cursuri, doar pretenții (pecuniare) la examene (se vorbeşte că unii cer câte 100 USD de examen, ceea ce du-

ce la o rentabilitate bi-anuală de cam 600 milioane lei, başca salaru'). Dacă unii dintre studenţi sunt bucuroşi să adopte această variantă, pentru că, datorită buzunarelor, n-au nici un chef să înveţe, alţii, puţini, sunt revoltaţi, nu înţeleg de ce trebuie să plătească dacă au învăţat şi nici nu se găseşte nimeni să le explice... Diplomele, frumos desenate cu dermatograful (pe pielea democraţiei), nu fac, la figurat, două parale, deşi, la propriu, au făcut destui parai. După obiceiul profilor procesomani, unii studenţi ameninţă că vor da în judecată universitatea pentru diplomele lor vădit inutile, bine că nu şi false, obţinute. Această intelectuală mafie pune bariere la orice tentativă de câştigare de prestigiu, altfel ea n-ar mai putea controla fenomenul...universitar. Prestigiul nu produce bani. Dascălii cei mari ai Gorjului au decis că ei au pregătirea maximă, nu au nevoie de ajutor din afară (cuvinte zise de prorectorul prof. univ. dr. Plopeangă), adică nu au nevoie să aducă profesori din centrele universitare cu tradiţie, adică guri în plus la măsuţa lor de ţară. Condiţia ca să fie acceptaţi în mediul respectiv este aurita mediocritate şi să fie „oameni de încredere", universitari de după revoluţie. Astfel au fost respinse tentativele unor oameni de mare valoare, cărora Gorjul le este profund îndatorat (Ion Pogorilovschi, de pildă) de a veni să predea la ţâfnoasa universitate de pe Jiu. Veneticii sunt respinşi ca nişte transplanturi de organe incompatibile. Caz de genul incredibil dar adevărat: două personalităţi ale culturii române, care s-au autoexilat în Gorj, fiecare din considerente diferite, doctori şi profesori de drept şi de fapt, nu-şi pot afla locul în celebra universitate. Unul dintre ei, clujeanul, fiind mult mai sociabil decât poetul critic, a fost acceptat ca lector, dar i s-a refuzat categoric titlul de conferenţiar universitar din teamă că el, odată

ajuns conf. ar solicita, în conformitate cu legile, scaunul verde de director dolarofag al instituţiei. Şi aşa, decât să aibă studenţii de la cine învăţa, mai bine să aştepte până vor deveni câteva doctorande mai bune profesoare de cartier. Duios şi deloc întâmplător, e faptul că în fruntea acestei piramide non-valorice se află un om de calitate, conf. univ. dr. Moroian Emilescu, un om însă foarte moale, incapabil să spulbere această liotă moştenită şi care posedă, în realitate, doar funcţia de spătar al tuturor combinaţiilor universitare de la Jiu. Rectorul a fost, vai, unul dintre consilierii nefericitului ciochist Cuza cel Pitic. Dacă tot aşa i-o fi şoptit şi subţirelului, nu e de mirare că va patrona cu siguranţă prăbuşirea Almei târgu-jieşti. Acum, universitatea domniei sale este condusă de: şoferul Irinel, tanti Rodica, tanti Dănăricu (zisă şi Kapo care îmbracă taioare croite din stofa camgarn kaki a uniformelor fostelor trupe SS) şi contabilul-şef Fufilă.

„Schimburi de experienţă”

Recent Univ. „C. B.” s-a împăunat cu găzduirea Congresului al XXVIII-lea al Academiei Româno-Americane (ARA), un fel de „Hara” a învăţământului particular din punctul de vedere al „textelor” şi al pletelor împleticite. Vânzoleală mare, opinteli, speranţe, orgolii... În realitate, această instituţie onorabilă, probabil pur decorativă (condusă de fostul gorjean Ion Paraschivoiu) a venit în Târgu-Jiu pentru a fi bine servită la masă. „Invitaţii” şi-au plătit tot: drum, cazare, masă, excursie, participare. La Târgu-Jiu a venit doar o personalitate acreditată, editorul munchenez Jon Dumitru. În rest, oameni prosperi, simpatici, veniţi să vadă Complexul „Brâncuşi”

sau să-şi revadă locurile natale, mătuşile şi vechile iubiri de pe uliță. O pompoasă sesiune ştiințifică n-a comunicat mai nimic, iar un prea lăudat Salon de carte s-a bucurat de ignorarea totală a publicului, inclusiv a participanților. Nici o universitate de tradiție n-a onorat Congresul ARA. Rămâne să se găsească cineva care să „direcționeze" cele un miliard şi două sute de milioane de lei, despre care se spune că au fost alocați pentru buna desfăşurare a manifestării, în condițiile în care, repetăm, „invitații" şi-au plătit tot, inclusiv pregătirea.

P. S. La 80 km de Târgu-Jiu, în faimoasele şi romanele Băi Herculane a trăit şi poate va mai trăi un alt pui mai musculos al vieții universitare gorjene: Universitatea „Dacia-Hercules" sau cam aşa ceva. Se pare că n-a mai rămas nimic din ea, în afară de câțiva profi univi dri-dri, țară gri, dintre care unii au „sărit" chiar şi peste licențe. În urma Corpului de Control al primului ministru a rămas doar o poveste. Era o universitate de week-end. Vinerea la prânz plecau din Târgu-Jiu, peste Muntele Godeanu, autocare cu dascăli veseli, instruiți la şcolile şmecheriei şi distracției, luați la bord cu muzică beton. Studenți şi profesori univi stăteau de-a valma în confortabilele hoteluri din Băile Herculane, camerele fiind plătite de către studenți, în cazul în care nu erau studente, situație când se făcea juma-juma, după o politicoasă regulă (n-am găsit alt termen) a masculinității locale – plăteşti şi-nveți! Cursurile se alcătuiau din mers, „din cuțite şi pahare", vorba neînțelesului izolat produs românesc Eminescu, din saloanele restaurantelor respective şi până la dormitor. Mai o murătură, mai una mai tinerică, mai un concept juridic la pulpițe, mai un şnițel, mai un principiu economic cu garnitură de varză la ouțe. Banchetul acestui învățământ hedonist, şi empiric în ace-

laşi timp, era non-stop. Prin rotirea la masă a cadrelor. A nu se înțelege greşit. Cursurile erau: de prânz, de cină şi de room-service. Examenele – la fel, dar pe bani; dacă erai o „ea" şi mai aveai şi picioare, situație nu foarte rară, nu plăteai decât şprițul şi grătarul (a nu se uita şi reducerea de la cameră). Dacă nu erai şi, deci, n-aveai, dădeai milionul. De cap superior, apt învățământului de la distanță (mică, Târgu Jiu – Herculane, 80 km), nu s-a pus niciodată problema. S-a umplut ciobănimea de diplome şi fufele angajate în economia de piață de pe trotuar. Iar dascălii, veniți profi univi dri se întorceau la Târgu-Jiu ca prosperi oameni de afaceri şi, s-a auzit, cu multe boli care, din economie de spațiu, se pot numi generic ruşinoase, cărora nu s-a găsit nimeni până acum să le facă anamneza universitară.

Literatorul, nr. 3 (9), 23 ianuarie 2004

Se cuvin lămuriri

În această lună, a existat în presa din România o importantă şi consistentă dezbatere: dacă domnul Marian Ionescu, lider şi chitarist al formației Direcția 5, a acordat-o sau nu pe domnişoara Anna Lesko, înfocata unionistă, care a descălecat de câtva timp la Bucureşti şi pe care o considerăm, din punct de vedere teologic, destul de exigentă cu sine. Ne referim la acel prim proiect muzical al interpretei, de autoreprezentare – „Ard în flăcări”...

Considerăm că intervenția „Literatorului” poate să fie decisivă în această dilemă mediatică şi, totodată, credem în oportunitatea şi în căderea demersului nostru.

Vineri, 23 ianuarie a.c., la Rapidul 661 Bucureşti - Iaşi, cu plecare la ora 12.40, printre înfrigurații călători, erau şi membrii trupei mai înainte amintite. Moldova noastră fiind blocată rutier, inclusiv pentru orice fel de unire, mulți au preferat transportul pe calea ferată. Posibil ca băieții să fi fost nevoiți să plece din Gara de Nord pentru a ajunge la vreo cântare programată în cadrul unei festivități.

Până acum, nimic nu pare a justifica intervenția revistei noastre. Dar, la puțin timp, a apărut la peron puțin agitată şi destul de fremătândă, femeia care l-a făcut celebru pe omul de afaceri Irinel Columbeanu. Pârlita porumbiță (doar pentru că arde în flăcări, nu pentru că n-ar avea acces la economiile bătrânilor) era secondată servil, după cum se şi cuvine, de către un om de bagaje, pe care l-a pus grabnic pe liber. Neştiind în ce vagon au intrat alternativii rock, s-a şi pus pe întrebat în sus şi în jos. Dintre cei pe care îi cerceta, s-a nimerit omul care dădea

cu ciocanul în roți, responsabilul cu poşta fiind de negăsit. Decepționată de insuficiența lui informațională, s-a oprit în fața şefului de tren, un bărbat masiv, destul de alcoolic între ture, având un oarecare început de cuperoză şi care părea, cromatic, cel puțin la fel de ars în flăcări.

– Ce direcție 5, duduie? Urcă-n tren, că pleacă-ntr-un minut!

– Totuşi, n-ați văzut nişte băieți cu două chitări şi o clapă?

– Măi domnişoară, dumneata eşti tehuie la cap?! Dacă ai bilet, urcă-n tren! N-auzi că pleacă acum?!

Nemulțumită de prestația hârâită a interlocutorului, interpreta s-a urcat în tren, ținându-se cam nehotărât, cu mânuța ei nesigură, de bara rece a scăriței. Simultan, i-a prezentat „naşului" o alternativă: „Ați putea fi mai politicos, pentru că eu sunt Anna Lesko!" Înainte de a fluiera, ceferistul a rostit printre dinți: „S-a umplut lumea de... şi n-am mai auzit continuarea, de unde să ştiu eu de chitariştii ei?!"

Noi nu credem în desprinderea accidentală de grup şi nici în întârzierea Annei Lesko. Pe de altă parte, cea care iarna arde în flăcări, vara se dă pe balansoar, iar toamna se confruntă cu melancoliile meteo, conform videoclipurilor sale, nu pare să întârzie, de felul ei. Zicem noi că împricinații au premeditat să vină separat, pentru a nu fi văzuți în cuplu, gara fiind în acele zile extrem de populată. Preocuparea de a nu fi percepuți în concupiscență a fost dominantă oricăror norme de politețe din partea „băiatului". Bănuim că, până la urmă, relaxați, s-au regăsit în tren şi au ajuns împreună la respectiva cântare, care ar fi putut să fie comună.

Nici măcar noi nu ştim precis de ce domnul Ionescu a luat acelaşi tren ca domnişoara Lesko. Putem însă considera că a fost o teribilă coincidenţă sau chiar pregătirea pentru rezolvarea de facto a dezbaterii din presă, cea care ne-a cerut imperios intervenţia.

Nu publicăm fotografii ale întâmplării, din simplul motiv că o astfel de tratare frivolă nu intră în specificul publicaţiei noastre. În schimb, am găsit de cuviinţă să lămurim, cu detaşare, cum stau lucrurile, pentru a nu-i lăsa în suspans pe prezumţioşii jurnalişti care au o ureche muzicală îndoielnică, invidioşi chiar şi pe cei care dau cu ciocanul în roţile trenului.

Literatorul, nr. 4 (10), 29 ianuarie 2004

Umbra lui Ion Iliescu la noi

Găsesc de bun-simț să înțelegem că majoritatea oamenilor politici din România au rămas cu un picior în jumătatea comunistă a secolului trecut, iar pentru a sta în picioare nesprijiniți, nu le rămâne decât o poziționare precisă în secolul acesta a piciorului rămas liber. Regăsirea echilibrului este o funcție necondiționată şi doar, rar, la alunecări, se manifestă pe direcțiile înainte şi înapoi…

Toate tipurile de viețuire, inclusiv cea politică, cer adaptare, prezentul este dintotdeauna inevitabil. Astfel mi se pare îndeajuns de firesc să vedem clasa conducătoare cam crăcănată politic şi chiar cultural... Această de taină nuntă cosmic-românească, pornită o dată cu înfrigurata înmormântare din Ghencea, ține mult, în stilul indigen petrecăreț, şi riscăm ca până la ziuă să pice toate stelele speranțelor noastre europene.

În momentele mele de tandră atenție față de ce se întâmplă în România, am simțit, prin nu ştiu ce miracole, o curată simpatie față de Ion Iliescu, iar în 1990, pe când mai-ul (a se scuza procedeul lingvistic) cu trandafiri înfloriți îi lovea pe români în cap, părinții mei dormeau cu fluturaşii electorali ai domnului Iliescu sub pernă. De atunci, m-am tot gândit ocazional cum de este cu putință această cantitate de afectivitate şi, contrar situației sociale, permanența ei, încrederea, orbirea liber acceptată, mitizarea unui zâmbet de aproximativ 120 de grade etc. Unele răspunsuri pe care le-am întrezărit sunt din domenii ştiințifice diferite, deloc economic pentru etalare în acest spațiu. Însă doar un motiv, probabil cel mai simplu, merită o lecuțâcă reprezentare: eu cred că domnul preşedinte este oglinda națiunii pe care o reprezintă. Iar la această oglin-

dă ea vine pudic şi timid, priveşte galeş şi întreabă mereu, într-o mai mică sau mai mare taină, „cine e cea mai frumoasă” din lume? Oglinda, personaj pozitiv, atunci când consideră că este cazul, îi răspunde cald, pe înțelesul ei, şi firesc precum într-o poveste. Adică ştie să ofere speranțe. Iar românilor dați-le veşnic speranțe şi ei vor trăi veşnic! În toată această hiperbolă consider că există un consistent risc democratic. Pe de altă parte, dacă „oglinda-oglinjoara” noastră nu ar fi înțeles la timp, călcându-şi pe inimă, încotro să reflecte lumină, nici nu vreau să mă gândesc ce ar fi trebuit să privim astăzi.

Trăsăturile specifice ale mulțimii îşi găsesc odihna în trăsături, adevărate sau construite, n-are importanță, ale preşedintelui. Masele de obidiți îl simt gregar, puternic. Speranța şi sărăcia românilor i-au dat puterea politică. „Pe el am deschis şi noi ochii”, mi-ar putea spune orice babă de bună-credință, care a înțeles totul ca fiind emanație. E ca o legendă istorică, toate înțelesurile sunt premerse de tandrețe. Nu există compliment mai adecvat pentru un cap de popor! E de ajuns să-l priveşti o dată pe Ion Iliescu în ochi şi înțelegi pe loc cum s-a întâmplat până astăzi rezistența ca popor a românilor, aceeaşi istorică rezistență invocată des în luptele lor mici, pe care le poartă, uneori, cu prezentul. Ca specialist în existențialism poetic şi în destin românesc, pot socoti că puterea politică a lui Ion Iliescu este inima colectivă, poate numai noțiunea. Şi atât timp cât ei îl privesc încât pot să se vadă pe ei înşişi, el va fi mereu conducătorul din perioada tinerei democrații.

În bogăția noastră sufletească, cinstitului nostru preşedinte nu-i doresc să rămână sărac. Poate chiar va câştiga acel pariu din intimitatea sa cu istoria noastră. Cu condiția să nu lase urmaşi. Politici, dacă era cazul să precizăm pentru mai grăbiții noştri lectori. Oricum, vocația pentru

realitate a poporului român culisează între Petrache Lupu de la Maglavit şi Ion Iliescu Delateleviziune. Iar cum această minune democratică nu poate să ţină mai mult de trei mandate, ne-a surprins plăcut abordabilitatea domnului Iliescu de a accepta să fie *numit* (de drept) preşedinte de onoare al unei publicaţii intitulate „Pupăza din tei”, când el este de fapt preşedintele românului din plop.

Gorjul de azi, nr. 6, 30 ianuarie 2004

De ce vor regreta c-au stat pe Internet în declarația goală

Din punct de vedere estetic şi, bineînțeles, din punctul meu de vedere, lucrurile urâte nu sunt cele care nu au culoare, dezagreabil decorate etc., ci, în primul rând, cele lipsite de proporție. Aşadar, finalizarea plastică a consacratelor declarații de avere a adus o urâțire a bulversatului proiect artistic şi, totodată, legislativ. Pe de altă parte, mai există o disproporție: între cât vrem noi să aflăm şi ce vor ei să ne arate. Dacă această ecuație nu ar ține de lucrurile importante care se întâmplă într-un stat de drept, atunci, cu oarecare superficialitate, m-aş gândi la un joc sexual.

Măcar cei mai discreți dintre politicienii noştri ar fi trebuit să intuiască faptul că exhibiționismul lor electronic îi va face mai interesanți decât au fost ei vreodată. Prin insistenta curtoazie a presei s-a văzut de la o poştă solidaritatea socială a parlamentarilor cu majoritatea curioşilor care, oricând, ar putea porni revoluționar să înfăptuiască exact ce le-a mai rămas de făcut – marea buzunăreală electronică! De teamă, sentiment obiectiv, mulți politicieni s-au tânguit, plângându-şi sărăcia, precum boierii la judecățile haiduceşti din mijloc de codru. Dacă un străin ar vedea obiectele de hârtie, pe seama cărora discutăm, pe bună dreptate s-ar întreba ce rost a mai avut inițiativa.

Nu mă îndoiesc că politicienii au încercat vreun raționament salvator, n-au făcut asta de proşti. Posibil să ne fi tratat cu tehnici psihologice, dorind astfel să ne simțim vinovați pentru toate prejudecățile noastre față de ei, față de câți bani fac. Pe lângă maşini autohtone, de dinaintea Craiovei Maxima, au fost declarate paturile în care au fost

concepuți, devenite, prin trecerea vremii, de mare valoare, aparate electro-casnice de amestecat, de privit, de bărbierit. S-a povestit despre toate cu destulă compasiune din partea jurnaliştilor, afect cu care eu n-aş fi întru totul de acord.

Doamna deputat PRM Daniela Buruiană-Aprodu a găsit de cuviință ca în declarație – inițiativă serioasă a Guvernului României – să-şi treacă şi cățeaua, Cici, pe numele ei mic. Dacă asta nu e explicită batjocură față de lege, să nu-mi spuneți mie Cuțulescu! Iar dacă, prin absurd, nu este aşa, atunci, cu siguranță, intenționează s-o mărite, site-ul Camerei Deputaților părându-i-se cel mai potrivit pentru înlesnirea acestei biologice porunci, foarte puternică la animalele de lângă noi. Sperăm ca măcar cârlionțata patrupedă să înțeleagă, cu adevărat, gluma. În plus, pentru a se evidenția în fața colegilor săi bănuiți de materialism, doamna Buruiană şi-a trecut locul de veci. În general, fără localizare! De parcă vecii, pentru dumneaei, ar fi neapărat o avere... Ca apropiat prin studii de respectivele înțelesuri, rețin din această ultimă opțiune doar optimismul neverificat.

Poporul român are umor pentru că a fost obligat să-l aibă. Această calitate, căutată de la tribunele politice şi până la anunțurile matrimoniale, nu putea să nu se lase atinsă şi de reprezentanții lui. Dar numai umorul involuntar validează istoric stadiul unui raționament. Astfel au existat domni care au cedat agoniseala consoartelor, înțelegând grăbit că este mai înțelept aşa, vremuri de restrişte, când mulțimea s-a pus să-i buzunărească. Fac o predicție cu argumente matematice: va urma un şir de divorțuri şi de neveste eliberate, care vor fugi de acasă cu averea după unii mai tineri şi/sau mai frumoşi. Rog a se observa că nu am spus mai inteligenți pentru a nu prejudicia în vreun fel masculinitatea celor cu rezolvări imprudente de situație.

Ce ar fi fost să se glumească până la capăt, domnul Iliescu s-o fi declarat pe enigmatica doamnă Nina, ca un compliment de primăvară, iar domnul Năstase să înceapă să epateze cu cele câteva zeci de mii de ouă care aşteaptă în infrastructură să fie întrebuinţate?

Revenind la titlul nostru, puţin pretenţios ca terminologie, putem spune că sunt încă lucruri la care nu s-au gândit hăituiţii noştri subiecţi: foamea de cunoaştere a românilor este mult prea mare pentru a putea să fie potolită cu firimituri. Această senzaţie a organismului lor va putea fi folosită cândva. Pe români, filosofi din fire, îi interesează ce e dincolo de declaraţie, adică metadeclaraţia.

Şi parcă îi văd pe înfometaţi cum aleargă prin conturile lumii cu gurile deschise. Atunci cât vei declara, atât vei folosi! Declari că ai mai mult decât puteai primi cinstit – se fac nişte calcule şi ce este în plus ia drumul altor neveste. Deşi respectiva situaţie nu pare prea uşor de văzut în România, posibil ca acest fenomen meteo să existe pe undeva, pe unde ne va duce de mânuţă timpul. Fericiţi cei ce n-au văzut şi au crezut!...

Poate că oamenii există pentru punerea în valoare a libertăţii, iar democraţia pentru a vedea cum decurge libertatea. Această autoflagelare electronică se poate transforma într-una reală, în care votul sărăciei să urmeze pe cel al fecioriei şi să-l premeargă pe cel al ascultării...

Părăsiţi au ba, mulţi se vor lovi anonim cu pumnii goi în cap, pentru că le-a făcut plăcere să stea pe Internet, în faţa românilor, în declaraţia goală.

Gorjul de azi, nr. 6, 30 ianuarie 2004

Oamenii din hodaia a bună

De câte ori m-aş sătura de România, m-aş duce repede la un concert simfonic al lui Tudor Gheorghe, ori la Petrecerea cu taraf. Acolo, toți morții mei îmi înviază în sânge, încet, dând într-o parte de pe oase grele straturi de vreme românească, şed locului atenți, ca la Judecată, să vadă cineva dacă nu or fi uitat ceva din cele ale lor. Şi îi simt cum vor să trăiască. Bucuria lacrimilor este aproape, precum căldura soarelui pe pleoapele unui orb. Apoi mă simt legat de pământ, sufletul îmi împresoară greutatea şi ea se face uşoară.

Tudor Gheorghe este o minunată broască țestoasă care străbate veşnicia cu poporul său în spate.

Literatorul, nr. 5 (11), 5 februarie 2004

În apărarea hoției din România

Am înțeles de la alții că în viață se ocolesc, pe cât posibil, momentele de criză. Pentru hoț, o astfel de situație este prinderea sa. Desfăşurarea crizei începe prin principiul nevinovăției, hoțul neputându-şi recunoaşte fapta de vreme ce vrea să-şi păstreze prada! A te baza pe reacțiile unei mulțimi la fel de tentate, dar frustrate de posibilități, nu este o înțelepciune.

Un defect, o anormalitate sunt evidențiate legislativ, moral în cazul în care ele fac discordanță față de mediul de manifestare, adică cinstea să fie dominantă furăciunii. Se poate rosti asta, în deplinătatea facultăților mintale, în România? Hoțul român este ameliorat social, înțeles de viață, normalizat. În mare parte, pentru a face câtuşi de puțin ceva în România, trebuie să furi (ceva), să înşeli pe cineva, semeni sau stat. În sistemul nostru de competiție socială orice acțiune cere o cât de mică hoție. Legile sunt parcurs inițiatic, „imperfecțiunea” lor tehnică ține de „perfecțiunea” lor practică, alta decât aceea a rațiunii lor de a fi. Această legislație premeditată nu face altceva decât să transforme pe termen nelimitat hoția în inteligență socială specifică etnic, chiar simț biologic pentru adaptare, probabil altă formă a conservării noastre. În astfel de situații, tentativele de educație sunt ilare şi ridicole, nu pot fi tratate decât cu umor. Nu poți constrânge, sugera, ruga pe cineva care, în diverse forme, e mereu furat, să nu fure la rândul său, cel puțin când are ocazia. Ar fi necuviincios! Cum poate românul să uite perspicacitatea la facturare a tuturor regiilor şi companiilor naționale şi să nu ia măsuri?! Măcar în înțeles există compensația.

Când un individ este furat obligatoriu şi constant, nu este drept să i se refuze, măcar din când în când, această salvare etică. La noi, cel mai greu e să rezişti, deşi nu le-a spus nimeni românilor împotriva cui să o facă. Pe de altă parte, e evident că nu poți rezista muncind. Nu cred că e nevoie să am dovezi şi exemple.

Tot acest balot de legi, aruncat opiniei publice să-l rumege cu dobitocească răbdare, va fi aplicat şi simplificat doar atunci când saturația sau frica va înlocui tentația şi necesitatea. Nu ar fi nevoie de toți românii pentru această grație, ar fi de ajuns reprezentanții lor. Nici a deznădăjdui nu e o soluție, asta e mai grav decât a fura, când furi mai există speranță... Ne-ar putea salva presiunea europeană a vremurilor, dar nici aceia nu se pot băga atât de drastic în specificul național, nu au încă organul respectiv. Concluzionăm astfel, mai decisiv decât ne permite vârsta, că societatea românească este în aşa fel construită, încât ea te face hoț de la sine...

Inclusiv în reprezentarea mentală a românilor a fi hoț are o semantică specială, tinde să se suprapună peste înțelesul lui a fi şmecher, băiat isteț, descurcăreț, adaptat. „Oț" este un alint, o drăgălăşenie de-a noastră, venită dintr-o solidară admirație... Oț este cineva care glumeşte cu realitatea, împroprietărindu-şi părți din ea, neținind cont de reguli.

Românul înfierează drastic hoția generică, dar, când aceasta se manifestă lângă el, nu are nici un fel de atitudine. Nu înfruntă niciodată hoțul pentru simplul motiv că hoțul, de cele mai multe ori, e mai puternic decât el, preferă să-i fie servil. Mai mult, atunci când are ocazia, când îi sunt asigurate confortul şi discreția, românul fură, la rândul lui, fără nici un fel de remuşcare de la cel de

sub el. Îşi freacă palmele şi începe să se plângă de hoția celorlalți. Aici este normal aşa!

Basmele, ca realități politice autohtone, sunt ieşirea din complexe şi frustrări.

În România, cine fură mai puțin decât este furat, nu este rentabil economic ca individ. Noțiunile de producție şi de consum au înțelesuri aparte față de cele consacrate în teoriile economice.

Gorjul de azi, nr. 7, 6 februarie 2004

Viața românească

În general, în România, comunismul a fost făcut cu lași discreți și cu lichele pline de tupeu, iar democrația, cu infractori și derbedei. În plus, mai toți comuniști sunt astăzi democrați. Această situație națională nu este o metamorfoză istorică aptă și, în același timp, provocatoare pentru a fi studiată științific, ci doar o consecință valahă a petrecerii vremii.

Relele spațiului românesc sunt văzute mai degrabă ca himere decât ca lucruri concrete. Și tot așa sunt tratate. România are un aparat de legi teoretice, fără norme precise de aplicare, nu legi practice! Acest fapt hrănește balaurul din spațiul carpato-danubiano-pontic, pentru lezarea căruia se tot tocmesc la mișto feți-frumoși de ocazie.

Cei care vor să întreprindă ceva aici, pe lângă concurența economică a semenilor, trebuie să se afle în concurs cu înseși instituțiile statului. Rezistă doar aceia care fură mai repede și mai inteligent decât îi fură pe ei statul. Această fiară, care se aruncă asupra oricărei inițiative a fost îmblânzită și dresată de chiar oamenii statului devenind, pentru ei, doar un animal discret de ornament, uneori chiar de companie…

O luptă veritabilă împotriva corupției nu poate începe decât printr-o luptă internă de partid și, personal, nu mă simt pregătit să văd în Partidul Social Democrat o astfel de surprinzătoare tehnică militară, dar nu am nimic împotrivă, în cazul în care o veți vedea domniile voastre.

Pe lângă asta, consider că orice tip de succes, inclusiv succesul personal, se face prin apartenența la un grup,

iar când doreşti sau eşti obligat să faci schimbarea, nu poţi începe sacrificiul cu grupul. Cât despre sacrificiul personal, el pare a fi în afara condiţiei umane.

Toate reuşitele externe din ultima vreme vor cere abrupte sacrificii interne. În situaţiile de criză şi, slavă lui Dumnezeu, românii sunt în criză de când s-au format ca popor, pentru a putea exista trebuie să împrumuţi identitate de la cel care te agresează sau să-l înfrunţi direct. Cunoaşteţi vestita tactică a lui Vlad Ţepeş, de a năvăli, în negura nopţii, cu oştenii săi, ca turci, în mijlocul turcilor. Dincolo de bărbăţia momentului, gestul rămâne, în esenţă, unul sinucigaş. Şi cu această corupţie, mai mult sau mai puţin turcească, se poate proceda la fel. Dar dacă nu eşti şi viteaz, şi foarte norocos, ai cele mai multe şanse să sfârşeşti deconspirat, iar apoi urmează carnagiul, mânia „turcului" fiind dublată când te mai şi prinde îmbrăcat cu straiele lui tradiţionale…

Eficienţa se poate obţine doar printr-o operaţiune de tip fulger.

Cu cât Partidul Social Democrat va fi mai viteaz în acest război anticorupţie, război eminamente de gherilă, cu atât libertatea va fi preţuită mai mult, iar oamenii se pare că trăiesc pentru consolidarea libertăţii…

Este îndeajuns de comod şi deloc original să spui că românii, ca popor, merită tot ce li se întâmplă. Logica nu mă lasă în nici un caz să mă predau definitiv unui astfel de raţionament. Nu ştiu dacă un popor poate să greşească, mai aproape de intimitatea mea este raţionamentul că greşeala aparţine fiecărui individ în parte, suma greşelilor lor dând, la un moment dat, situaţiile, stările în care se găseşte poporul, viziunea asupra unor evenimente. Aş vrea să mă dezlipesc nedureros de aceste gânduri, prefe-

rând ca problema poporului român să fie, pentru mine, definitiv închisă, precum un cerc la care să mă uit în sus.

Dar pentru că nu mă pot extrage timpului într-o măsură care să-mi ofere confortul, îmi rămân unele supărări şi unele dorințe, la care se adaugă regretul de a nu fi dominat de propria prostie, ci doar de prostia altora.

Fără realitate, un popor nu poate avea viitor salvator. De asta pot spune că vom fi mereu ce suntem şi mai clar decat atât!

Gorjul de azi, nr. 8, 13 februarie 2004

Fabulă

Ca viitor june aspirant în specializarea în buchii şi fin utilizator al virgulei, de mic nu m-am putut stăpâni să nu încerc a cunoaşte locurile dimprejurul casei de la ţară, livezile mai înalte, vecinătăţiile satului, din Gropan în Creţu, rudele, sensurile vorbelor din gura babelor şi multe alte plăceri imediate.

Aşa am ajuns, prin extindere, la studierea românilor. Mi s-a părut că ar fi o temă bună pentru acasă. Când am adăstat la contemporaneitate, n-am mai avut timp aproape de nimic. Nici nu cred că am puterea să o depăşesc vreodată! Din alte motive decât cele filosofice, cu imposibilitatea ieşirii din prezentul continuu...

După această inevitabilă încercare spirituală, m-am ocupat mai tot timpul cu strâmbarea din năsuc, de la adolescenţă şi până mai ieri, când am observat că acest lux moral tinde să-mi afecteze frumuseţea... În plus, nici n-am dorit ca ridurile să-mi semnalizeze în vreun fel fizionomia caracterială. Şi totuşi, deşi nu e bine, mă simt în continuare supărat pe cei pe care îi consider a-mi fi semeni. Nu văd la ei nici cea mai mică preocupare în a înţelege rostul petrecerii vremii, petrecerii lumii. Lumea, dacă e *lume*, şi mai e şi largă, ea trebuie stăpânită!

Nu ştiu mulţi români care să fi încercat s-o stăpânească măcar cu gândurile. Chiar şi despre lumea românească îmi vine să cred că n-a avut niciodată stăpân, cu excepţia hazardului istoric, care, atunci când păream definitiv pierduţi, a intervenit de câteva ori miraculos. Această situaţie nu este un lucru uşor peste care să treci cu folclor, fie el şi genial, sau cu vreo exaltantă emoţie.

Speranța este dintotdeauna singura viziune istorică a românilor. Pentru ei, toate problemele se rezolvă de la sine, sperând. Respectiva tehnică de supraviețuire, dacă nu este comică, este obligatoriu tragică, ori o fi posibil să facă parte dintr-o învățătură la care eu nu am ajuns încă! Această trăire a românilor, grea şi rece ca un lanț de speranțe zadarnice, venit ruginit din vechime, mai poate fi împlinită numai dacă se va arăta Dumnezeu, în persoană, pe la noi. Atunci, într-adevăr, toate au un sens...

Aici ferestrele se spală doar cu ziare, iar afară se întâmplă nişte lucruri simple. Din casă nu se înțelege niciodată nimic, casa e făcută să vii să te odihneşti, obosit de atâtea înțelesuri...

Tot explorând timpul cu astfel de instrumente nevolnice, românii vor descoperi vreodată că nu mai au timp şi vor vedea atunci la ce le-a folosit pasiunea asta de a se autodistruge. Poporul român, în al cărui spirit nu se găseşte primăvara, nici măcar tentația ei, hibernează mereu, probabil metafizc, iar ca unic răspuns dat vieții de afară, acest urs vechi trăieşte cu funcțiile vitale reduse şi îşi produce doar reamintiri, sugându-şi, în întunericul deplin, laba.

Gorjul de azi, nr. 9, 20 februarie 2004

Despre noi

Cea mai tăvălită problemă din țara aceasta este problema corupției, care pare a fi şi bună, iar, dacă nu ar fi redundant, am putea spune şi sexi. Când are cineva un of, îi mai dă o tăvăleală. Aşa, în ochii lumii, să se vadă. Cunosc mulți bărbați care, din diverse motive, sunt interesați doar să se ştie că trag mult la rame, alții fiind interesați doar de problema în sine. Ambele modele pot furniza plăcerea interpretării, dar această întreprindere ar consuma din spațiul uneia sau alteia dintre opțiunile noastre. În România, numai frica poate să mai aducă schimbări. Şi de cine să-ți mai fie frică?! Trăim momente în care curajul atinge forme paroxistice...

Europa are alte probleme acum, căci lumea nu se organizează de la sine, iar, pe de altă parte, statele care o compun instituțional ştiu că UE este, prin ea însăşi, o miză şi consideră că, pentru oficialii români, ar trebui să fie de ajuns acest lucru. În acest mod, ne lasă, încrezători, să ne rezolvăm, din mers, problemele. Cele mai importante intervenții din partea lor rămân acele condiționării cărora, la scurt timp, li se răspunde cu nişte hârti şi cu angajamente febrile, la care se adaugă o strângere din umeri şi parțial orientale temeneli. Uneori, acei oameni se mulțumesc numai cu oralitatea. Şi atât timp cât teritoriul României le stă la dispoziție pentru diverse inițiative comerciale, militare, strategice de tot felul, spirituale, nici nu-şi bat capul cu problemele reale ale masei românilor, ale locuitorilor de pe acel teritoriu. Aici rămâne pe mai departe împărăția cercurilor vicioase, iar cultura politică nu pare a le permite să ne înțeleagă în specificul nostru, deşi, pe aceste meleaguri binecuvântate, nu se

poate rezolva niciodată o problemă românească de către români. Iar dacă nici măcar asta nu este posibil, atunci mulțimii nu-i mai rămâne nimic de făcut...

Popor sentimental, cu un simț al datoriei înnăscut, este chemat o dată la patru ani să aducă României binele, prin votul său. Adăugăm acestor daruri naturale şi un raționament imprudent, conform căruia nici revoluții nu va mai putea face vreodată. Revoluțiile rezistă numai în context, contextul fiind astăzi consumat deja. În rest, acestea există pentru alimentarea idealurilor, necesare şi ele, în felul lor.

Nu cred că are rost să comentăm astăzi faptul că românii n-au putut da omenirii nici un eveniment propriu, ca fenomen de masă. Întâmplările de aici sunt legate de conjunctură, de un context, de o adiere ideologică sau, de cele mai multe ori, de o încadrare în mai ample planuri. Nu ține numai de economia istorică în care intră popoarele mici, ține şi de un imobilism al nostru, de o indolență. Românului nu-i place confruntarea, fuge de ea cât se poate. Când nu mai are de ales, face tot posibilul să-şi aleagă tipul de confruntare, până când trece necesitatea confruntării. După asta, nu-i rămâne decât să se considere un învingător... Fără a mai evalua ce s-a întâmplat împrejur. Excepție fac câțiva bărbați cu precădere din perioada medievală, dar şi înainte şi după asta, care au reuşit să ne dea, laolaltă, o istorie continuă. Ei au luat timpul pe cont propriu şi au înălțat plebea oarbă până lângă soare, de a putut şi ea zări puțină lumină şi a avut câteodată acces la rostul unei națiuni pe pământ. Acest titanism le-a fost sinucigaş, fruntea ridicată din comoditatea valahă s-a lovit fatal de o înaltă şi amară solitudine. Moartea le-a fost grabnică – urmare firească aici, când te diferențiezi de mase.

Dar să revenim la contemporaneitatea pitică, sau la oile noastre ciute, dacă ținem să fim neapărat inspirați. Lupta anticorupție se duce doar la presiunea presei şi numai împotriva corupților nesupuşi sau a celor care nu cotizează la timp ori unde trebuie. Mai sunt identificați ca fiind corupți cei care au o altă încadrare politică decât aceea care este atunci la putere şi cei care nu mai pot fi ascunşi, sau care au greşit într-un fel ce va rămâne anonim.

Oficialii europeni cunosc, în mare, această situație. Uneori o enunță, e adevărat, în nişte termeni şi în idei ceva mai diplomatice. Inclusiv la nivelul politicii externe am fost continuu oscilanți. De cele mai multe ori, pentru că aşa ne-a fost felul, rareori, pentru că aşa trebuia. Istoria, posibil s-o cunoaşteți, prezentul şi viitorul le veți afla curând. Noi suntem atât de bolnavi astăzi pentru că tânăra noastră democrație s-a iubit cu toată lumea de mică, a fost grăbita ei perioadă de sensibilă deschidere. În acest fel, este îndeajuns de *natural* să avem astăzi politicieni care par a fi creațiile ei ocazionale, chiar neprevăzute, uneori. Această democrație rămasă minionă precum juncile date prea devreme la taur, nici nu făcuse bine pietricele la sâni când clipea cu stăruință pe la toate răscrucile lumii, aruncându-se fără criteriu, din *necesitate*, pe toate birourile lucioase, pentru a semna adânc acte de bună purtare, la toate nivelurile. Păcatul ei cel mare nu este actul în sine, care se poate scuza până la un punct prin *dragoste,* ci inconstanța. Posibil ca asta să fi ținut numai de vârstă, abia apoi să se hotărască se să fie la casa ei, să conviețuiască bine cu americanul şi cu europeanul. Unul soț, altul amant, fără să ştiu acum să-i identific exact. Şi iată-ne astăzi mărşăluind glorios, erotizați de sentimentul siguranței, înspre Europa. În

realitate, chipul României nu se va putea schimba în oglinda Europei, până nu va trece de la sine această generație de politicieni convinşi comunişti, convertiți la avantajele „puterii poporului”, până nu vom scăpa de acele fizionomii de badiguarzi mortuari.

În 2007, după atâta zbatere, domnişoara noastră are soroc la măritiş. Cu tot calabalâcul!

Când văd că luciditatea acestei populații este contaminată fatal de iluzie şi constant de speranță, mă lovesc toate spaimele ancestrale şi tot vuietul hoardelor de năvălitori, împreună cu regretul că tropotul lor nu a putut asimila tăcerea noastră istorică. Şi de asta cred că poporul român este bătut în cap de soartă şi la cur de Dumnezeu.

Dacă se întâmplă să înțelegi ceva, dumneata cititorule, vei găsi că eşti singur şi nu poți face nimic. Vei lăsa în seama altora aceste intime probleme, mai degrabă, în seama hazardului. Hazardul va rezolva tot!

Gorjul de azi, nr. 10, 27 februarie - 5 martie 2004

Tranziția noastră continuă

România nu poate progresa *în rândul lumii*, în principal nu din cauza dezavantajelor cronicizate, care vin din aşa-zisele condiții istorice, ci pentru că acest popor este mereu în aşteptarea unor conjuncturi internaționale, care să compenseze lipsa acțiunilor lui, care să umple cu avantaje spațiile şi traseele pe care se retrage el din istorie. Astfel, deşi avem o continuă prestație în restanță istorică, răul cel mare este acela de a se baza pe mila şi pe interesul celuilalt, lenea suprimându-l pe român chiar de la nivelul ideii. Dacă nădejdea ar fi corect reprezentată, în interiorul nostru, atunci poporul ar face un exercițiu de responsabilitate. Însă vocația noastră cea dintotdeauna este, psihologic, tocmai fuga de această responsabilitate. Românul *nu-şi permite* să fie el însuşi cauză propriilor neîmpliniri, nedobândirii bunăstării multifuncționale. El consideră că tot ce se întâmplă în lume trebuie să-şi găsească utilitatea în soarta României. O asemenea încredere presupune ori o legătură totală cu Dumnezeu, în care istoria unui popor este şi *istoria* Sa, precum se întâmplă la poporul evreu, ori o schizofrenie națională. Pentru mine, e mai comod şi mai cultural să cred în varianta secundă. Dacă dorim să înțelegem mai bine fascinanta evenimentică de aici, nu e necesară preocuparea pentru actualitate, actualitatea trecând de la sine, sensurile se găsesc în starea permanentă care o premerge.

Un popor care nu-şi găseşte în sine capacitatea şi, totodată, nădejdea de a învinge o situație nefavorabilă sau de a-şi crea una favorabilă este un popor care a murit. Nu pot eu decide dacă s-a întâmplat aşa cu poporul ro-

mân, dar reprezentanții lui, ca şi clasă politică, arată fizic şi spiritual ca nişte purtători de prapuri, întâlniți în copilăria mea pe ulițele unui sat gorjenesc.

Prin diverse formule plăcute rostirii afectate, ne-am scuzat continuu pe noi înşine, de bază fiind considerația că am fost „în calea tuturor răutățiilor", bineînțeles, fără ca proverbiala noastră bunătate să fi suferit în vreun fel. Singurul merit, pe care îl consider cu adevărat uimitor, a fost acela că am asimilat tot, nimeni n-a venit aici şi, în acelaşi timp, să poată rămâne el însuşi. *Înăuntrul* nostru s-au subțiat chiar şi migratorii, toate proiectele lumii s-au dezintegrat aici, la noi au fost malurile de timp care au oprit valurile lumii, excepție făcând talazurile care ne-au fost destinate şi care ne-au alimentat talasofobia specifică, ducându-ne mereu în situția, când am plecat şi noi, mai pe lângă țărm, pe mările istoriei, să ne vomităm tot: conducători, convingeri, idealuri, idealuri dobândite.

În urma acestui popor retras din istorie, se întinde o lungă şi lichidă vomă incoloră. Românii sunt poporul care se vomează pe sine. Indiferent de perioada istorică, indiferent de cui se supune.

Astăzi, deşi suntem posesorii aceleiaşi geografii non-civilizatoare, găsim o nădejde teribilă în interesul altora pentru ea, preferând să o considerăm foarte avantajoasă şi să zicem că numai în trecut ea a fost cauză a nenorocirilor noastre, acum ea a devenit cea mai importantă premisă pentru fericire, atuul nostru de integrare în civilizație. Sărman popor sărac, venit mereu la curtea bogatei istorii pentru a cerşi nişte timp şi nişte pâine!

Este greşită viziunea conform căreia se presupune că, dacă am fi fost lăsați în pace, am fi făcut aici nu ştiu ce fel de civilizație. Eu cred sau, dacă mă gândesc mai bine, chiar susțin că tocmai războaiele ne-au ținut, ca

popor, în viață. Tentației noastre istorice de autodezintegrare i s-au opus fenomene şi evenimente mai consistente ca dramatism şi ca solicitare. Dacă am fi avut doar câteva perioade mai îndelungate de pace, am fi dispărut de mult de pe hărți, asimilați sau trăind nomad în grupuri etnice. Priviți numai hărțile vechi, care atestă teritoriile ocupate de români, în diferite secole, şi veți înțelege ce se întâmplă cu acest popor de *visători*. La fiecare două-trei sute de ani, ei s-au *retras* înspre Carpați, lăsând teritorii de mii(!) de kilometrii pătrați. Singura mărturie este existența grupaților aromâni, împărțiți în mai multe *soiuri*, pierduți din marea masă străromânească, în toată zona balcanică şi chiar mai mult de atât. Dumnezeu s-a milostivit de noi şi, pentru a nu ne pierde din arealul Carpaților, ne-a dat, în diverse forme, o bătaie continuă. Şi dacă El ar bate cu parul, atunci toți proştii ar înțelege şi s-ar apuca de făcut muşchi pentru a-I riposta. Turbanul turcului şi chelia cu smoc a tătarului din marginea miriştii sunt cauzele noastre de existență continuă. Am rămas inclusiv cu simțirea sangvină că împotriva românilor este mereu cineva, aceasta fiind forma noastră de terapie existențială. Dacă românii nu s-ar fi confruntat cu terțe popoare, fie şi numai pe teren propriu, s-ar fi linşat între ei. Asta, în varianta fericită a unei vieți active, pentru că, de cele mai multe ori, românul este un trăitor pasiv şi cum îl laşi în pace, cum se intinde pe spate, cu un fir de iarbă între buze, sătul de tot şi de toate, îşi pune căciula pe piept şi aruncă pe obrazul vieții o vorbă intimă, numai a lui: „ia mai lăsați-mă, mă, în fluieru' meu, cu lumea voastră, cu tot!"

Şi mă întreb pe unde scoate sinele meu cămaşa judecății dacă românul se întâmplă să aibă dreptate? Pentru

că văd logica astfel: ca să fie cineva sau ceva supus îngrădirilor de tot felul, *cineva trebuie să fie liber*. În lume, nu găseşti decât un lanț de îngrădiri în diverse forme. Astfel, în vârful tuturor acestor legi care constrâng fizic, moral, ideatic etc. Părți din acest univers, se află obligatoriu, cel puțin prin logică, o forță nesupusă, pe care n-o găsim, în toată plenitudinea ei, pe pământ, în reprezentarea realității fizice, şi căreia i s-a spus Dumnezeu. Este tocmai acea libertate obligatorie şirului de îngrădiri.

Dumnezeu, care, dezamăgitor, nu este român, pentru că nu-şi putea permite chiar orice, fie lux, fie fatalitate, îşi oferă libertatea Sa, din iubire. El este o declarație de dragoste făcută omului, pe care, acesta din urmă, o află prin liberul arbitru, chiar şi atunci când creatura se manifestă *împotriva* Creatorului şi a legilor Sale.

Doar în felul acesta mă gândesc că, datorită unui fond sănătos, de creştinism primar, însuşit corect, de la sursă, este posibil ca românii să aibă tentația căutării de libertate în Dumnezeu, să fie posesori de drept şi de fapt a unei mistici abdicări de la viața terestră. Balada Miorița este Cabala noastră.

Nu le sunt scuzate defectele, o asemenea situație, interpretată la limita facultății de a judeca, i-ar putea face doar mai de înțeles. Nici măcar sfinții nu sunt oameni fără defecte, ci oameni *compensați* cu asemănarea lui Dumnezeu înăuntrul ființei lor. Aşa că... românilor li se cuvin, după cum şi cer mereu, nişte compensații...

Gorjul de azi, nr. 11, 5 – 11 martie 2004

Zoon politikon şi preţul succesului

Niciodată toamnele nu fură mai frumoase, diversele nominalizări n-au mai trecut pe lângă noi cu detaşare burgheză. În NATO am intrat, am intrat şi în fosta Iugoslavie, în Afganistan, în Irak şi peste tot pe unde am fost invitaţi şi pe unde am avut loc. Pe plan internaţional, ne-a ieşit pasenţa, ne-a ieşit şi curcubeul lui Bush, iar pe plan naţional, doar câteva coaste, în plus.

În schimb, acte de vitejie nu s-au prea văzut în locurile mai pe sus amintite, doar două căderi la datorie. Nici n-a mai fost cazul, românii fiind buni la supraveghere. În popor se cam simte că a scăzut box-ofice-ul plăieşilor şi dorobanţilor, metamorfozaţi, între timp, în vulturi negri şi scorpioni roşii. Pe vremuri, când scrâşneau o dată, umpleau de mândrie viitorimea ţării, chiar şi peste veacuri. Acum, când îşi bat călcâiele la diverse rapoarte, te şi bagă-n datori! Cât or ţine veacurile! La toate aceste succese, românul are o întrebare de factură tehnică. Astfel, mă declar român, pentru a putea întreba, şi întreb: succesul internaţional, dacă nu are un efect intern, este el oare un succes real, sau este doar o senzaţie a dominaţiei neintime a conjuncturii? Sunt de acord că independenţa, cel mai adesea, când nu eşti în stare de ea, este sinucigaşe. Şi, să nu riscăm, ţara trebuia, oricum, închinată cuiva. De data asta, preferăm să credem că o închinarăm şi cui trebuia, adică civilizaţiei, ultima formă a convieţuirii sociale, a vieţii, în ultima instanţă. Sunt de acord, dar noi, puternicul vulg, să nu putem avea un ce profit din rânduiala asta nouă? Nu ne dă nimeni o casă, un serviciu curat, ori vreo doi-trei crăiţari nerambursabili, fiecăruia în parte, doar pentru a înţelege succesul. Politicienii au toate acestea, adică au avut succes şi în realitate... Nu ne

convine doar să-i vedem adresându-ni-se servil pentru a-i ştampila din patru în patru ani. Noi vrem să le cercetăm obrazul murdărit de tuş, abia apoi vom căuta resurse pentru a putea împinge ţara, cu vârful ştampilei, în dormitorul de lux al Europei. Avantajul mobilizează şi e, cu precădere, personal. În concluzie, fără beneficiu nu putem să fim convinşi de avantajele pe care le-am putea avea prin reprezentanţii noştri, politicienii... Decât dacă suntem proşti. Şi nu prea a avut nimeni grija de a ne feri de această situaţie, lucru cu care am putea să nu mai fim de acord. Oamenii aceştia mulţumesc sau nu poporului pentru capacităţile sale, am spune noi nenaturale, de a accepta sacrificiul impus. Ei făcură proprietăţi şi acum doresc să le fie garantate chiar de statul pe care tot ei îl reprezintă. Pentru asta, au avut o rugăminte întinsă pe două zile, la un sfârşit de noiembrie, acea votare de pomină a noii Constituţii.

Bunica mea, Măria lu' Pătru lu' Băzăvan de la Corşor, când mai auzea câte ceva despre împlinirile pe care mi le aducea poezia, spunea: „Bă, ia zâi ici, da' bani, la pozânari, îţi dă, mă, careva pă vorbele elea de le faci tu? Bă, mumă, dacă n-aduc bani, toate-s cacaioave! Fără bani nu ai puterea să răzbeşti. Tu rămâi cu iele şi iele, cu tine! Un'e-s banii, este şi puterea." După acest scurt *spici* , mă vedeam nevoit să-i explic de câte feluri poate fi succesul. Eram chiar bine intenţionat şi nu vroiam s-o las atât de ignorantă, cu fruntea în brazda din capu' ogorului."

Politicile şi constituţiile trec, hoţii ne rămân. Şi cred că de aia avem noi atât de numeroşi hoţi, pentru că mulţi vor să aibă puterea, situaţie care te ajută decisiv pentru a nu rămâne prost...

Gorjul de azi, nr. 12, 12 - 18 martie 2004

Despre inteligența proştilor şi, în aceeaşi măsură, despre prostia deştepților

Cred în aceste două asocieri nu ca enunțuri de construcție şi de bucurie infantile, ci ca realități vizibile, întâlnite. Cred în conținutul lor, parțial din observarea lucrurilor lumeşti, parțial prin autoevaluare. Aşa a lăsat Dumnezeu situația pe pământ, pentru a nu ne stăpâni plictiseala şi deznădejdea înaintea împărțirii definitive a lumii, printr-un criteriu atât de clar şi chiar decisiv. Deşi înaintaşii mei au considerat sintetic că patrupedele canine mor de jigodie şi prostul de grija altuia, mă gândesc că ar trebui, la rândul meu, să-mi sprijin în două degete bărbia şi să postulez despre fenomene puțin mai complexe decât se descoperă ele în enunțuri, luându-mi astfel libertatea de a atrage atenția asupra consistenței sau chiar a imanenței lor sociale.

Când discuți despre asemenea lucruri, cel mai prudent este să te referi la alții. Dacă te situezi pe tine însuți în tabăra proştilor, îi enervezi pe deştepți cu falsa modestie, iar pe proşti îi faci să se bucure de companie şi îi provoci neinspirat să intre în competiție cu tine, să arate că trăiesc, pentru că grija cea mare a prostului este ca lumea să ştie de existența lui, chiar să țină cont. Prostul nu se simte confortabil în anonimat. Dacă te propui în tabăra deştepților, este şi mai complicat: deştepții nu te mai suportă datorită îndrăznelii, iar proştilor le dai cel puțin două motive să fie supărați – cei cu măsură regretă că au pierdut un companion, cei fără măsură nu înțeleg de ce nu vrea nimeni să rămână în tabăra lor, a... celorlalți, a proştilor. Dacă eşti un om mai *şovăielnic*, nici nu ştii cum să mai faci, başca dacă mai ții cont de cei care trec de la o grupare la alta şi pe care, din economie de spațiu, îi

voi numi poştaşi tranzacţionişti. Aşa că e mult mai prudent să nu te referi la tine: unii spun că eşti deştept, alţii, din contră, spun sau sugerează, scuzabil, că eşti mai prost decât ei, sub forma enunţului pozitiv cum că ei sunt mai inteligenţi decât tine. Cei mai mulţi, şi deştepţii, şi colegii lor, se gândesc că ar da bine pentru ei să-ţi comenteze prestaţia, spunând, pe drept cuvânt, că oricâtă inteligenţă ar fi, tot se mai găseşte pe ici, pe colo şi ceva prostie. Media acestor enunţuri, mai mult sau mai puţin adevărate, dar îndeajuns de publice, dă măsura percepţiei tale colective, care te însoţeşte, ca realitate, până lângă groapă. Aşa că, dacă ai norocul de vreo doi exaltaţi, care, *pe deasupra*, îţi mai sunt şi prieteni, să spună prin târg că, pe alocuri, poţi fi genial, evident, cazul altora, ai şansa de o medie care să te salveze de a nu rămâne, în opinia colectivă, prost definitiv. Şi cum la aceste consideraţii se înghesuie, în general, doar proştii, inteligenţii preferând să nu se bage, mare noroc de un astfel de verdict! Proştii, când sunt organizaţi, îi înving pe cei superiori lor, chiar dacă aceştia sunt organizaţi, la rândul lor. Proştii simt viaţa mult mai adaptat, se plasează mai aproape de ea. Inteligenţii preferă apropierea de înţelesuri, plecând de la ideea că simplele judecăţi sunt de ajuns pentru a domina viaţa. În acest mod, rămâne un mare spaţiu neacoperit, în care colegii de competiţie ai deştepţilor îşi exersează aplicabilitatea. Dacă ar fi altfel, proştii s-ar împuţina constant şi ne-ar apuca pe toţi o sumbră şi nesfârşită senzaţie de singurătate, plus eventuala grijă de-ai apăra cu legislaţie. Noi, cei inteligenţi, am risca să nu mai găsim imediat comoda bucurie a comparaţiei favorabile şi, totodată, mângâierea nemărginită a orgoliilor noastre. Prostul trebuie să ne concureze, stă în puterea lui, inclusiv socială, dinamizând astfel, deşi formal, inteligenţa. E o taină care hrăneşte construcţia neîntreruptă a lumii. Proştii constituie şi un bun mediu de selecţie pentru deştepţi, tot

aşa cum este cascada pentru unele specii de peşte, care au poruncă să o urce. În acest efort procreativ, mare parte din inteligenţă cade răpusă de propria ei insuficienţă şi foarte puţini reuşesc să determine patrimoniul ideatic şi material al omenirii în încrâncenata luptă, s-o preschimbe, genetic, cu alte înţelesuri, fapte ori mirări. Peisajul este interesant prin proşti, prin diversitatea atrăgătoare în care există. *Noi, în Gorj, suntem foarte interesanţi pentru că suntem tâmpiţi, inteligenţa este previzibilă, banală. De proşti suntem atât de interesanţi.* (Vasile Vasiescu, prin Bucureşti, la o bere)

Materia domină ideea atât timp cât individul este dominat de materie. Intelectualul este o fiinţă de o gingăşie înaltă, care poate da tuturor soluţii, cu excepţia lui însuşi. Datorită spiritului concurenţial, inteligentul are complexe de imagine (nu vă alarmaţi, în general vorbind), speriindu-se întruna de *umbra* prestaţiei sale. În schimb, prostul nu are limite, norme şi prudenţe sociale, decât cele impuse de alţii. Este degajat, eliberat, trăieşte în natură! În toată libertatea specifică naturii împăcate şi supuse lui Dumnezeu. După cum am spus, pe intelectual, ca să nu se sperie de propria umbră, soarele trebuie direcţionat pentru a-l bate direct în cap, pe distanţa cea mai scurtă. Întreprinderea este dificilă, în plus are şi ceva urmări, înregistrate deja în înţelepciunea populară. Acest intelectual, insinuat într-un mediu social, prin eficienţa prestaţiei este legat, în mare, de beton. Adică, mai nimic din umbra lui nu se pierde în umbrele naturii.

Observaţie importantă – Nu cred în sinonimiile dintre deştept şi inteligent, dintre prost şi inferior. În text, am simţit necesitatea unei alternări a termenilor, pentru a nu fi supărător stilistic.

Literatorul, nr. 10 (16), 15 martie 2004
Gorjul de azi, nr.13, 20 -26 martie 2004

Femei de succes deschis

Vinerea trecută, pe seară, căutându-ne, postmodern confortul cotidian cu ajutorul telecomenzii, am pus, la B1, pupila pe trei doamne agitate gestic şi intelectual. Emisiunea de la postul fiului fratelui Păunescu se numea *Trenul vieții*, câtă ignoranță!, având drept gazdă pe Liana Stanciu, acea blondă veche, cu voce anteorgasmică, lansată de tinerică în Contact.

Deşi nu e uşor de văzut ca femeie (de succes, după criiteriile noastre), cunoaştem că are o fire foarte bătăioasă. Invitate îi erau Monica Tatoiu, viitoare catindată la Primăria Capitalei, care nu pare a fi aflat până acum de proverbul „Vorba bate PUR-ul", un (o) stilist(ă), pe numele său, puțin modificat, Răzvan Ciobănița, pitic rujat, ciufulit şi adipos, ratat temporar pentru viața de circ propriu-zis. Opțiunea pentru cea de a treia invitată o vedem ca pe o încercare de reabilitare a femeii, prin aducerea în studio a femeii paraşutiste, în locul femeii paraşută. Din prezența ei nu am înțeles decât că, fiind în acele momente în locul respectiv, i s-a deschis de fiecare dată paraşuta.

Din respect pentru meseria acestei doamne, şi nu neapărat pentru prezența ei în studio, într-o asemenea dezbatere, nu-i dăm numele, lăsând-o în continuare anonimă, după cum şi este de fapt.

Emisiunea, având ca subtitlu *Epoca matriarhală*, era una dintre zecile de emisiuni fără rost sau cu motiv inventat. Se dezbătea asiduu, după puterile şi după traumele fiecăreia, despre relația femeie frumoasă – viață regulată – carieră socială – succes public – evoluția femeii, despre bărbații şefi şi alte asemena mijloace, totul pentru a ne convinge pe noi, confortabilii, despre ce i se cuvine femeii în numele civilizației progresiste. Ideea de bază era că, dacă bărbații văd mă-

car ici, colo unele femei ca fiind curve, înseamnă că sunt frustrați. Măi, nenică, măi! Ce tupeu de cucoane! Dincolo de amuzamentul inevitabil unei astfel de dezbateri, dialogul a fost un afront adus inteligenței şi bunului simț. Grațioasele, chiar dacă sunt protejate de farmecul specific sexului, pe care cu mândrie îl poartă şi îl (dez)bat la vedere ideologică, ar fi bine pentru liniştea lor de seară să înțeleagă că impertinența şi tupeul au o limită, cel puțin publică, în cazul în care nu simt că au găsit-o în ele însele.

Acest post TV, care are un public decis şi selectat de semaforul de vis-à-vis, pare a fi luat locul vechiului Tele 7abc, îl mai îndepărtează cât de cât de o asemenea ruşine câteva transmisii sportive şi o emisiune de noapte. Vorbindu-se despre tot ce ține de familia lexicală a cuvântului „regulă", nici măcar regula dezbaterii nu a mai fost îndeplinită: în locul unui bărbat care să... susțină problema, a fost adus un stilist de expresie homosexuală. Şi toate fetițele încercau din răsputeri să-i facă față unui George Pruteanu absent, plecat în a doua parte a întâlnirii şi care, prin asprimea sa intelectală, le cam rănise puțin în cauza dezbaterii şi a emisiunii. Răvăşite în public, pentru că Pruteanu a cam băgat osu', progresistele au încercat toată emisiunea să se consoleze reciproc că, deşi sunt de succes, insinuându-şi frumusețea, nu sunt neapărat de moravuri uşoare, nici măcar ca gândul, de parcă cineva s-ar fi dus neapărat cu gândul la asta!

Cel care nu s-ar da niciodată pe liană

Gorjul de azi, nr. 13, 12 -18 martie 2004
Literatorul, nr. 10 (16), 15 martie 2004

Proiectul BBB Exchange al AEGEE Bucureşti

În organizarea Comisiei Naţionale a României pentru UNESCO a avut loc conferinţa de presă a AEGEE (Asociaţia Studenţilor Europeni). În transpunere românească, titlul reprezintă un proiect, desfăşurat în trei etape, în cele trei capitale participante: Budapesta, Belgrad, Bucureşti. României îi va aparţine ultima etapă a proiectului, în perioada 16 - 21 martie 2004.

Reprezentantele AEGEE Bucureşti au încercat să explice importanţa evenimentului şi să-l difuzeze mediatic, demers accidentat prin lipsa de elocinţă a tinerelor, respectiv, prin absenţa reprezentanţilor presei, excepţie făcând postul România Cultural al televiziunii publice şi revista noastră. Mai putem nota prezenţa profesională a reprezentantei M.E.C.T., d-na Liliana Preoteasa, director general pentru învăţământ preuniversitar. (Mă rog, la o reuniune de „rang" universitar).

Gazda evenimentului, Cornelia Munteanu, coordonator de programe al CNR pentru UNESCO, a salvat în bună parte impresia referitoare la acest demers, pe care, cu siguranţă, îl înţelegem ca intenţie, mai puţin ca rezultate... Dumneaei a vorbit doct despre oricare dintre domeniile domniei sale de manifestare, în plus dând sfaturi, stabilind reguli de viaţă, amintind de valorificarea oportunităţilor.

În fond, asociaţia studenţească de susţinere şi aspiraţii europene şi-a propus, la nivel regional, să informeze tineri din cele trei ţări despre implicaţiile aderării politice, economice, militare la structurile europene, proces în derulare pentru respectivele state. D-na Cornelia Munteanu: „însăşi iniţierea proiectului denotă interesul tine-

rilor pentru aceste probleme ale integrării, deplâng lipsa implicării partidelor, cel puțin a organizațiilor lor de tineret. Mă întreb unde este ruptura între ei, tinerii, şi structurile sociale, oamenii de presă care, după cum vedem, şi-au găsit alte priorități."

Nu ar avea nici un sens să ocupăm acest spațiu cu impresii personale de la eveniment, mai ales cu cât acestea n-ar fi favorabile, ci preferăm, în avantajul ideii, al proiectului şi totodată al tinerelor generații să prezentăm selectiv momentele acestui program: deschiderea oficială va fi în Aula Magna a Academiei de Studii Economice Bucureşti, în 17 martie 2004, începând cu ora 9,30. De la 10,45 - seminar – „Evoluția celor trei țări", abordare istorică şi culturală. De la ora 17,00 este programată o întâlnire la Ambasada Ungariei, din program nerezultând tema discuției; joi, 18 martie, dezbaterea „Mediul de afaceri şi dezvoltarea economică în plan regional"; vineri, 19 martie 2004, seminarul „Domenii de cooperare şi importanța strategică regională", ambele în Club Moxa. La ora 17,00 - o altă întâlnire, de data aceasta la Ambasada Serbiei şi Muntenegrului; sâmbătă, 20 martie, se va face o excursie la Sinaia. După cum se vede, o viziune destul de birocratică de a îmbina utilul cu plăcutul. Dar e nevoie şi de o redefinire a acestor termeni. Fireşte, e util ca tinerii să fie inițiați în problematica europeană, dar în nici un caz în acest mod. În plus, dacă tot există fonduri care trebuie cheltuite, de ce nu se evaluează corect utilitatea imediată a acestor manifestări. Într-adevăr, e interesantă „axa" Bucureşti – Budapesta – Belgrad din perspectiva istorică şi culturală, din interiorul unor mentalități nu întotdeauna convergente, dar nu la nivelul de abordare al cercetaşilor. E bine, într-adevăr, ca tinerii să navigheze nu doar pe Internet, să se vadă şi să se cu-

noască, să-şi edifice conştiinţa europeană, să vadă din tren sau autobuz „realităţi” mai mult sau mai puţin turistice, să survoleze spaţiul sfârtecat de prejudecăţi al acestei părţi din Europa. Întrebarea pe care ne-o punem – şi am fi fericiţi dacă retorismul acesteia ar fi nejustificat – se referă la „foloasele” acestor manifestări. Dacă ele au loc doar pentru o mai bună vizibilitate a organizatorilor, avem toate motivele să le considerăm sieşi suficiente.

Tribuna Învăţământului, nr. 738, 15 – 21 martie 2004

Relația omului cu Dumnezeu

Pe Dumnezeu Îl consideră toți bun, uituc şi prost. Cei mai mulți Îl cred bun printr-o judecată mecanică, alții preferă să-L considere cumsecade numai din pricina fricii. Despre cei care Îl cred a fi şi uituc, şi prost nu e treaba noastră să ne pronunțăm.

Nu-i putem anunța pe aceşti gânditori decât că Dumnezeu este de o gelozie absolută. A enunțat asta suficient de mult pentru a nu mai exista dubii în interpretări personale şi nu se fereşte deloc de impresia pe care o lasă o astfel de atitudine. În plus, majoritatea sfinților şi drepților Săi au ținut să ne avertizeze în acest sens, nu că i-ar fi pus cineva, erau deplin convinşi de asta, respectiva *deplinătate* le furniza continuu sfințenia.

În fond, gelozia este una dintre laturile bunătății Sale, Dumnezeu având toate datele şi toate argumentele să fie aşa. În El este sensul omului. Ca şi Creator al lui nici nu are de ales..., dacă ni se permite această destindere.

Dumnezeu te poate lăsa, dacă ții neapărat, să te duci în gol „ajutându-te" de lume, această lume dată nouă pentru stăpânire, mijloc de încercare şi, totodată, de găsire a Sa, pentru ameliorare şi înțelepțire. El are multă răbdare cu omul, dumnezeieşte de multă răbdare. Având necontenită cunoaştere asupra fiecărui demers, la El fiind întreg timpul, neîmpărțit şi neuitat, îi dă mâna să aibă răbdare, numai din iubire. Vede totul nu doar „de sus", cum şi-a închipuit, primitiv, omul, conştientizându-şi neajunsurile, ci din toate părțile, dinăuntru şi din eternitate. Fiind proprietar de drept şi de fapt al timpului, vede totul aşa cum îşi doreşte, voința Sa nefiindu-I niciodată distonantă posibilităților.

Dumnezeu aşteaptă să-ţi moară toate speranţele legate de lume, de oameni, de situaţii, de noroc, adică să înţelegi pe pielea ta, dacă nu crezi teoria, că toate sunt pieire. Mai îngăduitor vorbind, toate sunt supuse perisabilităţii, adică lumea nu este scop, ci mijloc pe care trebuie să îl dominăm şi să îl depăşim ca aspiraţie. Aceasta e chemarea, adevărata aplicabilitate a spiritului omenesc pe realitate.

Dumnezeu ştie, are siguranţa că, în toată această zbatere a ta, nu ţi se poate întâmpla nimic care să-L depăşească, nimic imprevizibil pentru El şi care să te doboare în aşa fel încât să nu-l mai poţi chema, să nu-l mai poţi ajunge prin chemare. În fond, tot ce întâlneşti vei putea depăşi, cu propriile posibilităţi şi cu ajutorul Său. Cu cât eşti convins că puterea ta este mai redusă, cu atât intervine puterea lui Dumnezeu pentru compensaţie. Poţi să ajungi până la limită doar pentru a-ţi însuşi limita, pentru a o avea în vedere, în conştiinţa clădită pe cunoaşterea experimentală. Iar când acestea se înţeleg şi cu inima, atunci nu mai poţi să fii robit de limită, pentru că inima în care s-a întors Dumnezeu este o inimă infinită. Nici măcar o dată nu se întâmplă nimic peste puterile tale! Înţelegi şi te bucuri, lumea este martora întâlnirii tale cu El. Nu trebuie să confundăm limitele lumii cu limitele noastre, ar fi o întristare pentru Dumnezeu.

Limita, pe care o poţi găsi în demersurile vieţii, ţi se înfăţişează într-un fel atât de particular, încât crezi că ea este numai a ta, specifică ţie, la care ai ajuns printr-un traseu propriu şi datorită unor cauze particulare. Nu trebuie să pierzi din vedere că toate acesta ţin de umanitatea noastră, de limitele ei uniform distribuite.

În realitate, ca om, exişti din şi în Dumnezeu, adică eşti nelimitat. Trebuind să faci cele ale nelimitării... Chiar

aşa! În cazul în care optezi pentru nelimitare... Ia încercați un astfel de exercițiu şi veți înțelege altfel aspectele vieții şi lumea, în toate prefacerile ei istorice, ideologice şi de proiect.

Împovărarea poate să fie mare, depinde şi ține de prea multe lucruri pentru a o mărturisi aici. În schimb, numai tu alegi dacă ți-a fost sau nu de folos. Dumnezeu te ține aşa până înțelegi în toate viscerele, nu doar în câte un gând pierit la primele atingeri ale lumii. Din partea Lui, poți să ajungi la aceste idei când doreşti. Dacă vrei, te ajută, fiind foarte atent la profilul tău psihologic, un „profil" cunoscut din toate direcțiile. Lui Dumnezeu Îi găsim trăsături pe care, dacă le-am afla lângă noi, la un semen, le-am putea considera, fără nici un efort, pe cunoaşterea noastră, de bună creştere: respectă fiecăruia libertatea în toate aspectele ei; este distins şi sigur pe Sine, bucuros să-şi vadă cununa creației întoarsă la Creator, prin iubire şi liber arbitru. *Aşteaptă* să moară speranțele deşarte, laicizate, şi să învieze în noi nădejdea în El. Dacă Dumnezeu este stăpân absolut peste tot ce există, e logic să fie gelos când rătăceşte omul fără sens, ieşind din dragostea Lui. Şi trist. Tot ce este în afara Sa este lipsit de sens...

Cu cât râvna căutării tale întru El este mai mare, cu atât te iubeşte mai mult şi-i pleacă de la Sine întristarea. Pentru această lucrare şi-a trimis Fiul la calvarul dinăuntrul oamenilor. L-a coborât în neputințele oamenilor pentru a-i ridica pe ei la putințele lui Dumnezeu, pentru a-i împărtăşi cu revelație, Cuvânt, sfințenie, sânge şi trup. Cutremurător în tot universul cum Dumnezeu a murit ca om, pentru ca omul să vadă că Dumnezeu există fizic! Omul, pentru a se convinge de asta, trebuia să-L vadă pe Dumnezeu murind... Să-L vadă că este de ace-

laşi fel cu el. De aici încolo, omul nu are decât să creadă în repetata înviere, pentru că Hristos este în noi. Dumnezeu este obligatoriu pentru mine, eu cred că Dumnezeu a înviat, atunci cred obligatoriu în propria înviere. Întru bucurie sau spre osândă, asta rămâne să vedem.

Pentru ca noi să fim lângă El în veşnicie, şi-a făcut locuire omenească în timpul subiectiv. De atunci, oamenii şi-au regăsit puterea asupra naturii, a lumii. S-a putut împlini porunca din Geneză. În acest sens, înțelesul stăpânirii lumii are o consistență deplină.

Nouă ne place să ne credem liberi, independenți, „pe picioarele noastre”, ne părem astfel nouă înşine mai inteligenți, mai reuşiți şi mai puternici. Uităm *pentru moment* (citeşte întreaga viață) că picioarele noastre nu se sprijină pe altceva decât pe însăşi creația lui Dumnezeu. Dacă aşa stau lucrurile din punct de vedere material, cu atât mai mult, spiritual vorbind, ne sprijinim pe Dumnezeu. Ne-ar conveni ca El să fie, pe de o parte, justificarea îndepărtată a unor înțelesuri nedobândite, scuza şi înlocuitorul propriilor înfrângeri, *vina* pe care nu o înțelegem, iar, pe de altă parte, o slugă credincioasă, fără simbrie şi mereu de veghe prostiei noastre. Nu există condițiile pentru înființarea unei astfel de realități. La Adevăr, fie el şi adevăr, omul se răzvrăteşte, aşa are el o pornire atunci când i se strică socotelile pe care şi le-a făcut cu abordarea lumii.

Dumnezeu aşteaptă să dai cu fruntea de pământ, dacă nu se poate altfel, să-ți curgă sângele, iar tu doar să vrei să priveşti, adică să-ți ridici fruntea şi să zâmbeşti cât se poate de curat, de golit de patimi, pentru a-ți face o *poză* în veşnicie.

Nu este om care să nu se regăsească în cele rostite de Dumnezeu în Biblie, nu există probleme particulare, în

toată diversitatea lor, care să nu-şi aibă sensul de rezolvare şi de împlinire în diversitatea şi în dumnezeirea înţelesurilor lăsate nouă. Cuvântul lui Dumnezeu este particular fiecărui individ creat. Din respectiva particularitate ne-a fost dat acest acces la Dumnezeu.

Observaţia omenească se formează şi se bazează numai pe particularităţiile realităţii familiare. E de bun simţ să te gândeşti că nu e de ajuns. Nici măcar această realitate nu este dintr-o singură bucată. Astfel, ca să spunem mai repede ce avem de spus, beneficiind de răbdarea domniilor voastre, pe care să vi-o consideraţi a fi dar divin, capacitatea de cunoaştere a omului, ca fiinţă rămasă în raţional, este rostuită de mediul său de viaţă, supusă cauzelor şi efectelor acestuia.

Când omul începe să mai trăiască şi în Dumnezeu, nu doar în lume, *problemele* se mai schimbă la faţă, uneori se schimbă chiar şi între ele... De asta ar fi bine să fii şi tu om. Om, după modelul lui Hristos Dumnezeu. Să ţi se mai schimbe *puţin* din probleme.

Gorjul de azi, nr.14, 26 martie 2004
Literatorul nr. 13 – 14 (19 – 20), 8 aprilie 2004

Scuipatul de pe obrazul lui Constantin Brancuşi
Invazia armatei alaba(la)stre de „Tolstoi”

Într-o ţară sigură precum România, cu o legislaţie atât de bine *pusă la punct*, de armonizată, nu e uşor să dai un tun. Perspicacitatea trebuie să fie dominantă tuturor acestor condiţii neprielnice, uneori chiar vitrege. Instrumentele şi instituţiile de control, atât de vigilente, trebuie surprinse prin inginerii cu care nu s-au confruntat până atunci şi care pot fi uşor interpretabile ca dezbateri culturale, demersuri ştiinţifice de expertizare şi alte asemenea aristocratice preocupări. În faţa acestora toate şi a cărţilor care le conţin, organele de control ale statului vor fi cuprinse grabnic de emoţii estetice şi abia vor găsi energia unei eventuale scoateri de pălărie, fie într-un unghi consacrat, fie într-unul întâlnit ocazional pe la colţurile străzilor.

Vom prezenta mai la vale cum se face combinaţia cu presupuse opere de artă. Combinaţia între descoperitorii cercetători, încă necercetaţi de puterea legii sau de Dumnezeu, şi cei care ar putea cădea la învoială că acela care a deschis şi, totodată, a reuşit să şi închidă sculptura modernă, Constantin Brâncuşi, să fi avut în tinereţe momente de grosieră derută şi delir estetice.

Miza unei atare presupuneri ar putea să fie, dacă lucrurile merg bine pentru întreprinzătorii acestei tranziţii, până la cinci sute de milioane de para. Adică par a avea dreptul unor asemenea pasiuni culturale...

Pentru că au aflat că Brâncuşi există, unii şi-au propus să-l inventeze.

Suntem convinşi că preţuirea materială a operei ne-norocitului, în România, sculptor va duce, în viitor, la numeroase descoperiri de *căutări tematice timpurii*, dar şi de *serii obsesive* ale unor piese celebre, circulate deja prin muzee şi/sau prin marile case de licitaţie. Nevoia de grămezi de bani, a se scuza viziunea arhaică, va sculpta iminent tot felul de „brâncuşi". Ne referim la iniţiative consistente ale unui sistem validat, interior produsului mondial Constantin Brâncuşi, sistem reprezentat de către persoane importante, validate, şi nu la comicăriile coclite de până acum. Pe de altă parte, o piesă *presupusă* a fi un Brâncuşi, dacă apucă să fie vândută într-o casă de licitaţie de anvergură şi i se pune eticheta cu milioane de dolari, achiziţionată, devine un Brâncuşi *autentic*. Chiar dacă nu a fost aşa înainte de vânzare...

Dovada!

Din punctul nostru de vedere, polemicile din România ar trebui rezolvate simplu, extraştiinţific: înainte de expertizarea prin căutarea unor eventuale trasee expoziţionale, prin judecăţi asupra specificului artistic, prin studierea materialului în care s-a sculptat etc., trebuie făcute expertize de traseu, de biografie şi de material ale celor care produc deranjul de un anumit specific. Astfel s-ar dărâma imediat taraba. Un fel de deparazitare a acestui domeniu mai mult decât spiritual, cu un grup restrâns de moştenitori prin chemare şi rezultate. Până atunci, găsim de cuviinţă culturală să mai punem în circulaţie o descoperire (anti)senzaţională. Săptămâna trecută, un tânăr entuziast, care îmi spunea că, în sfârşit, a găsit dovada existenţei „tezaurului", mi-a dat un set de fotografii. Este vorba de câteva imagini în care se pot vedea (foto 1), epatând cultural, cel mai important brâncuşiolog al lumii (după opinia şi lecturile noastre, deşi e gălăgioasă şi neacademică formula), Ion Pogorilovschi, şi respectabilul şi, totodată, de superioară discreţie poet ieşean, Nicolae

Turtureanu. Între domniile lor, prefăcându-se ocazională, nici mai mult, nici mai puțin decât monozigota sculptură, geamănă a acelui „Tolstoi”, argument de bază al „tezaurului”, considerată, până la acest articol, „capodoperă”. „Tezaurului” nu-i spunem Brâncuşi din decență, dar tocmai pentru această abuzivă asociere sunt referințele noastre.

Pe lângă respectiva piesă sculptată în alabastru, material cam moale din punct de vedere al caracterului şi uşor *prelucrabil*, se pot vedea alte două lucrări pe care le-am putea numi, în cazul în care s-ar *tezauriza*, la o adică, în spiritul numirilor de până acum: **Pinguinul Alphonso**, la marginea cotului de cercetător al instituției Academiei Române (foto 2) şi, lângă capilaritatea distinctă, **Prințesa W, puțin aplecată şi cântând la piculină**.

Cu acest „Tolstoi” ne putem delecta în cartea *Brâncuşi înainte de Brâncuşi*, semnată Grid Modorcea, un fervent contestatar al serviciilor secrete de largă împrăştiere. Fireşte, s-a chemat aşa, „Tolstoi”, după ce s-a ajuns, cu greu, la concluzia că toate trebuiau să poarte câte un nume... În realitate, fizionomia ar putea să fie impusă oricărui bărbos neîngrijit, adică de la pelerinul rus, trecând prin membrii formației ZZ Top, şi până la Moş Crăciun încălzit la o taină şi la un păhărel, sau chiar Moş Ene Pelagene.

Putem considera că vizionarul de la Hobița, un asimilator al culturilor babiloniene, să-l fi preînchipuit inclusiv pe Saddam Hussein, în ultima lui situație politică.

În cazul în care era musai folosirea unui nume de scriitor rus, pentru a se îmblânzi brâncuşiologia din acea parte a lumii, personal, i-aş fi preferat pe Dostoievski sau pe Gogol. Oricum, nu s-a obținut nimic, unul dintre potențialii cumpărători, magnatul Roman Abramovici, hotărându-se, în ultimul moment, pentru piteşteanul Adi Mutu, în loc de Lev Nicolaevici Tolstoi, piesă întruchipată într-o formă puțin

improprie pentru o minge de fotbal, deşi Brâncuşi iubea rotunjimile, sau, mă rog, rotunjimea. Cred că o aplică, purtând efigia lui Cristi Chivu, ar fi ceva mai tentantă, mai speculativă, o escrocherie sentimentală, până la urmă. Apropo de aceste trimiteri, dacă parizienii îi tot dau zor cu albumele în care se găsesc desene inedite ale sculptorului, o să rămână surprinşi câtă receptivitate avem noi pentru schițele lor şi cum, în schimbul acestora, le vom da piesele rezultate şi, chiar, *originale*!

Să fie Jean Pogo hoț?

Dilema cea mai violentă, care ne-a motivat să scriem această extraordinară referință (expertiză), este următoarea: de o bună bucată de timp (fotografiile având o oarecare vechime), Ion Pogorilovschi posibil să fi reuşit, cu abilitățile pe care i le cunoaştem, să sustragă respectiva piesă din „tezaur”. În acest caz, de ce se fotografiază sfidător lângă ea? Şi de ce nu o pune în valoare?! Superficialele noastre întrebări sunt tributare anumitor comodități de judecată ale poporului din care facem, cu onoare, parte: „Bă, dacă a violat-o, a violat-o, da' de ce a mai şi omorât-o?” Tot astfel, i se poate aplica raționamentul şi cercetătorului de la Institutul de Filosofie: „(Bă,) dacă ai manglit-o, ai manglit-o, da' de ce n-o pui în circulație?!”

Contactat telefonic, pentru a respecta şcolăreşte normele unui astfel de material, Ion ...schi a fost extrem de para-fin, spunându-ne alunecos că nu se pune problema unui furtişag de o asemenea valoare, de opere de artă şi de meserie, am adăuga noi insinuant, dacă ar fi cazul. Dumnealui a mărturisit că s-a întâlnit întâmplător cu acest obiect, cartea din care iese instantaneu un moşneag, fiind la o siestă amicală. Măi să fie! Eu zic să rămânem circumspecți, cât timp ne stă şi bine, mai ales cu cât, tot în foto 2, i se poate surprinde uşor rânjetul celui care posedă şi este conştient de asta...

Şi cum orice demers, pe care-l poţi avea în România, tinde să fie de la sine fascinant, arătând aceste fotografii decisive unui colecţionar, cunoscut de mult la târgul de vechituri de lângă Lacul Pantelimon, am aflat că şi el a avut în urmă cu vreo patru ani o piesă identică, intitulată, pe o foaie lipită pe spatele ei, **„Dumnezeu ieşind din Cuvânt"**. A vândut-o unui călugăr trăitor la schitul românesc din Muntele Athos, care trecea prin zonă, venind de la Mănăstirea Cernica. Tranzacţia s-a făcut pe exact cinci sute de mii de lei. S-a mulţumit cu atât pentru că abia a putut scăpa de ea, majoritatea colegilor de bordură considerând-o cam „chicioasă", un cap ieşind dintr-o carte, pentru că, într-adevăr, cartea este mai greu să iasă din cap.

Uite aşa, bătrânii „Tolstoi" se făcurii trei! Şi dacă nu le zice nimeni Stoi! (Stop!, în limba rusă), ne (rus)ofilim de tot, sub bagheta vrăjitorilor patrihoţi.

Nu-mi este frică de confruntările cu caftangii plătiţi, nici de vrăjitoare, nici de alte lucruri mai sociale, ci doar de eventualele hore de „Tolstoi", pentru că, s-a auzit deja, pe bătrâni greu îţi este să-i porneşti, dar mai greu e să-i opreşti! Hop şi-aşa!

Acest bătrân apare consultat din gros şi în interiorul altei cărţi, cercetare mai nouă şi mai costisitoare decât aceea la care ne-am referit mai la deal. Cunoscătorii ştiu şi care, ştiu şi de ce. „Tolstoi"-ul este analizat din cap şi până la cotor, la cotorul cărţii găsindu-i-se potenţele artistice, eventuale irizaţii, vinişoare care dau un C şi un B, dar, pentru a le vedea, trebuie să te apleci cam mult... Rezultatul – satisfacţia de a fi declarat cap de operă.

Un om în fondú, ca un etnofaulism

Aceste forţe, cu frecare minimă la studiu, cele mai multe de condiţie şi de pregătire vulgare, au dat o rezultantă pu-

blică de mare probitate, în persoana lui Rele Stan Ciuciu, individ etalon pentru practicarea terorismului cultural. Posibil să fi fost la rândul său studiat, de data asta cu pricepere, şi să se fi ajuns la concluzia că rolul de berbec antic, izbind consecvent în porţile cetăţilor, este ceea ce i se cuvine. Nu credem că l-ar putea durea vreodată capul, dar strategii asediatori ar putea să gândească mai eficient şi să considere că lumea asta are şi alte cetăţi, cu porţi cu acces electronic.

Acest domn, care nu va putea avea vreodată prieteni sau dragoste, decât dacă plăteşte, şi care, la prima vedere, pare persecutat de natură, şi-a propus chiar intrarea în Academia Română. Raţionamentul său e simplu şi, în acelaşi timp, ingenuu: ţara ar trebui să-i fie recunoscătoare pentru toată această luptă de recuperare a lui Brâncuşi, intrarea putând să fie şi pe un eventual loc cu taxă. Împlinirea respectivului deziderat i-ar rezolva multe dintre problemele unei adolescenţe, credem noi, chinuite, care l-au îndârjit înspre „cultură" şi l-au familiarizat cu podurile caselor, unde, mai apoi, ce noroc *de poveste*, ar fi găsit acele eczeme calcinate.

Cel care mi-a adus fotografiile mi-a dat o informaţie secretă. Cică, în scurt timp, domnul de mai înainte va publica o serie de scrisori trimise domniei sale de către... Mircea Eliade, tipărirea întârziind puţin, pentru că ultima este încă în lucru, necazuri la procurarea hârtiei şi a scriitorului, care, bătrân fiind, a răposat între timp. În această ultimă epistolă ar fi vorba despre încurajările şi asigurările pe care i le dă Eliade, cum că îi este alături în războiul din mileniul al treilea, pentru îmbrâncuşirea acelor mici obrăznicături. Într-adevăr, publicarea acestor documente ar fi o neaşteptată lovitură dată celor care îl consideră pe destinatar aşa cum îl consideră. Se pare că, după aceste scrisori, s-ar fi făcut un mic scenariu pentru un film de prezentare, deturnat ulterior într-o reclamă populară: într-o intersecţie, un camion rămâ-

ne mereu la punctu' mort, încurcând circulația, șofer fiind cineva adecvat ca fizionomie, negru de supărare. Remorca este plină cu sculpturi învelite în paie. La un moment dat, apare brusc şi prieteneşte în cadru Eliade întrebând: „Luciane, probleme, mă?" Nu pricep de ce acest blocat în trafic nu are scrisori de la Albert Einstein, l-ar fi ajutat să afle că intersecția unei varietăți cu iperplanul impropriu este o varietate improprie...

Manipulare foto

Nu înțeleg nici lipsa de reacție a celor cărora li se folosesc abuziv numele şi chipul, specialişti cu adevărat în Brâncuşi, sau conducători de importante instituții, vânați pe la tot felul de sindrofii şi colocvii științifice, cu atât mai mult cu cât intenția acestor „cercetări" este în flagrantă discrepanță cu convingerile lor profesionale. Cercetaşii cercetării se strecoară prin spatele lor şi printre ei, întreabă cât e ceasul sau cer un pişcot „brâncuşian" de pe platou şi, în acest timp, cineva din mulțime fotografiază. Aceste fotografii sunt mai apoi explicate, se identifică „partenerii de discuție", după care sunt lipite cercetării, sugerându-se astfel participarea tuturor, în proiect comun, la marea îmbrâncire a sculptorului în canale de drenaj şi de colectare infectă a artei sale într-o singură perspectivă, materială. Şi această viziune, şi această metodă le considerăm injurii atât la adresa lui Brâncuşi, cât şi la aceea a interpreților lui. Fotoreportajele induc înțelesuri şi prețuri pentru inculți şi neavizați. Se urmăreşte cu insistență preluarea „cercetărilor" sub auspiciile Academiei Române, revista Academica fiind deja penetrată. S-a intenționat şi un sprijin cât de mic al primului ministru al României, Adrian Năstase, cunoscându-i-se apetența pentru artă. Nici Biserica Ortodoxă Română n-a scăpat neimplicată, în primăvara anului 2000 apărând coorganizator la o expoziție,

credem că fără acordul Patriarhiei. Apar cărți având diverse pretexte tematice, în realitate ele sunt reclamă pentru generoasa grămadă de făcături. Manipularea, de nivel jalnic, totuşi funcționează. O astfel de carte este şi „Brâcuşi Maestrul", „autor" fiind Constantin Antonovici, mort de altfel acum câțiva ani buni în urmă. Cartea, apărută în 2002, îți dai seama, onorat cititorule, cu ce fel de „acord". Pe pagina a treia este anunțat un cuvânt înainte al Prea Fericitului Teoctist. De fapt, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române face numai o întâmpinare, diferită de Cuvântul înainte, text plasat cu o filă mai încolo. Evident, lăsat nesemnat..., pentru accentuarea „confuziei". În condiții normale, Patriarhia ar trebui să se sesizeze asupra unui scandal în care a fost adusă fără nici un fel de scrupul. Patriarhului i s-a cerut ceva şi textul i s-a folosit pentru altceva. La finalul cărții, cu un tupeu verificat istoric, este prezentată o parte a colecției care nouă ni se pare a fi o colecție de gorgone. Ca absolvent al unei secții de învățământ teologic ortodox, nu îmi vine bine când văd Biserica şi pe Patriarhul ei aduşi într-un proiect murdar şi, totodată, viclean, abject în primul rând față de Constantin Brâncuşi. În grija celor pe care îi atenționăm acum, spunem că piese din această colecție au fost reproduse în revista Playboy. Aceleaşi piese, din aceeaşi colecție apar sub girul moral al Patriarhului Teoctist...

Aşteptăm cu mult interes o delimitare şi o înțelegere reală a fenomenului „descoperirilor", în care sunt atrase instituții ale statului, de la Târgu-Jiu şi până în Capitală, trecând, bineînțeles, prin Craiova. Rostul bezelelor de piatră nu e cultural câtuşi de puțin, nici patriotic, nici ştiințific.

Şi bănuim că nu le-a dat prin cap clericilor ce se întâmplă în realitate. Tot demersul se enunță a fi de mare simțire patriotică, de recuperare a unor dimensiuni româneşti ale sculptorului. Aşa s-au gândit proprietarii pieselor că ar fi

cazul. În plus, orice piesă nesemnată se expertizează şi *i se dă* lui Brâncuşi. Cum Brâncuşi a murit şi n-o mai poate ţine, ea le rămâne lor, ca fiind a lui Brâncuşi. Şi pentru a încheia odată cu ceastă bucată de alabastru, *nepreţuită*, ne permitem să vă facem cunoscut că, în cartea cu pricina, „Tolstoi" se sprijină la fotografiere (foto 3), pentru a nu se clătina din vreo cauză oarecare, pe un cartonat ambalaj de băutură. Cartea se intitulează „Brâncuşi în căutarea formelor, noi orizonturi ale cercetării" de Victor Crăciun şi Lucian Radu Stanciu, apărută sub egida Ligii Culturale pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni. La rândul nostru, am solicitat un specialist pentru expertizarea reproducerii în cauză şi acesta a recunoscut că ambalajul este al unei băuturi numite „Garone". Adică, rolul *de pană* pentru susţinere, nu-l are nici măcar o etichetă de sticlă, ci un întreg ambalaj de bax! De sub alabastru ies, fără nici un fel de simţ al ridicolului, cuvintele... ONE DRINK. Cine a spus că Dumnezeu nu bate cu paru', acela era un om păţit. Q.E.D.

P.S. Deţinem copia xerografiată a unei scrisori trimise de către Constantin Brâncuşi unuia dintre fraţii săi, din care rezultă la fel de clar că acel celebru chivot, care i s-a atribuit sculptorului, este o piesă de manufactură, comandată la unul dintre atelierele bucureştene din acea vreme şi un document în care este trecută o altă dată de naştere decât aceea care a fost fixată, prin deducţie, de către biografi. Vom reveni.

Gorjul de azi, nr. 17, 16-22 aprilie 2004
Cronica Română, marţi, 20 aprilie 2004

România, țara mea de basm

Un popor are datoria unei viziuni etnice asupra realității, aceasta fiind una dintre ipostazele sănătății sale. În schimb, România este, cu precădere, un tărâm al basmelor, împărăție a cercurilor vicioase, bune de plimbat pe străzi şi de încins pântecele generoase în ideologie de tranziție. După ce am fremătat puțin în marginea feudei împăratului verde, am fost bucuroşi de a fi supuşii împăratului roşu, iar astăzi înțelegem, în sfârşit, că singura cale corectă este să fim sub puterea împăratului albastru.

Condiția filosofică şi, totodată, practică a existenței românilor este cercul vicios. Aici nu te poți gândi decât la trecut şi la viitor, prezentul n-are timp pentru români, aici se vânează tot şi toate duc la moarte, la regăsirea ei în lăzile cu trecut. La noi, poveştile nu au sfârşit, despre personaje nu se ştie mai nimic, se diferențiază greu între ele. În plus, românii au o atitudine față de viață, de parcă ar fi mereu copii la începutul somnului.

Desfăşurarea în timp a unei națiuni procură momente în care trebuiesc luate decizii radicale, de diferite naturi. Tocmai în astfel de momente românii simt un disconfort, un amestec de laşitate şi frică de responsabilitate, o prelungire a acelui „Rău, cu rău, dar mai rău e fără rău”. Sesizați umorul de înaltă ținută şi instinctul pentru fatalitate al acestei convingeri!

Când se iveşte prilejul unor gesturi istorice, românii simt instantaneu şi chiar afirmă că „*acum* nu este momentul pentru aşa ceva”. Această înțelepciune se aplică mereu când avem, cu adevărat, ceva de întreprins. Responsabilitatea este delegată grabnic unor generații viitoare, celor

care vor mai fi pe aici, asta în cazul fericit în care şi există respectiva conştiinţă.

Pe aceste pământuri n-au fost niciodată momente atât de prielnice, încât să se înfiinţeze de la sine idealurile. Condiţia noastră istorică, de a fi fost mereu între imperii puternice, marginali chiar în rezistenţa noastră, nu a dat voie unor asemenea alintări. Din contră, realizările românilor s-au făcut în momente de maximă împotrivire, de beligeranţă, forţa bărbaţilor noştri învingând împotrivirea vremurilor. Fuga de responsabilitate urmează lipsei de încredere în sine. Ce a dus la o astfel de atitudine n-ar fi potrivit numai să enumerăm într-o astfel de intervenţie. Gândind mereu aşa, după cum se şi vede, niciodată nu va mai fi vreun moment pentru împlinit ceva. „Momentul" nu trebuie considerat, el se creează într-un context. Nu te invită nimeni să faci istorie, maxim te invită s-o priveşti...

Românul aleargă continuu după confort, fără să-l fi prins vreodată, şi fuge de propriile dileme, având o nelimitată energie de a dezbate dilemele altora!... Ca mentalitate, aici, dilemele sunt rezolvate numai de moarte, moartea fiind starea în care scapi de timpul terestru, percepându-l altfel. Nemaifiind în relaţie cu materia, nu te mai determină nici energia şi nici timpul specifice ei. Conştiinţa românului evadează din timpul terestru în confortul locuirii veşniciei. Numai în veşnicie consideră că e momentul. Fiecare dintre noi simte, mai mult sau mai puţin, o durere familiară în a fi român, care purcede din respectiva identitate, sau din condiţiile acestei identităţi.

În acelaşi timp, dacă-i spui asta unui român, cu greu îşi stăpâneşte isteria. Se răzvrăteşte cu mare eroism demonstrativ, ca şi cum nu ar accepta să i se descopere un defect ascuns, parcă i s-ar face publică o ruşine ancestrală.

În România, situația grea a fiecăruia se datorează, ca mentalitate, în exclusivitate celorlalți. Este o trăire extrem de păguboasă şi chiar un păcat. Românii fug de propria istorie alergând în trecut, se simt bine numai în ireversibil. Când li se va termina cursa, vor înțelege, la modul absolut, singurătatea...

În principal, acestea sunt motivele pentru care este atât de greu să întreprinzi ceva în România. În comparație cu un român care luptă pentru ceva în țara lui, Sisif a rămas un simbol ratat.

Gorjul de azi, nr. 15, 2 - 8 aprilie 2004

Munca şi viaţa în spirit românesc

Înainte de 1989, condiţia principală a reuşitei sociale sau cel puţin a unui trai decent era una *comportamentală*, de supunere, de participare la construcţia sistemului în mizerie morală specifică, căruia îi dedicai propria disponibilitate spre mizerie.

Lichelismul românilor a fost cel mai permisiv lichelism din tot spaţiul estic, implantarea comunismului în România s-a făcut chiar cu bucurie. E adevărat, în sărăcie se prind uşor speranţele...

Nu cred în consistenţa spiritului democratic din perioada interbelică. Viteza şi uşurinţa cu care societatea a trecut la un alt sistem, de factură diferită, nu mi-ar da dreptate. Pe de o parte, în comunism, lucrurile contau, aveau importanţă doar prin ceea ce ele păreau că sunt. Realitatea era întruchipată din impresii induse, din aparenţe. Realitatea nu trebuia promovată, himera fiind susţinută cu precepte ideologice.

Pe de altă parte, inclusiv în ceea ce priveşte baza de formare şi de existenţă a oricărui sistem social, care este munca, nu se dorea împlinirea ei în realitate, ci numai în convingeri provocate şi minciună. Fiecare „om al muncii", indiferent de domeniu, trebuia să ştie să se prefacă, într-o manieră personală sau impusă, că munceşte. Prin respectiva atitudine, el era chemat să consolideze iluzia, măcar să n-o boicoteze. Pe aceste criterii se făceau inclusiv promovările. Din acest punct de vedere, posibil ca marea Chină să nu se fi prefăcut că munceşte, că există, şi astfel e posibil să determine în viitorul apropiat o parte a mersului lumii. Insinuarea Chinei în democraţia mondială o văd ca pe un proiect foarte interesant.

Astăzi, după implozia revoluţiei din decembrie 1989 în specificul românesc, pentru a exista în noul sistem social, tre-

buie să faci cârdăşie, să furi în echipă. Simpla vorbire despre această realitate banală te situează într-o adversitate definitivă, devii un fel de virus al organismului social creat, pentru înlăturarea sau inhibarea căruia se pot lua grabnic decizii.

Toate acestea duc, pe lângă sărăcirea continuă a maselor, la o vulnerabilitate statală a României şi la diluarea apartenenței la etnicul românesc. După cum cred că nu este popor a cărui structură să fi permis cu atâta lejeritate comunismul, nici nu cred că este popor care să fi asimilat cu atâta pasiune relele şi urâtul din occidentul actual. Împroprietărirea cu valorile acestui sistem este mereu amânată, problemele noastre cotidiene fiind de fiecare dată altele.

Acest fel de a fi, indiferent de provocări, alterează etnicitatea, spiritul de grup etnic. Deşi sunt convins că va continua să existe populație românească, nu sunt sigur că va mai exista peste două-trei secole un popor român.

Ce se întâmplă cu un copac ale cărui rădăcini sunt tăiate din pământ? – În cele mai nobile situații se face mobilă. Deocamdată, românilor li se îndepărtează solul dimprejur, iar mâinile lor bătrâne, cu care se prind de acest univers, sunt din ce în ce mai libere... Revenind, putem spune cu destulă siguranță: puterea comuniştilor se manifesta prin ignoranță, a celor de acum se face prin sfidare. Ce-ți rămâne de spus sau de făcut atunci când, pe aceste *străzi* româneşti, te întâlneşti cu propagandistul ignorant, transformat în capitalist sfidător? Ieşirea de pe stradă! Dar aceasta nu schimbă realitatea, adică nu e o soluție. După părerea mea, în România, pe lângă circularea sintagmelor „spălarea creierelor" şi „spălarea banilor" ar trebui impusă şi sintagma „spălarea caracterelor".

Aşa am teoretiza sintetic încă o cauză a conjuncției dintre veşnica „proastei moşteniri" şi neputincioasa tranziție.

Gorjului de azi, nr. 16, 9 aprilie 2004

Despre prostie şi tranziţie

Românii au un proverb care atenţionează în privinţa prostului cu carte, noi îndrăznim să spunem că, din punct de vedere social, mult mai dăunători sunt proştii bine organizaţi, acceptându-se reciproc şi delegându-şi competenţe unii altora.

Pe de altă parte, prostul stăpâneşte realitatea imediată, orizontul său fiind doar el însuşi. În acest fel, nu poate percepe dramele altora şi nici nu-şi reprezintă efectele întreprinderilor sale asupra lor. Prostul este pironit în timp, prin prezentul pe care şi-l reprezintă ca fiind al lui. Imaginarul său este plin de prezent. El observă detaşat nefericirea din lume şi consideră grabnic că ea este o *situaţie* care, în mare, se cuvine celorlalţi, datorată inferiorităţii lor. Prostul se fereşte instinctiv de nefericire, evident, când aceasta nu ţine de fatalitate. Inteligentul, însă, se grăbeşte s-o consume intelectual, se împroprietăreşte cu ea.

Există prejudecata că intelectualul a ajuns, prin asimilare, uneori prin creaţie, să cunoască mai bine ştiinţa de a trăi, restul vieţii şi necesitatea de a exista. Sunt circumspect!

Născându-mă aici, pe un picior de fair-plai (scris corect), a trebuit să învăţ degrabă regulile jocului, până în cele mai intime înţelesuri ale lor, hotărând, simultan cu fiecare înţeles, să nu aplic vreodată, măcar până la vârsta de treizeci de ani, nimic din cele învăţate pe aceste meleaguri. Am considerat că trebuie să nu hrănesc cu mine însumi *situaţia* generală, pe care o cunoaştem şi o acuzăm cu toţii, proşti şi inteligenţi, „alegători" şi aleşi. Dincolo de faptul că îmi doresc să nu-mi fie ruşine când voi

muri, mă preocupă ideea de a avea ce muri. Sunt convins că, procedând astfel, risc să am nuntaşi brazi şi păltinaşi, înainte de vreme. Şi nici măcar bucuria unui dobitoc vorbitor nu apuc să o am.

Şi pentru că, la început, am vorbit despre proşti, țin să aduc în discuție ceea ce noi numim, cu destulă ingenuitate, tranziție. Reprezentanții noştri o numesc la fel, dar ei ştiu ce spun…

Tranziția noastră este timpul pe care îl acordă românii tuturor hoților lor, pentru ca aceştia să se sature de furat.

Tranziția ar trebui să fie un traseu între două stări economice, politice etc. Adică, înainte de toate, ea are o țintă, respectiv o proiecție. Chiar şi cele mai abstracte trasee au, în acest mod, etape. Prin acestea se verifică obligatoriu corectitudinea traseului, realitatea lui şi siguranța finalizării.

Acestea toate reprezintă nişte sisteme referențiale, pentru ca întreprinderea să fie mai uşor de identificat în secvențele ei şi mai uşor de validat ca proces.

Tranziția românilor, însă, e neverifiabilă, n-are trup intermediar (considerație relativă), prin care să ne împărtăşim, în treacăt, din potențiala abundență finală, ci are doar un final prezumtiv. Neaşteptat prin lipsa stadiului, neaşteptat prin lipsa perioadei de timp parcurs. În plus, este şi fantastic datorită inexistenței unei cunoaşteri reale.

Tranziția noastră, în fața căreia românii stau cu gurile deschise (de foame, de mirare şi datorită strigătelor mute) e mai dihai ca tema mântuirii. Împărăția lui Dumnezeu are indubitabila calitate de a începe aici, pe pământ, oferind deplin acces şi ceva cunoaştere în acest

sens, cât să fie de ajuns, fiind lumină sesizată din Lumina Treimică.

Tranziția noastră are un specific inimitabil, grotesc, față de care uitatele modele, suedez şi japonez, cu mare importanță în scorul alegerilor din 20 mai 1990, au fost penibile. Tranziția, obsesivă şi în acest text, este o filosofie… idealistă a absurdului. Acele prime alegeri democratice au făcut ca românii să fie uniți, să aibă puncte de vedere precise, să se sprijine pe o mare siguranță. Au înțeles cuvântul în natura lui divină, când generează fapte şi materie. Apărați de prostia lor, au pornit la drum uniți şi cu mare tam-tam democratic. Deşi eram adolesent atunci, îmi este ruşine de viziunea mea politiă din ianuarie 1990, atunci când şi eu am sperat că zâmbetul urmează după lacrimi.

De patrusprezece ani, apare Ion Iliescu la televizor şi le spune românilor că situația s-a îmbunătățit, că eficiența lor economică creşte şi de patrusprezece ani românii îl cred. Li se adresează, afectat, cu „stimați concetățeni" şi românii se bucură atunci când înțeleg că face şi dumnealui parte din starea în care sunt ei – mereu cinstiți şi săraci, câteodată deştepți!

Repet: tranziția noastră este timpul pe care îl acordă românii tuturor hoților lor, pentru ca aceştia să se sature de furat.

Gorjul de azi, nr. 17, 16 -22 aprilie 2004

Sucirea din 22 decembrie, uitarea, libertatea

Ce s-a întâmplat în 22 Decembrie 1989, cu de la vremuri îngăduinţă, se poate numi revoluţie numai din respect pentru morţii de atunci şi mai puţin pentru dobândirile de după. Se poate numi revoluţie doar pentru că aceia, înainte de a muri, aşa credeau că este. În decembrie 1989, majoritatea românilor participanţi se visau eroi. Prin *vis* au învins realitatea acelui sistem, împreună cu realitatea respectivelor momente. Apoi, în libertate, s-a parcurs traseul de la entuziasmul eroic, de substanţă onirică, până la pasivitatea tâmpă din zilele noastre. Pentru ce urma să se întâmple după, au contat decisiv felul în care s-a făcut revoluţia şi felul, cel puţin politic, al celor care au împlinit-o, ca şi conducători ai ei. Cândva o să-mi permit sa scriu meniul pe care l-au servit românii cu această ocazie istorică, exerciţiu pilot, comun şi de împăcare fragmentară a serviciilor secrete din cele două tipuri de organizare socială.

Această zi pe care românii şi-au adăpostit-o în inimi, pentru o vreme, se pierde în fiecare an într-o matematică de calendar şi în bezna mârşăviilor care i-a împresurat. În tot acest timp de patrusprezece ani, românii, cu un masochism politic greu de închipuit în '89, nu au făcut decât să-şi aleagă formele de tortură socială. Alchimişti oculţi faţă de o realitate dobândită, au transformat mare parte a libertăţii în nostalgii comuniste. Şi-au administrat singuri diverse tipuri de eşec în venele care ar fi trebuit să transporte vitalitatea libertăţii spre capitalism. Acum, din punct de vedere politic, românul se poartă de parcă ar fi dependent de eşec.

Astăzi se ajunge uşor la raţionamentul conform căruia noţiunea de libertate este inutilă atunci când viaţa tinde să devină mai grea decât o formă oarecare de oprimare.

În lume, nu există libertate proporiu-zisă, acea formă pură care îmbracă un conţinut, al maselor, şi care le hipnotizează pe acestea în astfel de evenimente mai mult sau mai puţin cruciale. În schimb, există îngăduinţă şi există toleranţă. Libertatea este doar cea mai convertibilă monedă virtuală, care se dă maselor, în condiţii de reformă bine alese, pentru a le cumpăra supunerea şi reprezentarea. Libertatea este fiabilă numai în Dumnezeu şi doar întru El se poate trăi.

Această monedă zornăitoare şi strălucitoare are bătute pe feţele ei tot felul de chipuri, în funcţie de vremuri, care se menţin numai în *perioada* în care acele chipuri sunt în serviciul timpului. Cazurile rare, de excepţie, sunt doar accidente care vin din entuziasme nedirecţionate precis. Înainte ca un *chip* să fie imprimat pe o monedă, el trebuie să intre într-un tipar anume.

Deşi este păguboasă afirmaţia în aceste timpuri, singura putere reală este puterea care se ia prin forţă. Când nu se întâmplă aşa, este o putere dată, o putere de împrumut. Dar pentru a reduce riscurile de a i se face rău omului, este preferabil acest sistem oricărei alte forme. Fără a şti toate acestea, românii uită nedrept.

Cel care nu a luptat niciodată pentru ceva, îi dă inima să uite repede pe cei care au putut-o face. Iar dacă noi, cei care ar trebui să nu uităm, nu-i pomenim nici obligaţi de vreo postură administrativă, nici pentru a ne salva conştiinţele, nici făţarnic, într-o conjunctură, şi nici din simţire curată, atunci, cu adevărat, înseamnă că este o mare ruptură între realitatea noastră şi realitatea lor,

adică o mare ruptură în interiorul neamului. Pe de altă parte, lipsa de astăzi a solidarității românilor aduce după sine o lipsă de proiect sumativ şi un egoism neparticipativ la prezentul țării, iar de aici încolo începe inexistența României. Singura şansă a unei țări mici sunt oamenii mari.

Sistemul comunist îşi avea produşii lui mai mult sau mai puțin infectați, după cum vrea fiecare, dar parcă era mai multă măsură, o frică de aceea etică, sfântă numai în enunț, o grijă de a nu fi contrazisă prin ei înşişi mapa de idealuri socialiste. În schimb, emanații Revoluției, cu bază de lansare tot în comunism, par infailibili în tupeul lor. Lanțul cu care s-au legat unii de alții este tratat cu o rețea fabuloasă de legi şi, în final, acesta este anunțat ca fiind lanțul greutății românilor, a sacrificiilor pe care trebuie ei să le facă, de vreme ce vor să ajungă la un liman. Prin simplul fapt că stăm să cântărim ce am câştigat şi ce n-am câştigat în '89, deja se dă o palmă peste obrazul adipos al României politice, iar revoluția aceasta, ca stare ulterioară de lucruri, nu e decât explozia unor caractere suferinde în natura lor, care, până atunci, fuseseră ținute închise în rigorile unui sistem totalitar.

Tranziția noastră, în toate fețele ei, a ridiculizat sângele de pe străzile acelui decembrie pierdut în starea vremii. De atunci încoace, eroii mor continuu în fiecare zi, pentru că nu au reuşit, prin jertfa lor, obiectivul pentru care şi-au dat viața. Şi vor muri mereu, până când cei care au rămas vor reuşi, în locul lor, ca vii, ce nu au reuşit ei, murind.

De multe ori, în istorie, chiar dacă nu se reuşeşte impunerea unei vreri a poporului, dintr-o primă încercare, acel gest, prin care s-a forțat şansa, devine el însuşi purtător de ideal, sporind râvna şi bucuria împlinirii, dând

sens istoriei altor generații. Fără eroii din Decembrie '89, credem că tranziția românească este fără sens.

Românii ar trebui să-şi aducă aminte în propriile gesturi de cei prin care s-a instaurat noua rânduială, găurindu-i, cel puțin în aceeaşi măsură în care acționează lingual pentru curățirea şi argumentarea tuturor acestor produse din rânduiala tulbure. Doar adulmecarea cu nările largi a piedestalelor acestora este forța care îi implică pe români în social. Românii sunt consumatorii, prin egoism, ai laşității, ei uită uşor nu pentru că nu ar avea memorie, uită uşor din laşitate şi din dezamăgire personală. Vă înşelați dacă veți considera că eroii Revoluției au murit pentru ceea ce se vede astăzi pe străzi şi la televizor. Iar dacă vom considera drept că nu pentru România asta au murit, atunci ar mai fi ceva de făcut! Şi pentru acel obiectiv al lor avem acum la dispoziție numai democrația...

Gorjul de azi, nr. 19, 30 aprilie 2004

Plăcerea noastră de a face istorie

Se vorbeşte despre vitejia constantă a românilor, care par a fi fost adevăraţi lei în cuşca formată din Carpaţi, Dunăre, Marea Neagră şi fatalitate.

Fiind rareori înfrânţi, am considerat şi considerăm spontan că înfrângerile au fost cauzate doar de condiţii exterioare potenţialului nostru şi cam nedrepte în ceea ce se cheamă regulile jocului. Probleme de lot, de echipament, de arbitraj…

Dacă ar fi cu adevărat aşa, înseamnă că numai lipsa unei solidarităţi etnice, de-a dreptul fantastică până astăzi, a făcut ca prestaţia noastră să nu fie observată şi în alte „ringuri” decât cel carpato-danubiano-pontic, să nu fie reţinută scriptic şi de către alţi scriitori ai istoriei. Cert este că timpul nu prea ne-a premiat cu medalii.

Când ne-a remarcat cineva, ne-a remarcat jucând doar în apărare – alt paradox al vitejiei noastre, iar apărarea a rămas până astăzi o tară psihologică. Până la urmă, am făcut din ea un semn de distincţie morală despre cum înţelegem noi istoria şi regulile ei. Aşa au priceput românii că ei sunt deasupra oricăror evenimente. Simplul fapt de a vedea că timpul terestru şi străin fugea de sub picioare nu a făcut decât să le întărească iar, mai apoi, să le valideze convingerea transcendenţei lor faţă de spaţiul şi faţă de timpul pe care le locuiau.

În acest fel de reprezentare, când oboseau stând aşa, suspendaţi, îşi luau un răgaz, cerând o pauză propriei detaşări şi se prăvăleau în istorie, cam de sus, contemplând, în picaj, ce se întâmplă cu lumea de jos. Doar dacă era cazul, dădeau câte o bătăiţă celor care mai poposeau

prin zonă fără a avea permis, iar permisul consta doar în vorbirea limbii române…

Aproape totul s-a întâmplat cu o detaşare nebunească, mai mult din plictiseală decât din necesitate, rămăşiţă istorică păstrată şi astăzi în mentalitatea noastră.

Cum a fost, cum n-a fost, cumva ajunserăm până în ziua de astăzi. Că e un miracol, că e o întâmplare, că, de fapt, nu prea mai suntem noi înşine, nu e treaba mea să mă pronunţ. Dar, un popor în defensivă continuă este un popor care nu construieşte istorie. Istoria nu vine peste neamuri, de sus, ci este făcută de fiecare neam în parte, suma acestor construcţii dă, la un moment dat, realitatea lumii. Dacă nu construieşti istorie, îţi rămâne doar să te adaptezi la istoria altora sau chiar să munceşti la construcţiile lor. În afara timpului, nu-ţi dă nimeni voie să exişti…

Ştim sigur că viaţa românilor, pe toată perioada desfăşurării lor etnice, a fost deosebit de grea. Grea cel puţin în comparaţie cu ceea ce îşi închipuie omul că ar trebui să fie…

După intuiţia şi după mintea mele – ţin la această precizare –, vitejia românilor mi se explică uşor, devine chiar firească: erau atât de disperaţi, încât, atunci când se isca posibilitatea unei bătălii, în urma căreia ştiau (din experienţă) că mai există vreo şansă de a primi ceva de la viaţă, se aruncau în luptă cu exact disperarea vieţii pe care o trăiseră până în acel moment, în timp de pace. Nici măcar nu le trebuia un motiv propriu-zis, ci unul *formal*, să fie ceva acolo, să nu-i ia lumea de nebuni. Scăparea din realitatea comună şi înrobitoare, chiar şi ca preţ al morţii, a conţinut, în sine, fericirea mistică. În acest mod, cred că de cele mai multe ori am învins pentru că e greu să lupţi cu un disperat care nu are nimic de

pierdut, nici măcar bucuria de a trăi, mai ales că lupta se desfăşoară în arealul lui, care nu este un areal spiritual sau economic, ci un areal biologic…

Această stare, sau parte nedefinită din ea, este transmisă genetic până astăzi: n-am cunoscut bătrân în România, care să n-o ţină într-un vaiet continuu şi să nu implore pe Cineva să-i scurteze zilele. Dar îl vitalizezi imediat dacă îi spui că trebuie să îl deposedezi de ceva!

Probabil avem şi cel mai frumos şi mai profund folclor din lume. (M-a preocupat cât de cât această problemă şi cred că aşa este.) Explicaţia? – Plăcerea şi intensitatea în a trăi o evadare artistică din mereu nefericitul cotidian. Folclorul românesc este o nemăsurabilă tânguire şi un DOR necuprins de-a amâna realitatea, o lungă singurătate îndulcită prin invocarea dragostei. Cununa folclorului sunt doinele, în diversele lor forme. Nu întâmplător ele sunt cântecele singurătăţii, cântate, de obicei, sub poalele pădurilor, locuri de jelanie şi de stat în cumpănă dacă să laşi sau nu satul (lumea), *viaţa* şi să te afunzi în naturalul protector.

În acest context, portul popular a devenit **uniformă**, găteală pentru întâmpinarea fantasticului şi a metafizicii, respect uriaş şi pasiune pentru sărbătoare şi joc. Şi acum românii cântă şi joacă doar pentru a mai uita de rele vieţii.

Din calitatea şi din cantitatea folclorului nostru se înţelege cât avem şi cât vom mai avea de uitat… Portul românesc este o întâmpinare a lui Dumnezeu, antinomie absolută a straielor de zi cu zi. În acelaşi timp, este o scăpare decisivă, prin calitate, din complexul sărăciei. Românii, zdrenţăroşi în viaţa reală, evadau la sărbători, care Îl amintesc sau Îl invocă pe Dumnezeu, înspre alte lumi, îmbrăcând un port care-i făcea strălucitori.

Ascultați doina românească şi veți înțelege brusc ce patimi abisale au fost pe aceste pământuri, ce prăbuşiri reale mărturisesc prăbuşirile din cântece! Cred că românul, de fiecare dată când era nevoit să fugă în păduri din fața năvălitorilor, nu apuca să-şi ia nimic din casă, în afară de fluier.

De asta avem un folclor maiestuos: jocul şi cântecul sunt fugă din deznădejde, „neîntâlnire” cu mâhnirea, vitalitate în invocarea găsirii lui Dumnezeu. Deşi această fugă se face în cerc, tot fugă se numeşte. De altfel, unde ai putea să fugi pe pământ?! Numai în cerc! Chiar dacă altădată am ironizat hora românească, jucată astfel, cred că românul are şi aici dreptate, de pe pământ nu poți fugi decât în cerc! Şi în Univers totul pare a se mişca pe traiectorii închise…

Gorjul de azi, nr. 19, 30 aprilie - 6 mai 2005

Luminițe de gând

Românilor li se explică mereu, cu o răbdare pe care sunt invidios, motivele încercărilor prin care ei sunt nevoiți să treacă până când vor ajunge la acea deja celebră, deşi necunoscută, luminiță de la capătul tunelului, prostituată de lux, pe care românii, mineri cu mâinile goale, o plătesc continuu, dar nu apucă s-o vadă însă niciodată, decât reprezentanții lor politici, dar şi aceştia, numai în compania altora...

Politica din România şi însăşi posibilitatea apariției tuturor acestor fețe incerte anatomic şi a acestor fenomene mediatice au drept cauză priapismul sugerat mai la deal.

Acest popor nu-şi mai simte siguranța în prezent, existența lui reală este virusată de vorbirea obiectivelor şi a dobândirilor viitoare. Românii au un complex colectiv față de prezent, pe care şi-l îneacă invocând istorii minunate dintr-o minunată istorie. Lipsa de rigoare în a-şi trăi viețile cu proiect a favorizat existența unei clase politice conjuncturale, formate la un apel de proveniență încă nedesluşită, la nivel central, iar, în teritoriu, însăilată din grămada celor au un accentuat simț al oportunității, dacă este să fiu cât se poate de indulgent cu ei. Păcatul organizării noastre este lipsa rigorii, potențial asigurate prin educație, cultură, religie, legislație. Primele trei au fost parazitate firesc de consumism, în forme specifice, fenomen mai amplu, al întregii omeniri, omul ne mai fiind considerat om, ci identitate de consum, devenit un produs, un angrenaj, tratat ca atare, evoluat şi remunerat astfel. În schimb, legislația din țara noastră ne este particulară, aplicabilitatea ei nu este coerentă cu înseşi pedepsele pe care le propune, găsindu-şi suport de existență reală numai în latura ei de interpretare. Şi mai toți românii încearcă să interpreteze legi, care pe unde apucă, pentru a putea supraviețui, încât tot ceea ce se desfă-

şoară economic în România este interpretabil, justificat ca atare. Pe nesimţite, România a devenit o Românie interpretabilă, situaţie care va furniza, peste aproximativ şapte-opt ani, punerea în discuţie a integrităţii ei. Raţionamentul se va justifica prin incapacitatea vădită a României (în forma actuală) de a realiza un standard economic impus, calculat special pentru a nu se putea realiza aici, în sistemul nostru. Astfel, se va considera că împărţirea în regiuni este o măsura obligatorie alinierii economice, criteriu dominant pentru existenţă. Românilor li se va explica situaţia nou creată, ei fiind deja antrenaţi, chiar doritori şi dependenţi de explicaţii. Celor care vor ştii, cu adevărat, ce se întâmplă în ceea ce se vede şi vor vedea dincolo de etapele intermediare le va fi teamă. Celor cărora nu le pasă şi vin de nicăieri, cei ce nu vor înţelege şi cei ce vor fi chiar interesaţi se vor constitui în acea majoritate necesară dezbaterii sau unui referendum... Referendumurile se fac numai atunci când se ştie sigur că rezultatul coincide cu intenţia celor care l-au organizat.

Presa nu va putea să fie un spaţiu al atenţionărilor, ea este numai în aparenţă, până la un punct, o întruchipare a libertăţii. Mai degrabă, este un loc unde libertatea se consumă, pentru a nu se acumula necontrolat în alte reprezentări. Cel mult, este un loc de manifestare al unei libertăţi de un anume tip, nu orice fel de libertate.

O cauză pentru care este permisă instituţional această hoţie generalizată din România, împotriva căreia sunt aparente şi incomplete desfăşurări, tocmai pentru a nu fi perturbări din partea maselor şi pentru menţinerea puterii, este intenţia de reorganizare, principiu al începutului de guvernare care trebuie să se întâmple. Nici înşişi hoţii noştri nu au cunoştinţă de asta.

Gorjul de azi, nr. 20, 7 - 13 mai 2005

Recenzie neglijentă
Anton Doncev, „Straniul cavaler al cărții de taină”

Mai tot ce se întâmplă în România, Bulgaria sau fosta Iugoslavie, dar şi în alte țări mai îndepărtate, socotite a fi puțin mai avansate pe această punte a timpului, este etichetat, dintr-o mare comoditate, ca fiind balcanic, de parcă balcanismul ar fi un defect în sine, inevitabil lor şi, în acelaşi timp, nefast. Un clişeu febril a pus stăpânire pe orice deprindere şi posibilitate în a explica o realitate, fie ea politică, evenimentică, evenimistică sau culturală. Prostul are o bucurie apolinică atunci când rosteşte cuvântul „balcanic”, cu toate compunerile sale. Şi prostul, şi intelectualul autosuficient, în aceeaşi măsură! Din câteva puncte de vedere, ei sunt totuna...

Eu nu găsesc că viețuirea în spațiul balcanic, cu tot ceea ce ține de specificul situației, este un defect ontologic. Ba din contră! A considera că viața spirituală este dominantă oricând şi oricum celei biologice este un moft, o cochetărie uneori. A trăi în Balcani presupune o înțelepciune în sine, o adaptare fantastică la fantasticul supus, aici, realității. Avatarurile ei sunt foarte provocatoare în această parte de lume. Cum şi de ce, nu face obiectul intenției de față. În Balcani, unde fructele timpului fermentează, amestecate, în brădoaia devenirilor de tot felul, ar fi mult mai potrivit a se cunoaşte procedeul distilării, decât să ne plângem de „murdăria” pe care o vedem, urmare a acelei fermentări.

Ar fi fost foarte util „receptării” directe a semnalării cărții în discuție să hotărăsc imediat confortabil că este o carte balcanică. Atât. Mai puneam pe ici, pe colo o po-

doabă stilistică şi era gata! Toţi ar fi înţeles! Fiecare ce ştia dinainte. Obiectivul meu ar fi fost atins, spiritul geografiei comune mi-ar fi venit în sprijin. Cum însă oamenii simt în fiinţa lor nevoia de a se complica, nefăcând excepţie, purced să complic deopotrivă şi demersul, şi receptarea lui. Obiectul dominant al acestei reviste, ori poate că şi singurul, nu poate fi decât literatura. Astfel, cu de la sine putere, mă voi rezuma victorios (asupra modei sau obişnuinţei) să prezint sintetic calităţile şi mai puţin realizările estetice ale cărţii de faţă. Aşa ar fi terapeutic.

Prin subiect, este o carte istorică: personajul de frunte, Henri de Ventadorn, este responsabilizat, chiar şi plătit, să găsească şi să aducă mai marilor catolici Cartea Tainică a bogumililor. Toată călătoria, în spirit de aventură, se transformă, cum s-ar fi putut altfel?, într-una iniţiatică. Personajul renunţă la identitatea sa, luând numele unui vajnic martir bogumil, Boian din Zemen. În final, el devine salvatorul acestei tainice cărţi, transformată la rândul ei într-un fel de personaj hiperbolizat, vânată deopotrivă prin peşteri de către papalitate, principi şi vrăjitori.

Nu putem din bun simţ să analizam justeţea proiectului auctorial al clasicului scriitor din ţara vecină şi tandemică politic nouă, necitind altceva sub semnătura domniei sale, şi să intru teologic în subiectul destul de expus pe alocuri. Nu ar fi înţelept, doar ca intenţie, nu şi ca eficienţă, din partea mea să vând castraveţi tocmai bulgarului, povestind despre bogumilism, mai ales cu cât şi ştiu că respectiva erezie, cu sursă în ereziile celui de-al doilea secol creştin, care secol a bântuit mult prin spiritul superstiţios al Europei Medievale, este şi astăzi o mândrie naţională pentru vecinii noştri. Între toate ră-

bufnirile eretice împotriva caracterului agresiv al puterii catolice, exercitat asupra popoarelor, bogumilismul s-a diferenţiat prin radicalitate (în ideologie) şi dârzenie (în manifestare), plus un pronunţat caracter identitar şi o mare întindere geografică.

Cartea lui Anton Doncev este un adevărat breviar istoric, o sinteză de întâmplări şi personaje. Odihna literară asupra textului este aproape cu neputinţă. Romanul, ca realizare, trebuie să reziste prin tehnica de construcţie, prin reuşite în planul ideilor, prin subiect sau prin alte caracteristici şi dobândiri mai moderne. Personal, sunt mulţumit de componenta subiectului, deşi acest subiect nu este imediat interesului meu. Nu am găsit în arborescenţa de evenimente a romanului decât ispita realizării unor fişe de bibliotecă, majoritatea întâmplărilor fiind şi reale, dar nu pot reduce numai la atât necesitatea de existenţă a acestei cărţi. În plus, procedând astfel, aş fi fost o victimă sigură a teoreticienilor literari, iar această temere este atât de consistentă, încât prefer să neglijez propria recenzie.

Consider că, pentru cititorul bulgar, această carte are o altă însemnătate ca pentru mine. „Straniul cavaler al cărţii de taină”, un titlu pitoresc, destul de bătrânesc, este o invocare a unui dat istoric străin nouă, iar realizarea sa literară nu o face să-şi depăşească cititorul ei imediat, bulgar. Posibil să se mai întâmple şi altceva: să nu pot eu percepe valoarea reală a reuşitelor cărţii. (Am auzit, din surse care păreau a fi pertinente, că limba bulgară nu huzureşte în plăceri semantice, ci este precisă, exactă, plină de viteză nomadă, de identificare a noţiunii. Nu este ca limba română, cu care poţi descrie un brad timp de două săptămâni. Romanul lui Anton Doncev a ajuns în limba noastră (Editura Clusium,

Cluj-Napoca, 2000), în traducerea Adrianei Ciottin şi a lui Valentin Taşcu, din limba... franceză, adică noi a trebuit să ne descurcăm cu o traducere la o altă traducere. Speranța noastră este că vom apuca să lămurim toate aceste lucruri minore, în prezența distinsului şi mai marelui confrate bulgar, cu ocazia vreunei ceremonii a Fundației Balkanika. Evident, discuția se va purta în franceza mea.

Literatorul, nr. 25 – 26 (31 -32), 14 iulie 2004

Târgu-Jiu, vârful nostru de gol

Când cineva vrea să-şi construiască o anumită pertinenţă în domenii nu foarte atinse de competenţele sale, încearcă imediat o expunere de tip balanţă, în care să se sugereze indubitabil priceperea şi buna intenţie critică. Se enunţă reuşitele şi mai puţin reuşitele întreprinderii despre care se fac (de obicei cu uşurinţă) judecăţi. Urmează *pomenirea* conjuncturilor favorabile şi stabilirea calităţii umane a celor care dau banu', laolaltă cu multe puseuri de recunoştinţă veşnică. Apoi se mai fixează două, trei cauze obiective şi, la sfârşit, după cum se şi cuvine, se atrage atenţia asupra disponibilităţilor intelectuale şi profesionale ale scriitorului, adică nimic altceva decât o grăbită pictare a frunţii autorului, în cazul nostru destul de generoasă şi de permisivă, cu câteva idei despre plăcerea textului şi poematica la Dorin Brozbă. Cine nu crede să asculte cum zice el nişte lucruri la Radio „Târgu Jiu".

În acest mod, organizat şi chiar ştiinţific, ai ceva şanse să scoţi (din nefiinţă) un text de luat în seamă, cel puţin de netrecut cu vederea, substanţial vis dintotdeauna al unui purtător de condei, preocupat în toate cele de această sensibilă şi nevinovată dorinţă a devenirii, dorinţă care, chiar şi atunci când e trăită în singurătate, pare îndeajuns de vitează pentru a-l urni pe om înspre nobila preocupare şi artă a scrisului, adică de a-l aduce, în răstimpuri, de la poziţiile bipedă, culcat sau cocoşat, la poziţia statului în fund, înaintea mesei de scris. De multe ori, o astfel de chemare nu am evaluat-o decât ca pe o spaimă a spiritului, prost administrată, de a nu pieri în incolora uitare, neţinându-se minte că sufletului nu i se pot face asigurări în lumea materială atât timp cât el nu este făcut din aceeaşi substanţă, adică nu face parte din

această curte. Pomenirea ar trebui să se urmărească în peisajul de dincolo de gard.

După această introducere absolut necesară, ar mai trebui să explic de ce prezint eu această carte. N-ar fi corect să-mi sintetizez postura prin expresia „asta e!”.

Nu mă pot lepăda nicicum de poporu’ meu şi să cred sau, Doamne fereşte!, să spun că nu mă pricep la fotbal, mai ales când ştiu că acest joc e printre puţinele în care românii mai pot să-şi înfigă steagul.

Totuşi a susţine o carte despre o echipă de fotbal, în ultimă instanţă despre o istorie locală a fotbalului, ar putea să pară pentru unele dintre cunoştinţele mele literare o imprudenţă tematică, iar pentru altele, e adevărat, mai puţin literare, găsirea singurului domeniu la care m-aş putea pricepe după unele eforturi. Ce nu ştiu nici unii, nici alţii, dar, cu siguranţă că îi interesează, este că acest joc a fost prima mea religie, cu „Universitatea” Craiova singur şi absolut Dumnezeu. Am avut şansa ca gloria acestui sentiment oltenesc să mă fi prins copil şi astfel, prin fotbal, mi-a fost „formatată” pentru cât timp voi trăi capacitatea de înmagazinare a dragostei.

Când vedeam jucătorii Craiovei Maxima ieşind de la vestiare mi se oprea vremea în vene, plângeam şi tremuram în cea mai deplină tăcere. Atunci am fost cel mai aproape de forma absolută a iubirii.

M-am bucurat când am aflat de preocuparea lui Dorin Brozbă de a construi o carte despre clubul de fotbal „Pandurii” Târgu-Jiu, mi s-a părut că am văzut la dumnealui acea bucurie apolinică a suporterului, a celui care iubeşte necondiţionat, în cazul de faţă nici chiar de rezultate remarcabile.

Nu am exultat niciodată în tribunele oraşului nostru, această echipă mereu suferindă nu m-a făcut un real susţinător al ei, dar m-a interesat mai tot timpul prin ce mocirle mai

joacă. În plus, în anii ei buni, am avut şi o legătură de sânge cu Pandurii, un unchi de-al meu, de la Alimpeşti. Îmi plăcea de el pentru că păstra caracteristica lărgită a neamului – să te ferească Dumnezeu când *jucăm* în apărare! Delu Şolea avea evoluţii sigure, constante şi era mai mare plăcerea să-l vezi cât de uşor se lipea de tactica asta a „băgării osului”.

Şi uite aşa, încet-încet, devin cel mai potrivit pentru a introduce această monografie.

Pe lângă asta ar mai fi un motiv – douăzeci şi cinci de cărţi de-ale mele, cu tiraj de vreo trei-patru sute de exemplare, n-adună atâţia cititori câţi adună această carte! Şi doar am explicat la început cât de important este pentru scriitor imboldu'… Şi bine ar fi să apucăm astăzi să vorbim puţin şi despre ea.

Asemenea cărţi au ca motiv de întemeiere dragostea, în toate formele ei. Chiar dacă ea nu rămâne întotdeauna dominantă în complexul de stări cu care treci prin lume, astfel de gesturi, indiferent de domeniu, m-au impresionat.

Raţiunea de existenţă a cărţii de faţă o face să reziste fără o astfel de prezentare, dar continuu să cred că nu este o exagerare nici în solicitarea rândurilor de faţă şi nici în acceptarea lor.

Dacă aş vrea să folosesc formule preparate şi să scap mai repede în demersul meu critic aş numi această lucrare una dintre *cărţile oraşului Târgu-Jiu*. Şi dacă aş avea *căderea* aş intitula astfel o colecţie de cărţi de prezentare, în care să intre albume de artă, ghiduri de trasee şi obiective turistice, monografia teatrului în Târgu-Jiu, carte deja scrisă de Ion Cepoi, şi o alta despre istoria cântecului popular în Gorj, mai ales cu cât, după ale mele convingeri, consider că Ansamblul folcloric „Doina Gorjului” este cea mai importantă instituţie de cultură din acest judeţ, prin simplul fapt că e cea mai performantă. Cine să se priceapă la cântec şi la joc mai bine de-

cât gorjenii?! Iar dacă din asta se face artă, atunci jos pălăria şi sus inimioara!

Ar putea apoi să urmeze o antologie a **cărţilor** scriitorilor gorjeni, nu a scriitorilor gorjeni, pentru că în această din urmă opţiune tomul rezultat ar umbri fizic primele volume din colecţie.

Toate aceste lucrări, realizate grafic corespunzător, ar ispiti vizitatorul grăbit şi/sau ar adăsta domneşte în biblioteca fiecărui gorjean responsabil.

Folclorul, jocurile, mai mult sau mai puţin sportive, metamorfoza teatrului de amatori într-unul de profesionişti fac parte din cultura intimă a locului, spectacol ancestral şi metodă de înţelegere a lumii.

Dacă din toate s-ar face artă, sunt sigur că am fi şi mai celebri şi deloc neglijaţi cu aplauze.

Sper ca domnul Dorin Brozbă să înţeleagă de ce „prefaţa" domniei sale era cât pe-aci să devină un manifest cultural!

Datorită acestora toate spun că dumnealui, prin acest plonjon editorial, se pare că a înscris, lucru nu tocmai uşor pe un asemenea teren pe care aluneci mereu şi se opreşte obiectul. Aici nu poţi cădea decât în fund, poziţie asemănătoare cu aceea a scrisului…

Deşi este ceaţă, golul Târgu-Jiului va fi validat.

Am, însă, un regret în ceea ce-l priveşte pe Dorin Brozbă: cititorul acestei cărţi nu-şi va da seama de disponibilităţile de cronicar ale autorului, pentru că acesta îşi inhibă pe parcursul lucrării talentul de povestitor, preferând plăcerea statisticii exacte.

Componenta mai romanţată a oricărui demers stimulează fertil memoria…

Dorin Brozbă va provoca puţină invidie, prin subiect, prin nostalgii, prin tiraj. Doresc şi dumnealui, şi gorjenilor o frumoasă echipă care să-i facă fericiţi pe oltenii de munte!

Nu-mi rămâne decât să-i fac urarea: cititori din toate părţile, uniţi-vă!

În final, îi felicit din toată inima (fără să-i cunosc) pe cei care l-au adus pe Emil Săndoi la Pandurii. Cu toate că astfel de afirmaţii nu se fac, spun că Emil Săndoi este cel mai sensibil şi mai cu bun simţ om de fotbal din România. Nu stă prea bine cu norocul, în rest, ştie de toate, e sănătos la cap şi are o inimă cât brâul de la „Doina Gorjului".

Şi dacă Dumnezeu are departamente care să se ocupe cu fotbalul, studiile mele teologice nu mă prea fac optimist în acest sens, aş pune un gând acolo, să-l ajute să promoveze, printr-un miracol, Pandurii.

Mi-au plăcut oamenii cu stări puternice şi le doresc tot succesul din lume!

Cu multă consideraţie, al dumneavoastră tuturor gorjean

Întâmpinare la cartea „Pandurii Târgu-Jiu, o dragoste gorjeană", Editura Rhabon, Târgu- Jiu, 2004, autor Dorin Brozbă

Marin Mincu – mentorul free style

Deseori am întâlnit femei care, datorită consistenței vârstei şi a fizicului, sensibilizate firesc, veneau la serviciu cu buchete de flori, posedate de o atitudine importantă, pentru a sugera indubitabil colectivității de acolo că mai există cineva pe lume care ar putea să mai facă în ceea ce le priveşte astfel de gesturi sociale. Nu aş vrea să cred că vocația de cenaclist a domnului Marin Mincu îşi are ca premisă vreo intimitate asemănătoare.

Mai degrabă, cred că, într-adevăr, reputatul critic, poet, traducător, filolog, hermeneut, istoric literar, prompt şi bun polemist etc. să-şi fi dat seama, avându-l ca model, cel puțin din această privință, pe mai circulatul Nicolae Manolescu, că unui critic literar îi creşte cu atât mai mult importanța, într-o literatură sau cel puțin pe la terasele unde se chivernisesc consumatorii cu impresii despre sine, cu cât acesta este legat de existența sau, mă rog, „descoperirea", unei generații, în interiorul căreia să-şi dovedească sprijinul şi utilitatea.

Nici măcar nu considerăm că acest tip de poziționare să aibă vreo consistență de natură imorală şi nici nu credem că literatura trebuie neapărat judecată în relație cu moralitatea, cu etica sau cu alte moravuri. Dincolo de siguranța valorii, totul este interpretabil şi, deseori, deloc interesant pentru noi.

În România, există o viață culturală destul de bogată, deşi cam fără evenimente majore. Aşa că una dintre bucuriile pe care le poți avea, de rezervă, este comparația cu alții, un procedeu foarte confortabil în două situații: când te consideri bun, dublat de un spirit îndeajuns de puternic, reprezentări care ne sunt la îndemână, sau

când eşti nebun, neînţelegând neapărat din această a doua variantă conotaţia ei medicală, nici vorbă, ci doar lucrurile care se întâmplă cu literatura vremurilor. Literatura care se practică acum, în cea mai mare parte a ei, este un exemplu de exact cum nu trebuie să se scrie literatură. Dar cui să-i mai spui? Când scrii degeaba, se consideră, acum, că eşti modern. În trecut, aplicarea acestei tehnici te lăsa pe margine, într-o prelungită zonă de aşteptare, după cât îţi era de consistentă răbdarea, sau în funcţie de câtă îngăduinţă aveau unii, mai de soi, faţă de tine. În schimb, în zilele noastre, nu se doreşte deloc să se înţeleagă faptul că modernitatea nu înseamnă ocolirea calităţii. Cine nu poate atinge un nivel de performanţă este obişnuit să nu-şi conştientizeze insuficienţa şi respectivul alege, degrabă, tocmai negarea performanţei. Trist este că mulţi pricepuţi încurajează această ieşire dintr-un complex, devenit complex cultural, unica devenire....

În schimb, dacă domnul critic, cel care face obiectul sinteticei noastre intervenţii, nu ar fi cu adevărat important în literatura română, atunci şi concluziile noastre ar fi fost cu mult mai simple şi chiar de o natură mai precisă...

Mai exact, de vreme ce chiar noi înşine susţinem că domnul Marin Mincu există, singura problemă rămasă în discuţie ar trebui să fie existenţa acestei generaţii. Cu tot ceea ce se înţelege de aici: unitate stilistică, paradigmă culturală, că tot îi place cuvântul, proiect comun. Nici măcar nu semănau unii cu alţii... Pentru că nu au în ce să se asemene.

Nu cred în existenţa acestei generaţii, deşi este bine, constructiv, că se vorbeşte despre ea, aceasta fiind şi singura şansă pentru ca ea să capete viaţă... Dacă tot există

biologic. De ce să nu fie de ajuns acest lucru? Prin sine însăşi... Evident, în acest mod se pot construi câte generații doreşti. Poți să începi chiar şi cu seriile de la grădiniță, ca nu cumva să-ți fure altul proiectul. Dar poate că va prinde ideea-program a domniei sale, după multele încurajări de tipul celor pe care le-a făcut până acum, cu destul succes dar şi cu destule eforturi, supărări, timp afectat, în care s-ar fi putut studia despre fenomene literare. Eu cred că nici domnului Mincu nu i-ar conveni să rămână **criticul generației care nu există**. Este o titulatură pe care o găsesc mai potrivită decât aceea din titlu, dar nu are un caracter îndeajuns de sumativ în ceea ce-i priveşte postura. Ori poate că domnia sa nu a sesizat, deocamdată, că, deşi eforturile pe care le face sunt mari şi îl aduc astfel în prim-plan, acesta este unul mărginaş. Poate că nu şi marginal, în conotația culturală a termenului, destul de perimată.

Ştiu că tot ceea ce pare să existe, trebuie să poarte un nume care să identifice o aparentă noțiune. Dar, privind cel puțin generația anterioară celei despre care se bate şaua de pe crupa lui Euridice, mă refer, fireşte la Generația ’80, pot spune că aceia aveau măcar un organ mai specializat pentru poezie, spre deosebire de majoritatea celor de acum. *Şi nu înțeleg* de unde obsesia pentru cuvântul „generație”, când putea să i se spună, simplu, „grup”, un termen care are destulă prestanță şi chiar o tradiție în literele din România. De pildă, „grupul paradigmatic Euridice”... Şi care, pentru că nu se poate ridica în picioare, va face varice.

Recunosc oricând, chiar şi când nu sunt bine dispus, că, în cazul în care m-ar întreba cineva priceput, puțină literatură a găsit dumnealui pe acolo, strecurându-şi zâmbetul, electricitatea gândurilor şi poate chiar şi mâi-

nile printre organele tinerilor, deseori exhibate în varianta lor nedecalotată. Totuşi, această atitudine, ca desfăşurare, este de toată isprava, apropiată, zic eu, de spiritul şi de acea disponibilitate sufletească a părinţilor pustiului... Nu ştiu dacă va reuşi să facă scriitori din unii aurolaci de pe acolo, toată gama nenorocului genetic.

Rareori pot asemui în literatura noastră o astfel de vocaţie, precum cea a criticului nostru, o astfel de îndârjire. Şi dacă ar fi să uit, pentru moment, de toate, i-aş reproşa cel puţin lipsa unor criterii de selecţie. Sunt aproape sigur că din această şleahtă, unii, posesori de sensibilităţi diverse, vor fi scriitori credibili, dacă nu şi sunt deja, prin demersurile criticului, vreo şase, şapte dintre cei care l-au frecventat şi au devenit euridici. Am această convingere şi îi voi numi pe aceştia cu un alt prilej. Până atunci le urmăresc şi traseul, şi trădarea, pentru că, indiferent de cât vor fi fost de sprijiniţi de către domnul Mincu (am să revin cu asta, într-un text intitulat *Cum se fabrică un scriitor*), îl trădează continuu pe frazeorul afectat, fără nici un fel de responsabilitate şi recunoştinţă. Nici faţă de dragostea, nici faţă de eforturile dumnealui. Ori poate că ei nu înţeleg nici demersul...

Personal, cu o astfel de armată, aş cuceri orice cătun. Ştiu ce zic, am cunoştinţe militare cu ajutorul cărora pot clasa oricând un ofiţer de carieră. În plus, le-aş spune şi lor despre posibilităţile pe care le au, adică le-aş oferi o miză, dacă nu se pot considera în acest mod pe sine... Par că se ocupă inconştient cu literatura.

Oricum, gestul de a-i ajuta pe tineri, nu mai luăm în discuţie motivele, după ce posibila natură a acestora am sugerat-o mai sus, rămâne cel mai frumos din literatura română de după zborul, de pe Comitetul Central, al lui Nicolae Ceauşescu. Valoarea acestui gest, cât şi repre-

zentarea pe care o va avea depind, din păcate pentru tumultuosul critic, doar de progeniturile cărora le-a dat drumul, la grămadă, lăsându-i să se ducă precum chinezii la război, prin cenacluri, plus o antologie.

Marin Mincu şi-a lăsat, ca un îndrăgostit care nu are ce face, în seama lor această devenire programată, mentor donquijotesc, după cum îl arată firea, după cum îl arata şi faţa, mai ales în vremea tinereţii, când s-a poezit puţin.

Eu cred că dumnealui ştie, totuşi, ce se întâmplă cu adevărat. Nu poate fi suspectat de nepricepere şi nici de cinism, sau poate că este un tip care preferă hazardul... Precum marii creatori de istorii greşite. De aici încolo, chiar nu-l mai costă nimic.

Pe cuvântul meu că m-ar interesa ca generaţia respectivă să existe, aş fi direct interesat, dar să mai aşteptăm...

Meritul Cenaclului Euridice, în ceea ce mă priveşte, a fost unul imens. Am putut să-i aud rostind pe unii dintre cei mai importanţi scriitori ai României. În rest, fie-mi iertată vehemenţa, dar, sub Marin Mincu, Euridice a devenit, ocazional, o ştoarfă. Chiar şi numai dintr-o politeţe imediată. Am cunoscut astfel de persoane, cărora nu le făcea plăcere să refuze... Mai toţi dintre protejaţii şi protejatele criticului au descoperit, cu bucurie apolinică, existenţa puţelor, cel puţin a celor proprii, şi au început să le cam introducă, chiar aşa, convinşi fiind de ambele lor funcţii, prin poezia şi proza pe care găsesc de cuviinţă să le practice. Evident, dacă nu luăm în calcul varianta în care aceştia doar atâta pot, este o preocupare nefirească, nefiind omologate respectivele săli pentru astfel de observaţii, masaj sau întâlniri unde se face terapie de

grup, prin rostirea unor cuvinte scârbavnice sau prin prezentarea în detaliu a unor obligații fiziologice.

Pe de altă parte, printre emulii vulcanicului, la masa de lectură sau în sală, am privit tot felul de ciudați, o variație de suferințe, aşa cum am mai zis, mulți încruntați, mulți afectați, respectându-se, abuziv, pe sine, tineri de douăzeci şi un pic de ani, purtând pălării largi, fumând pipă, convinşi de gest, pe treptele scărilor de la Muzeul Literaturii Române. Numai bastoanele de venerabili nu le-am văzut, dar îmi iau nişte rezerve, ar fi putut să fie lăsate după uşă... Am mai putut privi şi tot felul de grațioase care se lăsau asaltate, cu discrete ori anonime oftări, pătrunse de către critic şi audiență în poetica lor intimitate. Destul de rar am întâlnit poezie acolo, dar nici nu am avut vreo consecvență, prezența mea fiind numai secvențială.

Pe una dintre viitoarele scriitoare, văzându-o îndeajuns de frumuşică (cu prezența câtorva, sincer să fiu, eu am fost de acord, pentru că multă vreme am crezut că domnul Marin Mincu nu are prietenă... şi mi-am spus: fiecare, cu argumentele, ofertele şi abilitățile sale...), aş fi pus şi eu mâna. Ca să jur cu mâna pe ea că va face carieră din acea disponibilitate pentru poezie, că va mai împrospăta percepțiile bunilor cititori. Iar acest gând mi-a mai fost pe ici, pe colo înduplecat. Ocazional, am putut asculta şi literatură destul de conturată. Numai că, din păcate, aceste autoare erau mai puțin frumoase, un semn firav că domnul Mincu îşi putea găsi, din când în când, liniştea...

Necesitatea organică de a epata, deja proverbială în breaslă, şi-a aflat cel mai confortabil spațiu. Şi poate că acest cenaclu nu va muri pentru că a venit frigul şi s-au subțiat rândurile între labilii bucureşteni, constituția

nepermițându-le să se deplaseze prea uşor prin ger, ci cred că Euridice va muri doar atunci când Marin Mincu nu va mai avea în fața cui să se impună. Lucru destul de complicat!

De la confrații mai vârstnici am aflat că simpaticul meu critic fu violent pe vremea tinereții. Aşa că, în cazul în care doreşte să mă provoace pentru vreo confruntare, accept, cu mănuşi sau fără. În aceste vremuri de mare cumpănă, există şi un astfel de cadru, chiar televizat, la PRO TV, emisiunea *Stele Verzi*, în care pestriți reprezentanți ai artei muzicale de la noi se bat sau mimează această socializare. Cât credeți că mai e până când nivelul cultural din televiziune şi politica economică a postului vor putea să facă pasul înspre lumea literară? Pentru că eu cred că aceasta ar permite *jocul*. Să fim serioşi, vremurile sunt aproape! Am putea să fim împreună nişte pionieri în acest subdomeniu al televiziunii... Când spun asta, mă gândesc, în primul rând, la domnul Mincu. Dacă douămii-iştii îi ratează proiectul? Salvator, pentru notorietatea criticului, am putea să propunem producătorilor acelui succes de piață o atare confruntare. Marin Mincu şi cu mine, mergând împreună la sediul din Pache Protopopescu. Dacă vi se pare puțin deplasat, vă spun că eu l-am văzut, în acel cenaclu, propunând lucruri şi mai şic.

Spuneam mai sus că fără mănuşi..., dacă rețineți. Aş fi de acord numai pentru că potențialul meu adversar, pe care, de altfel, îl sesizez ca pe un spirit solid, dincolo de orice stimă de breaslă, l-a refuzat de trei, patru ori pe Valentin Taşcu, atunci când acesta şi-a exprimat dorința de a citi pe cistocelul lui Euridice, pe vremea când se promova mişcarea guru-lui în „Ziua". Motivul refuzului, explicat mie de către critic, a fost atitudinea degajată

a clujeanului, nemarcată de importanța momentului şi a mizei uriaşe. Taşcu i-ar fi spus: „În miercurea cutare, am nişte probleme prin Bucureşti, aş putea să vin să citesc atunci...” Răspunsul fusese: „Mai vorbim... Se rezolvă.” Iar, altădată, la o discuție telefonică, am aflat de la Valentin Taşcu faptul că fusese chiar programat, alături de mine, după cum îi ceruse machidonul... Venit în Bucureşti de la Cluj, V. T. a fost surprins negativ, cred eu, să citească afişe pe care erau trecute cu totul alte nume.

După ce am scris rândurile de față, la o singură zi distanță, m-am întâlnit cu simpatia mea la Târgul Gaudeamus. După câteva cuvinte, însoțite de un zâmbet de pokerist, şi cu o accentuată delicatețe, bine primită, de ce să nu mi-o recunosc, domnul Mincu mi-a făcut cadou o carte,... Marin Mincu, *Generația 2000*, antologie, Editura Pontica. Sensibilizat, răspunzând unor invitații care m-au învins, exact ca pe o femeie, prin constanța lor, adică îşi făcuseră dovada..., am acceptat să citesc în cenaclul Euridice. În plus, ca un pişicher, mi-a şi spus că ar vrea să închidă cenaclul cu mine, aşadar voi fi ultimul...

Acasă, am zis să arunc o privire înspre colegii mei. Aveți idee cum îşi începe Marin Mincu lucrarea? – „Dincolo de invocarea gratuită a prezumției de generozitate, această antologie e un argument substanțial că Generația 2000 există.” Nu ştiu de ce, dar mă simt dator să citez asta, deşi nu dă bine în economia şi în rostul articolului un astfel de final. Mult succes, domnule Mincu, în alcătuirea antologiilor! Într-o altă intervenție, am să vă explic care sunt premisele unei generații literare.

Şi, după încă o zi, m-am întâlnit din nou cu dumnealui (tot vine într-o instituție de specialitate, în bătătura Muzeului Satului, calculează, din cap, şi completează

nişte rubrici, cu mare afecțiune), şi mi-a mai dăruit o carte, *Avataruri de tranziție*, fără autograf, spunându-mi că, zilele acestea, şi-au anunțat câțiva cunoscuți intenția să antologheze, din nou, generația... Adică să i-o fure, ce să ne mai ascundem după gesturi editoriale... Printre aceştia ar fi Cristian Tudor Popescu, Petru Romoşan şi Alexandru Muşina. Acum, este singurul lucru care ne-ar mai trebui nouă, românilor, să se fure o generație literară... Ar fi ceva mai mult chiar şi decât o revoluție, după cum zic unii, părerea lor. Dar eu nu ştiu dacă proiectele despre care am spus au în vedere aceeaşi generație 2000, *a domnului Mincu*, sau poate că o alta... Fiecare fiind cu puii lui.

Recitind acest text, înainte de a-l încredința nemuririi, am observat că este cel mai lipsit de vervă dintre toate textele mele de gen, rămânând doar cu o tentă polemică, pierzându-se, deseori, inclusiv din punct de vedere stilistic. Şi asta numai din cauza unei simpatii care a diluat sugestia, rănită, pe alocuri, de o indulgență umană.

M-a cam supărat purtarea criticului față de amicul meu de la Cluj, via Târgu-Jiu. În realitate, noi cam semănăm în tentația de a disprețui, uneori. Însă eu mă lupt continuu cu acest titanism, pe când domnul Marin Mincu îşi hrăneşte spiritul cu el...

După cum văd eu că bat vânturile devenirii, înseamnă că, dacă tot vor mulți să existe un astfel de concept, al unei generații, până la urmă, va exista... Şi dacă va fi aşa, să ne fie cu iertare, meritul, în acest caz, este numai al lui Marin Mincu, mai mare chiar decât al autorilor înşişi... Cel puțin a crezut în tineri, şi-a făcut timp pentru ei, a pus la punct pe unii, în fața altora a fost obligat să cedeze, învingându-şi condiția şi arhitectura, ca Ştefan cel

Mare în sala tronului regelui Cazimir al Poloniei. Poate că i-a şi ameliorat, făcându-i, atât cât a permis situaţia, coparticipativi. Ce este, este. De ce să vorbim?! Deşi nu are legătură cu dumnealui, aş mai putea să-i spun încă un lucru: toate formele de comunism sunt greşite.

Mai rău, în România, nimeni nu vrea să-şi asume nimic. După ce trece moda, sau timpul *impunerii* ei, vechile opţiuni sunt respinse ca nişte boli ruşinoase. Şi mai toţi devin farmacişti.

Origini, nr. 1-2-3 (91-92-93),
ianuarie, februarie, martie 2005,
Revista Calende, ianuarie 2005

Generație 2000, dormi liniştită, Marin Mincu veghează pentru tine!

Generație 2000, dormi liniştită, Marin Mincu veghează pentru tine!

Suntem bucuroşi să recunoaştem că prestațiile cenacliste ale cunoştinței lui Umberto Eco, cât şi energia de veşnic debutant au rezultate... Încet, încet, precum viziunea filosofică despre lume a unui limax, în iarba înaltă şi udă, generația se ridică din proiect, i se îngroaşe vocea, îi creşte mustața şi părul în locurile expuse tematic în poezie şi, în răstimpuri, face spume la gură şi la încheieturi. Câțiva băieți vor bătaie! Alții ne devin simpatici, îşi fac loc prin reviste, dau sfaturi şi ne sugerează că deja înțeleg fenomenul literar... Parcă s-ar întrezări nişte țăpligi desprinse din personalitatea domnului Marin Mincu, întocmai ca personalitatea unui adolescent teribil, căruia i s-a dat importanță şi i s-au validat ieşirile, fiind convins acum că expirația lumii funcționează după inspirația lui. Să sperăm că băieții nu vor moşteni şi disprețul total față de competitor, imaginea lui de râmă umanoidă, obligatoriu frântă, din reprezentarea marțialului critic.

Odată, anul trecut, în redacția Vieții Româneşti, am participat întâmplător la un moment ilustrativ pentru multe dintre cele sugerate sau chiar spuse de către noi. Marin Mincu i-a spus dintr-o dată lui Constantin Carbarău, redactorul şef al revistei Sud, următoarele: „Dumneata ar trebui să te simți onorat numai pentru că ai avut ocazia să stai câteva minute în aceeaşi încăpere cu mine.” Nu avuseseră nici măcar un conflict înainte,

nici după asta. (Este adevărat, diferența de sensibilitate este mult prea mare.) A fost aşa, pur şi simplu, ca o vocație...

Vă dați dumneavoastră seama, confrați şi cititori de rând, cât de onorați se simt cei care au fost la acelaşi frizer, au salutat aceeaşi femeie, ori au folosit o toaletă comună?

Totuşi, pentru abnegația de care a dat dovadă față de cei care aveau neapărat nevoie de poezie, trebuie felicitat. Le-a dat o revistă, le-a publicat cărțile, ba chiar a reuşit şi obținerea unor subvenții de la minister. În ceea ce priveşte întrecerea cu Nicolae Manolescu, implicit cu generația acestuia, are ceva şanse, deocamdată secrete, mai ales că directorul României Literare, sub acest aspect, stă, de mult timp, pe loc...

Literatorul, nr. 9-10 (61-62), 15 martie 2005

O statuie a Papei Ioan Paul al II-lea, în fața Casei Presei Libere...

Săptămâna trecută, Corneliu Vadim Tudor, președinte de onoare al PRM, a făcut un anunț a cărui sinteză a rămas stabilită în titlu. Se știe că în existența recentă a acestui partid lovitura de imagine este deja o specialitate a casei, mai precis intenția. Efectul, *până acum* (ne-am luat această rezervă temporală cu scopul de a ne găsi indulgența necesară unui demers jurnalistic), nu știm cum, dar nu coincide niciodată cu momentul alegerilor... Pentru a compensa, probabil, o asemenea stare de lucruri, strategul partidului a înțeles că, pe lângă insistență, rapiditatea este și ea o cheie a succesului, de la calul mongol și până la golul olandez, trecând prin fregata nordică. Așa că, numai ce sculptorul Florin Codre a deschis gura, pentru eliberarea unui porumbel de culoare papală, la o discuție, ca simplă sugestie, președintele de onoare s-a și grăbit să așeze încă o temelie statuară în noua dimensiune culturală a partidului și a efectelor acestuia în cultura plastică a românilor.

Este o inițiativă de luat în discuție, mai ales că ziariștii, în drumul lor spre albul candid și radiant al monitoarelor, în unele cazuri poate chiar și inhibant, trecând mereu pe lângă monumentalul personaj, ar putea să fie mai spășiți și chiar ar fi posibil să înțeleagă corect acea referință teologică din testamentul remarcabilului suveran pontif, „Să nu vă fie frică!”

Iar faptul că trupul Papei Ioan Paul al II-lea era încă pe catafalc, atunci când la București i se previziona sta-

tuia, este doar un detaliu, o excepție de la o regulă, a lentorii spiritului nostru istoric.

Cunosc, sau cel puțin am auzit, că acest papă a contribuit la căderea comunismului, ştiu că ne-a vizitat țara, am aflat şi că în Piața Presei Libere a fost amplasată, până nu de mult, statuia lui Lenin, totuşi, undeva, în urma unui zâmbet doct, rămâne mirarea...

Fără a fi sculptor, deci fără a susține că eu voi face monumentul, propun încă o variantă a comerțului cu iluzii pe stoc: statuia lui George W. Bush, lângă stația meteorologică de pe Vârful Omu. Şi el ne-a vizitat țara, iar tatăl lui a luptat, de asemenea, împotriva comunismului, fiul luptă şi astăzi... Unde mai punem că în acea piață, unde ni s-a dat un sens istoric şi unde am fost încurajați în stil american, a fost şi ultimul discurs al lui Ceauşescu în calitate de conducător al forțelor armate? Inclusiv fuga...

Plus curcubeul de la vizita lui Bush! Ce?! Acelui entuziasm putem să-i găsim vreun cusur? El nu ar putea să ne rămână reper? Din aceste motive, care nu pot să fie socotite decât ca obiective, legătura cu statuia, cât şi cu stația meteorologică, de altitudine, mi se pare a fi evidentă, realizabilă, sănătoasă. Iar legătura subtilă a românilor cu vremea ar putea să rămână sugerată, evidențiată, clarificată, cum doriți...

Literatorul, nr. 9-10 (61-62), 15 martie 2005

Eu mă mir cum de nu s-au săturat în cincisprezece ani să tot strige că au puțe!

1. De la ziare, programe tv, la literatură şi artă, totul este invadat de tendințe pornografice şi obscene. Dacă în primii ani ai „puterii populare" când s-a instaurat proletcultismul, literatura a primit o lovitură partinică, azi asistăm la un alt „cultism", de data aceasta neimpus de nimeni: PORNOCULTISMUL?

Poate că este prea mult spus... Prostia, frivolitatea, tinerețea, libertatea, luate la un loc, dau, într-adevăr, referitor la starea despre care vorbim, un marketing al pielii bine întinse şi date cu ulei. Aşa că nu cred că este „neimpus de nimeni", ar trebui să luăm în considerare măcar aspectul comercial al problemei. În primul rând, piața antrenează respectivele produse mediatice, indiferent de natura acestora. Contrareacția le-ar putea scoate, mai repede sau mai încet, din circulație. Şi nici asta neapărat...

Există tendința omenească, suferindă din alt punct de vedere, ca banii să se obțină fără criteriu şi acest lucru simplu rămâne dominant oricăror moravuri, discuții ori impacientări de ordin cultural. Dacă poezia sau vreun fragment dintr-o lucrare filosofică s-ar vinde bine, cu siguranță că reclamele pentru băuturi, dero şi biscuiți şi-ar schimba învelişul. Posibil să aibă o vină, generic vorbind, şi elita căreia dumneavoastră îi adresați acest chestionar. Deşi fiecare dintre noi nu are de unde să ştie ce ar fi făcut într-o situație asemănătoare, eu v-aş putea spune persoane din cultura română care au făcut lucruri şi mai depravante decât popularizarea unor funduri dansante, ori a unor sâni dinamizați prin platouri de filmare. Dacă lucrurile ar fi fost călăuzite altfel, nu ar fi fost astăzi deloc nefiresc ca o votcă bună să fie prezentată alături de poezia unui poet mult mai cunoscut

decât produsul... După o politică de piață aplicată, nu ar fi foarte chinuitoare identificarea vedetei. Dar cine poate să țină piept lumii? Numai omul care se poziționează lângă Dumnezeu.

Pe de altă parte, ne ofensează radical o imoralitate publică, dar câtă plăcere ne provoacă ea atunci când este trăită anonim şi în particular! Dacă mai ținem cont şi de faptul că imoralitatea şi greşelile altora sunt mai agravante pentru societate şi mult mai incriminabile decât ale noastre înşine...

Sexualitatea pare a fi tuturor familiară, o plăcere la îndemână. Este o singurătate înțeleasă greşit, iar în lipsa altor posibilități rămâne printre puținele decizii imediate care aduc simultan plăcerea, o formă senzitivă a percepției „binelui". Prin ea, cei care îşi consumă propriile nesiguranțe participă la anumite tipuri de validare, de autoevaluare, de reprezentare. Spiritul omului are diverse şi nenumărate site prin care trebuie să treacă pentru a putea sa rămână întreg, neîmpărțit – aceasta este una dintre ele. Eu însumi mă surprind uneori dorind aceste forme de imoralitate şi desprindere de Dumnezeu, mai corect spus. Am optat pentru „mă surprind" ca să îmi pot salva credibilitatea... Ba, mai mult, pe unele dintre ele le-aş dori numai pentru mine... Să fac distincția între aspectul lor public, *formativ*, cel pe care îl incriminăm datorită unui potențial de energii culturale, şi cel dorit de către mine nu ar avea nici un sens. Vorbind drept... Să te îndepărtezi de tentații, atunci când ai şi posibilitatea împlinirii lor imediate, îți trebuie mare caracter, mare putere, şi dacă nu găseşti în tine forța necesară este bine să o iei de la Dumnezeu, doar şi pentru asta există Dumnealui.

2. Generațiile de după 1990 manifestă o aplecare furibundă spre spargerea oricăror tabuuri, adesea scriitura migrează spre pornografic. Care este însă orizontul de demarcație între expresiile

pornografice folositoare textului şi cele care într-adevăr oripilează? Oare substanța întregului? Probabil dacă limbajul licențios nu este gratuit plasat, acesta potențează valoarea?

Aici nu sunt atât de indulgent, literatura este un model, o expresie artistică, un alt contur al realității. Din punctul meu de vedere, literar vorbind, sexualitatea face parte dintre lucrurile minore. Evident, ea îşi recapătă importanța, imediat, fără mari eforturi, de facto, biologic, social, chiar şi religios, printr-o corectă înțelegere cât şi printr-o corectă exprimare şi administrare a ei. Poate că din acest motiv ea vinde bine mai toate produsele, inclusiv arta, fie că este vorba de film, muzică, pictură, iată, literatură etc. De acord, pot fi forme şi realizări artistice neglijabile, dar tot trebuie să afli de existența lor, ca nu cumva să fi depăşit de progres. Referitor la amestecarea rudimentară dintre cele două planuri, aş putea să spun că sexualitatea este în noi. Cui foloseşte ea într-un spațiu înstrăinat, fără însuşi obiectul sexualității?! Sunt nişte complexați cei care se constituie în obiectul discuției noastre, complexați atât cultural, cât şi sexual! În varianta în care nu este doar un joc ruşinos cu pretenție de cultură…

Numai textul pornografic nu va construi niciodată o literatură. Copiii aceştia, abuzați de chiar propriile lor aspirații, îşi descoperă pupele, privesc în jos şi rămân fascinați. Părerea mea este că o fac mult prea târziu… În fond, şi aici sunt tot doar nişte suferințe. Băiețeii şi fetițele acestea, care se autostimulează, fascinați de ceea ce pot ei să scrie, sunt, în fond, reprezentanți ai unei bune părți din literatura contemporană tânără şi descărnată, literatură de cartier, de guri de canal, de boscheți. Este un alt stil de a sufla în pungă. Aurolacul ar trebui să fie redefinit…

3. Un tânăr, regizor de film, creator de scene cu iz pornografic susținea într-un interviu: „Domne', mie îmi place să şochez...".

Comunismul românesc a maximizat cenzura. credeți că manifestările actuale sunt simplă nevoie de descătuşare prin limbaj şocant? Să fie acesta motivul excesului de obscen sau pornografic din literatura tinerilor condeieri?

Nici vorbă! Care este vârsta „tinerilor condeieri"? Cei mai mulți dintre ei, acum cincisprezece-douăzeci de ani, dacă este să ne referim numai la perioada acelui sfârşit de cenzură, nici măcar nu erau adolescenți. Față de cine nu s-au putut ei atunci descătuşa, față de tovarăşa învățătoare? Chiar dacă ar fi fost aşa, eu mă mir cum de nu s-au săturat în cincisprezece ani să tot strige că au puțe! Iar în ceea ce priveşte dorința cuiva de a şoca, ea reprezintă o nesiguranță față de valoarea propriului produs. Ar trebui să identificăm această nesiguranță pentru fiecare caz în parte? Atunci ne-am linişti... Sunt convins că strigătul este un înlocuitor al actului propriu-zis, poate că şi al organelor corespondente literaturii lor.

4. Democrația de tranziție a adus cu sine în lumea cotidiană vedetizarea mediocrității, şansa acordată dotării precare de a se impune, înlocuind calificarea şi legitimitatea culturală prin tupeu şi instinct al oportunității. Ar fi de înțeles că atunci „când nimic nu ai a spune" vulgaritatea e cale spre vedetizare? E posibil ca incultura unora (cultura nu înseamnă numai ce înveți în şcoli) să-i determine să creadă că literatura este egală cu pornografia conform modei zilelor noastre, sau suntem în fața unei concesii totale făcute comercialului?

La această întrebare, am onorat cu înțelesuri, răspunzând întrebărilor de mai înainte.

Ce aveți cu ei? Trec şi ei prin viață...

5. Nu se observă, în literatura româna actuală, o capacitate de a asimila sau de a respinge argumentat fenomene derapante, marginale, o forțare a inerțiilor şi a fundamentalismelor culturale. În aceste

condiții Marin Mincu identifică o nouă generație literară „generația 2000". Credeți că se poate vorbi de generație în lipsa unui minim manifest estetic, în lipsa unei unități de program, sau credeți că unitatea e dată tocmai de teribilisme pornografice şi obscene?

Manifest estetic acum?! Doar un nebun, un şmecher, sau cineva prins de vocația sacrificiului s-ar putea gândi la aşa ceva. Ultimul punct al chestionarului dumneavoastră mă obligă să ataşez, pentru a nu mă repeta, nici a inoportuna în vreun fel tendința conturării unei generații, un sintetic punct de vedere, publicat, cu un alt prilej, într-o revistă din Bucureşti. Aş specifica doar faptul că domnul Marin Mincu nu identifică o nouă generație literară, ci o şterge la fund pe una care s-a nimerit, oarecare, sperând, după nişte porții de griş cu lapte, servite la casoletă, indiferent dacă sala de mese a fost cu oglinzi, a Uniunii Scriitorilor, sau este Rotonda Muzeului Literaturii Române, ca formele încă nediferențiate să se dezvolte şi să capete constituția şi robustețea unor oameni de cultură autentici, un gest deosebit, al unui foarte important om de spirit. Pentru aceşti băieți, Marin Mincu a făcut enorm. Dacă eu aş fi avut un asemenea sprijin din partea cuiva, păi omul acela ar fi fost pentru mine un fel de Marin Preda pentru Cezar Ivănescu. Mai puțin aspectul formal-metalic al problemei, din simplul motiv că metalul nu este etern... Deocamdată, în laborator sunt luminile aprinse şi se aude şi un bâzâit. Personal, am disponibilitatea să întrezăresc viitorul: îl văd pe domnul critic, istoric literar etc. ieşind, la un moment dat, cu aceşti drăguței prin parcurile sau rezervațiile de nuanță literară ale bătrânei Europe. Până atunci, domnul Marin Mincu este nevoit să facă antologii cu cărțile apărute la Editura Pontica. Dar, dacă ar mai fi trei-patru ca dumnealui, uniform distribuiți pe cuprinsul sfintei noastre patrii, cuibuşor de nebunii, s-ar întâmpla ceva cu adevărat important, alimentat estetic din resursele unei

concurenţe autentice. Criterii estetice, criterii geografice... Aşa, cine cu cine joacă? - F.C. ACE, BRICE cu A.S. EURIDICE! Venerabilului antrenor, tot purtându-şi jucătorii în spate, pentru că acestora încă nu le-au crescut picioarele pe care să se sprijine, este posibil să i se modifice, să i se micească, mai bine zis, ceva foarte important pentru domnia sa: unghiul dintre convingerea din inimă, un punct de pe linia orizontului literar, şi vârful nasului. Nu aş vrea să fiu înţeles greşit de către rău-voitori. Eu însumi m-aş bucura să prindă combinaţia. Sunt motive să cred acest fapt, în chiar prestaţia unora dintre memei. Cărţile câtorva le-aş propune chiar Ministerului Culturii şi Cultelor, recte Direcţiei Generale Creaţie Contemporană, Diversitate Culturală, recte Biroului Cultură Scrisă, Lectură Publică, recte Comisiei Naţionale pentru Subvenţionarea Culturii Scrise – Comandă de Stat, transferată Fondului Cultural Român, recte secretarului comisiei, prilej cu care vom putea observa dacă domnul Marin Mincu este sau nu este fragil... Ar avea încă o posibilitate de a înţelege mecanismul vieţii atunci când eşti făcut pe comandă de stat.

Schimbând registrul, din glumă generică în glumă aplicată, referitor la această remarcantă activitate de şef de cenaclu, singurul meu reproş este acest gen de pedofilie pe care îl practică... Om bătrân, care ştie bine unde e şi unde nu e valoare, sub prudenta scuză a respectării unor libertăţi (dă bine spiritual, contextul este favorabil), se joacă prin cenacluri cu păsărelele copiilor. Dincolo de realizările de tip estetic, le poate chiar perverti sexualitatea şi va trebui, mai târziu, ca noi, condeierii corecţi, să-i discriminăm pozitiv pentru a-i putea ajuta să se integreze. Tot literar vorbind...

Anchetă literară, Feed Back, nr. 6, mai 2005

Prefață

De câtva timp, de când s-a observat că există enunțuri, sintagme ori termeni care îți pot asigura o receptare favorabilă, predispoziția că poți fi luat drept un onorabil preocupat de probleme complexe şi grave, se asociază ecologia, chiar până la un refuz logic, cu varii domenii ale dobândirilor ştiințifice. Cele mai multe sintagme-hibrid rezultate nu sunt nici măcar pe cale de a dobândi un suport în realitate. Această tentație, atinsă de superficialitate şi chiar de ridicol, o pun pe seama faptului că profanii țin să construiască lingvistic exact ceea nu este în realitate, dintr-o epatare venită din complexe profesionale sau de imagine, demers infantil.

Este adevărat că viața, desfăşurarea ei, cere interdependență, interferență între propriile sale componente. Nimic nu trece prin timp în izolare, dar logica umană, cât şi rigoarea unor formulări nu pot întrece sau modifica logica naturii. Creația, prin aspectul său evolutiv, presupune un stadiu anterior şi o urmare. În timpul terestru, de după creația primordială, nu există evoluție din nimic, după cum nici creație fără urmare nu poate exista.

Omul, mai mult decât oricare altă formă a vieții, are la dispoziție un întreg univers terestru de raportare, identificându-se tocmai cu opțiunile pe care le face. El este legat, dintr-un punct de plecare genetic şi până la un altul de natură spirituală, de apartenențele şi de opțiunile sale. Tot aşa se întâmplă şi cu naționalitatea, cultura, proiectul, convingerile, mediul social şi mediul natural în care trăieşte. Superioritatea reală a indivizilor este determinată de eficiența lor în aceste realități-concepte.

Pentru majoritatea oamenilor, apartenențele şi opțiunile sunt un confort. Exacerbarea lor, în schimb, de obicei maladivă, etnocentrică, efect, cel mai adesea, al unor frustrări şi complexe, poate să fie periculoasă pentru sănătatea trecerii timpului.

Ecologizarea viitorului trebuie făcută prin ecologizarea celor care participă la acest viitor.

Din alt punct de vedere, omul s-a îndepărtat prea mult de natură, această îndepărtare este aproape ca o desprindere, o îndepărtare de sine. Natura trebuia stăpânită, ea este un mediu al împlinirii umanului, al manifestării omului în deplinătatea puterii sale, însă omul, stăpânindu-o, nu şi-a păstrat-o sieşi, ca pe o podoabă, ca pe un dar, ci şi-a exercitat puterea asupra ei distructiv. Nevoia de a tranzacționa şi de materializare a oportunităților de lângă el au făcut din natură, în mentalitatea sa consumistă nu un loc al vieții, ci un loc de înavuțire. Egoismul s-a dovedit a fi mai puternic decât măsura şi inteligența.

Datorită unei superficialități neînfrânte, cultivate chiar, şi dintr-un amor propriu, omul îşi exercită cunoaşterea prioritar asupra exteriorului său, înspre vecinătatea mai mult sau mai puțin îndepărtată, tot aşa cum tentația sa este să afle cât mai mult despre celălalt decât despre sine. Privirea spre exterior pare să fie un confort, pe când privirea către înăuntru doare.

Despre stăpânirea alterității, fie ea individ, mediu de viață ori cosmos, ca şi în cazul cunoaşterii, putem spune că pare a fi mai uşoară decât stăpânirea de sine. Şi, dacă toate aceste demersuri ale omului se pot realiza vremelnic, poate că natura, prin logica dominantă şi exactă a organizării ei, cu precădere internă, nu va permite o formă de stăpânire. Avantajele pe care le oferă această natură dimprejurul nostru trebuie să fie dobândite nu prin exercitarea tiranică a

stăpânirii, fără măsură, afectând-o, ci, mai degrabă, prin colaborare. Altfel, natura, ca un înveliş de viaţă al omului, reacţionează, din simplul motiv că legile vieţii îi sunt încălcate.

În natură există desfăşurările lui Dumnezeu, viaţa, în multele ei forme. Deşi apogeu şi perfecţiune ca realizare a lui Dumnezeu, omul nu se poate situa ca acţiune, despotic, deasupra naturii, a întregului lanţ biologic, dar, cu siguranţă, intenţia poate aduce distrugerea treptată a acestui cadru al existenţei sale. O deşertizare sufletească aduce după sine una a naturii…

Omul este chemat la evoluţie de către divinitate, în latura ei ştiinţifică şi tehnică, posibilitatea evoluţiei spirituale existând deja în om. Natura, biologia din sine, trebuie stăpânită, pentru ca omul să poată realiza desprinderea de biologie, pentru a se îndumnezei. Natura însăşi se spiritualizează în omul întors spre Dumnezeu, iar în natura exterioară acesta nu mai găseşte nici o formă de ostilitate. Fiecare dintre noi suntem punţi, martori şi mărturisitori între natură şi Dumnezeu.

Cred că dialogul lui Dumnezeu cu creaţia Sa este realizat prin om. Sfinţii nu sunt indivizi fără defecte, ci sunt oameni cu defecte înfrânte, oameni care au învins în ei o parte potrivnică, corespondentă răului dobândit de afară. Ei s-au luptat cu patimile pentru întregul neîmpărţit al divinităţii din ei, lăsate ca promisiune. Ei s-au împotrivit la tot ceea ce ar fi adus vreo desprindere de nădejdea îndumnezeirii prin Iisus Hristos.

Valabilitatea, justeţea şi pertinenţa premiselor de la care pleacă domnul profesor Gheorghe Mustaţă nu pot fi relativizate, procedeu confortabil (pe cale de a deveni o doctrină) al umanităţii, din simplul motiv că ele au fost instituite de către Dumnezeu. Interpretarea este personală, con-

formă unei experiențe intelectuale şi, de ce să nu o spunem, ştiințifice, iar cele mai multe dintre afirmații sunt atât de simple, de adevărate, încât par evidente, *nespectaculoase*.

Aşa se întâmplă cu mai tot ce ține de Dumnezeu, este întruchipare a simplității, numai că omenirea, în parcursul şi evoluția ei, se desprinde fragmentar de Dumnezeu şi îşi pierde, îşi uită adevărurile.

Domnul profesor Gheorghe Mustață optează pentru o misiune dificilă – rostirea adevărurilor. Datorită acestora toate, lucrarea de față prilejuieşte bucuria unei mărturisiri, bucuria împărtăşirii unor adevăruri simple, uitate de către mulți dintre noi printre adaptări şi copieri comportamentale, necomandate de către viață, ci numai de frivolitatea noastră.

De câteva ori, am intuit (întrezărit ar fi fost mai pretențios) că şansa omului de a se întoarce înspre sursa vieții, implicit şi a sa, constă în cultivarea la extrem a cel puțin unei calități, care să fie dominantă, ca tentație şi manifestare, întregului complex psiho-comportamental.

În ceea ce îl priveşte pe Gheorghe Mustață, am constatat că dumnealui este cel mai cinstit om dintre cei cu care am relaționat direct, în ce am trăit până acum, şi poate din această cauză să-şi fi apropiat şi să i se fi dat bucuria mărturisirii lui Dumnezeu, a legării unui comportament de Poruncă. Posibil ca lucrarea de față să fie urmarea acestei bucurii a mărturisirii…

volumul bilingv „Decalog ecologic. The ecological decalog. Poruncile ecologiei creştine, sau poruncile divine interpretate ecologic", autor Gheorghe Mustață, Editura Clusium, Cluj-Napoca, 2005

Nicolae Diaconu a plecat să moară puțin

Nicolae Diaconu, fost redactor-şef adjunct al *Literatorului*, pe când această revistă apărea sub conducerea lui Marin Sorescu, a încetat din viață. Cel căruia i se datorează în cea mai mare parte rămânerea, adică restaurarea, Coloanei Infinitului la Târgu-Jiu, a fost petrecut la mormânt de un număr restrâns de persoane, fără nici una dintre multele şi modestele oficialități ale locului, din simplul motiv că Nicolae Diaconu a rămas, până la sfârşit, om. Iar oamenii, la Târgu-Jiu, un oraş bazat pe o structură socială profund mafiotă, nu sunt persoane de încredere ale celor care conduc instituțiile... Nici măcar după ce au murit.

Biblioteca Județeană Gorj, singura instituție care s-a implicat întrucâtva în tristul eveniment, a amenajat o expoziție de carte şi reviste, adică a expus un eşantion din munca lui Nicolae Diaconu. Deasupra acelui stand, am lăsat scris următorul text: Scriitorul Nicolae Diaconu s-a dus la Dumnezeu să caute comuniune, părăsit întru totul de oraşul său, de administrațiile culturale şi politice din totdeauna ale acestui județ. Nu mai este nimeni care să vă spună cât de proşti, inculți şi agresivi sunteți. Fie să înțelegeți vreodată zbaterile lui Nicolae Diaconu în Gorj! El a căutat prin mai toate filialele partidelor din Târgu-Jiu oameni care să îl ajute pe Constantin Brâncuşi să existe aici. Liderii acestor partide au fost şi sunt scuipabili cel puțin sub acest aspect, Brâncuşi fiind în Gorj doar un prilej al hoțiilor. Evident că şi după această înmormântare vor pleca acasă la fel de răi.

Dumnezeu să îl ierte şi Nicolae Diaconu să se odihnească întru Învierea cea de obşte!

Literatorul, nr. 15-16 (67-68), august 2005

Cuvânt înainte

Această carte continuă şirul frivol al antologiilor fără criteriu estetic, dar valorizându-l pe cel al apartenenței de grup, publicate în anii care au urmat evenimentelor din decembrie 1989, perioadă în care fiecare dintre noi am încercat mai mult sau mai puțin eficient să ne căutăm şi mai apoi să ne înțelegem libertățile. În schimb, antologia de față, continuând proiectul început anul trecut prin antologia **poezie.ro, *Ultima generație, primul val*,** Editura Muzeul Literaturii Române, este un certificat material de existență, pentru proză, al comunității virtuale agonia.ro şi, în acelaşi timp, o şansă pe care Editura Paralela 45 o dă unor tineri.

Dacă Internetul asigură o viteză a informației imposibilă pe suport material şi un *feed back* corespondent acestei viteze, hârtia este spațiul validării valorice. Aici se întâmplă, cel puțin deocamdată, relaționarea cu oamenii care contează, dezbaterea, consacrarea, atât cât mai înseamnă aceste lucruri acum, zonele de interes social coborând înspre instinctele primare din om, voința de posedare, egoism.

Sunt membri ai agonia.ro aproximativ 15.000 de tineri şi câțiva scriitori consacrați. Prin aceste două antologii de până acum cei din urmă au primit să meargă *pe* spațiul virtual şi nu s-au scufundat, propovăduind canonul, premisele şi rostul literaturii, iar tinerii au urcat pe hârtie, sperând să nu cadă de pe relieful ei înalt. Este un proiect al împăcării dintre două forme de exprimare, tehnică, pe de o parte, şi valorică, pe de altă parte, al relaționării şi al posibilității comparației.

Nu trebuie pierdut din vedere că opțiunea virtuală este determinată de costurile aproape inexistente, postarea în spațiul respectiv asigură confortul psihologic al produsului

final, dar rostul acestui produs şi rezultatul, ca stadiu intermediar, continuă să fie verificate aici.

Internetul oferă o lume extrem de tentantă pentru cei cărora lumea reală, din diverse motive, a căror explicitare nu este firească aici, nu le e de ajuns ori li se pare prea dificil de abordat şi atunci îşi găsesc un refugiu în propria lor dependență, la fel cum se întâmplă şi cu celelalte maladii ale sufletului. Astfel, preocuparea pentru literatura care se scrie pe suport electronic o consider a fi însuşi vaccinul împotriva bolii, mai ales în vremuri de epidemie. Literatura va rămâne o metodă de ameliorare a omului, dacă nu prin teme şi prin criterii, în general vorbind, cel puțin ca exercițiu intelectual.

Această preocupare a unei comunități atât de importante ca număr şi ca desfăşurare planetară m-a determinat să încerc să ofer bucurie şi câteva posibilități pentru performanță. A fost posibil pentru că am găsit oameni apți pentru a înțelege cu sufletul aceste lucruri, care preexistau ca dorință în interiorul grupului, aceste proiecte *noi* nu au fost decât expresia unor aşteptări. Simpla pronunțare a lor a fost de ajuns pentru a fi pornite. Nu a mai trebuit să conving pe nimeni de nimic, inerția sufletului a fost mai mică decât inerția materială. Aşa s-a născut şi Festivalul poezie.ro, ajuns la a treia ediție, desfăşurat, într-o ediție de vară, la Agigea, Stațiunea de Cercetări Biologice Marine dr. Ioan Borcea, şi, într-una de iarnă, la Mănăstirea Putna, pentru că, dacă apa şi lumina soarelui ne bucură la mare, este necesar să cunoaştem şi sursa acelei lumini. Bucuria fără Dumnezeu este o simplă veselie, care nu îmbunătățeşte nimic, tot aşa cum un suflet fără Dumnezeu rămâne fără proiecție, înconjurat de moartea dimprejur.

13 august 2006
Cuvânt înainte pentru antologia proza.ro,
editura Paralela 45, Piteşti, 2006

Boierismul. Manifest literar

Boierismul este un manifest literar şi, în acelaşi timp, o razie.

A venit timpul să gândim şi să scriem boiereşte: cu forţă, vigoare, eleganţă, evghenie, culoare. Noi ne propunem să cultivăm atât literaritatea, cât şi literalitatea poeziei. Înţelegem să valorificăm poezia enunţiativă dar şi pe cea cu încărcătură stilistică. Ceea ce ne interesează este originalitatea, repudierea reţetei, torpilarea manierei. Scrierea după reţete impuse, nici măcar inventate, a buruienit literatura română în ultimii cincisprezece ani. Noi cultivăm ruperea de ritm, viteza, realismul şi transfigurarea.

Ajunge cu vasalitatea faţă de poezia americană, vasalitate întărită de incultura lingvistică, de fonfăirea unei brume de engleză americană şi de lipsa deschiderii spre alte limbi străine. Vrem să ne întoarcem la marea literatură europeană, la ordinea şi la sistemul apusene şi la vigoarea ontică şi ontologică a personajului literaturii din est. E necesară recuperarea inspiraţiei de natură universală, relansarea spiritului estetic – spiritul care ştie să detecteze frumosul oriunde s-ar ascunde el. Avem nevoie de o artă fără artificii minore, fără încărcătură stilistică prezentă ca balast. Textul este suportul mesajului; distanţa dintre semnificant si semnificat trebuie micşorată. Construcţia operei să fie tensionată prin dinamismul scriiturii.

Vrem să vedem tendoanele şi muşchii poeziei. Sarcasmul se cuvine completat de umor şi ironie. Votăm pentru ironism, aşa cum a fost el teoretizat de R. Rorty, conştienţi că trăim într-o lume a contingenţelor. A sosit momentul renaşterii poeziei, a lirismului, a erosului, a misticismului, a vrăjii, a basmului şi a blestemului. Să tranchilizăm arta schizofre-

nică! Nu înţelegem să ne întoarcem la rigiditatea ierarhizantă a modernismului. Propunem anihilarea haosului adus în ultima vreme de postmodernism, prin avansarea dinspre periferie spre centru. Destul s-a zăbovit în flegma periferiei.

Aprobăm vitalitatea mahalalei, nu dezlânarea periferică. Să spulberăm iluziile iluministe ale modernismului, prin dislocarea centrului sau prin multiplicarea lui! Fără să ne îmbătăm cu apa rece a transmodernismului, noi zăbovim, temporar, într-o zonă neutră. Până la ieşirea din haos, să trăim cel puţin un postmodernism monumental! Sensul ascendent al volutei este cel care ne stârneşte stihia artistică.

Noi nu avem mentori interesaţi de puterea din administraţia culturală, care inventează şi pun în circulaţie nume doar pentru ca acestea să le devină mai târziu vasale, nici critici al căror entuziasm are surse în complexele de notorietate faţă de colegii lor de generaţie. Ne simţim ataşaţi de literatura română, clasică şi contemporană, nu o negăm pentru a atrage asupra noastră o nefericită, în realitate, atenţie. Ne bucurăm de prezenţa lângă noi a scriitorilor care sunt sau nu încadrabili celor trei importante generaţii, validate valoric, cu care împărţim contemporaneitatea, generaţiile ’60, ’70 şi ’80. În prejma lor, nu simţim nici frustrări şi nici angoase. Canonul este reperul valoric de la care plecăm pentru abordarea inovaţiei.

Ca principiu, atunci când va trebui să contestăm ceva, vom avea în vedere acţiunile, ideile şi proiectele celui care ne va determina să o facem. Nu vom contesta valoarea lui culturală, aşa cum se face acum pentru a ieşi cât mai uşor dintr-un complex al legitimităţii. Acest lucru se va întâmpla numai când noi vom fi contribuit mai mult decât el la patrimoniul literaturii române.

Arta boierească este o artă de conac, generoasă şi masivă. Nu spiritul de gaşcă, îngust şi laş, ne reprezintă, ci reverența față de valoare, sub orice chip s-ar înfățişa ea. Boierul este un cavaler, un aristocrat. Trăsătura sa distinctivă este încrederea, remarcată şi de Nicolae Steinhardt la Iisus Hristos, atunci când vorbea despre indulgență, despre faptul că dragostea şi iertarea sunt dominante vocației contabile a diavolului.

Boierul impune prin disprețul față de invidie şi linguşire. Pentru noi, contează ideile de prietenie, fidelitate şi detaşare de meschinăria machiată artistic. Boierul nu este un dandy sau un fițos arivist. El este un agon, gata să piară luptând pentru convingerile şi principiile sale. Boierul este cel care scrie puternic, gândeşte liber si nu suferă de complexe. El este dezinvolt atât în salon, cât şi în mahala.

A sosit momentul răbufnirii generației fără acces la propria țară. Suntem ultima generație. Nouă ni s-a furat Revoluția, ştim să prețuim libertatea pentru că luptăm şi, mai ales, vom lupta pentru ea, fără să cerem privilegii în schimb. Noi nu facem comerț cu aspirațiile fundamentale care țin de condiția umană. Suntem în căutarea spiritului cosmopolit şi critic al Junimii. Suntem agoni într-un spațiu agonistic, arenă a luptei împotriva ghiftuirii şi îndobitocirii. Nu vrem să ne lăsăm vrăjiți de consumismul burtos al capitalismului târziu, acel *Spätkapitalismus* al lui Habermas. Îi chemăm alături de noi atât pe cei care ne-au precedat, cât şi pe cei care ne urmează – pe toți cei care se recunosc în idealurile noastre.

Arta produsă fără maturitate culturală e un moft. Vrem să exploatăm resursele limbii române din spațiul rural şi urban. Dorim o cultură „în care etimologia şi sintaxa mediocru - utilitariste nu şi-ar mai afla loc”, o cultură dominată de „verbul zgârie-cer” (Ilarie Voronca). De cincisprezece ani, citadinul a fost exploatat doar fragmentar, la modul maniac

şi unilateral. A venit vremea dezlănţuirii imaginaţiei, vremea ieşirii din canale, din cămine infecte şi din autobuze cu obsedaţi.

Tânjim după o proză aticistă, solidă şi penetrantă. Destul cu asianismul manierist, dibuitor şi schizofren! Ne-am săturat de narcisismul autorilor imberbi, de exhibiţionismul subcultural al pretinşilor romancieri. Vrem să reinstaurăm tensiunea dintre apolinic şi dionisiac, vrem să reînviem sprinteneala prozei scurte, a scurtmetrajului. Romanul trebuie dus de urgenţă la terapie intensivă şi vaccinat împotriva pornografiei cu buget lingvistic redus. Cuvântul tare trebuie absorbit în text, altminteri ne complacem în teribilismul spermatico-menstrual. De la poveştile *underground*, cele de pe „uliţa mică”, ale lui Ion Creangă, lexicul pornografic a involuat până la înjurătura cea mai banală. Argoul a fost desfigurat de lipsa de imaginaţie lingvistică, până când a sfârşit ca un biet jargon anchilozat. Trebuie să recâştigăm bucuria de a povesti, de a construi şi de a experimenta. Să studiem arta păpuşarului! Printr-o tehnică dinamică, capabilă să transforme lectura într-un spectacol al minţii, vom reuşi să impunem ceea ce acum enunţăm. În aceste vremuri improprii, practicăm literatura ca pe un sport extrem. Gata cu bălăcăreala de ghetou, gata cu autenticitatea smiorcăită! Vrem o autenticitate complexă, verosimilă, susţinută de ludic textual. Să explorăm realul şi mai puţin realitatea! Verosimilitate, nu mimesis. Acesta a fost binevenit după intelectualismul optzecist. Acum, când nu mai avem nici un fel de complexe şi pudori, ne putem permite să atacăm şi alte teme. Vrem lărgirea orizontului şi abordarea originală. Tinerii nu trebuie să livreze, nici să cumpere artă second-hand.

Nu suntem neapărat integralişti, ci susţinători ai creaţiei în formele ei cele mai dinamice şi mai noi. După mimarea post-decembristă a avangardei, a venit timpul experimentu-

lui. Până acum, acesta a fost tot timpul previzibil. Arta majoră va urma în mod firesc.

Nu artei funcționale a modernismului, nu stilului internațional. Nu afacerismului şi lichelismului. Să facem o artă ecologică! Să fim capabili să gonim pe autostrăzi, dar să nu ne temem nici de praful ulițelor. Să asanăm aerul stătut al artei, voiajând cu velierul, balonul şi avionul supersonic.

Analizei mimate îi preferăm sinteza. Ne întoarcem spre originea sincretică a artei. Ne-am săturat de sonoritățile proaste de pop, rap, hip-hop şi house. Vrem ca operele noastre să aibă tonalități simfonice, să fie jucăuşe ca o bagatelă, inflamante ca un bolero, rebele ca un hit rock, subtile ca un jazz.

Acestea sunt lucrurile pe care ni le propunem, de aici plecăm. Portalurile pe care putem fi găsiți sunt agonia.ro, poezie.ro şi proză.ro. Evident, suportul de hârtie va rămâne, cel puțin deocamdată, spațiul prioritar al întâlnirii cu dumneavoastră.

Paul Bogdan
Radu Herinean
Felix Nicolau
Marius Marian Şolea

Chemăm alături de noi pe cei care se vor regăsi în această proiecție a viitorului literaturii române tinere. Generozitatea noastră este una deschisă spre cei care sunt în afara grupului inițial. Celor mai buni dintre ei le stăm la dispoziție cu festivaluri deja consacrate, în care aducem scriitori importanți pentru a înțelege fundamentul şi rostul literaturii, şi, de asemenea, cu posibilitatea de a-i publica la prestigioase edituri, cu care avem parteneriate.

Convorbiri Literare, octombrie 2006

„Mai ferice ca-n propria-mi moarte/ nici în doină nu sunt.”

Până la urmă, dincolo de vorbe şi de sentimente, Basarabia reprezintă argumentul crizei de vocaţie istorică a poporului român, popor care se simte prea puţin ataşat de spaţiul său vital, neajuns din al cărui complex psihologic se scapă facil printr-un cult formal faţă de oamenii importanţi ai istoriei noastre şi faţă de temele ei predilecte. Ataşamentul faţă de aceşti oameni nu trebuie arătat prin declaraţii mai mult sau mai puţin oportune social, ci prin continuarea atitudinilor şi proiectelor acestora – *mărturisirea* care, în opinia mea, este preferabilă şi trebuie făcută coerent.

În tot spaţiul românesc se constată istoric că absenţa faptei şi a atitudinii în faţa opresorului generează ulterior, când acesta nu mai există sau pur şi simplu când îşi încetează acţiunea, radicale şi războinice luări de poziţie... Voi fi fericit şi mă voi simţi confortabil în identitatea mea naţională, chiar şi dincolo de această fragilă existenţă, când se va recunoaşte sincer, cu toată responsabilitatea corespondentă, că românii, supravieţuitori de vocaţie, sunt, de fapt, miraculoşii supravieţuitori ai propriilor defecte.

Basarabia de astăzi este rezultatul unor laşităţi colective care nu se pot scuza până la capăt, în diferite vremuri, prin diferenţa de forţă dintre România şi Rusia, sau, mai apoi, Uniunea Sovietică.

Din două motive am hotărât să scriu cele de dinainte: şi pentru mine Basarabia a fost o idee şi un spaţiu decisive. În urma ei, ca incidenţă biografică, a rămas să-mi

consum experiența în tot ceea am trăit şi voi trăi de acum înainte. Cel de-al doilea, legat fiind de autorul al cărui demers publicistic îl salut prin aceste cuvinte, este acela că scriitorul basarabean are o cu totul altă condiție, de aici şi responsabilitate, decât scriitorul de aiurea. Cuvântul pe care îl rosteşte este semnul că națiunea lui nu a fost înfrântă, limba română de la Chişinău este dovada că se poate sta în picioare şi cu genunchii rupți. Ruşii, unul dintre cele mai puternice popoare ale planetei, din punct de vedere cultural în primul rând, conduşi eronat *prin* Europa în decursul timpului, nu au reuşit în aproape două sute de ani, cu o întrerupere de două decenii, decât să modifice accentul...

Poezia şi poeții din Basarabia au trebuit să ridice pe palmele cuvântului fruntea neamului lor, criteriile estetice au fost nevoite să fie simfonice cu militantismul. Poate de aici şi accentuata dimensiune romantică a literaturii basarabene, acuzată uneori de la Bucureştii suficienți de o anumită întârziere a procedeelor stilistice. Personal, încă nu ştiu dacă poezia românească a căpătat forță pentru că a plecat din matricea ei proprie, sau că încă o mai are tocmai pentru că, paradigmatic, a rămas acolo... Dacă această pretinsă dilemă nu este până la urmă o problemă a bunului simț, va fi cu certitudine una a unui alt tip de validare, sigur şi la îndemâna tuturor, cel temporal.

Acest autor nu trădează limba pe care a construit-o Mihai Eminescu şi pe care o vorbim cu toții acum. Pe de altă parte, mizele şi temele poetice frecventate sunt clasice, în sensul cel mai onest al cuvântului. Vecinătățile şi resursele sale mărturisesc frumosul şi temeiul vieții, nu mi l-aş putea imagina pe acest autor dezinhibând animalitatea din om, aşa cum procedează *artiştii* acum, din mo-

tive pe care ei le socotesc a fi atât oportune, cât şi favorabile...

Traian Vasilcău, îţi urez succes, să mergi cu folos pe drumul mărturisitor şi martiric al fraţilor tăi! Cuvântul nu este numai sunet, material, fireşte, ci, având drept sursă pe Dumnezeu, conţine în sine atât dialogul dintre Creator şi creaţie, cât şi comunicarea dintre oameni ca şi creaturi ale Sale. Prin tot acest dialog, care până la urmă înseamnă viaţa însăşi, întreaga istorie a umanităţii într-un plan mai extins, suntem chemaţi să Îi semănăm. Şi din această raţiune, cuvântul este identitatea noastră...

prefaţă „Regăsit în cer" de Traian Vasilcău,
4 februarie 2009

Despre dezinteresul (public) național şi nu despre trădare

Deşi mai toate discursurile, fie acestea economice, politice, jurnalistice sau culturale, se revendică din paradigma interesului public sau, într-o variantă minimală, îl vizează ca fiind un scop al dezbaterilor, acesta nu doar că nu a fost definit vreodată de vreun partid politic din România cu scopul de a avea cunoaşterea exactă a „noțiunii", corespondentă proiecției lor politice, dar a devenit în percepția românească numai o lozincă ratată. Definițiile acestea, potențial liberale, liberal-democrate, social-democrate ori creştin-democrate, ar fi fost necesare şi pentru a putea fi verificate stadiile intermediare ale traiectoriilor propuse, inclusiv validitatea lor. Poate doar prin servicii să fi existat preocuparea teoretizării, atunci când băieții, mai mult sau mai puțin rebeli, erau nevoiți să-şi facă lucrările de grad, ori în mediul academic pentru ca acesta să-şi merite numele…

Vremurile de tranzacționism absolut, de vânzări fără nici un fel de criteriu, în care devii exact ceea ce ai înjurat şi înjuri ceea ce poți oricând deveni au îndepărtat într-o covârşitoare proporție pe cei care ar fi în fapt şi chiar în drept beneficirii unui atare concept.

Infractorii din România, indiferent de tabără, iar taberele de aici se mai numesc şi „puteri în stat", se bazează pe faptul că, fără a ține seamă de ceea ce fac, opinia publică nu îi va sancționa decât cu cel mult patru ani de opoziție, principalul atribut al mulțimii fiind uitarea. Vulgului îi devine suficientă o singură „reacție" – tentația de a comenta ceea ce i se întâmplă, tentație căreia ro-

mânii nu-i pot rezista defel. Evident, nu se întreprinde nimic împotriva cauzelor şi efectelor, nici măcar împotriva indivizilor care produc răul social, plătiţi fiind pentru a produce binele invocat ciclic! La noi, lipsa de atitudine este compensată psihologic de implicarea totală din vorbărie...

România este întruchiparea dezinteresului total ca sumă cinică a intereselor individuale, egoiste, dominante oricăror reguli şi norme de convieţuire. Pe cât de precipitată şi isterică era societatea românească la începutul anilor ′90, pe atât de resemnată şi dezinteresată este aceasta astăzi. Şi în goana fără direcţie de atunci, şi în încremenirea de acum libertatea s-a constituit a fi una dintre surse, uneori a fost teoretizată ca argument al cazuisticii româneşti. În fond, este libertatea de a ne distruge ţara şi de a comenta cu mijloace moderne demersul. Adică, definitiva dovadă că nu avem vocaţia libertăţii... Fugind de percepţia dramei şi, totodată, de presiunea psihologică a responsabilităţii, vom dispărea râzând tocmai de realităţile noastre, create şi întreţinute de unii şi neluate în seamă de ceilalţi. În România, interesul public nu există. Majoritatea dintre noi avem două tipuri de preferinţă: ilegalitatea în interes individual, generos scuzabilă şi anonim cultivată, justificată complex ca fiind integrare, acomodare şi inteligenţă socială şi, pe de altă parte, lipsa atitudinii atunci când fărădelegea este făcută de ceilalţi, înfierată însă inchizitorial. Astfel, mulţimea celor fără posibilităţile acestor „deveniri" asigură destinatarii mesajelor politice. Continuitatea paroxistică a unor astfel de metode de seducţie politică nu a dus decât la o foarte gravă divizare socială: areactivii, scârbiţi şi dezinteresaţi, şi activiştii de partid, radicalizaţi şi isterici atunci când sunt „admonestaţi" cu puncte de vedere diferite politic.

Ambele grupuri constituie în fond, absolut neonorabil, democrația românească, căreia, nefericit, i se ataşează natural o dimensiune românească a decepției, comparabilă ca anvergură doar cu tupeul şi seninătatea cu care politicienii actuali cer să fie responsabilizați cu diverse demnități, probabil ca nevoie cronică de a compensa lipsa demnității din spiritul lor.

Aici nu mai e nimic, decât femei şi Dumnezeu. Primele, puțin creditate cu ceea ce ar trebui să producă, sunt reprezentate de chiar acelea care alimetentează diferite stereotipuri patriarhale, iar cel de-al doilea, Dumenezeu adică, este evitat, alungat şi trădat atunci când interesul personal o impune...

www.gorjnews.ro, 13 noiembrie, 2009

Prefață

Constantin Brâncuşi este argumentul deplin al iresponsabilității noastre față de noi înşine. Pentru români nu este atât de grav că nu înțeleg mare lucru din estetica proiectului său, posibilitatea ca o capodoperă să fie valorizată universal fiind de ajuns, pe cât de gravă este această imunitate continuă, intelectuală şi afectivă, la însuşi gestul de iubire al sculptorului, făcut față de o comunitate care îi era şi îi este la fel de potrivnică. Hobițeanul şi-a înțeles rostul de român desăvârşit, acea fatalitatea de a dărui cui nu înțelege că are nevoie... Din punct de vedere biografic, eroismul lui este acela că, indiferent de atitudinea semenilor față de el, s-a considerat a fi mereu dator celor dintre care a venit. Fireşte, o datorie mai mult genetică decât spirituală. Cel puțin aşa cred. Transfigurarea noastră nu are însă loc niciodată, în schimb aceşti oameni, stăpâni ai unor înțelesuri depline şi definitive, se obligă pe ei înşişi să spere... În fond, proiecția binelui poporului tău, împotriva oricăror evidențe, reprezintă forța unui spirit responsabil față de cei pe care îi reprezinți, chiar şi când ei nu doresc acest lucru. Iubirea trebuie să rămână dominantă oricăror dezamăgiri atunci când raportarea existenței şi sensului acesteia sunt corecte, iubire exercitată întru lucrurile cu adevărat esențiale.

Pentru noi, Brâncuşi nu mai este de mult o mândrie, ci numai o jenă, întreaga dovadă a meschinăriei noastre – alungarea sa atunci când era tânăr, când nimeni nu-i găsea *rostul* prin insalubrul social românesc, când a trebuit să caute prin lume un loc pentru a putea

exista conform criteriilor sale de viață şi devenire, respingerea lui când deja devenise „titanul”, "părintele sculpturii moderne”. Greutăților şi scandalurilor, pe care le avea mereu la Târgu-Jiu în legătură cu *implementarea* Ansamblului Monumental Calea Eroilor (dedicat cui altcuiva decât eroilor gorjeni, căzuți pentru țară în Primul Război Mondial), nu le-a răspuns decât cu o distinsă absență atunci când, la 27 octombrie 1938, după trei ani de scandaluri, s-a sărbătorit, cu mare şi ipocrit fast, inaugurarea... El, identitatea devenită de-a pururi prezentă în cei pe care i-a iubit fără posibilitatea altei opțiuni, a ales să lipsească de la sărbătoarea impură. Dacă acest Constantin nu ar fi fost un bun receptor al eternului feminin, în general vorbind dar şi contemporan lui, nu am fi avut astăzi nici măcar capodopera de la Târgu-Jiu, costurile fiind asigurate salvator, după un lung şir de eşecuri, de Liga Națională a Femeilor Gorjene, condusă aprig de Aretia Tătărăscu.

La 1 august 1951, Academia Română a refuzat dispoziția testamentară prin care Brâncuşi ne dăruia lucrările din atelierul său parizian. Repararea unei potențiale „regretabile erori” n-a mai venit. După un an, frânt în ceea ce are natural mai trainic un om, identitatea, a renunțat la cetățenia română, primind, un an mai târziu, pe cea a statului francez. Apoi, sentimentalul bătrân şi-a modificat testamentul, donând Franței adoptive atelierul şi tot ceea ce conținea acesta, lucruri mărunte, cu precădere din lemn, piatră şi bronz, pe care românii le consideră deşertăciuni în goana lor prin veşnicie după esențial.

Înainte să moară, Constantin a mai mărturisit o dată, previzibil şi totodată zadarnic pentru România, amărăciunea de a nu putea să fie îngropat în pământul

neamului său, lângă ființa cea mai dragă lui, mama.

La 7 martie 1951, Sfatul Popular al Oraşului Târgu-Jiu trimisese o adresă Departamentului Gospodăriei Comunale şi Industriei Locale (Ministerului Afacerilor Interne la acea vreme) prin care se cerea aprobare pentru demolarea Coloanei. În acest document, opera lui Brâncuşi este numită „o coloană metalică introdusă în fundament de beton fără nici o estetică”. „Ținând seama că această Coloană, prin materialele rezultate din demolarea ei, ar putea folosi la alte lucrări edilitare de primă necesitate ale oraşului, vă rugăm a ne da cuvenita aprobare pentru dărâmarea ei”, se preciza în adresa trimisă de Sfatul Popular Târgu-Jiu... După numai doi ani, consecvența, care l-a impus ireversibil pe Brâncuşi ca argument al mediocrității şi dobitociei noastre, loveşte din nou – încercarea, impardonabilă şi deloc justificabilă în context istoric, dar absolut reprezentativă, de a doborî Columna la pământ, motivele țin numai de străfundurile noastre teluric-psihotice: primul secretar, Constantin Babalâc, a chemat un imbecil local, Tănasie Lolescu, în viață încă, dându-i dispoziție să demoleze Coloana. Au folosit un proaspăt model de tractor românesc, mândrie a industriei din epocă. „Am tras, dar lanțurile s-au rupt”, povesteşte fostul secretar tractoristo-comunist. Lanțurile au fost refăcute şi au purces la o nouă încercare. „Am zis să le legăm mai sus, la o înălțime de doi metri. Ne-am urcat pe cabina tractorului şi le-am legat mai sus. Tractorul a început din nou să tragă, dar s-a ridicat cu partea din spate. Nu s-a putut face nimic pentru că era bine înfiptă în pământ”, declară tovarăşul Tănasie Lolescu la peste o jumătate de secol de la experiența sa politic-intelectuală.

La începutul anilor ’70, a urmat falsificarea casei

memoriale, casă construită la presiunea turismului cultural dinspre Occident, atunci când, deşi am început să ne tremurăm guşile în discursuri autohtoniste despre el, ne era ruşine să arătam *străinilor* modestia sa materială, preferând mai degrabă să amplasăm la Hobița o casă arătoasă, de muzeu, cumpărată dintr-o comună învecinată de la proprietarul Calistrat Blendea. Am preferat şi atunci minciuna la nivel de stat, în loc să o conservăm şi să o punem în valoare pe aceea care mai rămăsese, în urma unei strămutări, din casa bătrânească, originală.

În 2001, an declarat de UNESCO şi receptat ca atare de autoritățile contemporane a fi „Anul Constantin Brâncuşi", această casă autentică, foarte puțin modificată în urma împărțirii averii între frații lui Constantin, adăpostea orătăniile unuia dintre strănepoții de soră ai sculptorului. Totodată, în interiorul ruinei *ființa* o afumătoare şi o magazie de lemne, cu deplina complicitate a autorităților centrale şi locale. Nici măcar în mileniul al treilea nu dorea nimeni să oficializeze adevărul! Un adevăr cunoscut, de altfel, atât de vremelnicii diriguitori (scuză românească, depozitară a unei consistente duioşii), cât şi de sătenii neaoşi. A trebuit, după ce în prealabil epuizasem toate variantele statului român, să inventez un scandal pentru a obliga statul român, liber şi democrat, să recunoască oficial că respectiva casă este cea originală, fiind clasată astfel, ca obiect de patrimoniu național. De atunci şi până acum a trecut aproape un deceniu, această construcție, dezmembrată de cel care a trebuit să o cumpere şi confiscată abuziv de autoritățile comunale, putrezeşte fără nici un fel de protecție, intrând, an de an, în pământ.

Sutele de mizerii, care de peste 10 ani asaltează „piața" de artă din România (fără ca Poliția, Parchetul

sau alte caricaturi de instituții să intervină) pentru a fi impuse ca piese Brâncuşi, numite la grămadă „tezaur”, ai căror proprietari reuşesc să inițieze aşa-zise dezbateri culturale în chiar revistele Academiei Române de astăzi, academicieni, scriitori şi sculpturi vânduți, care scriu atestate şi expertizări în grup, deja nu mai sunt o latură exotică a brâncuşiologiei româneşti, sunt însăşi parte a cercetării ştiințifice, firesc polemice...

Nesimțirea, infantilismul şi dizabilitățile psihice ale celor care au de administrat Complexul sculptural de la Târgu-Jiu, arborii seculari din Parcul Municipal al oraşului, căzând şi sfărâmând clepsidrele de pe Aleea Scaunelor cu ocazia concursului „Cel mai bun drujbist din Gorj”, piese ale Mesei Tăcerii aruncate în Jiu, noroi adus din SUA, gândit a fi paviment ecologic, modificările structurale ale Ansablului, schimbarea desenului aleilor, adăugarea unor trepte pe Calea Eroilor, pe porțiunile înclinate, pentru a nu o lua nămolul de pătlagină la vale, fungii şi ciupercile crescute pe acele pietre, favorizate de noroiul venetic în contact cu ploaia indigenă, propunerile unei directoare de a face la Centrul de Cultură şi Artă „Constantin Brâncuşi” din Târgu-Jiu produse de patiserie în forma celor trei capodopere pentru atragerea turiştilor, cârciuma actuală, „Doina Gorjului”, amplasată la nici 20 de metri de Calea Eroilor, cărora li se adaugă afacerile comice şi nebuneşti ale ministerului culturii atunci când acesta mai inventează nişte proiecte de milioane de euro pentru punerea în valoare a respectivului Ansamblu au devenit previzibile fapte culturale, gândite şi executate din bani publici pentru binele public. Nu mai interesează pe nimeni nimic, se poate întâmpla orice! De mult am înțeles dezintegrarea noastră, atât cauzele cât şi urmarea.

Practic, împotriva vreunui merit obiectiv, identitatea acelui spaţiu de la Târgu-Jiu a devenit identitatea lui Brâncuşi. În rest, oraşul nu se deosebeşte cu nimic de oricare alt târg medieval, ridicat ulterior, dintre mugete şi adălmaşuri, pe straturile de cărbune din apropiere.

Deşi oraşul Târgu-Jiu este acum o citadelă stelară, noi mergem prin ea tot târându-ne.

La noi, Brâncuşi este pretextul hoţiilor de tot felul şi prilejul de a le permite nebunilor să fie *utili* societăţii. Eu nu cred că românii, acest popor de descurcăreţi, vor putea să stea vreodată la masa lui Brâncuşi...

29 martie 2010

Album Autistul,

Nu-l mai goniţi pe Brâncuşi, Florin Chilian

Andrei Pleşu, un fel de Ionescu Nae, cu burtă politic corectă

Se consideră de către specialişti că la anumite fisuri ale sistemului nu se recomandă o viaţă politică pasivă. Probabil şi din acest motiv un tip de conjuraţie cu accente elitiste, îndreptată împotriva guvernărilor de stânga din România, minimalizează pervers şi deranjant, chiar şi pentru simpatizanţii lor neimplicaţi, atât sursa de formare, cât şi opţiunile timpurii ale multora dintre propagandiştii recrutaţi, formaţi şi plasaţi ulterior în structurile de putere, atunci când acestea au fost cucerite în urma jocului democratic. Evident, în aceste condiţii, stânga noastră este sinistră prin origini, iar dreapta e ridicolă prin răzgândire. Dilemele mai pot funcţiona numai sub aspectul moral al prestaţiei. Dar cum teoreticienii acţiunii politice nu oferă şanse moralei în teatrul de operaţiuni şi practicienii, la rândul lor, nu sunt dispuşi să fie bănuiţi de vreo concepţie schismatică, lucrurile vor rămâne aşa cum sunt, chiar şi o discuţie în acest registru este revolută la noi.

Nu doresc să se înţeleagă că nu aş valoriza suficient omul, că nu i-aş lăsa posibilitatea convertirii, însă vehemenţa foştilor comunişti faţă de comuniştii consecvenţi, pe lângă tupeu, conţine şi o lipsă de penitenţă. În esenţa ei, penitenţa nu este o pedeapsă exterioară, ci o conştientizare a vinovăţiei, nicidecum un act viclean pentru dobândirea avantajelor unei alte identităţii, sincronizate cu structura de putere în care vrei să exişti. Nici rigoarea individuală, inhibată natural, nici cea din interiorul mecanismelor sociale nu i-a obligat la vreo

prudență practică. Areactivitatea românilor a creat în reprezentanții lor un tip de paroxistică nesimțire, jonglarea cu nemernicii fiind redusă la percepția de inteligență socială. Cei de centru lipsesc din motivul banal că în România centrul nu a fost şi nu va fi la putere, este doar enunțat în anexa unor partide strict pentru agățarea unor neisprăviți care cred despre sine că ar fi echilibrați. În România, foştii comunişti sunt ori de stânga, ori de dreapta.

Dincolo de admirația pe care o port domnului Andrei Pleşu, o admirație a cărei argumentare aici cred că ar fi plictisitoare chiar şi pentru domnul Pleşu însuşi, nu pot să nu constat că domnia sa este esențial lipsit de această dimensiune a vinei, chiar şi opțiunile târzii, sancționate flagrant de evidență, nu îi trezesc decât conjunctural acest sentiment al greşelii, domnia sa mărginindu-se, printre glumițe de pension, să posteze caracterizări ale celor pentru care a optat la un moment dat, demers moral din care ar trebui să se deducă recunoaşterea greşelii. În rest, noi, cei cărora ne plac intelectualii, ar trebui să îi citim cărțile cu conținut etern moral, dominante unui temporar comportament de esență conjuncturală...

Intelectualii convertiți la anticomunism în decembrie 1989, neîndoios sincer cei mai mulți dintre ei, s-au implicat în alegerile din vara lui 2004. Şi atunci, şi acum am considerat această opțiune a fi fost salutară, opțiune firească împotriva evidențelor pesediste din acele vremuri. Tot aşa, evidența de acum ar fi trebuit să genereze o reconsiderare imediată a atitudinii, a sprijinului, o renunțare corectă, de minimă morală chiar, ca să fiu previzibil, la privilegiile dobândite în urma unor convingeri manifestate activ. Această întreagă viermuială reprezintă, în fapt, „democrația" reală de la noi: ale-

geri libere şi corecte, deşi în sărăcie problema libertăţii votului este o indecenţă, viaţă parlamentară, dezbateri reale...

În afara unui raţionament sănătos, nu mi-au scăpat niciodată poziţiile căutat aristocratice ale domnului Andrei Pleşu, nici efuziunile cultural-bonome. Inteligenţa sa, mereu nehotărâtă între melancolia metafizică a lui Nae Ionescu şi acuitatea lui Păstorel Teodoreanu, este cabrată hulpav pe spaţiul social, fie acesta politic, cu o mai mare vizibilitate, fie cultural, mai discret, neîmplinire imediat scuzabilă prin condiţia acestuia din urmă. Imprevizibilelor formule şi concepte cu care domnul Andrei Pleşu uzează fecund, generos şi dezinteresat în corpul cavernos al mass media româneşti, mai mult sau mai puţin bugetată de stat, nu le opune nimic din registrul banal şi previzibil al greşelilor sale. Cel puţin ca interes rezultat din importanţa culturală a personalităţii sale, care precede acţiuni şi efuziuni culturale, ar fi binevenită o dezbatere asupra opţiunilor, atitudinilor şi oamenilor cărora dumnealui, într-un fel sau altul, le-a fost producător. Nu cred că l-ar încurca cu nimic, nici măcar ca disconfort pedagogic, pentru că, în trecutul postdecembrist nu foarte îndepărtat, chiar domnia sa a fost cel care a generat reconsiderări şi dezbateri despre valoarea şi importanţa unor idei, care din cauza unor evidenţe, deveniseră mecanice. Inclusiv Eminescu a trebuit să fie smotocit în laboratoarele de înţelesuri ale domnului Pleşu, atunci stabilindu-se momentul zero al unei percepţii care ar fi trebuit să urmeze canonul criteriilor sale. M-aş întrista să considere astăzi un atare demers ca fiind caduc, chiar şi în cazul personalităţii sale. Exigenţa sa nu cred să fi suferit între timp vreun tip de relaxare, iar spaţiul public românesc, insalubru,

comoționat şi nonpedagogic, este la fel de pregătit ca şi atunci pentru astfel de reconsiderări, având o corespondentă foame pentru adevărurile exprimate concis.

Pe de altă parte, domnul Andrei Pleşu, cu un demers disimulat ştiințific, a tot răspândit în acest timp, cu resorturi materiale şi ideologice nu tot timpul autohtoniste, tot felul de personaje, unele nostime de-a dreptul, altele evident gonflate, cele mai multe însă valide cultural, conceptual, registre în care se puteau aduce pricepute îmbunătățiri. Fireşte, nu putea să îi facă pe toți şi inteligenți, acest dat e unul genetic, nefiind posibil vreun program de ameliorare. E cu neputință să îi fac vreun reproş în acest sens. Fenomenul interesant este altul, străin şi de neconceput în ceea ce înseamnă specificul nostru cultural, spiritele cu talent şi disponibilitate, la care şi-a adus aportul domnul Pleşu, printr-o oarecum curioasă coincidență, au devenit foarte asemănătoare. Au gusturi, opțiuni şi raportări identice, aceşti oameni ştiu cu toții cum trebuie gândit, cum trebuie făcut, sunt mereu un exemplu al devenirii. Deloc sensibili la resursele interpretative ale cântărețului de romanțe Andrei Pleşu, ei nu consideră prudența a fi un atribut al spiritului. Însă în siguranța cu care îşi evaluează opțiunea, prestațiile par mai degrabă produse ale sovietismului primar decât certitudini ale unor burse respectabile, corespondente unor democrații moderne şi fără fisuri, ca să nuanțez în legătură cu începutul neaplicat şi confuz al însemnărilor de față. Este probabil să fi fost creați cu toții în aceeaşi eprubetă, manipulată cu aceleaşi igienice mănuşi.

Pentru a clarifica şi opțiunea din titlu, printre recursuri la mereu adaptate morale şi îngeri asexuați, este mai mult decât evident că domnul Andrei Pleşu nu are

nici calitățile şi, din fericire, nici defectele predecesorului său, Nae Ionescu, în a construi şi apoi în a plasa pe orbita aglomerată de găuri negre a vieții publice româneşti tot felul de aspiranți, unii dintre ei devenind cerți bărbați de stat, cum este şi cazul actualui premier. Însă trebuie constatat că stă cu mult mai bine în ceea ce priveşte intuiția şi sincronizarea cu vremurile. Şi tot ca o diferență favorabilă domnului Pleşu, Nae Ionescu îşi punea învățăceii să se certe unii cu alții, probabil pentru o subtilă verificare a caracterelor, nu erau cu toții un monolit spiritualizat. Însă şi la Nae Ionescu, şi la domnul Andrei Pleşu există obsesia potecii spre Palat. Sunt deopotrivă formatori de talente potrivite organigramelor administrației centrale, furnizori de caractere, bârfe şi chiar de exerciții de repliere, atunci când presiunea breslei sau a patronilor care îți furnizează energia discursurilor te obligă să te retragi pentru a păstra restul de credibilitate care să releve sursa viitoarelor salturi, ale viitoarelor implicări în potrivita, pentru anumite firi, viață politică românească. Există câteva asemănări între operele celor doi, printre care şi aceea că morala şi îngerii i-au preocupat deopotrivă doar în teorie, cărți greu de citit, nu neapărat în sensul pe care l-ar urmări perspectiva auctorială.

Despre disidența domnului Pleşu s-a discutat deja prea mult pentru ceea ce a reprezentat aceasta în realitate şi nici nu există din partea maselor vreun interes proporțional cu importanța domniei sale. Aproape că subictul nu are nici o importanță, este marginal şi melancolic chiar pentru domnul Pleşu însuşi, furnizor de amuzamente mărunte. Confortul pe care îl am atunci când domnul Pleşu se manifestă ca om al cetății este afectat când constat distanțările sale post factum de pre-

şedintele Traian Băsescu, consideraţia că acesta nu ar simpatiza intelectualii, când, de fapt, nu există conducător al acestui neam care să-i fi simpatizat atât de mult ca el, în majoritatea lor nişte imprevizibili trădători nenorociţi, nu este decât una dilematică. Din contră, nu i-a ţinut nimeni vreodată atât de strâns, încât să-i fi şi adus la guvernare, să-i transporte la mare cu elicopterul, la centrele culturale cu recomandarea şi la Cireşica, evident, doar cu aspiraţia.

Nu demult, domnul Pleşu se plângea că nu găseşte resurse pentru a fi tot timpul inteligent în scris, consideraţie cu care mă solidarizez fără rezerve. Sper să înţeleagă fără animozitate, marile spirite fiind şi indulgente, că această obsesie a sa de plasator de servanţi nu este chiar o operă strategică, asemenea spirtului său, generos cognoscibil.

Plasaţi de multe ori corect, alteori promiscuu pentru legalitatea corespondentă statului de drept, în interiorul puterii sau în anturajele acesteia, ideologii şi uteceii domnului Pleşu nu vor putea argumenta vreodată că lucrurile pe care le fac, uneori cu un militantism deşănţat faţă de realitatea evidentă, sunt asumate criteriului obiectiv al foamei, orizont mult sub aşteptările condiţiei spirituale inoculate.

Constatând că domnul Traian Băsescu nu poate avea raportări neutre faţă de persoanele cu care a fost sau este aliat, cel puţin din acest motiv nu i se poate imputa vreo inconsecvenţă, domnul Andrei Pleşu încearcă astăzi, când mai toţi şobolanii, amical faţă de propria condiţie, supravieţuitori viteji, fug de pe corabia înfiptă în bancul Cotrocieniului, să ne furnizeze o distinctă distanţare de cineva care, până la un moment dat, i-a dăruit confortul de care avea nevoie pentru a se implica dezinfectant în

socialul politic românesc. O implicare generată de un alt substrat motivațional nu aş putea-o prezuma în cazul domnului Pleşu. Este uşor de priceput că domnul Traian Băsescu are o memorie afectivă foarte bună şi tot la fel de uşor putem înțelege de ce se teme atât de intens de trădare. În plus, fac şi mare carieră mediatică ieşirile sale sancționatoare. Cu puține excepții, foştii săi colaboratori nu au scăpat fără urecheală, evident aceasta nu atinge niciodată altitudinea formulărilor domnului Corneliu Vadim Tudor. Dacă uşile dintre domnii Andrei Pleşu şi Traian Băsescu ar fi rămas definitiv închise, atunci cineva, probabil acela care iubeşte mai puțin intelectualii, ar fi bătut cu putere în lemnul transmițător de vibrații, dintr-un tip de claustrofobie a căpitanului Băsescu. Şi pentru asta domnul preşedinte nu ar fi fost cu nici un chip inhibat de scrierile filosofului. Ştim deja că domnul Traian Băsescu, ocazional, are timp doar de lecturi de fragment, destul de nesigure pentru ulterioare judecăți de valoare, scuza, dacă e musai să fie adusă în discuție, poate fi oricând una obiectivă, obişnuința domniei sale cu scrierile de sinteză, mai puțin prezente în librării sau biblioteci. Felul de a fi al domnului Băsescu ar fi obligat mai toate produsele culturale furnizate de sursă şi din proximitatea ei să facă o previzibilă cale întoarsă. Cum bine ştim, domnul preşedinte nu este dispus la compromisuri, le urăşte funciar, lucru rezultat chiar şi din discurs. Nu cred că domnului Pleşu să i se păstreze în continuare, indirect, favorurile în cadrul reformei statului român de drept, la care asistăm astăzi, şi, în acelaşi timp, scotch-ul spiritual dintre cei doi să se fi rupt asurzitor.

De altfel, opțiunea pentru domnul Mihai Răzvan Ungureanu nu cred să fie motivată de faptul că acesta a condus înainte un serviciu militarizat de informații, de-

militarizat ca reprezentare, aşa cum se tot dezbate, fiind preocupat de protecția sa informativă inclusiv prin Guvern, ci am în vedere un lucru imediat şi simplu, încrederea pe care preşedintele trebuie să o aştepte de la proaspătul premier, conform unor lucruri începute la un moment dat. Dincolo de siguranța că românii sunt îndeajuns de tâmpiți pentru a sancționa vreodată pe cineva, lipsindu-le memoria, reacția şi vocația pedagogică, se va desolidariza domnul Pleşu vreodată de acele lucruri, de domnul Ungureanu ori de idealurile care i-au forțat deciziile?

www.cotidianul.ro, 20 februarie 2012

Prezentare volum

Cea mai rară însuşire a oamenilor este luciditatea, o povară în dimensiunea ei socială, vanitoasă şi despărțitoare. În foarte rare cazuri, prin efecte, luciditatea este, până la urmă, o calitate, excepție fac doar oamenii dăruiți de Dumnezeu cu puterea de a-şi supune sinele unui sacrificiu pentru ceilalți, de a-l direcționa către un dialog cu problemele lor, unele reale, altele – urmări ale unor reprezentări eronate.

Paul Bogdan este un lucid în viața non-poetică, luciditatea, în paradigma clasică, este crucea lui. În poezie, îşi alintă sinele, acest joc ficțional, cu rol de pansament, este un refugiu al său, o sugestie şi o chemare de a fi cunoscut, un alt aer pe care şi-ar dori să-l respire. În condiția ei, bucuria ludică nu are continuitate, este mereu supusă unei realitățiii tragice, neprincipiale. Sursa acestui act artistic este superioară oricărei maniere sau oricărui stil, din acest motiv nu aş dori să fiu supus preocupării minore de a încadra sau de a discuta *literar* conținutul acestui volum, prin care autorul, în dorința de a-şi atinge marginea sufletească de ceilalți, nu va reuşi decât să îşi sporească numărul de poteci de întoarcere către sine însuşi, întoarcere austeră şi solitară.

Prezentare volum, Paul Bogdan, „Exerciții de singurătate”,
Editura Timpul, Iaşi, 2012

Cuvânt înainte

Aceste desene ale lui Ary Murnu, tipărite abia acum, sunt o firavă restituire, o conjuncturală încercare de a transcede vina de a nu se fi făcut nimic până acum pentru memoria artistului, pentru cunoaşterea acestui talent mai mult decât remarcabil. Vina aparține atât românilor cât şi aromânilor. Dacă despre primii este deja evident că indolența se manifestă în primul rând față de ei înşişi, că domenii întregi din viața lor socială sunt părăsite şi lăsate pradă celor mai mărunți indivizi, despre aromâni nu putem primi cu seninătate, ca pe un fapt banal, realitatea că respectivele forme de iresponsabilitate fac parte dintr-un proces degenerativ iminent. Lumea lor pierdută, până nu demult perfect identitară, este cu mult mai aproape în timp decât lumea care a fost a românilor, dacă aceştia din urmă or fi şi avut vreodată o *lume* a lor, aşa cum sunt sau vor fi fost ei, înainte sau după ce-şi vor fi spus români. Aromânii n-ar fi trebuit să aibă timp pentru o degenerare care să-i exonereze de vina de a nu se mai purta pe sine pe străzile prezentului.

Pentru aromâni, oricare tip de indulgență pentru vina de a-şi lăsa înaintaşii să putrezească în pământ străin este iresponsabil. De aproximativ zece ani, armânii, în majoritatea lor, vor să fie considerați diferiți la modul oficial, îşi caută *statutul.* Dincolo, însă, de piedicile şi, totodată, de superficialele dezbateri politice, în care deseori se uită individul, omul, nu am descoperit ce face valoric această comunitate pentru a fi, cu adevărat, diferită. Este o eroare să consideri că trecutul este suficient

pentru atare deosebiri. Iar ceilalți abia așteaptă acest punct de vedere pentru a-ți oferi obiectul solicitării... În acest mod, de luptă în abstract și fără forță, fără impunerea unei realități care să prejudicieze pe cel de care depinzi, cel mai adesea cu argumente luate din capul tău, statutul politic al unei comunități nu este nici pe departe o salvare, ci doar un început de minciună, reprezentând doar o compensare formală a lipsei de fond a unei identități.

Este cel puțin descurajantă realitatea că aromânii nu se mai deosebesc astăzi de nimeni și strict înfiorătoare viteza cu care se aruncă, sinucigaș, în felul de a fi al altora, de care se consideră a fi la modul absolut străini. Am întâlnit deseori această aiureală la fel de ridicolă precum sunt unele argumente din tabăra *fraternă*. Ar mai fi de menționat și altceva, pentru o intervenție corectă aseptic: aromânii nu mai diferă cu nimic de cei pentru care, de altfel, pe fond, au numai dispreț, șansa unui echilibru existând doar pentru excepții. Dincolo de situația de un amuzament ușor, această reacție este și o ieșire psihologică la îndemână dintr-un complex care persistă față de străin, de *xen*. Indulgent și împăciuitor pentru cel care constată vreo aversiune în cuvintele de față, pot găsi importante dacă nu decisive argumente de ordin istoric, formatoare în timp de structuri și comportamente. Prefer însă evidențiarea altui fapt: aromânii, ei între ei, tot un fel de „xeni" se consideră, în funcție de zona de origine, apoi de zona în care au venit, de zona în care au emigrat mai apoi, de distanța față de centru în orașele în care stau și așa mai *departe*.

Însă, e adevărat, în sinea lor, aromânii știu cine au fost, dar nu mai au curajul să continue să fie la fel, ori poate nici timp nu mai au, astăzi sunt ocupați cu toate

apucăturile față de care, nu foarte demult, erau imuni. Nu este o maturizare a timpului, este, simplu, începutul dispariției lor. Aromânii şi-au pierdut natura, din acest motiv vor pieri şi formal, cu sau fără *statut* dobândit. Nu este locul aici decât pentru considerații generale, care, oricum, prin condiția lor, sunt cu mult mai blânde comparativ cu adevărurile de natură punctuală. Principala responsabilitate a armânilor ar trebui să fie grija şi efortul de a nu dispărea sub mulțimea etichetelor, puse straturi-straturi peste ei, aceasta este o tendință actuală generală, aproape pentru orice. Iar atunci când identitatea lipseşte, etichetele te sufocă. Vor cădea într-un final, ca o coajă uscată, însă atunci va fi prea târziu, ele deja se vor fi hrănit din organismul pe care l-au parazitat până la dispariția acestuia. Un organism poate fi şi un popor vechi, plin de maiestate, care a participat la toate istoriile dimprejur, poate fi şi o comunitate bizară, mereu tranzacționată de proprii lideri şi de străinele neamuri, poate fi şi un grup etnic, a cărui stingere este un lucru natural în timp, poate fi şi un trecut şi, în cele din urmă, un simbol. Însă, chiar şi simbolul, în condiția lui, poate să conțină o masă critică, suficientă pentru înălțare, dacă a adunat până atunci, aşa cum îi este şi numele, în curăție, cele necesare Vieții şi rostului ei. Numai aşa aromânii vor trece spre viață chiar şi de sub etichetele mele, care, sper eu, comunică spre interior informația despre conținut şi nu spre în afară, precum cele despre care am făcut vorbire mai sus.

Cu acest volum, Editura Societății Culturale Aromâne începe, cu nejustificată întârziere, seria de editări ale operelor familiei Murnu, pe care numai Dumnezeu ori, dacă n-o fi cu păcat, o genetică tainică în rostul ei şi spectaculoasă în plan social o putea lăsa în istorie.

Ne vom strădui ca măcar din punct de vedere cultural să asigurăm acel statut pe care majoritatea aromânilor îl cere de ceva timp de la ceilalți, de la *străini*, dintr-o incapacitate de a şi-l putea furniza din sine...

Pe de altă parte, care este binele acestui război fratricid dintre aromâni? În plan numeric şi în cel al reprezentativității din logica de organizare actuală, au învins decisiv makedon-armânjii. În planul imaginii şi al credibilității, au învins, tot decisiv, macedo-românii. Sunt două victorii indubitabile care au ca efect o unică şi mare înfrângere. Cine câştigă dacă acest neam va dispărea sub numele de macedo-român sau de makedon-armân? Va câştiga cine a deschis această ridicolă perspectivă, cine a alimentat-o, cei care au participat, cei care au găzduit-o viclean? Supraviețuirea va fi doar una individuală, strict biologică, prin descendenți dezrădăcinați. Aceştia nu vor mai fi nici urmaşii unora, nici urmaşii altora, va fi rămas undeva, fără ca ei să o ştie, doar iresponsabila îndârjire de a te bate cu muştele. În douăzeci de ani, probabil din acest motiv nu a fost timp să fie editate operele inedite ale adevăraților reprezentanți, nu a fost timp de fapte şi de înțelesuri, ci numai de şedințe.

12 februarie 2013

Cuvânt înainte la volumul Ary Murnu,
Memoria unei epoci, desene,
editura Societății Culturale Aromâne, Bucureşti, 2013

Text din Caietul de expoziție de artă

Ary Murnu şi Ion Lucian Murnu

Pentru a nu se uita pe sine, redăm armânilor de azi fragmente din arta acestei luminoase familii. Cu nădejde copilărească, noi credem că ei vor mai putea să fie vreodată ce au fost, când totul le era potrivnic, că vor recupera din întunericul străinătății şi din propria decădere identitară firea lor înaltă.

text din Caietul de expoziție de artă Ary Murnu şi Ion Lucian Murnu, Biblioteca Națională a României, 15 februarie – 22 martie 2013

Prezentare

Oameni precum Ion Lucian Murnu sunt absolut esențiali în viața unei comunități etnice şi nu avem în vedere doar performanțele intelectuale şi artistice, ci, mai ales, noblețea lor şi potențialul de a oferi imediat modelul uman de viețuire. Numai aşa condiția mediocră a celor din jur are şansa unei ameliorări. În zadar sunt revendicate astfel de personalități, sforăitor, de multe ori doar ca efect al unor banale complexe, dacă această revendicare nu poartă în sine modelul uman pentru care a optat respectivul armân. Mersul unei comunități, fie înspre devenire, fie înspre moarte, cere obligatoriu amprentarea cu astfel de opțiuni. Ion Lucian Murnu a ales înțelepciunea discretă şi lumina din lume, nu lumea luminată de lanterne. Esențializările lui grafice mărturisesc aproape cu bucurie religioasă asta.

Aromânii, mai mult o trecută legendă decât o certitudine prezentă, purced dintr-o taină divină şi merg, în prezent, spre un sine obscur. Ei au nevoie de cunoaşterea deplină a respectivelor culmi, aşa cum au nevoie de bătaia inimii.

În zilele în care această carte a fost tipărită, bolşevismul care a declanşat altădată mărturisirea artistică a lui Ion Lucian Murnu s-a reîntors, expoziția în care el şi tatăl lui, Ary Murnu, stăteau alături de cărțile armânilor a fost în mod repetat hăituită şi, într-un final, interzisă publicului. Maxima demență a autorităților a fost când armânii lansau cartea cu sfinții lor şi o alta, a traducerii poeziei din Vechiul Testament... De data aceasta, România nu era a lui Stalin, ci a Uniunii Europene, a

unui minister al culturii liberal şi a unor funcţionari care, prin lege, slujesc interesul public. Slavă lui Dumnezeu şi înţelepciunii Sale de a arăta, cu ajutorul stelelor unui popor, în bezna cea mai adâncă, noroiul de pe drumul care trebuie urmat! În realitate, starea de graţie a coborât din nou peste aromâni în aceste zile. Ei doar trebuie să vadă cu ochi sufleteşti acest lucru şi să înţeleagă în iubire taina care li se-arată. Dacă ei ar fi fost vii, dacă ar fi coborât din paturile în care stau, în comă, legaţi la aparatele statelor pe teritoriul cărora trăiesc, nu mai era nevoie decât ca Dumnezeu să le lase în inimi metoda, când inimile sunt golite de răutate, de agresivitatea golului şi de veninul unei vieţi lipsite de sens...

Inscripţii pentru oamenii mei, de Ion Lucian Murnu, Editura Societăţii Culturale Aromâne, Bucureşti, 2013

Cuprins